

Begroting 2026

gemeente
Weststellingwerf

gemeente

Weststellingwerf

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
Leeswijzer	6
Begroting op hoofdlijnen	8
Begroting 2026 in één oogopslag	13
Kerngegevens	14
Programma 0 Bestuur en Ondersteuning	15
Programma 1 Veiligheid	23
Programma 2 Verkeer, Vervoer en Waterstaat	27
Programma 3 Economie	33
Programma 4 Onderwijs	36
Programma 5 Sport, Cultuur en Recreatie	42
Programma 6 Sociaal domein	49
Programma 7 Volksgezondheid en Milieu	64
Programma 8 Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing	73
Overzicht Algemene dekkingsmiddelen	82
Overhead, Vennootschapsbelasting en Overige baten & lasten	86
Overzicht kosten overhead	86
Vennootschapsbelasting	87
Overige baten & lasten	88
Paragrafen	89
Paragraaf Lokale heffingen	89
Paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing	97
Paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen	106
Paragraaf Financiering	110
Paragraaf Bedrijfsvoering	114
Paragraaf OWO-samenwerking	116
Paragraaf Verbonden Partijen	118
Paragraaf Grondbeleid	130
Paragraaf Dynamisch investeringsprogramma	132
Paragraaf Wet open overheid (Woo)	135
Uiteenzetting van de financiële positie	136
Overzicht van baten en lasten	136
Overzicht van incidentele lasten en baten	137
Geprognosticeerde balans 2026-2029	141
Reserves en Voorzieningen	142
Meerjareninvesteringsplan 2026-2029	146

gemeente

Bijlagen	147
Bijlage 1: Taakvelden overzicht.....	147
Bijlage 2: Subsidieplafonds	150
Bijlage 3: Beleidsindicatoren	153
Bijlage 4: Lijst met afkortingen.....	156
Bijlage 5: Lijst met financiële begrippen	162

Voorwoord

Voorwoord

Beste leden van de raad van de gemeente Weststellingwerf,

Hierbij bieden wij u de programmabegroting 2026-2029 aan. Wij vertrouwen erop dat deze begroting u in staat stelt om uw kaderstellende en controlerende rol inhoud te geven.

Met deze begroting kunnen we een structureel sluitend financieel beeld presenteren. Dit komt onder andere doordat het Rijk alsnog aanvullende middelen beschikbaar heeft gesteld. Daarnaast hebben wij het project 'Ombuigingen 2026 en verder' uitgevoerd. Ondanks dit positieve beeld voor de komende jaren zijn er belangrijke onzekerheden. Het Rijk stelt vooral incidentele middelen beschikbaar. Daardoor is onzeker of onze inkomsten op langere termijn, met name uit het gemeentefonds, toereikend blijven. Juist in een tijd van verandering en onduidelijkheid willen we koersvast blijven en perspectief bieden aan onze inwoners.

Dit jaar heeft een bijzonder karakter: 2026 is het laatste jaar van het huidige collegeprogramma 'Samen blijven bouwen aan een sterk Weststellingwerf'. In maart vinden de gemeenteraadsverkiezingen plaats. In het meerjarenperspectief is ruimte opgenomen om een nieuw collegeprogramma vorm te geven, zodat het nieuwe college na de verkiezingen voortvarend aan de slag kan. We staan voor een steeds grotere uitdaging, de verantwoordelijkheden blijven groeien en er wordt veel inzet van ons verwacht bij brede maatschappelijke opgaven die onze gemeente overstijgen. Vanuit deze ontwikkelingen is het belangrijk om in de nieuwe bestuursperiode gezamenlijk inhoud te geven aan een lang termijn gemeentevisie. Deze begroting is zowel een afronding van lopende ambities als een voorbereiding op de toekomst.

In 2026 werken we aan een groot aantal projecten die onze gemeente versterken. We investeren in de centrumontwikkeling van Wolvega en Noordwolde en zetten de eerste stappen in het integraal strategisch huisvestingsplan onderwijs. Daarnaast blijven we werken aan duidelijke, betrouwbare en betrokken dienstverlening en geven uitvoering aan het duurzaam beheer van de inrichting openbare ruimte. Ook op het gebied van duurzaamheid zetten we belangrijke stappen. We gaan verder met de energietransitie en werken aan programmaplannen voor warmte, klimaat en circulaire economie. Ook starten we met diftar+ om afvalscheiding te stimuleren.

Voor een veilige en leefbare omgeving verbinden we zorg en veiligheid, pakken we verkeersknelpunten aan en voeren we het gemeentelijk verkeer- en vervoersplan uit. Daarnaast investeren we in voorzieningen: we verbeteren de zwembaden De Steense en De Dobbe en werken aan projecten zoals de Heemkunderoute en de zelfoogsttuin. Ook op sociaal gebied maken we stappen. We ondersteunen inwoners met het programmaplan participatiewet in balans, lokale inclusieagenda en bouwen aan een toekomstbestendige sociale infrastructuur. Verder richten we een ouder-kindcafé in en nemen verantwoordelijkheid voor de opvang van statushouders en Oekraïense ontheemden. Tot slot zetten we in op goed wonen in Weststellingwerf en willen we de realisatie van betaalbare woningen mogelijk maken.

Als college blijven we, in nauwe samenwerking met u, de organisatie en de samenleving, ons inzetten voor een sterk en toekomstbestendig Weststellingwerf.

Burgemeester en wethouders van de gemeente Weststellingwerf

Leeswijzer

Leeswijzer

De leeswijzer vertelt hoe deze begroting is opgebouwd.

Begroting op Hoofdpijnen

Als eerste hebben we de onderdelen:

- Begroting op Hoofdpijnen
- Begroting in één oogopslag
- Kerngegevens

Beleidsbegroting

Daarna volgt de beleidsbegroting die bestaat uit een programmaplan en uit paragrafen.

Programmaplan

In het programmaplan staan de programma's en twee overzichten. De cijfers uit deze onderdelen samen vormen het begrotingssaldo.

Programma's

De indeling van de programma's is als volgt:

- Taakvelden
- Beleidsnota's
- Actuele ontwikkelingen en nieuw beleid
- Doelstellingen

In deze programmabegroting staan de doelstellingen centraal. Per doelstelling zijn er twee W-vragen uitgewerkt. De twee W-vragen luiden: "Wat willen we bereiken?" (gewenste maatschappelijke ambities en effecten) en "Wat doen we daarvoor?"

- Beleidsindicatoren

De voorgescreven beleidsindicatoren staan niet in de programma's maar zijn als bijlage opgenomen. Deze gegevens komen rechtstreeks van de website www.waarstaatjegemeente.nl. De beleidsindicatoren die wij als gemeente zelf willen presenteren staan in de betreffende programma's.

- Wat mag het kosten?

Per programma worden de baten en lasten per taakveld aangegeven. Daaronder wordt een vergelijking gemaakt tussen de ramingen uit de begroting jaarschijf 2026 met die van de vorige begroting jaarschijf 2025. En ook een vergelijking tussen de ramingen uit de begroting jaarschijf 2026 met die van het meerjarenperspectief (2027, 2028 en 2029).

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

De algemene dekkingsmiddelen vormen de financiële dekking van de bestedingen in de programma's 0 tot en met 8. Hier staan de taakvelden die betrekking hebben op de gemeentefondsuitkering, de gemeentelijke belastingen en het renteresultaat.

Overhead, vennootschapsbelasting en overige baten en lasten

Er is een afzonderlijk overzicht van de kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces: het overzicht overhead, de (eventueel) verschuldigde vennootschapsbelasting en de overige baten en lasten. Hierin staat de verplichte post voor onvoorziene uitgaven en eventuele stelposten.

Paragrafen

Naast de programma's moeten gemeenten in ieder geval acht programma overstijgende paragrafen in de begroting opnemen (BBV-verplichting). In de paragrafen staat belangrijke informatie waarmee u inzicht krijgt in de financiële positie van de gemeente, de beheersmatige aspecten en de risico's. De 8 verplichte paragrafen gaan over:

- lokale heffingen
- weerstandsvermogen en risicobeheersing
- onderhoud kapitaalgoederen
- financiering
- bedrijfsvoering
- verbonden partijen
- grondbeleid
- Wet open overheid

Daarnaast hebben wij nog extra paragrafen opgenomen voor de OWO-samenwerking en het Dynamisch investeringsprogramma.

Financiële begroting

In de financiële begroting kunt u lezen hoe we er financieel voor staan.

Overzicht baten en lasten

In het overzicht baten en lasten staat het totaaloverzicht van de geraamde baten en lasten voor de komende jaren. Ook staan daar de cijfers van de afgelopen jaarrekening en de vorige begroting.

Om het structurele evenwicht van de begroting te kunnen bepalen worden deze cijfers gecorrigeerd met de bedragen van de incidentele baten en lasten.

Overzicht van incidentele baten en lasten

Omdat de gemeente structurele taken uitvoert zijn structurele baten en lasten de regel. Incidentele baten en lasten zitten echter wel in het totaaloverzicht van de baten en lasten. In dit overzicht worden de incidentele budgetten getoond en toegelicht.

Geprognosticeerde balans 2026-2029

Om inzicht te geven in de belangrijkste mutaties in het vermogen (investeringen en financieringen) geven wij een geprognosticeerde balans weer. Dit is op basis van een schatting of raming voorspellen hoe de balans wordt de komende jaren. Deze balans geeft de geraamde stand in de vaste activa, het eigen vermogen, de opgenomen langlopende geldleningen en de voorzieningen.

Reserves en voorzieningen

Hier staat het meerjarige beeld van de reserves en voorzieningen met een toelichting daarop. De structurele reservemutaties staan ook apart genoemd in een tabel.

Meerjareninvesteringsplan 2026-2029

Dit is het totaaloverzicht van de geplande investeringen voor de begrotingsperiode 2026-2029. Bij het vaststellen van de begroting worden de investeringen voor de 1e jaarschijf door de raad geautoriseerd.

Bijlagen

Er zijn 5 bijlagen.

Bijlage 1: Taakvelden overzicht.

Bijlage 2: Een overzicht van de subsidies voor het begrotingsjaar 2026.

Bijlage 3: De verplichte beleidsindicatoren van de website www.waarstaatjegemeente.nl.

Bijlage 4: De lijst van afkortingen die in deze begroting voorkomen.

Bijlage 5: Hierin leggen we de financiële termen die voorkomen in deze begroting uit.

Begroting op hoofdlijnen

Algemeen beeld

Zoals u van ons gewend bent, laten we in de programmabegroting zien wat we in het komende jaar en de jaren daarna willen bereiken en hoe we dat gaan doen. Dit jaar heeft een bijzonder karakter: 2026 is het laatste jaar van het huidige collegeprogramma 'Samen blijven bouwen aan een sterk Weststellingwerf'. In maart vinden de gemeenteraadsverkiezingen plaats, waarna een nieuw college aan de slag gaat. Dat maakt deze begroting deels een afronding van lopende ambities en deels een voorbereiding op de toekomst. Daarbij bevinden we ons in onzekere tijden. Sinds de val van het kabinet is nog onduidelijk welke keuzes het Rijk gaat maken en welke effecten dit zal hebben op onze gemeente. Zoals gebruikelijk baseren we deze begroting daarom op de gegevens, informatie en ontwikkelingen die nu bekend zijn. Onze ambities uit 'Samen blijven bouwen aan een sterk Weststellingwerf' blijven leidend en deze begroting weerspiegelt het vasthouden aan dat ambitieuze karakter, juist in een periode van verandering en onzekerheid.

Financieel beeld 2026-2029

Onze begroting is structureel sluitend

Met deze begroting kunnen wij, anders dan in de afgelopen twee jaren, weer een structureel sluitend financieel beeld presenteren. Ook meerjarig sluit de begroting. Dit resultaat is mede mogelijk doordat er vanuit het Rijk alsnog aanvullende middelen beschikbaar zijn gesteld. De eerder ingezette lobby heeft hier zijn werk gedaan. Een deel van de aanvullende middelen is structureel, maar het grootste deel betreft incidentele bijdragen. Daarmee worden de financiële knelpunten niet opgelost, maar vooruitgeschoven: het zogenoemde "ravijn" is minder diep geworden en verschuift naar 2028. Daarnaast hebben wij het project 'Ombugingen 2026 en verder' uitgevoerd. Door vanuit dat project een aantal grotendeels technische maatregelen door te voeren is ruim € 1,6 miljoen omgebogen. Deze combinatie van extra rijksmiddelen en eigen ingrepen maakt dat wij op dit moment een sluitende meerjarenbegroting kunnen presenteren.

Onzekerheden en risico's in de toekomst

Ondanks dit positieve beeld voor de komende jaren zijn er belangrijke onzekerheden. Doordat het Rijk grotendeels incidentele middelen beschikbaar stelt, is onduidelijk of de inkomsten op langere termijn – met name uit het gemeentefonds – voldoende blijven om onze taken uit te voeren. Een belangrijk deel van de extra middelen hangt bovendien samen met de hervormingsagenda jeugd. Gemeenten krijgen hierdoor in 2026 en 2027 tijdelijk verlichting. Vanaf 2028 moeten de volledige besparingen echter alsnog worden gerealiseerd. Het Rijk gaat er daarnaast vanuit dat maatregelen, zoals strengere regels voor de duur van trajecten en mogelijke eigen bijdragen, nog meer besparingen opleveren. Gemeenten en de VNG plaatsen daar vraagtekens bij. Ook geldt dat de middelen voor jeugdzorg niet voldoende worden geïndexeerd, terwijl de kosten naar verwachting blijven stijgen. Deze risico's, samen met de ontwikkelingen die wij eerder in de Kadernota 2026 hebben benoemd, blijven nadrukkelijk aanwezig.

Specifieke uitkeringen

Het demissionaire kabinet had als doel het aantal specifieke uitkeringen (SPUKs) terug te brengen en meer middelen via de algemene uitkering beschikbaar te stellen. Dit zou een besparing (10%) opleveren, maar de gemeenten zouden niet direct gekort worden. In de praktijk blijkt dit anders uit te pakken. Niet alle specifieke uitkeringen kunnen worden omgezet en op een aantal SPUKs wordt alsnog een korting van 10% toegepast. Bovendien is voor enkele specifieke uitkeringen nog onduidelijk wat de toekomst brengt. Twee van onze grootste SPUKs lijken weliswaar over te gaan naar de algemene uitkering, maar ook hier geldt een korting van 10%. Dit vormt een extra risico binnen onze meerjarenbegroting.

Een realistisch beeld veranderlijke tijden

Deze begroting is opgesteld op basis van de gegevens en inzichten die op dit moment beschikbaar zijn. Daarmee ontstaat een realistisch financieel beeld voor het komende jaar en de jaren daarna. Tegelijkertijd bevinden we ons in een periode waarin omstandigheden snel kunnen veranderen. Wij volgen deze ontwikkelingen nauwgezet, met als doel de financiële positie van de gemeente stevig te houden en tijdig in te spelen op nieuwe uitdagingen. Via de gebruikelijke planning- en controlcyclus wordt u hierover steeds geïnformeerd.

Ratio weerstandsvermogen

De beschikbare incidentele weerstandscapaciteit moet minimaal gelijk zijn aan de benodigde weerstandscapaciteit, oftewel een minimale ratio weerstandsvermogen van 1,0. In ons collegeprogramma hebben we opgenomen dat ons beschikbare weerstandsvermogen minimaal twee keer zo groot moet zijn dan de benodigde weerstandscapaciteit. Met andere woorden een ratio van 2,0.

In 2026 hebben we een ratio weerstandsvermogen van 2,03. Ons weerstandsvermogen voldoet daarmee weer aan de minimale weerstandsratio en de door onszelf vastgestelde norm. Waar in eerdere jaren de risico's vooral toenamen door de grote hoeveelheid projecten die gepland stonden, zien we nu een afname. Dat komt doordat projecten en investeringen verder in de uitvoering zijn gekomen. In de voorbereidingsfase zijn risico's vaak groter, omdat veel nog onzeker is. Zodra een project daadwerkelijk wordt uitgevoerd, worden risico's concreter: ze doen zich voor of vallen juist weg. Daardoor is het benodigde risicobedrag lager. Tegelijkertijd nemen onze reserves toe. Beide effecten samen zorgen ervoor dat ons weerstandsvermogen stevig is en aansluit bij de gestelde norm. Voor een uitgebreidere toelichting verwijzen wij u naar de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing'.

Structureel begrotingssaldo 2026-2029

In de begroting moet duidelijk zijn welke lasten en baten structureel zijn en welk incidenteel. Als de structurele lasten gedekt zijn door de structurele baten (de structurele baten zijn groter dan de structurele lasten), dan is er sprake van structureel evenwicht. Als de eerste jaarschijf van de begroting (het jaar 2026) niet structureel en reëel in evenwicht is, dan moet aannemelijk zijn dat het evenwicht in de begroting in de eerstvolgende jaren er wel is. Uit de tabel hierna blijkt dat we in 2026 voldoen aan het structurele evenwicht. Dit geldt ook voor de jaren 2027 en verder. Met deze begroting voldoen we aan de eis van onze toezichthouder om in aanmerking te komen voor het repressief toezicht (controle achteraf). Uiteraard past dit ook bij onze eigen wens om te streven naar een financieel gezond perspectief.

x € 1.000				
Saldo van de begroting	Begroet 2026	MJB 2027	MJB 2028	MJB 2029
Lasten (excl. reservemutaties)	106.056	105.642	105.655	105.933
Baten (excl. reservemutaties)	106.514	106.599	104.941	105.447
Saldo van baten en lasten	458	957	-714	-486
Toevoegingen reserves	30	30	30	30
Onttrekkingen reserves	628	680	1.338	1.398
Saldo reservemutaties	598	650	1.308	1.368
Begrotingssaldo	1.056	1.607	594	882
Incidentele lasten (incl. reservemutaties)	2.417	1.310	997	952
Incidentele baten (incl. reservemutaties)	1.545	979	979	952
Saldo incidentele baten en lasten	872	331	18	0
Structureel begrotingssaldo	1.928	1.938	612	882

Uitgangspunten bij de begroting 2026-2029

In deze begroting gaan we uit van de onderstaande technische uitgangspunten. Deze hebben betrekking op specifieke onderdelen van de begroting, zoals te hanteren percentages voor rente en loon- en prijsstijging en de berekening van het gemeentefonds. We lichten ze hieronder toe. Daarnaast hebben we in het kader van het financieel toezicht van de provincie een aantal richtlijnen ontvangen.

Rente

Bij het bepalen van de rekenrente (renteomslag-percentages) volgen we de notitie rente van de commissie BBV. Voor 2026 hanteren we, zoals bij de Kadernota 2026 aangegeven, afgerond 1,5%. We blijven de ontwikkelingen op het gebied van de rente in 2026 volgen en rekenen waar nodig de rente opnieuw door.

Gemeentefonds

Bij de inkomsten uit het gemeentefonds zijn de mutaties op basis van de meicirculaire 2025 (in constante prijzen) meegenomen. De algemene uitkering is structureel van aard. Dat betekent dat de extra middelen in 2026 en 2027 mee tellen in het structureel saldo, ook al zijn ze tijdelijk.

Loonontwikkelingen

Voor de ramingen van de salarissen van het ambtelijk personeel vormen de cao-afspraken het uitgangspunt. De cao gemeenten heeft een looptijd tot 31 maart 2027. In deze cao worden de salarissen stapsgewijs verhoogd. Naast de loonstijgingen in 2025, die reeds verwerkt zijn, is er per 1 januari 2026 een nominale verhoging van € 35 in de salarisschalen. Ook wordt het minimumuurloon per 1 januari 2026 vastgesteld op € 16. Per 1 juli 2026 volgt een salarisstijging van 1,25%. De salarisstijging per 1 januari 2027 (1,6%) wordt opgenomen in de begroting van 2027. De pensioenpremie van het ABP is nog niet bekend.

Prijsstijgingen (inflatie)

We hanteren in principe de nullijn, ook voor prijsgevoelige ramingen. Het uitgangspunt is dat noodzakelijke verhogingen binnen het budget (door bijvoorbeeld efficiëntiemaatregelen) moeten worden opgevangen. Bij uitzondering kan van deze nullijn worden afgeweken als blijkt/vaststaat dat dit uitgangspunt niet is uit te voeren. Dan is er een mogelijkheid tot budgetbijstelling. We zien op een aantal gebieden dat de nullijn niet realistisch is, hier zijn argumenten om van die lijn af te wijken. Zo stijgen de tarieven in het sociaal domein nog steeds behoorlijk. Wij hebben geen invloed op deze tariefstijgingen, daarom moeten we deze extra uitgaven opnemen in onze begroting. Ook is de mogelijkheid tot budgetbijstelling er als we als gemeente op basis van een overeenkomst/contract verplicht zijn subsidie-instellingen te compenseren voor loon/prijsstijgingen.

Ontwikkeling van de lokale heffingen

Uitgangspunt bij de riool- en afvalstoffenheffing is 100% kostendekkendheid. De overige gemeentelijke belastingen worden in 2026 verhoogd met de inflatiecorrectie van 2,6%. Dit percentage is de verwachte consumentenprijsindex uit het Centraal Economisch Plan. Ook worden waar mogelijk de huur- en pachttopbrengsten geïndexeerd met een inflatiecorrectie van 2,6%.

Dekkingsreserves kapitaallasten

Vanwege financieel technische redenen maken we gebruik van een dekkingsreserve kapitaallasten. Deze dekkingsreserves zijn, zoals de naam al zegt, bestemd voor de dekking van de kapitaallasten. Deze reserves zijn niet vrij besteedbaar. De dekkingsreserves kapitaallasten wordt als één bestemmingsreserve weergegeven in het overzicht van reserves en voorzieningen. Dit is het totaal van alle dekkingsreserves kapitaallasten. Administratief is de reserve opgebouwd per investering.

Middelen jeugdzorg

Wij gaan voor de middelen van de jeugdzorg uit van de meicirculaire. De voorjaarsnota van het Rijk, waarin extra middelen waren opgenomen voor de gemeenten, is daar namelijk in opgenomen. In de voorjaarsnota van het Rijk zijn naast incidentele extra middelen ook besparingen op de jeugdzorg geraamd. De provincie, als toezichthouder, heeft een richtlijn uitgebracht over hoe wij in de begroting om mogen gaan met deze besparingen. Concreet betekent dit dat wij de besparing als gevolg van het sturen op trajectduur jeugdzorg en de eigen bijdrage jeugdzorg budgettair neutraal mogen verwerken in onze begroting. Daarmee komt de verantwoordelijkheid om deze besparingen te behalen bij het Rijk te liggen. In onze begroting hebben wij deze twee posten conform de richtlijn budgettair neutraal verwerkt.

Daarnaast heeft het Rijk de besparingsopgave van de Hervormingsagenda geïndexeerd, waardoor er nu een hogere besparing wordt verondersteld. Wij moeten zelf maatregelen treffen om deze besparing te realiseren. De toezichthouder heeft om die reden in de richtlijnen opgenomen dat wij hiervoor geen stelpost op mogen nemen en de besparing moeten verwerken in onze begroting. Dit betekent concreet dat wij vanaf 2028 fors minder inkomsten krijgen voor de jeugdzorg (via het gemeentefonds). Wij hebben dit conform richtlijn verwerkt in onze begroting.

Middelen klimaat en duurzaamheid

In navolging van voorgaande jaren blijft de provincie als richtlijn stellen dat gemeenten de middelen voor de uitvoering van klimaat- en energiebeleid (CDOKE-middelen) als structurele baat op mogen nemen voor de jaren 2026 tot en met 2029. Daarbij moet een gelijk bedrag aan extra lasten worden opgenomen voor klimaat- en energietaken. Wij volgen deze richtlijn (zie programma7).

Ingroeipad herijking gemeentefonds

Per 2023 is een nieuw verdeelmodel voor het gemeentefonds ingevoerd. Wij zijn hierin voordeelgemeente. Dat wil zeggen dat wij een grotere bijdrage vanuit het gemeentefonds zouden moeten ontvangen. Voor de invoering van het nieuwe verdeelmodel wordt een ingroeipad gehanteerd. Volgens dat ingroeipad ontvangen wij nu maximaal € 37,50 per inwoner meer uit het gemeentefonds. De minister van Binnenlandse Zaken heeft ons laten weten dat per 1 januari 2027 de volgende stap van het ingroeipad wordt gezet. Dat wordt gedaan op basis van geactualiseerde kostendata en de dan beschikbare onderzoeksresultaten over het gemeentefonds. Wij verwachten dan opnieuw het maximale bedrag van € 15 per inwoner extra te mogen ontvangen. Dit hebben wij in onze begroting verwerkt. Daarmee wijken we af van de richtlijn van de toezichthouder. De toezichthouder stelt namelijk dat hier nog geen rekening mee mag worden gehouden.

Ombuigingen

Op basis van de begroting van vorig jaar (2025) en de meerjarenraming 2026-2028 was een ombuigingstraject onontkoombaar. Hiervoor is in 2025 het project 'ombuigingen 2026 en verder' opgestart. Het resultaat van dat project was een maatregelenpakket met ombuigingen. Doordat het Rijk extra middelen beschikbaar stelde, konden de ombuigingen worden beperkt tot financieel-technische maatregelen. De ombuigingen zoals opgenomen in de Kadernota 2026 zijn in deze begroting verwerkt.

Toelichting programmabegroting 2026-2029

Het vertrekpunt van deze programmabegroting is de Kadernota 2026. Voor de volledigheid is het overzicht hierna opgebouwd vanuit de eindstand van de programmabegroting 2025-2028 inclusief de begrotingswijzigingen die de raad nadien heeft vastgesteld. Dat leidt tot de eindstand van de Kadernota 2026. Vervolgens staan de diverse mutaties die verwerkt zijn in deze begroting in het overzicht. Het verwerken van deze mutaties leidt tot het eindsaldo van de programmabegroting 2026-2029. De mutaties lichten we toe na de tabel.

x € 1.000				
Eindstand programmabegroting	Begroet 2026	MJB 2027	MJB 2028	MJB 2029
Eindstand programmabegroting 2025-2028 (incl. raadswijziging 1 t/m 4)	-1.739	-1.584	-1.899	-1.351
1. Mutaties Kadernota 2026-2029	2.116	2.893	1.573	1.206
Eindstand Kadernota 2026-2029	377	1.309	-326	-145
2. Mutaties gemeentefonds (meicirculaire 2025)	773	649	660	865
3. Mutaties op basis van herijking exploitatie	-95	-351	260	162
4. Tussentijdse ontwikkelingen	0	0	0	0
Eindstand programmabegroting 2026-2029	1.056	1.607	594	882

1. Mutaties voorjaarsnota 2025 en kadernota 2026-2029

De raad heeft op 30 juni 2025 de Voorjaarsnota 2025 en Kadernota 2026-2029 behandeld. De structurele gevolgen van de Voorjaarsnota 2025 en Kadernota 2026-2029 zijn verwerkt in deze begroting. Voor een toelichting op deze mutaties verwijzen wij naar de Voorjaarsnota 2025 en Kadernota 2026-2029. Daarnaast zijn de diverse raadswijzigingen verwerkt.

2. Mutaties gemeentefonds

In juli 2025 is de raad geïnformeerd over de uitkomsten van de meicirculaire van het gemeentefonds. De uitkomsten zijn conform de memo aan de raad verwerkt in de begroting 2026. Voor een uitgebreidere toelichting op de mutaties verwijzen wij u naar de raadsmemo en het hoofdstuk Algemene Dekkingsmiddelen in deze begroting.

3. Mutatie op basis van de herijking exploitatie

Bij de herijking van de exploitatie berekenen we jaarlijks de terugkerende posten volgens de uitgangspunten van de begroting. Dit zijn technische aanpassingen. Zo zijn onder ander de kapitaallasten geactualiseerd, inclusief nieuwe investeringen. Daarnaast hebben we de directe loonkosten en de overhead opnieuw berekend. Ook is op basis van werkelijke subsidieaanvragen de begroting en het plafond geïndexeerd.

4. Tussentijdse ontwikkelingen

Het college heeft besloten om tijdelijk een beheerder voor Huis en Theater Op de Hoogte in dienst te nemen. Hiermee wordt de stichting die Huis en Theater Op de Hoogte gaat exploiteren eerst ontlast zodat zij een goede start kunnen maken. Het is de bedoeling dat de stichting in 2027 de beheerder zelf in dienst neemt. De kosten van de beheerder in 2026 (€ 50.000) zijn voor rekening van de gemeente. De dekking voor deze kosten wordt gevonden in de dynamische investeringsagenda. In de dynamische investeringsagenda stond reeds een bedrag van € 50.000 gereserveerd voor de voorbereidings- en projectleiderskosten van Bestemming Wolvega. Deze kosten hebben we echter kunnen dekken uit de Regiodeal-gelden. Om die reden kan deze reservering nu ingezet worden ter dekking van de kosten van de beheerder. Hiervoor zal een onttrekking van € 50.000 aan de dynamische investeringsagenda (reserve investeringsambities) plaatsvinden. Zie ook programma 6 en het overzicht reserves en voorzieningen. Dit collegebesluit heeft geen effect op het saldo.

Woonlasten

De gemiddelde woonlast voor een meerpersoonshuishouden in Nederland - bestaande uit de OZB voor woningen, de riool- en afvalstoffenheffing - bedroeg in 2025 € 1.053. De gemiddelde woonlast voor een meerpersoonshuishouden in gemeente Weststellingwerf ligt onder het gemiddelde van Nederland.

OZB

De aanslag OZB voor het belastingjaar 2026 is gebaseerd op (nog door de raad vast te stellen) tarieven voor 2026 en de waardepeildatum per 1 januari 2025. De definitieve vaststelling van de OZB-tarieven vindt in de raad van december plaats. De totale opbrengst voor 2026 is ten opzichte van 2025 gecorrigeerd met het inflatiepercentage van 2,6%.

Afvalstoffenheffing

Vanaf 1 januari 2026 starten we met het systeem Diftar+. Dit staat voor een “gedifferentieerd tariefstelling” waarbij inwoners niet alleen een vast bedrag betalen via de afvalstoffenheffing, maar ook kosten per lediging en per kilo afval dat wordt aangeboden. De tariefstelling wordt vastgesteld door de raad. Het uitgangspunt is een 100% kostendekking.

Rioolheffing

De kosten voor het beheren en in stand houden van het rioolstelsel worden door een heffing betaald. Hierbij heeft de gemeente naast de zorgplicht voor afvalwater en hemelwater ook de zorgplicht voor grondwater. Voor de rioolheffing neemt het tarief met 3% toe. Het tarief 2026 is zodanig verhoogd, dat de opbrengst uit de rioolheffing de te maken kosten 100% dekken.

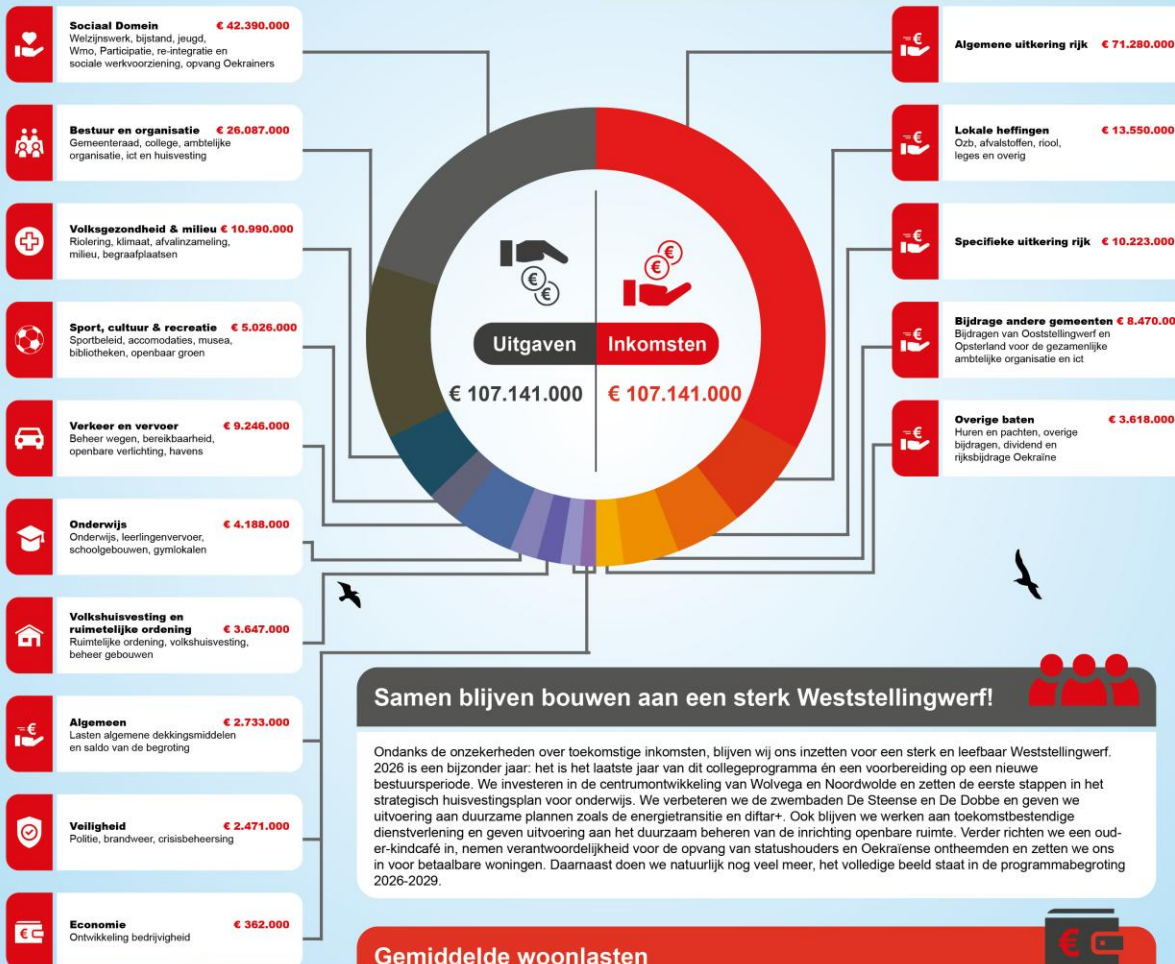
Begroting 2026 in één oogopslag

Huishoudboekje 2026

Totale uitgaven € 107.141.000

Totale inkomsten € 107.141.000

Samen blijven bouwen aan een sterk Weststellingwerf!

Ondanks de onzekerheden over toekomstige inkomsten, blijven wij ons inzetten voor een sterk en leefbaar Weststellingwerf. 2026 is een bijzonder jaar: het is het laatste jaar van dit collegeprogramma én een voorbereiding op een nieuwe bestuursperiode. We investeren in de centrumontwikkeling van Wolvega en Noordwolda en zetten de eerste stappen in het strategisch huisvestingsplan voor onderwijs. We verbeteren we de zwembaden De Steense en De Dobbe en geven we uitvoering aan duurzame plannen zoals de energietransitie en diftar+. Ook blijven we werken aan toekomstbestendige dienstverlening en geven uitvoering aan het duurzaam beheer van de inrichting openbare ruimte. Verder richten we een ouder-kindcafé in, nemen verantwoordelijkheid voor de opvang van statushouders en Oekraïense ontheemden en zetten we ons in voor betaalbare woningen. Daarnaast doen we natuurlijk nog veel meer, het volledige beeld staat in de programmabegroting 2026-2029.

Gemiddelde woonlasten

Betaalbaar wonen voor onze inwoners blijft ook in 2026 belangrijk. De gemeentelijke woonlasten in Weststellingwerf liggen ruim onder het landelijk gemiddelde. Onderstaande tarieven worden eind 2025 door de gemeenteraad vastgesteld.

Onroerendezaakbelasting

De aanslag OZB voor het belastingjaar 2026 is gebaseerd op tarieven voor 2026 en de waardepeildatum per 1 januari 2025. De totale opbrengst voor 2026 is ten opzichte van 2025 gecorrigeerd met het inflatiepercentage van 2,6%.

Afvalstoffenheffing

Vanaf 1 januari 2026 starten we met het systeem Difftar+. Dit staat voor een "gedifferentieerd tariefstelling" waarbij inwoners niet alleen een vast bedrag betalen via de afvalstoffenheffing, maar ook kosten per lediging en per kilo afval dat wordt aangeboden.

Rioolheffing

De kosten voor het beheer en in stand houden van het rioolstelsel worden door een heffing betaald. Hierbij heeft de gemeente naast de zorgplicht voor afvalwater en hemelwater ook de zorgplicht voor grondwater. Voor de rioolheffing neemt het tarief met 3% toe.

Met dit overzicht geven wij in één oogopslag inzicht in de inkomsten en uitgaven van de gemeente.

De begroting vind je op:
www.weststellingwerf.nl/begroting
of scan de QR-code.

Kerngegevens

Kerngegevens	Jaarstukken 2024	Begroting 2025*	Begroting 2026	Prognose 2027	Prognose 2028	Prognose 2029
Sociale structuur	31-12-2024	1-1-2025	1-1-2026	1-1-2027	1-1-2028	1-1-2029
Inwoners						
van 0-4 jaar	1.221	1.221	1.225	1.230	1.230	1.225
van 5-19 jaar	4.088	4.088	4.095	4.100	4.105	4.105
van 20-64 jaar	14.394	14.394	14.410	14.425	14.440	14.455
vanaf 65 jaar	6.904	6.904	6.940	6.980	7.025	7.080
Totaal inwoners	26.607	26.607	26.670	26.735	26.800	26.865
Uitkeringsgerechtigden	455	455	461	467	473	479
Fysieke structuur						
Oppervlakte gemeente in km²						
binnenwater	8,15	8,15	8,15	8,15	8,15	8,15
land	220,30	220,30	220,30	220,30	220,30	220,30
Totaal oppervlakte	228,45	228,45	228,45	228,45	228,45	228,45
Woonruimten						
Koopwoningen (excl.recreatie)	8.186	8.186	8.209	8.280	8.363	8.402
Huurwoningen	3.294	3.294	3.346	3.382	3.417	3.442
Recreatiewoningen	209	209	211	211	211	211
Totaal woonruimten	11.689	11.689	11.766	11.873	11.991	12.055
Woonwagens	16	16	18	18	18	18
Woonschepen	1	1	-	-	-	-
Lengte van de wegen in meters						
Binnen de bebouwde kom	123.995	123.995	124.804	125.304	125.804	126.304
Buiten de bebouwde kom	284.815	284.815	285.815	289.150	290.150	291.150
Totaal lengte van de wegen	408.810	408.810	410.619	414.454	415.954	417.454
Lengte van de fietspaden in meters	87.490	87.490	87.490	87.490	89.490	89.490
Aantal m2 openbaar groen	1.135.331	1.135.331	1.207.763	1.210.000	1.212.500	1.215.000

* Op basis van geactualiseerde begroting

Programma 0 | Bestuur en Ondersteuning

Programma 0 | Bestuur en Ondersteuning

Portefeuillehouder(s)	Van der Graaf en Hartog
Organisatie	Publiek & Communicatie

Taakvelden

- Bestuur
- Burgerzaken

Beleidsnota's

2019 Notitie OWO-Visie
2023 Verordening op de rekenkamer Weststellingwerf
2024 Subsidieregeling dorpenfonds gemeente Weststellingwerf
2025 Visie op dienstverlening
2025 Notitie Samenredzame dorpen - dorpenbeleid in de praktijk

Doelstellingen

De bevordering van de participatie van inwoners binnen de besluitvorming van de gemeenteraad

Wat willen we bereiken?

- Verkorten van de afstand tussen gemeenteraad, bestuurders en inwoners.
- Inspraakmogelijkheden zichtbaar maken voor inwoners.
- Inwoners actief laten meedenken met de gemeentelijke politiek.
- Betrokkenheid van raadsleden bij initiatieven van inwoners.
- Een gemeenteraad die midden in de samenleving staat en actief aanwezig is.

Wat doen wij ervoor

Actief promoten van inspraakmogelijkheden

Om ervoor te zorgen dat inwoners de raad en de raadsleden gemakkelijk kunnen benaderen, worden inspraakmogelijkheden, zoals inloopspreekuren en insprekmomenten tijdens commissievergaderingen en raadsvergaderingen, actief gepromoot. Hierbij wordt onder andere gebruik gemaakt van animatievideos ('Vind de raad', 'Schrijf aan de raad' en 'Praat met de raad') die op de raadswebsite zijn geplaatst.

Contacten met scholen

Minimaal twee keer per jaar worden basisschoolleerlingen uitgenodigd in het gemeentehuis. Ze krijgen uitleg over de verkiezingen en het werk van de gemeenteraad en mogen hier vragen over stellen en/of hun mening geven. Raadsleden begeleiden deze bijeenkomsten.

Programma Klassenbezoek

Minimaal een keer per jaar organiseert de werkgroep Bestuurlijke Vernieuwing het programma Klassenbezoek voor middelbare scholieren. Leerlingen kruipen in de huid van raadsleden en houden een raadsvergadering over een plan, waarbij ze vragen kunnen stellen aan echte raadsleden en kwesties kunnen bespreken die voor hen belangrijk zijn.

Gast van de raad

Maandelijks worden inwoners uitgenodigd als Gast van de raad. De avond begint met een gezamenlijke maaltijd, gevolgd door een presentatie over de gemeenteraad, het college, de verkiezingen en de werkzaamheden. De presentatie wordt verzorgd door raadsleden. Daarna wonen de gasten (een deel van) de raadsvergadering bij.

Gemeenteraad op pad

De werkgroep Bestuurlijke Vernieuwing benadert minimaal één keer per jaar de lokale (sport)verenigingen om hen te informeren over het werk van de gemeenteraad en hoe zij invloed kunnen uitoefenen op de besluitvorming.

Presentatie aan Plaatselijke Belangen

Minimaal twee keer per jaar bezoeken raadsleden lokale belangenorganisaties of plaatselijke belangen om een presentatie te geven over het werk van de raad en de manieren waarop men in contact kan komen met het college en de gemeenteraad, zowel voor het aankaarten van zaken als voor invloed op de besluitvorming.

Opleidingen/thema-avonden voor raadsleden en duo-commissieleden

De kwaliteit van de lokale democratie en het bestuur is mede afhankelijk van goed opgeleide volksvertegenwoordigers, bestuurders en ambtenaren. Daarom is het essentieel dat raadsleden en duo-commissieleden voldoende ondersteuning en opleidingsmogelijkheden krijgen. Minimaal twee keer per jaar volgen raadsleden een opleiding of een thema-avond.

Elke fractie ontvangt daarnaast een vergoeding die kan worden ingezet voor het opleiden en bijscholen van fractieleden. De griffie organiseert opleidings- en thema-avonden voor raadsleden en duo-commissieleden, waarbij actuele thema's centraal staan en ruimte is voor verdieping. In het verkiezingsjaar zal dit minimaal vier avonden plaatsvinden.

Pilot informatieve markt

De informatieve markt is een initiatief van de werkgroep Bestuurlijke Vernieuwing en in gezamenlijkheid met de gemeentelijke organisatie uitgewerkt. Het college van B&W is eigenaar van informatieve bijeenkomsten. De informatieve markt is een belangrijk onderdeel van de geformuleerde doelstelling: de verbetering van de kwaliteit van de democratische besluitvorming van de gemeenteraad. De gemaakte afspraken rond de informatieve markt zullen worden opgenomen in het document "De raad in stelling".

Doelstellingen

De verbetering van de kwaliteit van de democratische besluitvorming van de gemeenteraad

Wat willen we bereiken?

De verbetering van de kwaliteit van de democratische besluitvorming van de gemeenteraad. Daarnaast willen we de bekendheid en zichtbaarheid van de raad vergroten en daarmee hopelijk ook de eventuele drempel verlagen voor inwoners om de raadsleden te benaderen.

Wat doen wij ervoor

Digitale toegankelijkheid van de gemeenteraadswebsite verbeteren

De website van de gemeenteraad van Weststellingwerf speelt een cruciale rol in de toegankelijkheid en benaderbaarheid van de raad. De website van de gemeenteraad van Weststellingwerf wordt dagelijks bijgewerkt. Conform de Wet Open Overheid worden ingekomen stukken aan de raad zo snel mogelijk na ontvangst gepubliceerd, mits deze stukken conform de AVG geanonimiseerd zijn. Inwoners kunnen deze stukken via het dashboard op de website inzien. De ontwikkelde animatievideo's zijn zichtbaar op de website en worden onder de aandacht gebracht van inwoners door deze te tonen op externe bijeenkomsten voor inwoners waarbij de raad betrokken is.

Registreren en actualiseren

Vergaderingen van de gemeenteraad en de algemene commissie moeten kwalitatief goed ondertiteld worden, zodat ook doven en slechthorenden deze kunnen volgen. Het onderdeel 'Vraagbaak' op de website wordt verder ontwikkeld en aangevuld met actuele informatie en het onderdeel 'Overzichten' wordt structureel geactualiseerd door de griffie.

Publiceren via website

Indien mogelijk wordt er maandelijks een conceptagenda van de gemeenteraadsvergaderingen gepubliceerd in de krant. Voor de meest actuele versie van de agenda's wordt verwezen naar de gemeentelijke website; dit wordt ook in de krant vermeld.

Social media / overig

De afdeling communicatie plaatst de content voor de social media. De content wordt door de griffie aangedragen en in gezamenlijke afstemming gepubliceerd.

Raadscommunicatieplan

De griffie heeft in afstemming met de werkgroep bestuurlijke vernieuwing een raadscommunicatieplan opgesteld. Dit plan wordt ter vaststelling aan de gemeenteraad voorgelegd.

Het raadscommunicatieplan omvat strategieën en specifieke acties gericht op het effectief bereiken van diverse doelgroepen, zowel binnen als buiten de organisatie.

Doelstellingen

Professionalisering communicatie

Wat willen we bereiken?

Professionalisering van de communicatie

In 2026 werken we verder aan de professionalisering van de communicatie van onze gemeente. We zetten in op de ontwikkeling van cluster communicatie, gaan aan de slag met participatiebeleid en het herijken de communicatievisie. We sluiten daarmee aan op de vernieuwde visie op dienstverlening. Dienstverlening en communicatie zijn namelijk onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Daarnaast kijken we naar:

- hoe we met communicatie kunnen bijdragen aan de organisatiedoelen;
- het versterken van de interne communicatie;
- trends en ontwikkelingen in de maatschappij, waaronder de ontwikkelingen op het gebied van kunstmatige intelligentie (AI);
- hoe we verschillende doelgroepen kunnen bereiken en welke kanalen we daarbij inzetten;
- hoe we organisatie en omgeving met elkaar kunnen verbinden.

Wat doen wij ervoor

Begrijpelijke communicatie

We schrijven onze teksten in 'heldere taal'. Want teksten op taalniveau B1 begrijpt bijna iedereen. We trainen de medewerkers om B1 te schrijven en bieden hiervoor diverse hulpmiddelen aan. In 2026 lanceren we een nieuwe interne campagne om 'heldere taal' nog beter onder de aandacht te brengen.

Toegankelijke communicatie

We zorgen ervoor dat onze communicatiemiddelen, zoals de website, toegankelijk zijn. We voldoen daarbij aan de Wet digitale toegankelijkheid. Bezoekers moeten snel de juiste informatie vinden en producten ook gemakkelijk digitaal af kunnen nemen. Uiteraard hebben we daarbij oog voor minder digitale inwoners, zodat we ook hen goed blijven bereiken.

In 2026 moeten we onze website opnieuw aanbesteden. Een groot project, dat veel inzet vraagt van cluster Communicatie. We zorgen er uiteraard voor dat onze nieuwe website niet alleen voldoet aan de wet, maar ook aan onze eigen standaard, onder andere op het gebied van informatievoorziening, digitale producten en toegankelijkheid.

Verbinden en vertrouwen

Het communicatielandschap is de laatste jaren flink veranderd. Waar we vroeger meer algemene boodschappen verzonden in het kader van goede voorlichting, ligt de focus nu op verbinden en vertrouwen. Dit vraagt meer strategie, maatwerk en specifieke content om verschillende doelgroepen te bereiken. Daarnaast verandert ook het (social)medialandschap snel. We volgen deze ontwikkelingen op de voet en houden kanaalverschuivingen goed in de gaten. Met de komst van onze contentspecialist gaan we het komende jaar aan de slag met onze kanaalstrategie en het social mediabeleid.

Participatie

We zorgen er niet alleen voor dat de informatievoorziening duidelijk en toegankelijk is. We willen ook graag dat inwoners meedenken, meepraten en meedoen. Door de Wet versterking participatie op decentraal niveau zijn gemeenten verplicht om per 1 januari 2027 de inspraakverordening te vervangen door een participatieverordening. We moeten inwoners niet alleen betrekken bij de totstandkoming van beleid, maar ook bij de uitvoering en de evaluatie. Daarnaast krijgt het uitdaagrecht een plek in deze nieuwe verordening. Het uitdaagrecht houdt in dat inwoners en maatschappelijke partijen de gemeente kunnen vragen om de uitvoering van een gemeentelijke taak over te nemen.

Doelstellingen

Het faciliteren van initiatieven vanuit de samenleving (wijken en kernen)

Wat willen we bereiken?

Onze dorpen vormen levendige, hechte en ondernemende gemeenschappen. Verenigingen en sociale netwerken zorgen voor verbinding, dragen bij aan het welzijn van inwoners en vormen het sociale hart van het dorp. Samen 'maken zij het dorp': mensen kijken naar elkaar om, helpen waar nodig, viert samen het leven en brengen frisse ideeën in die het unieke dorpsleven versterken.

Dorpsleven staat onder druk

Het ondersteunen van lokaal initiatief vinden wij belangrijk, juist omdat dat dorpsleven onder druk staat. Vergrijzing, maatschappelijke veranderingen en toenemende complexiteit van vraagstukken hebben impact op de kracht van dorpen en hun verenigingen. Tegelijkertijd maakt het drukker wordende (gezins)leven het moeilijker voor mensen om zich in te zetten voor het algemene belang. Toch zijn er nog altijd veel betrokken inwoners die actief willen meedenken over de toekomst van hun dorp: over wonen, zorg, duurzaamheid, ontmoeten, gezondheid en geluk. Die inzet koesteren wij en ondersteunen wij via verschillende beleidsterreinen en ondersteunende (financiële) instrumenten. Zo blijven wij bijdragen aan de kracht van de dorpen.

Samenredzame dorpen

Dorpen worden uitgedaagd door de afnemende beschikbaarheid van vrijwilligers. Ook de gemeente heeft beperkte menskracht. Samen met beperkte beschikbare middelen, complexe regelgeving en maatschappelijke veranderingen, vragen deze ontwikkelingen om flexibiliteit en maatwerk in de samenwerking. Het college wil voortbouwen op het bestaande werkwijze zoals die is verwoord in de notitie “Samenredzame dorpen, dorpenbeleid in de praktijk”, waarmee we flexibel kunnen inspelen op veranderende behoeften. Het dorpenbeleid passen wij aan waar nodig, gevoed door de voortdurende afstemming tussen gemeente, Plaatselijke Belangen en inwoners. De wederzijdse betrokkenheid en continue dialoog is daarbij onmisbaar en de Plaatselijke Belangen zijn hierin een onmisbare schakel.

Samen werken we aan leefbaarheid, lossen we knelpunten op en grijpen we kansen. Tegelijk stimuleren we eigen initiatief en verantwoordelijkheid: zelfstandige en zelfredzame dorpen, die we ondersteunen waar nodig en loslaten waar het kan. Samen bouwen we aan leefbare, veerkrachtige en samenredzame dorpen.

Wat doen wij ervoor

Ondersteunen van initiatieven

We ondersteunen lokaal initiatief en in het bijzonder de plaatselijke belangen met een helder doel: ruimte geven aan de ambities van de dorpen. Vanuit de samenleving bereiken ons regelmatig wensen en ideeën die bijdragen aan de leefbaarheid en levendigheid in de dorpen wijken. De gemeente vindt dat eigen initiatief belangrijk en stimuleert dat. De gemeente neemt een project niet automatisch over. We bepalen samen met de initiatiefnemers welke rol de betrokken partijen hebben, wie verantwoordelijk is voor het creëren van draagvlak en realisatie.

- Met de dorpencoördinator hebben we een duidelijk aanspreekpunt, waarna initiatieven hun weg in de organisatie vinden.
- Wij stellen ons netwerk en kennis beschikbaar om initiatieven te ondersteunen. Samen met de provincie, provinciale steunfuncties en de vijf gemeenten in Zuidoost-Fryslân verkennen we de meerwaarde van een gezamenlijk loket voor o.a. fondsenwerving, organisatieadvies voor vrijwilligers.
- De subsidieregeling Dorpenfonds gemeente Weststellingwerf 2024 is een belangrijk instrument om de goede ideeën financieel te ondersteunen.
- We onderzoeken of we de subsidieregeling kunnen verruimen, zodat “natuurlijke personen” een aanvraag kunnen indienen, om zo ook informele samenwerkingsverbanden te kunnen ondersteunen.
- Daarnaast kijken we naar de mogelijkheid om nieuwe, eenmalige dorpsbrede evenementen, tegemoet te kunnen komen.

In 2026 is het dorpenfonds gevuld met in totaal €200.000, onderverdeeld in vijf onderdelen:

- Werkbudget voor 25 wijk- en plaatselijk belangenverenigingen, inclusief de Vereniging Kleine Dorpen Weststellingwerf.
- Procesbudget voor het opstellen van dorpsvisie.
- Procesgeld voor het uitwerken van een onderdeel van de dorpsvisie.
- Projectenbudget voor goede ideeën van verenigingen en stichtingen zonder winstoogmerk die zijn gevestigd in Weststellingwerf.
- Procesbudget voor drie woningbouwinitiatieven.
- Budget voor actuele leefbaarheidsvraagstukken.

Netwerk dorps- en wijkorganisaties vormt basis voor beleid

Weststellingwerf kent een uniek netwerk van plaatselijke belangen en wijkverenigingen. Wij vinden het behoud hiervan belangrijk en zetten ons daarvoor in: zij vormen de belangrijke voelsprietten en signaleren nieuwe ontwikkelingen en potentiële knelpunten. Zij geven ons gevraagd en ongevraagd advies en denken mee over het betrekken van inwoners.

- Bij het opstellen of herzien van nieuw beleid maken wij gebruik van dit netwerk en betrekken wij hen bij de totstandkoming daarvan.
- Wij hechten waarde aan de inbreng van de Vereniging Kleine Dorpen Weststellingwerf (VKD) en maken gebruik van hun deskundigheid en netwerk. Op een aantal specifieke onderwerpen, bijvoorbeeld op het gebied van woningbouw, werken wij intensief samen. Ook gaan wij actief in gesprek met de VKD als zij actuele maatschappelijke ontwikkelingen onder de aandacht brengen en onderzoeken we gezamenlijk de mogelijke aanpak en oplossingen.
- Blijvend aandachtspunt is de druk op onze actieve inwoners. Onze inwoners willen graag meedenken en zelf de plannen uitvoeren, maar er zijn grenzen aan wat onze inwoners zelf willen en kunnen doen. Dit heeft ook impact op de bezetting van bijvoorbeeld de plaatselijk belang-besturen en werkgroepen. Met de notitie “Samenredzame dorpen, dorpenbeleid in de praktijk” geven we daarom de ruimte voor een creatieve aanpak die past bij de mogelijkheden van een dorp of wijk.

Dichtbij besturen

Wij blijven werken aan het vertrouwen tussen dorpen en gemeente als basis voor succes in de samenwerking met onze "georganiseerde" inwoners. Een zichtbare en benaderbare organisatie vinden wij belangrijk. De notitie “Samenredzame dorpen – dorpenbeleid in de praktijk” vormt de leidraad voor de contacten tussen de gemeente en de plaatselijke belangen:

- Wij doen dit onder andere door te werken met gebiedswethouders en een dorpencoördinator. Zij vormen het eerste aanspreekpunt namens het college en de ambtelijke organisatie. Zij zoeken geregeld onze inwoners op en er is contact met de vertegenwoordigers van de dorpen en wijken. De honderden vragen en ideeën die dit oplevert, vinden hun weg in de organisatie.
- Door regelmatige contacten, overleggen en bijeenkomsten horen wij wat inwoners vinden van nieuwe ontwikkelingen, wat hun ervaringen, ideeën en zorgen zijn. Daardoor weten wij nog beter wat er speelt, komen wij tot betere plannen of kunnen wij beter inspelen op lokale initiatieven.
- Onze medewerkers denken graag mee, toch moeten wij ook prioriteiten stellen om verwachtingen waar te maken. Een realistisch beeld schetsen van de (on)mogelijkheden van de gemeente hoort daar bij, waarbij ook een duidelijk “nee” verhelderend kan werken.
- Goede communicatie tussen de plaatselijk belangen en inwoners is een belangrijk onderdeel voor het draagvlak en/of kennis van nieuwe plannen en een belangrijke schakel in de samenwerking met onze dorpen. We zetten daarom in op verdere uitbreiding en intensief gebruik van de dorpsapp in de dorpen.

Doelstellingen

Verbeteren dienstverlening

Wat willen we bereiken?

Wij werken aan goede en toekomstbestendige dienstverlening. Daarbij gebruiken we een duidelijk motto en vijf leidende principes.

Ons motto: Betrouwbaar, Duidelijk, Betrokken

- Betrouwbaar: we doen wat we beloven en nemen verantwoordelijkheid.
- Duidelijk: we communiceren begrijpelijk en toegankelijk.
- Betrokken: we werken samen en hebben oog voor verschillen tussen mensen.

De gemeente moet flexibel zijn en goed kunnen reageren op veranderingen in de samenleving en nieuwe technologie. Dienstverlening is iets van de hele organisatie: van de balie tot het maken van beleid. Daarbij worden meedenken en meedoen van inwoners steeds belangrijker. Dienstverlening betekent: elke interactie tussen inwoners, ondernemers of organisaties en de gemeente of haar partners.

We hanteren vijf leidende principes voor onze dienstverlening:

- *We zijn er voor iedereen*
We houden rekening met de verschillende wensen en behoeften van inwoners, ondernemers en organisaties. Iedereen telt mee.
- *We zijn goed bereikbaar en reageren snel*
Inwoners vinden het belangrijk dat ze ons makkelijk kunnen bereiken en snel antwoord krijgen. Dat geldt ook voor hoe we met elkaar omgaan binnen de organisatie.
- *We zijn vriendelijk, duidelijk en betrouwbaar*
We komen onze afspraken na, denken mee en doen net dat beetje extra als dat nodig is.
- *We zijn digitaal waar het kan, persoonlijk waar het moet*
We gebruiken digitale middelen als dat handig is, maar kiezen voor persoonlijk contact als dat beter past. De techniek helpt ons, maar de mens staat centraal.
- *We staan midden in de samenleving*
We luisteren naar wat er speelt in de dorpen en buurten. Samen met inwoners maken we beleid en voeren we dat uit.

Digitalisering speelt een steeds grotere rol in onze dienstverlening. Daarbij blijven wij toegankelijk voor onze inwoners op de manier dat zij dat willen, of dat digitaal, telefonisch of fysiek aan de balie is. Wetgeving heeft hierin ook een belangrijke rol.

Wat doen wij ervoor

Doorontwikkelen dienstverlening

Programma dienstverlening

De visie op dienstverlening wordt tot uitvoering gebracht in een meerjarig programma. Dit programma brengt samenhang en prioritering in de diverse activiteiten die de versterking van onze dienstverlening raken. Het programma is organisatiebreed.

We willen dat de visie door de hele organisatie wordt gedragen en dat medewerkers hun rol op gebied van dienstverlening herkennen. Bewustwording en heldere werkafspraken spelen hier een belangrijke rol. Om dit te bereiken, kunnen we verschillende middelen inzetten, zoals themasessies voor de organisatie en trainingen. De visie op dienstverlening sluit ook aan op onze organisatiemissie, waardoor deze elkaar versterken.

De dienstverlening van de overheid is ook deels wettelijk vastgelegd. Het volgen van en voldoen aan veranderende wet- en regelgeving, maakt deel uit van de werkprocessen van de teams/afdelingen. Dit omvat bijvoorbeeld wetgeving die gemeenten verplicht om diensten ook digitaal aan te bieden als ze een rechtsgevolg hebben. De gemeente moet hierbij passende ondersteuning bieden (implementatie van de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer - de Wmebv).

Servicenormen/bereikbaarheid

In 2025 hebben we onderzoek gedaan naar hoe goed we bereikbaar zijn. Op basis van de resultaten gaan we onze dienstverlening verder verbeteren. Dit doen we door duidelijke afspraken te maken over onze dienstverlening, bijvoorbeeld in servicenormen.

Deze afspraken gaan bijvoorbeeld over:

- Hoe snel wij reageren op telefoontjes, brieven en e-mails.
- Op tijd terug te bellen.
- Ervoor zorgen dat wij minder vaak doorverbinden.

Om te zien of we de afspraken nakomen, maken we de resultaten van deze servicenormen zichtbaar. Zo kunnen we onze voortgang blijven controleren en zorgen we ervoor dat onze dienstverlening steeds beter wordt.

Paspoortpiek: zo pakken we de extra drukte aan

Paspoorten en identiteitskaarten zijn 10 jaar geldig. Vóór 2014 was dat 5 jaar. De eerste 10-jaarspaspoorten en identiteitskaarten verlopen nu. Dit zorgt voor extra drukte aan de balies. Deze drukte noemen we de paspoortpiek. De piek duurt van 2024 tot en met 2028.

In 2026 bevinden we ons midden in deze piekperiode. Om inwoners goed te helpen, nemen we maatregelen. We zetten extra personeel in. Dit doen we aan de balie en achter de schermen. Zo zorgen we dat inwoners op tijd een nieuw paspoort of ID-kaart krijgen.

Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren vanuit het rijk	Eenheid	Begroting 2025	Begroting 2026
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	13,41	13,51
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	11,66	12,67
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	€ 955,37	€ 1.033,21
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	20,00%	20,00%
Overhead	% van totale lasten	10,88%	12,36%

Bron: eigen gegevens

Wat mag het kosten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Lasten						
0-1 Bestuur	2.850	2.098	2.148	2.147	2.129	2.129
0-2 Burgerzaken	1.937	1.962	2.097	2.178	2.081	1.957
Totaal Lasten	4.787	4.061	4.245	4.326	4.210	4.086
Baten						
0-1 Bestuur	-294	-61	-61	-61	-61	-61
0-2 Burgerzaken	-539	-399	-674	-714	-685	-457
Totaal Baten	-833	-460	-735	-775	-747	-519
Saldo van lasten en baten	3.954	3.600	3.509	3.551	3.463	3.567
Resultaat	3.954	3.600	3.509	3.551	3.463	3.567

Toelichting wat mag het kosten

Begroting 2026 ten opzichte van de begroting 2025 en meerjarenperspectief

Lasten en baten

Bestuur

Het verschil wordt veroorzaakt door hogere loonkosten door CAO verhoging.

Burgerzaken

De verwachte lasten en baten van reisdocumenten en rijbewijzen hebben een golfbeweging in de meerjarenreeks. Ook is de verkiezingskalender in de begroting verwerkt, daardoor fluctueert deze reeks ook in de begroting.

Programma 1 | Veiligheid

Programma 1 | Veiligheid

Portefeuillehouder(s)	Van der Graaf
Organisatie	Advies & Ondersteuning

Taakvelden

- Crisisbeheersing en brandweer
- Openbare orde en veiligheid

Beleidsnota's

2022 Regionaal risicoprofiel 2022-2025
 2023 Regionaal beleidsplan Veiligheidsregio Fryslân 2023-2026
 2023 Beleidsplan integrale veiligheid 2024-2027
 2023 Regionaal beleidsplan veiligheid Noord Nederland 2024-2027

Actuele ontwikkelingen en nieuw beleid

Landelijk is er veel aandacht voor ondermijnende criminaliteit. Het Rijk heeft dit onderwerp geprioriteerd en extra middelen beschikbaar gesteld aan onder andere het Regionale Inlichtingen en Expertise Centra (RIEC) voor de bestrijding van ondermijnende criminaliteit. Ook politie Zuidoost Fryslân heeft het geprioriteerd en hier capaciteit voor ingericht. In samenwerking met onze ketenpartners werken we onder andere aan het implementeren en borgen van het Bibob beleid (Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur). Daarnaast zijn ook de aanpak digitale criminaliteit, aanpak van personen met verward gedrag en de ketensamenwerking Zorg en Veiligheid actuele thema's. De gemeentelijke rol in de keten rondom aanpak digitale criminaliteit is in beweging.

De politie heeft aangekondigd het politiebureau in Wolvega in 2026 te gaan sluiten. De gemeenteraad heeft, middels de motie Politiebureau Wolvega (tijdens de raadsvergadering van 3 juli 2023), het college verzocht om het politiebureau in Wolvega te behouden of een alternatieve oplossing te zoeken. De politie heeft besloten dat in Wolvega een opkomstlocatie blijft. In 2026 wordt, in samenspraak met de gemeente, bekeken hoe en waar dit gerealiseerd wordt.

Doelstellingen

Uitvoeren van beleidsplan integrale veiligheid

Wat willen we bereiken?

We geven uitvoering aan het Integraal Veiligheidsbeleid 2024 - 2027 (IVB). Dit is een kaderstelling door de gemeenteraad en is door de raad voor de komende vier jaar vastgesteld. Speerpunten in het IVB zijn:

1. Aanpak ondermijnende criminaliteit;
2. Aanpak digitale criminaliteit verbeteren;
3. Het verbinden van zorg en veiligheid voor een veilige woon- en leefomgeving;
4. Lokale verbinding en betrokkenheid bij brandveiligheid.

Het tot stand komen van de speerpunten is gerealiseerd in nauw overleg met diverse interne en externe partijen. Belangrijke partijen zijn in ieder geval de politie, het OM en RIEC. Onder het kopje 'Wat doen we ervoor' worden deze speerpunten nader omschreven. In het genoemde IVB concretiseren wij deze speerpunten. We maken gebruik van smart solutions ten behoeve van de speerpunten uit het IVB.

Het doel van het Integraal Veiligheidsbeleid is om het welzijn van de inwoners van de gemeente te vergroten door te werken aan veiligheid. Om het welzijn te vergroten zetten we in op bewustwording, preventie en het bieden van een handelingsperspectief op de door de gemeenteraad bepaalde speerpunten. Via deze strategie verwachten we de weerbaarheid te vergroten en het aantal slachtoffers van onder andere criminaliteit te verminderen.

Wat doen wij ervoor

Aanpak ondermijnende criminaliteit

De gemeente Weststellingwerf weerbaarder maken door misbruik van de gemeentelijke faciliteiten en regelgeving te minimaliseren. De gemeente heeft een herkenbare rol als regiehouder en is ingericht als centraal punt voor informatie voor zowel in- als externe partners. Er is een aanpak op risicobranches, drugs, witwassen en ongebruikelijk bezit.

Inwoners en bedrijven zijn bewust van de risico's van ondermijning. Voor inwoners is zichtbaar dat er opgetreden wordt tegen ondermijnende criminaliteit. Het uitvoeringsplan Ondermijning is opgesteld met daarin aandacht voor het voeren van een robuust Bibob-beleid voor de kwetsbare sectoren in de gemeente, zoals zorgcriminaliteit en vastgoedcriminaliteit. Tevens worden integrale controles door politie en vergunningen, toezicht en handhaving (VTH) uitgevoerd.

Aanpak digitale criminaliteit verbeteren

De geregistreerde en traditionele criminaliteit in Nederland neemt af, terwijl andere (minder zichtbare) vormen toenemen. Digitale criminaliteit is hier een voorbeeld van. Dat kan gaan over zaken als je privacy maar ook om bijvoorbeeld identiteitsfraude en Marktplaatsfraude. In samenwerking met belangrijke partners zoals politie en experts, gaan we de inwoners en ondernemers bewust en weerbaar maken tegen gedigitaliseerde criminaliteit.

Het verbinden van zorg en veiligheid voor een veilige woon- en leefomgeving

De balans vinden in het tegengaan van overlast en onveiligheid en het bieden van tijdige en goede zorg. De geïmplementeerde persoonsgerichte aanpak zorgt ervoor dat we ernstige overlast door personen in de woonomgeving bij huiselijk geweld, zorgmijders, als ook (jeugd)criminaliteit tegengaan. Versteven van de samenwerking op zorg en veiligheid, zowel intern als extern op uitvoerend en bestuurlijk niveau. Enkele voorbeelden hiervan zijn het verder uitdragen van de Aanpak voorkomen escalatie (AVE).

Het verkeersveiligheidsbeleid is onder gebracht in het Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan (GVVP), zie Programma 2 'Verkeer, Vervoer en Waterstaat'. Verkeersveiligheidsbeleid is echter dusdanig complex dat deze, bijvoorbeeld bij bewustwording en beïnvloeding van verkeersgedrag, ook raakvlakken heeft met de veilige woon- en leefomgeving.

Lokale verbinding en betrokkenheid bij brandveiligheid

De gemeente is een veilige samenleving op het gebied van de brandveiligheid. Volgens de Wet op de veiligheidsregio's voert Veiligheidsregio Fryslân de brandweertaken uit. Wij zijn een verbindende rol tussen het regionale beleid en de lokale uitvoering. De gemeentelijke inzet richt zich op het vergroten van de bewustwording van risico's op brand en op de eigen verantwoordelijkheid van inwoners voor brandpreventie.

Samen met de Veiligheidsregio Fryslân, Crisisbeheersing, prepareert de gemeente zich op crises en rampen door aandacht te hebben voor een stabiele interne crisisorganisatie. Ook verkennen we het thema 'versterken van de weerbaarheid van de dorpen in Weststellingwerf'.

Beleidsindicatoren

De gemeenteraad krijgt jaarlijks via de begrotingscyclus inzicht in de activiteiten die worden gepland en uitgevoerd. De verantwoording over de uitvoering van de prioriteiten is kwantitatief van aard, namelijk welke acties zijn uitgevoerd, welke doelgroep is bereikt en wat het bereik is geweest. Criminaliteitscijfers worden waar mogelijk ondersteunend gebruikt.

Bij de geregistreerde meldingen over burengeruchten zien we een forse stijging. Dit heeft te maken met dat in de jaren 2021 en 2022 door de Corona pandemie de meldingen gedaald zijn. In de jaren (2018 = 227 en 2019 = 230) voor Corona is te zien dat de cijfers overeenkomen met 2023 en 2024.

Ook zien we een stijging van de overlast incidenten. In 2024 was een jeugdgroep negatief in beeld die veelvuldig overlast veroorzaakten.

Bij de beleidsindicator 'registraties huiselijk geweld' zien we een dalende trend. Welke reden hieraan ter grondslag ligt, is niet bekend. Dat geldt ook voor de opgelegde huisverboden. In 2024 is éénmaal een waarschuwing afgegeven, maar geen enkele keer een daadwerkelijk huisverbod.

De gemeente streeft naar een veilige samenleving op het gebied van de sociale kwaliteit woon- en leefomgeving

aantal
x1

Lokale beleidsindicator	2021	2022	2023	2024
Burenruzies voorgelegd aan mediator*	0	0	0	0
Geregistreerde meldingen over burengerucht**	103	98	228	253
Meldingen van overspannen/verwarde personen**	144	110	138	135
Nazorg ex-ge-detineerden trajecten***	4	3	6	4
Waarvan begeleiding vanuit zorg mbt ex- gedetineerden****	3	0	0	0
Incidenten vernieling en zaakbeschadiging**	77	95	83	92
Incidenten overlast**	522	332	321	407

*Bron: Interne registratie veiligheid

**Bron: 12 maand rapportage politie

***Bron: Justid

****Bron: Interne registratie procesregisseur Sociaal domein

De gemeente streeft naar een veilige samenleving op het gebied van de objectieve veiligheid en de criminaliteit

aantal
x1

Lokale beleidsindicator	2021	2022	2023	2024
Aangiftes woninginbraken*	12	20	27	32
Aangiftes inbraken in schuren/bijgebouwen*	10	6	6	6
Aangiftes mishandelingen*	38	28	49	28
Aangiftes bedreigingen*	26	29	26	25
Opgelegde huisverboden**	5	7	4	0
Registraties huiselijk geweld*	59	62	21	13

*Bron: 12 maand rapportage politie

**Bron: Online registratie huisverboden Khonraad

De gemeente streeft naar een veilige samenleving op het gebied van verkeersveiligheid

aantal
x1

Lokale beleidsindicator	2021	2022	2023	2024
VVN vrijwilligers acties op scholen in samenwerking met scholen en plaatselijke belangen/verkeerswerkgroepen politie	5	15	24	20

Bron: Atlas Verkeerseducatie - Provincie Fryslân

De gemeente streeft naar een veilige samenleving op het gebied van de brandveiligheid

aantal x1

Lokale beleidsindicator	2021	2022	2023	2024
Controles op brandveiligheid bedrijven*	38	55	63	68
Voorlichtingen op scholen**	1	14	5	27
Oefeningen in de wijk**	0	0	2	5
Voorlichtingen na brand**	0	1	1	2

*Bron: Jaarrapportage VTH

**Bron: Jaarrapportage brandweer

Wat mag het kosten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Lasten						
1-1 Crisisbeheersing en brandweer	1.880	2.108	2.096	2.108	2.111	2.113
1-2 Openbare orde en veiligheid	255	371	375	375	375	375
Totaal Lasten	2.135	2.479	2.471	2.482	2.485	2.488
Baten						
1-2 Openbare orde en veiligheid	-11	-16	-16	-16	-16	-16
Saldo van lasten en baten	2.125	2.463	2.455	2.466	2.469	2.472
Resultaat	2.125	2.463	2.455	2.466	2.469	2.472

Toelichting wat mag het kosten

De verschillen tussen begroting 2025, begroting 2026 en meerjarig zijn klein en behoeven geen toelichting.

Programma 2 | Verkeer, Vervoer en Waterstaat

Programma 2 | Verkeer, Vervoer en Waterstaat

Portefeuillehouder(s)	Hartog, Hoen en Zonderland
Organisatie	Beleid en Vastgoed, Grondzaken & Facilitair

Taakvelden

- Openbaar vervoer
- Economische havens en waterwegen
- Openbaar groen en (openlucht) recreatie (in de openbare ruimte)
- Verkeer en vervoer
- Recreatieve havens
- Parkeren (geen lasten en baten)

Beleidsnota's

[2010 Nota Openbare verlichting](#)

2012 Beleidsplan Kwaliteitsambitie openbare ruimte 2012-2016

[2017 Bomenbeleidsplan 2017-2027](#)

2018 Landschapsbeleidsvisie Zuidoost Friesland 2018- 2028

2019 Omgevingsvisie Weststellingwerf

2021 Centrumvisie Wolvega 2021

2025 Gemeentelijk Verkeer- en Vervoerplan Weststellingwerf

2025 Plaatsingsbeleid laadinfrastructuur elektrische voertuigen

Actuele ontwikkelingen en nieuw beleid

Opstellen Integraal Beheerplan Openbare Ruimte (IBOR) en opstellen Duurzame inrichting openbare ruimte

De gemeente moet ervoor zorgen dat de openbare ruimte wordt onderhouden. Dit draagt bij aan de veiligheid en het welzijn, en hiermee ook aan de mate van tevredenheid van de inwoners in Weststellingwerf. De openbare ruimte is de ontmoetingsplek en het bindmiddel in de samenleving. Het is een plek waar we elkaar ontmoeten, naar ons werk en naar school gaan, spelen, sporten en ontspannen. De buitenruimte is de leefomgeving van onze inwoners en vervult een belangrijke maatschappelijke functie. We formuleren duidelijke kaders om onze doelstellingen en ambities te bereiken.

Daarvoor stellen wij zoals aangegeven in de lange termijnagenda (LTA) op:

- een Integraal Beheerplan Openbare Ruimte (IBOR); vaststelling 2025.
- een DIOR (Duurzame inrichting openbare ruimte); vaststelling 2026.

Integraal Beheerplan Openbare Ruimte (IBOR)

Vanuit wetgeving heeft de gemeente een belangrijke zorgplicht van de openbare ruimte. Met een integraal beheerplan kan gestuurd worden om efficiënt de afgesproken doelen (vastgesteld ambitieniveau) te halen en daarover met inwoners en ondernemers te communiceren.

Duurzame inrichting openbare ruimte (DIOR)

De DIOR is een leidraad die richtlijnen geeft tijdens de planvorming en de inrichting van de openbare ruimte. Zo realiseren we een functioneel, samenhangend en goed te beheren duurzame openbare buitenruimte. Waarbij we niet alleen kijken naar de aanleg maar ook naar het onderhoud over de totale levensduur van onze kapitaalgoederen. Hierbij ontwerpen we slim en investeren we meer in de aanleg, als dit in het onderhoud geld bespaart. De DIOR is een feite een Handboek waar zowel de interne organisatie als externe partijen gebruik van maken bij de ontwikkeling en inrichting van de openbare ruimte. Om die reden wordt de naam DIOR nu HIOR: Handboek Inrichting Openbare Ruimte. De HIOR zal komende periode verder uitgewerkt worden en worden aangeboden ter vaststelling. Na vaststelling is de HIOR verplicht bij alle nieuwbouw- en herinrichtingsprojecten van de openbare ruimte. Ongeacht of het een gemeentelijk plan of een ontwikkeling van een externe initiatiefnemer is.

Baggerplan

Voor de watergangen waarvoor de gemeente onderhoudsplichtig is, wordt in 2026 een baggerplan opgesteld. Het doel van het plan is om inzicht te krijgen in de baggeropgave, een planning van baggerwerkzaamheden en een inschatting van de bijbehorende kosten.

Lelylijn

Het Rijk heeft besloten niet met de MIRT (Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport) te starten. Een deel van het budget is anders ingezet. Het project Lelylijn wordt nu voortgezet met het maken van een Masterplan voor het Noorden.

Er worden integrale gebiedsverdiepingen gemaakt. Wij zijn betrokken bij de ontwikkelingen rond Heerenveen.

Met de andere noordelijke overheden hecht de gemeente Weststellingwerf waarde aan de ontwikkeling van de Lelylijn voor het noorden. Er is gesteld door deze overheden, dat de 380 kV hoogspanningsverbinding Ens-Vierverlaten de ontwikkeling van de Lelylijn niet mag belemmeren. Er wordt onderzoek gedaan naar de raakvlakken tussen de Lelylijn en het tracé voor de 380 kV verbinding. Er is echter nog geen duidelijkheid over het tracé en het effect voor de gemeente Weststellingwerf.

Het Veenweideprogramma 2021-2030

De opgave voor het landelijk gebied is op zich niet van tafel. Het Veenweidegebied speelt daarin een belangrijke rol. Niets doen is géén optie. Lopende gebiedsprocessen moeten perspectief houden. De status van het gebiedsproces in de Groote Veenpolder blijft 'kansrijk'. Dat houdt in, dat er (nog) geen geld is vanuit dit programma.

Groote Veenpolder

Naast de doelen binnen het Veenweideprogramma is er ook anderszins urgentie om stappen te zetten. Onder andere gelet op de toenemende kosten door schade aan wegen en de aanpak rond funderingsschade. Bovendien zijn er grote zorgen over de sociaaleconomische effecten van de gebiedstransitie, de effecten van potentiële tracés voor zowel de Lelylijn als de 380 kV hoogspanningsverbinding door het gebied en de sociale cohesie.

Dit vraagt om een zo goed mogelijke analyse van hetgeen moet gebeuren. Wat doen we nu, straks en later. We willen een eigen gebiedsplan faciliteren, een perspectief, voor en door de Westhoek. Om hiervoor subsidie te kunnen aanvragen is gemeentelijke cofinanciering nodig. Besluitvorming over cofinanciering, wordt na uitwerking en procesgang te zijner tijd aan de raad voorgelegd.

Funderingsaanpak

Het funderingsloket heeft nu drie zittingen gehad in Weststellingwerf. 67 gebouw eigenaren hebben hier gebruik van gemaakt. 75% maakt gebruik van de mogelijkheid van een huisbezoek met onderzoek. Sinds kort is er ook subsidie voor woningeigenaren in het Veenweidegebied om funderingsschade te herstellen (betaald door provincie en Wetterskip). Het Rijk wil een pilot 'leeraanpak Friese funderingsaanpak'. Een gezamenlijk database funderingsaanpak is verkend.

Platform Slappe Bodem

We zijn met de andere Friese veenweidegemeenten en het Wetterskip aangesloten bij dit landelijke lobby-platform.

Code rood

Door Provinciale Staten is op 12 juli 2023 een motie aangenomen waarin is opgeroepen om dertien woningen in de Groote Veenpolder in onze gemeente (deels) te compenseren voor de opgetreden schade als gevolg van peilverlagingen.

Dit heeft geleid tot de zogenaamde Code Rood Regeling die bestaat uit een eenmalige subsidie en mogelijke verstrekking van een lening (door de provincie Fryslân en Wetterskip) voor herstel van de fundering en, waar nodig, de gebouwen. Per Code Rood geval was er maatwerk nodig; daarin heeft de gemeente meegedacht waar het de ruimtelijke mogelijkheden en beperkingen betrof en het zo soepel mogelijk doorlopen van ruimtelijke procedures.

Inmiddels is met het merendeel van de gedupeerden een overeenkomst bereikt en is, waar nodig, een omgevingsvergunning voor de werkzaamheden door onze gemeente afgegeven. Zij zijn/gaan aan de slag met het daadwerkelijke herstel. Een beperkt aantal complexere gevallen is nog niet afgerond; dit zal naar verwachting in 2026 gaan plaatsvinden. Ook zullen de overheden aanvullende afspraken maken over monitoring en 'nazorg'.

Groenstructuurplan

Om voor het groenbeleid doelgerichte ambities, doelen en maatregelen voor een langere periode uit te kunnen werken wordt gestart met een degelijke basis. We stellen een groenstructuurplan op en bekijken de huidige kwaliteit van de leefomgeving, de zogeheten BasiskwaliteitNatuur. In een groenstructuurplan beschrijven en visualiseren we de belangrijkste groenstructuren binnen de gemeentegrenzen. Ieder stukje groen heeft een of meerdere functies, door de structuren inzichtelijk te maken en 'labels' te hangen aan die structuren creëren we een helder beeld van alle functies die het groen vervult of kan vervullen. Denk aan een natuurnetwerk, wegbegeleiding, gebruiksgroen, etcetera. Het groenstructuurplan omvat zowel groen als bomen. Participatie is een essentieel onderdeel voor het opstellen van een groenstructuurplan, dit geldt voor interne participatie, maar ook met inwoners en externe partijen. We zijn in 2025 gestart met het plan van aanpak en de inventarisatie. De verwachting is het groenstructuurplan eind 2026 aan de raad aan te kunnen bieden voor vaststelling.

De Basiskwaliteit Natuur (BKN)

De gemeente moet ervoor zorgen dat de openbare ruimte wordt onderhouden. Dit draagt bij aan de veiligheid en het welzijn, en hiermee ook aan de mate van tevredenheid van de inwoners in Weststellingwerf onderdeel van "Samen voor Biodiversiteit". Het doel is natuurlijke processen in stand te houden en te verbeteren, zodanig dat algemene soorten algemeen blijven en andere soorten meeliften. Elk landschapstype vraagt een eigen aanpak. Maar alvorens uit te kunnen werken hoe wij met elkaar kunnen werken aan een verbetering van de leefomgeving is het noodzakelijk een goed beeld te hebben van de huidige kwaliteit van die leefomgeving; de zogeheten basiskwaliteit van die natuur. Vanaf 2026 starten we met de voorbereidingen. Daarbij wordt bekeken of uitvoering kan plaatsvinden binnen de bestaande middelen.

Het groenstructuurplan en de BKN vormen samen de basis voor een, daarna, op te stellen omgevingsprogramma.

Uitvoeringsprogramma GVVP

Het uitvoeringsprogramma vloeit voort uit het in april 2025 vastgestelde beleidsplan (GVVP) en maakt de hierin geformuleerde ambities concreet door maatregelen en aanvullende onderzoeken te benoemen die in de periode 2026-2035 worden uitgevoerd. Het gaat hierbij om ongeveer 55 projecten, uiteenlopend in omvang, complexiteit, aard en fase van uitvoering. Op basis van een rangschikking is aangegeven welke maatregelen en onderzoeken met de hoogste prioriteit in 2026 ten uitvoer worden gebracht.

Doelstellingen

Van beleid naar uitvoering

Wat willen we bereiken?

We werken aan een duurzame en toekomstbestendige gemeente. Dit doen we door te zorgen voor een goede en veilige verkeer- en vervoerstructuur. Alle maatregelen en onderzoeken uit het uitvoeringsprogramma GVVP (vastgesteld in het najaar van 2025) dragen hieraan bij.

Daarnaast maken we een groenbeleid voor de komende 10 jaar waarbij we heldere doelen en maatregelen stellen voor een gezondere leefomgeving. Een gezondere leefomgeving waarin we rekening houden met klimaat en werken aan biodiversiteit.

Wat doen we ervoor

Het oplossen van verkeerskundige knelpunten

In 2023 is gestart met de aanpak van een aantal verkeerskundige knelpunten (zoals onder andere het aanleggen van parkeerplaatsen, het plaatsen van verkeersdrempels, verkeersborden en kleinschalige herinrichting). Doel hiervan is om de verkeersveiligheid te vergroten en overlast voor inwoners te beperken. De maatregelen zijn gefinancierd vanuit de zogenaamde knelpuntenpot (€ 500.000 voor uitvoering in 2024 en 2025). Eind 2025 zijn alle geplande maatregelen uitgevoerd.

Ook in 2026 en verder zullen verkeerskundige knelpunten worden aangepakt. Dit gebeurt niet meer alleen op basis van meldingen, maar ook volgens het beleidsplan GVVP dat in april 2025 is vastgesteld. In het uitvoeringsprogramma GVVP (vastgesteld in het najaar van 2025) is aangegeven welke maatregelen in 2026 worden uitgevoerd. Het uitvoeringsprogramma wordt jaarlijks bijgesteld.

Het opstellen van een rapport BasisKwaliteitNatuur

Om te komen tot een breed gedragen groenbeleid zijn we in 2025 gestart met het opstellen van een groenstructuurplan. Dit geeft ons inzicht in de verschillende functies en structuren. In 2026 starten we ook met het opstellen van een rapport BasisKwaliteitNatuur. Daarmee maken we inzichtelijk hoe het openbare groen en de bomen momenteel bijdragen aan de leefomgeving.

Het groenstructuurplan, het rapport BasisKwaliteitNatuur en de straks geactualiseerde Omgevingsvisie vormen vervolgens de basis om het groenbeleid uit te werken in een omgevingsprogramma en waar nodig ook delen te verankeren in het omgevingsprogramma.

Wat mag het kosten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Lasten						
2-1 Verkeer en vervoer	6.034	6.976	6.556	6.699	6.575	6.776
2-3 Recreatieve havens	90	66	72	66	69	69
2-4 Economische havens en waterwegen	30	50	49	49	49	49
2-5 Openbaar vervoer	5	4	4	4	4	4
5-7 Prog 2 Openbaar groen (openlucht)recr.	2.264	2.400	2.565	2.683	2.972	2.969
Totaal Lasten	8.423	9.495	9.246	9.501	9.669	9.866
Baten						
2-1 Verkeer en vervoer	-142	-106	-106	-106	-106	-106
2-3 Recreatieve havens	-47	-31	-31	-31	-31	-31
2-5 Openbaar vervoer	0	-6	-6	-6	-6	-6
5-7 Prog 2 Openbaar groen (openlucht)recr.	-121	-58	-58	-58	-58	-58
Totaal Baten	-310	-200	-200	-200	-200	-200
Saldo van lasten en baten	8.113	9.295	9.046	9.300	9.469	9.666
Onttrekkingen						
0-10A Mutaties reserves	-371	-793	-278	-275	-280	-433
Stortingen						
0-10A Mutaties reserves	1.054	3.376	0	0	0	0
Mutaties reserves	683	2.584	-278	-275	-280	-433
Resultaat	8.796	11.878	8.768	9.025	9.189	9.233

Toelichting wat mag het kosten

Begroting 2026 ten opzichte van de begroting 2025

Lasten

Verkeer en vervoer

In 2025 zijn er incidenteel middelen beschikbaar voor de brug Steenwijkerweg (€ 205.000), verkeerskundige knelpunten (€ 425.000), voorbereiding herinrichting Lycklamaweg (€ 60.000) en de kasseienstroken in de Blesse (€ 49.000). Vanaf 2026 is er structureel een stelpost opgenomen voor onderhoud en investering kapitaalgoederen van € 300.000.

Openbaar groen

De doorbelasting van de directe loonkosten is toegenomen.

Begroting 2026 ten opzichte van het meerjarenperspectief

Lasten

Verkeer en vervoer

Door de geplande investeringen in de wegen lopen jaarlijks de kapitaallasten verder op.

Recreatieve havens

In 2026 starten de kapitaallasten van het project de Driewegsluis.

Mutatie reserves

In 2025 is er een storting gedaan in de dekkingsreserve kapitaallasten voor de herinrichting Lycklamaweg. In 2026 en verdere jaren zijn er geen stortingen begroot.

In 2025 worden zoals hierboven beschreven de incidentele budgetten voor de verkeerskundige knelpunten, de brug Steenwijkerweg en het verkeer- en vervoersplan uit de algemene reserve onttrokken. Daarnaast wordt er een onttrekking gedaan uit reserve investeringsambities voor de Lycklamaweg en is er een onttrekking ter dekking van kapitaallasten begroot. De onttrekking van de reserves van 2026 en verdere jaren betreft de dekking van kapitaallasten van diverse projecten.

Investeringen

Omschrijving	2026	2027	2028	2029
Meerjarig investeringskrediet kwaliteit wegen	750.000	500.000	500.000	
Totaal bruto investeringsbedrag	750.000	500.000	500.000	0

Programma 3 | Economie

Programma 3 | Economie

Portefeuillehouder(s)	Van der Graaf en Hoen
Organisatie	Beleid en Vastgoed, Grondzaken & Facilitair

Taakvelden

- Bedrijvenloket en bedrijfsregeling
- Economische ontwikkeling
- Economische promotie
- Fysieke bedrijfsinfrastructuur

Beleidsnota's

[2019 Afspraken bedrijventerrein regio zuidoost 2019-2026](#)
[2020 Subsidieregeling Ondernemersfonds Weststellingwerf 2020](#)
[2021 Centrumvisie Wolvega](#)
[2021 Uitvoeringsprogramma Centrumvisie Wolvega](#)
[2021 Detailhandelsvisie gemeente Weststellingwerf](#)
[2022 Beleid Uitgifte bedrijfskavels](#)
[2025 Grondprijzenbrief](#)
[2025 Beleidsnotitie Economie Het Werkt! in Weststellingwerf](#)
[2025 Nota Grondbeleid](#)

Actuele ontwikkelingen en nieuw beleid

Uitgifte fase 2 Bedrijventerrein Uitbreiding Schipsloot

Door het vastgestelde bestemmingsplan 'Uitbreiding Schipsloot Fase 2' is het mogelijk om de uitgifte van de bedrijfskavels in fase 2 te starten. De eerste verkopen en opbrengsten worden in 2026 verwacht. Zie ook Paragraaf Grondbeleid.

Regionale afspraken programmering bedrijventerreinen

De huidige regionale afspraken met Provincie Fryslân over de bedrijventerreinen in de regio Zuidoost Fryslân zijn gesloten voor de periode t/m 2026. Provincie Fryslân heeft weer het initiatief genomen om nieuwe afspraken te maken over de programmering van de bedrijventerreinen in deze regio. De provincie maakt een nieuwe Omgevingsvisie (POVI). In dit kader wordt nagedacht over het gebruik van de ruimte op de bedrijventerreinen. Dit is belangrijk voor de komende jaren, tot 2035. De verwachting is dat de nieuwe afspraken voor regio Zuidoost Fryslân in het eerste halfjaar van 2026 zijn afgerond.

Doelstellingen

Aanpak versterken lokale economie

Wat willen we bereiken?

Samen met de ondernemers werken aan een positief ondernemingsklimaat. Wij verbinden, versterken en doen.

Wat doen wij ervoor

Uitvoering geven aan economisch beleid

Op basis van de in 2025 vastgestelde Beleidsnotitie Economie 'Het Werkt! in Weststellingwerf', worden in 2026 de volgende acties uitgevoerd.

Ondernemershuis Weststellingwerf

Tot 1 januari 2027 loopt de pilot Ondernemershuis Weststellingwerf in het pand Van Harenstraat 48 in Wolvega. Het Ondernemershuis staat symbool voor 'Verbinden, Versterken en Doen'. Dit betekent samenwerken met lokale en regionale ondernemers en partners. Op basis van een evaluatie wordt bepaald of en op welke manier het Ondernemershuis een vervolg krijgt.

Samenwerken met Ondernemend Weststellingwerf

We werken in de uitvoering van onze activiteiten zoveel mogelijk samen met Ondernemend Weststellingwerf. Dit is voor ons een belangrijke partner om een beeld te krijgen wat er speelt bij onze ondernemers. We hebben structureel overleg.

Vereenvoudiging financiële geldstromen

Doordat de ondernemersverenigingen zijn samengegaan in Ondernemend Weststellingwerf, wordt het ook mogelijk om de geldstromen eenvoudiger te maken bijvoorbeeld door het samenvoegen tot één subsidiebedrag. Hierdoor kunnen deze middelen effectiever en efficiënter worden ingezet. De subsidiepartij is Ondernemend Weststellingwerf.

Invoering reclamebelasting Noordwolde

In navolging van Wolvega wenst Ondernemend Weststellingwerf ook reclamebelasting in te voeren in Noordwolde voor een ondernemersfonds. Ingeval de gemeenteraad de Verordening reclamebelasting Noordwolde in 2025 vaststelt, wordt de reclamebelasting per 1-1-2026 ingevoerd volgens dezelfde systematiek als in Wolvega. Het beheer en de uitvoering van het fonds wordt gedaan door de Stichting Ondernemersfonds Weststellingwerf. De opbrengst aan reclamebelasting wordt als subsidie uitgekeerd aan deze Stichting.

Het centrum van Wolvega en Noordwolde aantrekkelijk en toekomstbestendig maken

Centrumontwikkeling Wolvega

Eind 2025 is de winkelstraat vanaf de Varkensmarkt tot en met het Van der Sandeplein compleet nieuw ingericht. Hiermee is een belangrijke stap gezet naar een toekomstbestendig en aantrekkelijk centrum, zoals verwoord in de Centrumvisie Wolvega 2021.

De gebiedsontwikkeling Groene hart ligt grotendeels op schema. In 2026 wordt de parktuin met Roodbaard-kenmerken rondom de Kerk op de Hoogte en Huize Lindenoord heringericht. De transformatie van het Pastorieplein naar een groene parkomgeving volgt op basis van de definitief gekozen parkeerinrichting. De verkoop van betaalbare koopappartementen loopt, zodat de projectontwikkelaar naar verwachting begin 2026 de eerste oude gebouwen kan laten slopen.

Om de routing en bereikbaarheid in en om het centrum te verbeteren is in 2025 de doorsteek Heerenveenseweg/Pastoriestraat verkend en is de Wet voorkeursrecht gemeenten (WVG) op een aantal percelen gelegd om deze doorsteek kansrijk te maken. Begin 2026 wordt het voorstel voor wijziging van het Omgevingsplan voor dat gebied aan de raad voorgelegd.

In 2026 wordt het project Gebiedsontwikkeling Acht-Pilarenplein uitgewerkt tot een projectplan.

Centrumontwikkeling Noordwolde

In 2026 wordt de muziekkoepeel opnieuw geplaatst. Eerst moet worden besloten waar de koepel komt te staan. Dit gebeurt samen met Plaatselijk Belang De Eendracht Noordwolde.

Wat mag het kosten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Lasten						
3-1 Economische ontwikkeling	82	68	113	111	111	111
3-2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	279	3	17	17	383	379
3-3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	163	173	176	175	175	175
3-4A Economische promotie	91	94	56	56	56	56
Totaal Lasten	615	338	362	358	725	721
Baten						
3-2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-631	0	0	0	0	0
3-3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-17	-21	-21	-21	-21	-21
Totaal Baten	-647	-21	-21	-21	-21	-21
Saldo van lasten en baten	-32	317	341	337	704	700
Onttrekkingen						
0-1l Mutaties reserves	-30	0	0	0	-366	-366
Resultaat	-62	317	341	337	337	333

Toelichting wat mag het kosten

Begroting 2026 ten opzichte van de begroting 2025

Lasten

Economische ontwikkeling/Economische promotie

De Subsidieregeling Ondernemersfonds Weststellingwerf is tot stand gekomen vanuit middelen programma 5 (recreatie) en programma 3 (economische promotie en economische ontwikkeling). Deze zijn nu samengevoegd onder taakveld economische ontwikkeling.

Fysieke bedrijfsinfrastructuur

Het taakveld fysieke bedrijfsinfrastructuur gaat over de grondexploitaties van de bedrijventerreinen. Een toelichting hierop vindt u in de paragraaf grondbeleid. De baten en lasten van dit taakveld hebben nagenoeg geen invloed op het saldo van dit programma. De grondexploitaties hebben voorzichtigheidshalve bij de begroting geen verwachte winsten of toe- en afname van de voorzieningen in 2026-2029.

Begroting 2026 ten opzichte van meerjarenperspectief

Lasten

Fysieke bedrijfsinfrastructuur

Het verschil in 2028 wordt veroorzaakt door de kapitaallasten van het project de Centrumontwikkeling Wolvega. Voor de dekking van deze kapitaallasten is er een aparte dekkingsreserve kapitaallasten ingesteld. Hier staan onttrekkingen van de reserves tegenover.

Mutatie reserves

De onttrekking van de reserves vanaf 2028 betreft de dekking van kapitaallasten van diverse projecten.

Programma 4 | Onderwijs

Programma 4 | Onderwijs

Portefeuillehouder(s)	Hoen en Hartog
Organisatie	Beleid en Gebiedsteams

Taakvelden

- Onderwijsbeleid en leerlingzaken
- Onderwijshuisvesting
- Openbaar basisonderwijs
- VVE en peuteropvang

Beleidsnota's

2012 Integraal Huisvesting Plan 2012-2015 (IHP)

2013 OWO-visie op de drie decentralisaties

2014 Verordening leerlingenvervoer

2015 [Verordening Voorziening huisvesting onderwijs en beleidsregel bekostiging lokalen bewegingsonderwijs](#)

2018 Kadernotitie Peuteropvang Weststellingwerf

2021 Beleidsvisie Het onderwijs als schatkamer

2021 Beleidsnotitie Spelonderwijs (Onderwijsachterstandenbeleid)

2025 Beleidsregels gemeentelijke taken Toezicht en Handhaving Wet Kinderopvang Gemeente Weststellingwerf

Actuele ontwikkelingen en nieuw beleid

Leerlingenvervoer

Elk kind heeft recht op onderwijs volgens de Leerplichtwet. Daarom is leerlingenvervoer geregeld in de wet. De regels staan in een verordening. Er wordt gewerkt aan een nieuwe verordening. Naar verwachting wordt deze in 2026 vastgesteld. In de gemeente Weststellingwerf geldt: als leerlingen niet zelf naar school kunnen, kunnen deze leerlingenvervoer aanvragen. Dit geldt ook voor kinderen die door hun zorgbehoefte naar een speciale school gaan. Ouders kunnen dan leerlingenvervoer aanvragen. Per leerling wordt er gekeken welke mogelijkheden en opties er zijn voor vervoer, zoals bijvoorbeeld de fiets, het openbaar vervoer en waar nodig speciaal taxivervoer. We overleggen ook met ouders om te kijken hoe zij kunnen helpen.

Handhaving en Toezicht Kinderopvang

De gemeente heeft samengewerkt met de gemeente Opsterland om het beleid wat betreft handhaving en toezicht te verbeteren. Een belangrijke stap hierin was het opstellen en vaststellen van nieuwe beleidsregels handhaving en toezicht kinderopvang. Deze beleidsregels zijn in mei 2025 vastgesteld. In 2026 zal er volgens deze werkwijze gewerkt worden. We blijven aangehaakt bij regionale ontwikkelingen.

VVE-Beleid

In 2025 zijn de eerste resultaten van een kansengelijkheidsmonitor opgeleverd. Deze monitor is gedaan voor de gemeenten Ooststellingwerf, Opsterland en Weststellingwerf. In het onderzoek is gekeken naar de manier waarop het onderwijsachterstandenbeleid wordt uitgevoerd, zowel in de voor- en vroegschoolse periode als in de basisschoolperiode en de overgang naar het voortgezet onderwijs. In 2026 worden acties die volgen uit dit onderzoek verder uitgewerkt. Sluiten de landelijke verwachtingen voor de voor- en vroegtijdige educatie (VVE) aan bij ons beleid? Hoe verloopt het verminderen van ontwikkelingsachterstanden? Sluiten de gestelde doelen nog aan op het huidige beleid? De resultaten van het onderzoek worden besproken binnen de OWO-gemeenten en verschillende LEJA's (Lokale Educatieve Jeugd Agenda's). Hiernaast wordt in 2026 gewerkt aan een evaluatie van het VVE-beleid binnen de OWO-gemeenten. Ook de resultaten uit de monitor worden hierin meegenomen.

Financiering onderwijsachterstandenbeleid

De gemeente ontvangt middelen van de Rijksoverheid om voorschoolse educatie te kunnen bieden en onderwijsachterstanden tegen te gaan. Het kabinet heeft in het hoofdlijnenakkoord besloten om alle specifieke uitkeringen om te zetten naar een fondsuitkering. Dit geldt dus ook voor de financiële tegemoetkoming die gemeenten ontvangen voor het gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid (GOAB) via een specifieke uitkering. De financiële gevolgen voor de OAB-uitkering voor de gemeente Weststellingwerf zijn nog niet bekend ten tijde van het opstellen van deze begroting.

Doelstellingen

Een goed doorgaande schoolloopbaan voor iedereen

Wat willen we bereiken?

In Weststellingwerf is het streven om op een zo vroeg mogelijke leeftijd een goede start te maken in het onderwijs. Daarom starten de kinderen met de Voor- en Vroegtijdige Educatie (VVE) vanaf de leeftijd van twee en een half jaar. Dit is belangrijk om tot een goede doorstroming te komen en aansluiting op het vervolgonderwijs te krijgen. In de beleidsvisie is opgenomen dat alle kinderen in Weststellingwerf:

- opgroeien in een veilige, gezonde, stimulerende omgeving, zodat zij zich kunnen voorbereiden op de toekomst.
- optimale kansen hebben om zichzelf, hun talenten en de wereld om hen heen te ontdekken.
- recht hebben op passende en kwalitatief goed onderwijs.

Het is daarom van belang dat een adequate zorgstructuur wordt gecreëerd die als basis dient. Dit betekent dat er wordt gezorgd voor voldoende voorschoolse voorzieningen met als doel de band tussen kind, ouder en onderwijs te versterken. En als het nodig is samenwerking met jeugdhulp (gebiedsteam) en ketenpartners om aan te kunnen sluiten bij de hulpvraag.

Wat doen wij ervoor

Leerplicht

De gemeente streeft ernaar om de jongeren die leerplichtig (tot 18 jaar) zijn, de kans te geven om een startkwalificatie te behalen. Een startkwalificatie 2 wordt als basis gezien om een goede start te kunnen maken in de maatschappij.

In samenwerking met Startwijzer heeft de gemeente Weststellingwerf met zeven andere regio's in Friesland het beleid rondom leerplicht vastgelegd. Hierin wordt gezamenlijk opgetrokken om het percentage voortijdig schoolverlaters en ongeoorloofd verzuim laag te houden. Vanuit de Wet van school naar werk speelt de Startwijzer een belangrijke rol om jongeren aangesloten te houden in het onderwijs.

Vanaf januari 2026 treedt naar verwachting de Wet van School naar Duurzaam Werk in werking. Centraal staat hierbij de samenwerking tussen scholen, doorstroompunten en gemeenten met als doel het zicht hebben op jongeren die ondersteuning nodig hebben op de arbeidsmarkt. De doelgroep zijn jongeren tot 27 jaar (zonder startkwalificatie) die moeite hebben met het vinden en/of behouden van werk. Uit deze wet volgt een verplicht gezamenlijk regionaal programma. Dit regionale programma is een uitbreiding op het huidige regionale programma voortijdig schoolverlaters (VSV). Het regionale programma wordt begin 2026 ingediend.

Passend onderwijs

Voor passend onderwijs verwijzen we naar programma 6 van deze begroting.

Kinderopvang en Peuteropvang

De gemeente Weststellingwerf is verantwoordelijk voor voldoende aanbod voorschoolse educatie. Daarnaast streeft de gemeente ernaar dat peuters in de gemeente naar peuteropvang kunnen. In samenwerking met de GGD zijn afspraken gemaakt om de kwaliteit van de kinderopvang te bewaken. Zij verzorgen de inspecties bij locaties voor kinderopvang (wettelijk verplicht) en stellen een rapport op. De gemeente is verantwoordelijk voor de handhaving en het toezicht op de kinderopvang.

Gelijke kansen

Gelijke kansen voor kinderen

Ieder kind moet de kans krijgen zijn of haar talenten te ontwikkelen. Ieder kind moet de kans krijgen zich volledig te ontwikkelen. Hierin mag achtergrond, opleidingsniveau van ouders of financiële situatie niet van invloed zijn op de schoolprestatie van een kind. Ook bieden we in Weststellingwerf een breed aanbod van cultuur en sport aan. Dit is terug te vinden in de lokale samenwerking tussen voorzieningen, zoals:

- voorschoolse voorzieningen
- naschoolse opvang
- jongerenwerk
- culturele bijeenkomsten
- aanbieden van sport bij lokale sportverenigingen
- buurtsportcoaches

De OWO-gemeenten monitoren kansengelijkheid in de gemeenten middels een kansengelijkheidsmonitor.

Gelijke kansen voor iedereen

Ook voor volwassen inwoners zijn gelijke kansen van belang. De gemeente werkt aan het versterken van de basisvaardigheden van inwoners, bijvoorbeeld via taallessen, het taalhuis en taalmaatjes. In 2025 werd het Regionaal Programma basisvaardigheden WEB (Wet educatie en beroepsonderwijs) 2025 tot en met 2028 vastgesteld door de centrumgemeente (gemeente Leeuwarden). Dit regionale programma is de basis voor het verbeteren van basisvaardigheden en de besteding van het budget voor volwasseneneducatie. Ook voor de periode 2025-2028 stelt het Rijk middelen beschikbaar aan gemeenten om nieuwe regionale plannen te maken, gericht op de verbetering van basisvaardigheden. De middelen worden door het Rijk overgemaakt naar gemeente Leeuwarden als contactgemeente en worden verdeeld, zoals vastgelegd in de WEB.

Doelstellingen

Toekomstbestendige onderwijshuisvesting

Wat willen we bereiken?

Onze schoolgebouwen zijn klaar voor de toekomst. Dit betekent dat de gemeente en schoolbesturen samen zorgen voor passende schoolgebouwen met een brede functie. Hierbij speelt duurzaamheid, goede spreiding en keuzevrijheid voor ouders een rol. We borgen hiermee de kwaliteit en betaalbaarheid.

Wat doen wij ervoor

Integraal Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs

Het Integraal Strategisch Huisvestingsplan (ISHP) is samen met de schoolbesturen opgesteld om in de komende jaren naar toekomstbestendige onderwijshuisvesting toe te werken. Op hoofdlijnen is de gemeente financieel verantwoordelijk voor (ver)nieuwbouw, uitbreiding (inclusief de eerste volledige inrichting van het gebouw) of het beschikbaar stellen van een bestaand gebouw.

In 2025 is een aantal schoolbesturen al begonnen met de voorbereidingen en/of gestart met uitbreiding, verduurzamings- en (ver)nieuwbouwplannen die in het ISHP zijn opgenomen. In 2026 wordt een deel van deze plannen gerealiseerd en worden er voorbereidingen gedaan voor de komende jaren. Als gemeente zijn we betrokken bij deze projecten tijdens de planvorming en realisatie.

Beheer en onderhoud multifunctionele centra

De gemeente is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van zes multifunctionele centra. Deze zijn primair ingericht voor onderwijs, aangevuld met functies als kinderopvang en andere maatschappelijke activiteiten.

Voor deze gebouwen draagt de gemeente zorg voor beheer en onderhoud op basis van een meerjarenonderhoudsplan (MJOP), conform NEN 2767. Uitgangspunt is een sober en doelmatig onderhoudsniveau, waarbij investeringen waar mogelijk worden gekoppeld aan verduurzamingskansen. De lasten zijn structureel in de begroting opgenomen. Afwijkingen worden toegelicht in de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen.

Doelstellingen

Openbaar onderwijs

Wat willen we bereiken?

Voldoende aanbod aan openbaar onderwijs binnen de gemeente Weststellingwerf.

Wat doen wij ervoor

Samenwerking met schoolbestuur Comprix

Stichting Comprix is verantwoordelijk voor het openbaar basisonderwijs in de gemeenten Weststellingwerf, Ooststellingwerf en Opsterland. In Weststellingwerf gaat het om 15 basisscholen. Uit de meerjarenbegroting van 2025 tot en met 2029 blijkt dat het bestuur rekening houdt met lokale, regionale en landelijke ontwikkelingen, waaronder bijvoorbeeld regionale demografische ontwikkelingen. De focus in de komende jaren ligt op het gebied van basisvaardigheden en het verkleinen van kansenongelijkheid. Door nauwgezet te monitoren verwacht Comprix flexibel en proactief in te kunnen spelen op veranderende omstandigheden.

Beleidsindicatoren

Goede schoolloopbaan voor iedereen: zoveel mogelijk leerlingen en cursisten hebben een doorlopende schoolloopbaan

aantal x 1

Omschrijving	2021-2022	2022-2023	2023-2024	2024-2025
Kindplaatsen Voorschoolse Educatie		45	51	54*
Leerlingen basisonderwijs	1.912	1.925	2.004	2040**
Leerlingen voortgezet onderwijs	1.448	1.400	1.334	1250**
Leerlingen speciaal onderwijs				60**
Locaties Kinderopvang/Peuteropvang	19	19	20	20
Scholen primair onderwijs	21	21	20	20
Scholen voortgezet onderwijs	2	2	2	2

* Nieuwe bron: aantal beschikkingen

** Bron: [waastatjemeente.nl/](https://www.waastatjemeente.nl/)/CBS

Deelnemers leerlingenvervoer

aantal x 1

Omschrijving	2021-2022	2022-2023	2023-2024	2024-2025
Leerlingen	145	137	129	114

Wat mag het kosten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Lasten						
4-2 Onderwijshuisvesting	2.536	2.423	2.557	2.480	2.461	2.760
4-3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	1.756	1.711	1.632	1.631	1.631	1.631
Totaal Lasten	4.291	4.134	4.188	4.112	4.092	4.391
Baten						
4-2 Onderwijshuisvesting	-1.578	-445	-445	-445	-445	-445
4-3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-754	-502	-467	-467	-467	-467
Totaal Baten	-2.332	-947	-912	-912	-912	-912
Saldo van lasten en baten	1.959	3.187	3.276	3.200	3.180	3.479
Resultaat	1.959	3.187	3.276	3.200	3.180	3.479

Toelichting wat mag het kosten

Begroting 2026 ten opzichte van de begroting 2025 en meerjarenperspectief

Lasten

Onderwijshuisvesting

In 2026 wordt nog eenmalig een uitkering aan het Lindecollege in Wolvega verstrekt voor schilderwerk als gevolg van afspraken uit het verleden. Daarnaast zijn er meer kapitaallasten als gevolg van de geplande investeringen uit het MJOP en integraal strategisch onderwijshuisvestingsplan (ISHP).

Onderwijsbeleid en leerlingenzaken

In 2026 houden we rekening in de begroting met lagere lasten en baten vanuit de SPUK OAB (€ 35.000). Daarnaast zijn vanaf 2026 de ombuigingen 'vrijval budget onderwijsbeleid' en 'verlagen budget peuteropvang en voorschoolse educatie' verwerkt (€ 32.900).

Investerings

Omschrijving	2026	2027	2028	2029
Investeringskrediet gemeentelijke gebouwen op basis van het MJOP	922.000	71.500		367.000
ISHP	7.535.266			
Totaal bruto investeringsbedrag	8.457.266	71.500	0	367.000

Programma 5 | Sport, Cultuur en Recreatie

Programma 5 | Sport, Cultuur en Recreatie

Portefeuillehouder(s)	Hoen en Van der Graaf
Organisatie	Beleid en Sport & Leefstijl

Taakvelden

- Openbaar groen en (openlucht) recreatie
- Cultureel erfgoed
- Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie
- Media
- Musea
- Sportaccommodaties
- Sportbeleid en activering

Beleidsnota's

2015 Nota Recreatie en toerisme, perspectief Weststellingwerf
 2022 Regionale Ontwikkelstrategie Zuidoost Friesland
 2023 Lokaal sport akkoord
 2025 Sport en bewegen voor iedereen! 2025-2029

Actuele ontwikkelingen en nieuw beleid

Sport en Bewegen

In 2025 is het nieuwe sportbeleid; sport en bewegen voor iedereen! 2025-2029 vastgesteld. De ambitie in dit sportbeleid is:

Het creëren van een toegankelijk sportklimaat waarbinnen iedere inwoner van Weststellingwerf op een plezierige manier kan sporten en bewegen, ondersteund door een sterk verenigingsleven en een goed ingerichte openbare ruimte, en waarbij het sportbeleid bijdraagt aan gezondheid en bredere maatschappelijke doelen binnen het sociaal domein.

Drie beleidslijnen staan centraal:

- Beleidslijn 1: Verbinden van sportparticipatie, 'sport & bewegen is voor iedereen!'
- Beleidslijn 2: Versterken van de verenigingen.
- Beleidslijn 3: Doorontwikkelen van een toekomstbestendige sportinfrastructuur.

Onzekerheid toekomstige baten Brede SPUK

We maken gebruik van de baten vanuit de Brede SPUK regeling bij de onderwerpen: brede regeling combinatiefunctionarissen en het Lokaal Sport Akkoord. De uitkomst van toegepaste korting, de ontschotting en geschrapte indexatie van de Brede SPUK 2026 is nog onduidelijk. Ook zijn de middelen die we mogelijk vanaf 2027 ontvangen nog onzeker. De uitwerking hiervan nemen we mee in de voorjaarsnota 2026.

Kunst en Cultuur

Nota Kunst en Cultuur

In 2026 komt er een nieuwe nota Kunst en Cultuur. Deze nieuwe nota dient als strategie voor de komende jaren. Daarbij streven we naar een breed draagvlak met, door en voor onze inwoners en culturele instellingen.

Bibliotheek

De Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen is vanaf 2025 gewijzigd. De wetswijziging beoogt de toegang tot een volwaardige bibliotheek voor elke inwoner van Nederland te garanderen. Het voorstel is om gemeenten een langere tijd (totaal 4 tot 8 jaar) te bieden om toe te groeien naar de minimale normen. In 2025 en 2026 is er een overgangsregeling van kracht.

Recreatie en Toerisme

In 2025 is er gewerkt aan een nieuwe Toeristische Visie, welke in 2026 formeel wordt vastgesteld. Vanaf dit jaar zal de uitvoering van dit beleid van start gaan.

Doelstellingen

Sport en bewegen

Wat willen we bereiken?

Sport- en beweegbeleid is van cruciaal belang voor de gezondheid en het welzijn binnen de samenleving, vooral gezien de toenemende vergrijzing, de groeiende prevalentie van overgewicht, kansenongelijkheid en de toenemende individualisering in ons land. Deze trends brengen enorme uitdagingen met zich mee.

Wat doen we ervoor

Beleidslijn 1: Verbinden van sportparticipatie, 'sport & bewegen is voor iedereen!'

De komende jaren werken we onder deze beleidslijn aan de volgende speerpunten:

- We bieden ondersteuning en activering, op scholen, verenigingen en in de wijk.
- We werken aan kansengelijkheid voor sportparticipatie.
- We stimuleren (top)sportevenementen.
- We zetten het sportplatform in als basis voor doorontwikkeling en innovatie.
- We voeren praktijkonderzoek uit.

Beleidslijn 2: Versterken van de verenigingen

De komende jaren werken we onder deze beleidslijn aan de volgende speerpunten:

- We zetten ons in voor kwalitatief goed en toekomstbestendig verenigingsaanbod.
- We zetten in op inclusie.
- We stimuleren een meer 'Open club' karakter.

Beleidslijn 3: Doorontwikkelen van een toekomstbestendige sportinfrastructuur

De komende jaren werken we onder deze beleidslijn aan de volgende speerpunten:

- Proces regievorming accommodatiebeleid.
- We bieden ondersteuning aan (geprivatiseerde) verenigingen voor hun accommodaties.
- We bieden ruimte aan initiatieven van inwoners.

Zwemgelegenheden

Opwaardering zwemgelegenheden

In 2026 worden zwembaden De Steense en De Dobbe conform het Raadsvoorstel van 7 april 2025 opgewaardeerd. Voor zwembad De Steense is de upgrade gestart in 2025. De opwaarderingen van zwembaden De Steense en De Dobbe worden naar verwachting in 2026 afgerond.

Openstelling zwembad De Steense in de zomerperiode

Vanaf de zomer van 2026 is zwembad De Steense, met gewijzigde openingstijden, structureel in de zomerperiode open. In 2024 is er een pilot gedraaid met aangepaste openingstijden. In de zomer van 2025 is zwembad De Steense gesloten geweest, in verband met de 3e en laatste renovatiefase.

Doelstellingen

Versterken van het kunst- en cultuuraanbod in Weststellingwerf

Wat willen we bereiken?

Het verder stimuleren van het kunst- en cultuuraanbod is belangrijk voor de samenhang in onze gemeente. Kunst en cultuur hebben een verbindende functie voor de inwoners van onze gemeente. Door het combineren met naastgelegen beleidsterreinen zoals erfgoed, zorg, sport, welzijn, onderwijs en gezondheid, ontstaat een waardevolle samenhang die de culturele basis versterkt.

Versterken Culturele Basis

Elke inwoner van Weststellingwerf heeft laagdrempelig toegang tot het beoefenen van en/of deelnemen aan kunst en cultuur. We stimuleren talentontwikkeling bij kinderen en jongeren en maken kunst en cultuur zichtbaar.

Convenant Nedersaksisch

In 2018 heeft de gemeente Weststellingwerf het convenant Inzake De Nederlandse Erkenning Van De Regionale Nedersaksische Taal ondertekend. Het convenant heeft onder andere als doel dat Nedersaksische overheden het gebruik van het Nedersaksisch bevorderen. In 2026 werken de convenantpartners en alle betrokken partijen verder samen om het Stellingwerfs te bevorderen.

Wat doen we ervoor

Talentontwikkeling kinderen en jongeren

Creativiteit stimuleert een gezonde ontwikkeling van kinderen en jongeren, hun denkvermogen, en het vermogen om samen te werken.

Elk kind en elke jongere in onze gemeente krijgt de kans om zijn/haar talenten te ontwikkelen. Dat kan zijn in muziek, theater, beeldende kunst en/of andere uitingsvormen.

Gesubsidieerde partijen/partners

Samen met de incidentele en structurele cultuurpartners richt de gemeente zich op het bereiken van verschillende doelgroepen.

We geven incidentele cultuurpartners kansen om bij te dragen aan de ontwikkeling van de culturele basis. Met de structurele cultuurpartners worden afspraken gemaakt over welke projecten, diensten en activiteiten (structureel) worden geleverd.

Zo werken we ook in 2026 samen met de Bibliotheek Zuidoost Fryslân aan het verbeteren van het bibliotheekwerk in Weststellingwerf. Dit gebeurt in samenwerking met de gemeenten Opsterland en Ooststellingwerf en in aansluiting op de nieuwe Wet Stelsel Openbare Bibliotheekvoorzieningen.

Het budget voor het Stellingwerfs is beschikbaar voor de Stellingwarver Schrieversronte om de geplande activiteiten in 2026 uit te voeren.

Ook in 2026 ondersteunen we het Nationaal Vlechtmuseum om een groter publiek te bereiken en zullen we ook Opera Spanga weer ondersteunen. Mede dankzij deze unieke opera neemt de gemeente een bijzondere plaats in binnen de Nederlandse culturele wereld.

Met de Oudheidkamer Weststellingwerf blijven we kijken naar toekomstige activiteiten. Zo heeft de Oudheidkamer verschillende wisselexposities die onder andere mogelijk worden gemaakt door de inzet van vele vrijwilligers.

Daarnaast maken we meer projectgerichte afspraken. Dit doen we onder andere met:

- Wereldwinkel Wolvega.
- Radio Weststellingwerf Centraal.
- Verschillende verenigingen voor amateurkunstbeoefening.
- De Veerkieker met betrekking tot erfgoededucatie.

Doelstellingen

Bevorderen recreatie en toerisme Weststellingwerf

Wat willen we bereiken?

Het verder bevorderen van recreatie en toerisme in Weststellingwerf. De sector biedt mogelijkheden voor economische groei en versterkt de verbinding tussen onze inwoners. Daarnaast bevordert het de leefbaarheid en het welzijn van onze inwoners en het verhoogt de aantrekkingskracht van onze gemeente voor zowel bezoekers als inwoners. Met de vaststelling van de nieuwe toeristische visie wordt een extra stap in het verder ontwikkelen van deze sector in onze gemeente gezet.

Wat doen we ervoor

Koloniën van Weldadigheid

Door te investeren in marketing en productontwikkeling met betrekking tot het Koloniegebied willen we meer bezoekers naar ons gebied trekken. Met als doel toeristen meerdere dagen in ons gebied te willen laten verblijven. In 2025 is gewerkt aan een marketingplan om hier meer handen en voeten aan te geven, in 2026 wordt hier verder uitvoering aan gegeven.

Toeristische recreatieve voorzieningen

Jaarlijks is er budget beschikbaar om de kwaliteit van toeristisch-recreatieve voorzieningen te verbeteren. Daarnaast werkt een groep recreatieondernemers uit de gemeente, georganiseerd in het Platform Recreatie en Toerisme, onderdeel van Ondernemend Weststellingwerf, actief mee aan projecten en initiatieven die onze gemeente als bestemming aantrekkelijk maken en beter op de kaart zetten.

Heemkunderoute

In 2025 is er onderzoek gedaan naar hoe een Heemkunderoute bestaande plekken en verhalen met elkaar kan verbinden. Hierdoor kunnen zowel toeristen als inwoners op een andere manier genieten van onze gemeente en het Stellingwerfs. Daarnaast is er gekeken naar de diverse manieren waarop deze route tot stand gebracht kan worden. In 2026 wordt de fysieke route verder uitgewerkt en gerealiseerd.

Toeristische Overstappunten

In 2025 is in onze gemeente het eerste Toeristische Overstappunt (TOP) bij de Driewegsluis gerealiseerd. Er is een start gemaakt met de Toeristische Overstappunten in Noordwolde en Wolvega. Deze worden in 2026 verder uitgewerkt en gerealiseerd.

Doelstellingen

Gebiedsontwikkeling Driewegsluis

Wat willen we bereiken?

Er is in 2022 een start gemaakt met de gebiedsontwikkeling Driewegsluis. Land- en waterrecreatie worden hiermee beter met elkaar in verbinding gebracht. Dit moet ervoor zorgen dat meer recreanten en toeristen via deze locatie de gemeente komen bezoeken, er meer overnachtingen plaatsvinden binnen de gemeente en er vervolgens meer werkgelegenheid ontstaat. Het civieltechnische deel is in 2025 afgerond. Op dit moment wordt er gewerkt aan het laatste onderdeel, het plaatsen van het sanitair gebouw op het oostelijke eiland. De verwachting is om het gebouw voor het vaarseizoen 2026 te plaatsen.

Doelstellingen

Sport-, recreatie- en cultuuraccomodaties

Wat willen we bereiken?

Het bieden van toegankelijke, toekomstbestendige en kwalitatief goede voorzieningen voor sport, cultuur en recreatie.

Wat doen we ervoor

Beheer en onderhoud sport-, cultuur- en recreatievastgoed

De gemeente faciliteert maatschappelijke activiteiten door het beschikbaar stellen en onderhouden van vastgoed voor sport, cultuur en recreatie.

Voor dit vastgoed draagt de gemeente zorg voor het beheer en onderhoud, op basis van een meerjarenonderhoudsplan (MJOP), conform NEN 2767. Uitgangspunt is een sober en doelmatig onderhoudsniveau, waarbij investeringen waar mogelijk worden gekoppeld aan verduurzamingskansen. De lasten zijn structureel in de begroting opgenomen. Afwijkingen worden toegelicht in de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen.

Investering sportpark SV Olyphia

Daarnaast benadrukken wij in het collegeprogramma 2022-2026 én het coalitieakkoord 2022-2026 dat het juist nu van belang is om te investeren in maatschappelijke voorzieningen. Op die manier zorgen wij dat accommodaties geschikt blijven voor ontmoeting, beweging en onderwijs. In de Kadernota 2026 is voor het sportpark van SV Olyphia € 350.000 incidenteel geraamd. De investering is bedoeld om de accommodatie toekomstbestendig te maken.

Wat mag het kosten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Lasten						
5-1 Sportbeleid en activering	595	618	614	586	581	586
5-2 Sportaccommodaties	2.669	2.353	2.421	2.105	2.124	2.150
5-3 Cultuurpresentatie cultuurproductie en	467	577	457	457	484	457
5-4 Musea	93	112	115	115	115	115
5-5 Cultureel erfgoed	69	150	97	155	154	153
5-6 Media	546	621	612	612	612	612
5-7A Prog 5 Openbaar groen (openlucht)recr.	626	695	710	711	712	711
Totaal Lasten	5.066	5.127	5.026	4.741	4.781	4.783
Baten						
5-1 Sportbeleid en activering	-260	-202	-167	0	0	0
5-2 Sportaccommodaties	-528	-565	-630	-630	-630	-630
5-5 Cultureel erfgoed	-5	0	-20	-20	-20	-20
5-6 Media	-27	-27	0	0	0	0
5-7A Prog 5 Openbaar groen (openlucht)recr.	-17	-17	-17	-17	-17	-17
Totaal Baten	-837	-812	-834	-667	-667	-667
Saldo van lasten en baten	4.228	4.315	4.192	4.074	4.114	4.116
Onttrekkingen						
0-10B Mutaties reserves	-605	-65	-19	-158	-448	-448
Storting						
0-10B Mutaties reserves	1.433	518	0	0	0	0
Mutaties reserves	828	453	-19	-158	-448	-448
Resultaat	5.056	4.768	4.172	3.916	3.666	3.668

Toelichting wat mag het kosten

Begroting 2026 ten opzichte van de begroting 2025

Lasten

Sportaccommodaties

Vanaf 2026 is de ombuiging ' verhoging van de lasten voor de inkoop voor het sportcafé ' verwerkt (€ 30.000) hier tegenover staan meer baten door verkoop. Daarnaast zijn er hogere lasten voor dit beleidsveld door een hogere doorbelasting van de directe loonkosten en tractie.

Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

In 2025 zijn eenmalig meer lasten geraamd voor een herstelbetaling vernieuwingsimpuls Stellingwarver Schrieversronte (2022), herdenking watersnoodramp 1825 en de viering van 80-jarige vrijheid. Ook krijgt Arcadia 3-jaarlijks een subsidie, dat is in 2025 het geval.

Cultureel erfgoed

In 2026 starten de kapitaallasten voor de aankoop van het vastgoed in Wolvega (de voormalige PKN gebouwen).

Baten

Sportaccommodaties

Vanaf 2026 is de ombuiging ' verhoging van de baten voor de inkoop voor het sportcafé ' verwerkt (€ 65.000) hier tegenover staan iets meer lasten voor inkoop.

Begroting 2026 en meerjarenperspectief

Lasten

Sportaccommodaties

In 2025 was € 350.000 beschikbaar voor VV Oosterstreek en in 2026 is € 350.000 begroot voor investeringen bij SV Olyphia.

Cultureel erfgoed

Vanaf 2027 starten de kapitaallasten voor de renovatiewerkzaamheden Kerk op de Hoogte.

Baten

Sportbeleid en activering

De uitkomst van toegepaste korting, ontschotting en geschrapte indexatie van de Brede SPUK is nog onduidelijk, we houden daarom nog geen rekening met baten vanaf 2026.

Mutaties reserves

Vanaf 2027 hebben we een aantal reservemutaties vanuit de dekkingsreserve kapitaallasten begroot. Daarnaast is er in 2025 € 518.000 beschikbaar gesteld voor de upgrade van de zwemgelegenheden.

Investerings

Omschrijving	2026	2027	2028	2029
Investeringsbudget gemeentelijke gebouwen op basis van het MJOP	667.500	378.500	605.000	176.000
Totaal bruto investeringsbedrag	667.500	378.500	605.000	176.000

Programma 6 | Sociaal domein

Programma 6 | Sociaal domein

Portefeuillehouder(s)	Van der Graaf, Hartog, Den Hartigh, Hoen en Zonderland
Organisatie	Beleid, Projecten, Schakelteam, Gebiedsteam en Serviceteam

Taakvelden

- Samenkracht en burgerparticipatie
- Toegang en eerstelijnsvoorziening Wmo
- Toegang en eerstelijnsvoorziening Jeugd
- Toegang en eerstelijnsvoorziening Integraal
- Inkomensregelingen
- WSW en beschut werk
- Arbeidsparticipatie
- Hulpmiddelen en diensten (Wmo)
- Huishoudelijke hulp (Wmo)
- Begeleiding (Wmo)
- Dagbesteding (Wmo)
- Overige maatwerkarrangementen (Wmo)
- Jeugdhulp ambulant lokaal
- Jeugdhulp ambulant regionaal
- Jeugdhulp ambulant landelijk
- Jeugdhulp met verblijf lokaal
- Jeugdhulp met verblijf regionaal
- Jeugdhulp met verblijf landelijk
- PGB Wmo
- PGB Jeugd
- Beschermd wonen (Wmo)
- Maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo)
- Jeugdbescherming
- Jeugdreclassering
- Coördinatie en beleid Wmo
- Coördinatie en beleid Jeugd

Beleidsnota's

2014 Handhavingsverordening Participatiewet
2014 Beleidsplan Nieuwe Wmo
2017 Maatregelverordening Weststellingwerf
2018 Kadernota Armoedebelief en Schuldhelpverlening 2018 - 2021
2021 Beleidsnota nieuwe Wet inburgering OVO 2022-2025
2023 Re-integratieverordening Participatiewet gemeente Weststellingwerf 2023
2024 Verordening Maatschappelijke ondersteuning Weststellingwerf
2024 Verordening Individuele inkomensvoet
2024 Beleidsplan arbeidsdeelname en participatie 'Iedereen kan meedoen in Weststellingwerf' 2024-2028
2025 Verordening Hart voor de Jeugd Weststellingwerf 2025
2025 Kader lokaal preventief jeugdbeleid Weststellingwerf 2025-2028

Actuele ontwikkelingen en nieuw beleid

Integrale visie Sociale Basis

In 2026 gaan we vorm geven aan de integrale visie op de Sociale Basis. De sociale basis levert een belangrijke bijdrage aan welzijn, gezondheid, participatie en aan de opgave om de professionele zorg en ondersteuning van goede kwaliteit, betaalbaar en toegankelijk te houden voor iedereen. Zonder integrale benadering blijft dit vaak versnipperd en minder effectief.

Het belang van een sterke sociale basis wordt onderstreept vanuit verschillende hervormings- en beleidsagenda's. Zo benadrukt de Hervormingsagenda Jeugd het belang van preventie en normalisatie. Binnen de Wmo wordt steeds meer de nadruk gelegd op de beweging van zorg naar welzijn. Tenslotte wordt een stevige sociale basis in de landelijke gezondheidsakkoorden (zoals Friese Integraal Zorgakkoord/Gezond en Actief Leven Akkoord) gezien als fundament om gezondheidsachterstanden te verkleinen en mentale veerkracht te vergroten. Een sterke sociale basis is een belangrijke oplossingsrichting in de houdbaarheid van de zorg.

Programmaplan Participatiewet in Balans

De overheid wil concrete stappen zetten om niet de regels, maar de mens centraal te zetten en daarmee ervaren hardheden in de Participatiewet weg te nemen. Met als doel de rechtszekerheid voor bijstandsgerechtigden te vergroten en de professional voldoende ruimte te geven hen daarbij te helpen. De overheid werkt hiervoor aan een drietal sporen:

Spoor 1: het wetsvoorstel Participatiewet in balans, met daarin een twintigtal maatregelen om de regels en procedures eenvoudiger te maken;

Spoor 2: een herziening van de Participatiewet op de langere termijn;

Spoor 3: versterken van de vakkundigheid in de uitvoering van de Participatiewet. Gemeenten moeten hiervoor waar dat nodig is een cultuuromslag gaan maken. Waarbij gewerkt gaat worden vanuit vertrouwen en de menselijke maat voorop komt te staan.

Spoor 1 gaat om een pakket aan maatregelen dat beter moet aansluiten op inwoners met een bijstandsuitkering. De verwachting is dat het wetsvoorstel met de wijzigingen van de Participatiewet in 2026 in fases in werking treedt. Halverwege 2026 passen we hiervoor onder andere de re-integratieverordening aan. We verwachten spoor 1 grotendeels met onze eigen inzet op te kunnen pakken.

Naast de maatregelen in spoor 1 gaan we ook aan de slag met het versterken van de vakkundigheid (spoor 3). Het gaat hier om een cultuuromslag waarbij eenvoud, maatwerk en vertrouwen centraal staan. Dit vraagt een organisatieverandering van gemeenten. Er moet aandacht, tijd en ruimte zijn om te leren en om deze omslag eigen te maken. De transformatie in de organisatie vraagt dan ook om een gezamenlijke aanpak met en tussen alle lagen in de organisatie. Van de gebiedsteams tot aan teamleiders en de gemeenteraad. Gemeenten krijgen in de septembercirculaire middelen om uitvoering te geven aan het Programmaplan. Bij de voorjaarsnota 2026 hebben we een compleet beeld. We verwachten deze middelen onder andere in te zetten om dit proces te begeleiden en te implementeren in de organisatie.

Basisdienstverlening schuldhulpverlening

Om in iedere gemeente het hulpaanbod voor schuldhulpverlening uit dezelfde elementen te laten bestaan hebben het kabinet, de VNG, de NVVK en Divosa een gezamenlijk plan gemaakt om de schuldhulpverlening in Nederland nog verder te versterken. In het plan staan 15 elementen voor de korte termijn. De meeste elementen uit het plan zijn in onze gemeente al bestaande praktijk. De nog missende elementen worden vanaf 2026 geïmplementeerd, zoals deelname aan het Schuldenknooppunt en het Convenant lokale overheid.

Inkoop OWO re-integratie en participatie-instrumenten Participatiewet

Per 1 januari 2026 starten we met de nieuwe inkoop van re-integratie en participatie-instrumenten voor de Participatiewet (in OWO-verband). We maken gebruik van drie nieuwe klantprofielen (1. Naar Werk, 2. Maatschappelijke participatie en 3. Activering) en van modulaire producten zoals een belastbaarheidsonderzoek of een intake en diagnose. De medewerkers die de Participatiewet uitvoeren kunnen (naast hun eigen inzet) hiermee externe partijen inzetten voor de begeleiding en ondersteuning aan onze inwoners.

Toekomstbestendige sociale infrastructuur

De VNG, Cedris, Divosa, sociale partners en het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) werken samen aan een toekomstbestendige sociale infrastructuur. Gemeenten ontvangen vanaf 2025 een impulsbudget dat bestemd is voor de duurzame inrichting van de infrastructuur. Daarnaast wordt er de komende jaren een structurele Rijksbijdrage voor de sociale infrastructuur beschikbaar gesteld. Deze bijdrage biedt meer financiële stabiliteit, continuïteit en voorspelbaarheid, waardoor gemeenten en sociaal ontwikkelbedrijven beter in staat zijn om mensen voor wie werk niet vanzelfsprekend is, toch aan het werk te helpen. Het eerder vastgestelde beleidsplan Arbeidsdeelname en Participatie geeft voldoende strategische houvast voor de doorontwikkeling van een toekomstbestendige sociale infrastructuur. Met de uitvoering (en versnelling) van een aantal activiteiten wordt deze ontwikkeling geconcretiseerd en draagt dit ook bij aan de subdoelen in het beleidsplan. We denken hierbij aan de samenwerking met onder andere de sociaal ontwikkelbedrijven, de uitvoering van Beschut werk en de participatie van statushouders. De realisatie hiervan wordt geborgd vanuit de inzet van het impulsbudget en de rijksbijdrage voor de sociale infrastructuur.

Werkcentrum Fryslân

Binnen de arbeidsmarktregio Fryslân werken we onder de naam Fryslân Werkt al 10 jaar samen aan inclusieve arbeidsmarkt waarin elk talent telt. Per 9 oktober 2025 start het Werkcentrum Fryslân. De invoering van het Werkcentrum Fryslân is onderdeel van een landelijke hervorming van de arbeidsmarktinfrastructuur en wetswijziging per 1 januari 2026 (wet SUWI: Structuur Uitvoeringsorganisatie Werk en Inkomen). Werkcentrum Fryslân is er voor iedereen met vragen over werk. Met dit centrale loket maken we het voor inwoners en werkgevers eenvoudiger om de juiste ondersteuning en hulp te vinden bij vragen over werk. Waar het voorheen voor inwoners en werkgevers soms onoverzichtelijk was en lastig om het juiste loket te vinden, brengen we met Werkcentrum Fryslân via één centraal punt toegang tot relevante kennis en dienstverlening van alle partners in ons netwerk.

Wet Van school naar duurzaam werk

Met de wet 'Van school naar duurzaam werk' krijgen scholen, Doorstroompunten en gemeenten (verantwoordelijk voor de uitvoering van de Participatiewet) meer mogelijkheden om jongeren tot 27 jaar te ondersteunen bij de overgang van school naar werk en het behoud van werk. De wet treedt naar verwachting 1 januari 2026 in. Voor de gemeente gaat het om het bieden van meer preventieve en passende ondersteuning aan jongeren tot 27 jaar. Het gaat hier om ondersteuning terug naar school, naar werk of een combinatie van beiden. Gemeenten ontvangen hiervoor in 2026 middelen. Ter uitvoering van deze taak wordt de re-integratieverordening in 2026 aangepast. Zie ook programma 4 Onderwijs.

Lokale Inclusie Agenda

Voortkomend vanuit het VN-verdrag Handicap, heeft de lokale inclusieagenda als doel dat iedereen volwaardig kan meedoen in de samenleving. In 2026 en 2027 gaan we concreet vorm en uitvoering geven aan deze agenda.

In een inclusieve samenleving kan iedereen meedoen en wordt niemand gediscrimineerd of uitgesloten. Voor mensen met een beperking betekent een inclusieve samenleving dat ze meedoen op basis van gelijkheid, dat ze regie hebben over hun eigen leven en dat ze toegang hebben tot dezelfde voorzieningen en diensten als mensen zonder beperking.

Wanneer het gaat over 'inclusie' wordt een bredere groep bedoeld. Niet alleen de groep mensen met een beperking, maar ook andere groepen die om verschillende redenen worden uitgesloten van volwaardige deelname aan de samenleving, denk aan leeftijd, etnische herkomst, seksuele oriëntatie of genderidentiteit.

Aanbestedingen Wmo

Per 1 juli 2026 sluiten we nieuwe contracten met zorgaanbieders voor huishoudelijke ondersteuning, dagbesteding, begeleiding en kortdurend verblijf. Dit doen we samen met gemeente Ooststellingwerf en Opsterland. Om te komen tot reële tarieven voor de Wmo-ondersteuning hebben we een extern kostprijsonderzoek laten uitvoeren. De uitkomst van het kostprijsonderzoek leidt tot hogere tarieven vanaf 1 juli 2026. Met de nieuwe inkoop gaan we voor een verschuiving van zorg naar welbevinden. Hierbij is de verbinding met sociale basis belangrijk.

In 2026 lopen ook de contracten voor Wmo-hulpmiddelen af. We gaan in 2026 samen met gemeente Heerenveen, Ooststellingwerf en Opsterland verder met de aanbesteding daarvan.

Eigen bijdrage Wmo/ Abonnementstarief

Het wetsvoorstel voor de Wet vervanging abonnementstarief Wmo 2015 is op dit moment controversieel verklaard. Hierdoor is het niet duidelijk wanneer de wet inwerking treedt. De wetswijziging zorgt ervoor dat de inkomensafhankelijke eigen bijdrage voor de maatwerkvoorzieningen weer ingevoerd wordt. De verwachting is dat dit zorgt voor een minder grote instroom van nieuwe cliënten dan in de afgelopen jaren het geval was.

Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein (Wams)

Het is nog niet zeker wanneer de Wams ingaat. Het doel van de Wams is om de aanpak van meerdere problemen in het sociaal domein beter te regelen. De wet zorgt er ook voor dat de nodige persoonsgegevens gedeeld, verzameld en verwerkt kunnen worden. De GGD Fryslân heeft van de Friese gemeenten de opdracht gekregen om te onderzoeken wat de gevolgen van de Wams zijn. Ook moet zij de gemeenten helpen bij de invoering van de wet.

Onzekerheid toekomstige baten Brede SPUK

We maken gebruik van de baten vanuit de Brede SPUK regeling bij de onderwerpen: terugdringen gezondheidsachterstanden, versterken sociale basis, mantelzorg, één tegen eenzaamheid en welzijn op recept. De uitkomst van toegepaste korting, de ontschotting en geschrapte indexatie van de Brede SPUK 2026 is nog onduidelijk. Ook zijn de middelen die we mogelijk vanaf 2027 ontvangen nog onzeker. De uitwerking hiervan nemen we mee in de voorjaarsnota 2026.

Doelstellingen

Aan de slag met de Sociale Basis

Wat willen we bereiken?

Vanuit de sociale basis werken we aan:

- Zichtbaar zijn en horen wat er speelt in de samenleving.
- Versterken van buurten en gemeenschappen.
- Ondersteunen van inwoners- en vrijwilligersinitiatieven.
- Werken aan toegankelijke en laagdrempelige voorzieningen.
- Opbouwen van netwerken met en tussen formele en informele organisaties.
- Sleutelfiguur zijn tussen de samenleving en de gemeente.

We werken verder aan de ontwikkeling van een integrale visie op de Sociale Basis.

Wat doen we ervoor

Opbouwwerk

De opbouwwerkers zijn belangrijke schakels tussen de samenleving en de gemeente. Ze werken nauw samen met inwoners om hen te ondersteunen en te stimuleren bij initiatieven van inwoners en vrijwilligers/verenigingen. De opbouwwerkers verbinden inwoners en verschillende organisaties, zowel formeel als informeel. In Wolvega en Noordwolde is er ook een dorpsondersteuner actief die zorgt voor laagdrempelig contact en praktische hulp.

Mantelzorg

We willen in de sociale basis meer aandacht geven aan de waarde van mantelzorg, mantelzorgers meer erkenning geven en hen beter ondersteunen. We richten ons op toegankelijke en structurele mantelzorgondersteuning om de inzet van mantelzorgers duurzaam en effectief te borgen.

Welzijn op recept

De welzijnscoaches helpen inwoners met zorgvragen of problemen op psychisch of sociaal gebied om weer actief mee te doen in de samenleving. Samen met partners in de zorg (zoals huisarts en thuiszorg) wordt de samenwerking sterker gemaakt en verder ontwikkeld. We kijken vooral voor welke groepen mensen de aanpak van de welzijnscoaches geschikt is en hoe de samenwerking met andere partners en informele netwerken goed geregeld kan worden.

Eenzaamheid

Het tegengaan van eenzaamheid vraagt om een aanpak die verschillende thema's raakt. We ondersteunen en faciliteren initiatieven en interventies gericht op het voorkomen van eenzaamheid. We zetten welzijnscoaches (Welzijn op recept) in om eenzaamheid te verminderen. We faciliteren organisaties (zoals OSW) om meer mensen te betrekken bij activiteiten en zo samen eenzaamheid terug te dringen.

Vrijwilligerspunt

Het vrijwilligerspunt is het loket en kenniscentrum voor vrijwilligerswerk, waar inwoners terecht kunnen om iets te betekenen en organisaties en collega's hulp krijgen om vrijwilligers te vinden, te behouden en te waarderen.

Jongeren

Talentenplek

De Talentenplek is een plek waar jongeren hun talenten kunnen ontdekken, nieuwe ervaringen kunnen opdoen en zo duurzame keuzes kunnen maken voor de toekomst. De Talentenplek Noordwolde en Talentenplek Wolvega worden in 2026 verder uitgebouwd en verstevigd. Doordat de jongerenwerkers van de talentenplek ook binnen het reguliere jongerenwerk werkzaam zijn, wordt de band onderling verstevigd en worden er meer jongeren bereikt.

Jongerenwerk

We zetten het ambulant en accommodatie gebonden jongerenwerk voort. Het ambulante jongerenwerk wordt ingezet om tijdig signalen op te pikken over wat er speelt onder jongeren. Het jongerenwerk zoekt jongeren op in hun leefomgeving, dat is in de eigen straat, buurt of dorp, op de middelbare scholen, online op social media enzovoort. Zo zal het jongerenwerk bijvoorbeeld te vinden zijn in de pauzes op het voortgezet onderwijs, worden er gastlessen gegeven voor verbinding en om actuele onderwerpen te kunnen bespreken met de jongeren.

Ouderen

We stimuleren en ondersteunen ouderen om zelfredzaam te blijven en eigen regie te houden. Dit binnen een krachtige gemeenschap waarin omkijken naar elkaar een belangrijke waarde is. Samen met de ouderen, ouderenverenigingen, mantelzorgers en zorgprofessionals bepalen we waar de behoefte aan activiteiten en voorzieningen liggen en wat ieders rol daarbij kan zijn.

Vervolg bestemming Wolvega

Het project bestemming Wolvega eindigt eind 2025, in navolging van dit project worden de volgende werkzaamheden in de sociale basis uitgevoerd:

- Team Samenlevingsopbouw is het aanspreekpunt en zorgt voor ondersteuning aan de stichting van Theater op de Hoogte en Huis op de Hoogte.
- De beheerder van Huis op de Hoogte en Theater op de Hoogte wordt ondergebracht in team samenlevingsopbouw.

Zelfoogsttuin

In 2026 werken we verder aan de ontwikkeling van een zelfoogsttuin. Het hebben van een zelfoogsttuin in onze gemeente helpt om verschillende doelen te bereiken binnen het Sociaal Domein.

Doelstellingen

Aan de slag met Inburgering

Wat willen we bereiken?

Inburgeraars doen snel en volwaardig mee in de Nederlandse maatschappij, het liefst via betaald werk. Meedoen vraagt kennis van de Nederlandse taal en (lokale)cultuur. Het vraagt om te participeren in het onderwijs of door (vrijwilligers)werk en mee te doen aan sport- en/of culturele activiteiten. Integratie is niet alleen taal en werk maar ook breder, zoals meedoen in de buurt en schoolactiviteiten van de kinderen.

Wat doen we ervoor

Opgave inburgering

De instroom van statushouders is in 2025 gedaald. Dit heeft onder andere te maken met een gewijzigd beleid voor Syrische aanvragers. Veel asielzoekers zijn alleenreizend. De meesten doen nadat zij een status ontvangen een aanvraag voor het nareizen van directe familie. De taakstelling 2026 voor onze gemeente is nog niet bekend.

In 2025 is door de gemeente Weststellingwerf de intentie uitgesproken om deel te nemen aan de regionale doorstroomlocatie voor statushouders in de gemeente Opsterland. Als de gemeente definitief deelneemt aan de doorstroomlocatie wordt een deel van de taakstelling voor het huisvesten van statushouders tijdelijk in Opsterland ingevuld. Hiermee wordt de verstopte asielketen, waaronder Ter Apel, ontlast. We blijven verantwoordelijk voor de inburgering en duurzame huisvesting van de statushouders in een regionale doorstroomlocatie.

We blijven ons inzetten voor het zorgvuldig doorlopen van alle stappen in het inburgeringsproces van intake tot afronding van examens.

De bevindingen van de evaluatie van het beleidsplan in OWO verband 2022-2025 worden in eerste instantie verwerkt in een actieplan 2026. Nadat er meer duidelijkheid is over het te verwachten landelijk beleid van een nieuw te vormen Kabinet wordt besloten over de noodzaak van een nieuw OWO-beleidsplan.

Het aanbieden van leerroutes

Voor een kwalitatief goed taalaanbod wordt zoveel mogelijk samengewerkt in OWO-verband en met de gemeenten in Friesland. We monitoren de uitvoering van de leerroutes. En werken hierin samen met Stavoor, Firda en de internationale schakelklas (ISK). Ons uitgangspunt is dat iedere leerroute start binnen de minimale gestelde wachttijd.

Integratie van statushouders

Volwaardig meedoen en iedereen kan meedoen zijn belangrijke elementen voor onze gemeente bij inburgering en participatie. In 2026 zetten we meer in op het begeleiden van statushouders bij het wegwijs worden en meedoen in onze gemeente. We stimuleren hen om mee te doen aan buurtactiviteiten, cultuur, sport en vrijwilligerswerk. Daarbij zoeken we de samenwerking met onze lokale verenigingen, organisaties en sleutelfiguren. We maken actief gebruik van de bestaande regelingen zoals Stichting Leergeld en het Volwassenenfonds en waar mogelijk betrekken we vrijwilligers bij de maatschappelijke begeleiding.

Participatie naar vermogen

We maken in 2026 een betere verbinding met de Participatiewet, als het gaat om statushouders die een uitkering ontvangen. Daarbij maken we gebruik van de Module arbeidsmarkt en participatie (MAP) waarbij statushouders kennisnemen van de verschillende onderdelen van de Nederlandse arbeidsmarkt.

Met behulp van ons netwerk van lokale werkgevers, re-integratiebureaus en sociaal ontwikkelbedrijven begeleiden we de inburgeraars naar werk. Waar nodig maken we gebruik van de inkoop (OWO) re-integratie en participatie-instrumenten.

Doelstellingen

Aan de slag met Participatie

Wat willen we bereiken?

In Weststellingwerf willen wij dat iedereen mee kan doen en dat niemand aan de zijlijn staat. We zetten actief in op het verlagen van drempels en zorgen dat inwoners optimaal mee kunnen doen in de samenleving. We zetten ons in om inwoners naar werk te begeleiden eventueel met inzet van loonkostensubsidie. Of via een beschutte werkplek. Een grote groep inwoners in de bijstand kan niet op korte termijn aan het werk door diverse of multiproblematiek. We zetten hier actief in op meedoen en maatschappelijke participatie.

Inkomensregelingen

De verwachting is dat het aantal inwoners met een bijstandsuitkering iets toeneemt. Meer inwoners zijn langdurig aangewezen op het vangnet van de bijstand. Voor statushouders duurt het langer voordat ze uitgestroomd zijn. De verwachting is dat deze groep in de bijstand toeneemt. In 2026 zetten we dan ook extra in op participatie van deze doelgroep. Zie hiervoor de toelichting onder 'Aan de slag met Inburgering'.

Wat doen we ervoor

Iedereen kan meedoen in Weststellingwerf

In 2026 werken we verder aan de uitvoering van het beleidsplan arbeidsdeelname en participatie onder de noemer 'Iedereen kan meedoen in Weststellingwerf'. We hebben hiervoor de volgende beleidsdoelen vastgesteld:

Doel 1: Iedereen is in beweging.

Hierbij werken we onder andere aan het in beeld brengen van onze inwoners en de positie op de participatieladder. En dat inwoners in beweging zijn via een re-integratievoorziening.

Doel 2: We ondersteunen inwoners bij het vinden en behouden van werk.

We werken hierbij aan het versterken van werkvaardigheden en talenten van inwoners. Ook gaan we aan de slag met het blijvend in beeld brengen van inwoners met een indicatie Banenafpraak en bieden we inwoners passende nazorg bij uitstroom naar werk.

Doel 3: We werken samen met werkgevers aan passende betaalde en onbetaalde werkplekken.

We blijven voor dit doel actief inzetten op het instrument loonkostensubsidie en beschut werk. Daarnaast zetten wij in op de relatie met werkgevers, voor het bieden van betaalde en onbetaalde werkplekken.

Voor de uitvoering van de Participatiewet zetten we naast onze eigen dienstverlening ook re-integratietrajecten via diverse aanbieders in. Deze trajecten hebben wij ingekocht via een Open House systematiek. Per 1 januari 2026 start hiervoor de nieuwe inkoop (OWO) voor re-integratie en participatie-instrumenten.

Sociale werkvoorziening (SW)

Gemeenten zijn in het kader van de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW) verplicht om aan mensen met een SW-indicatie passende arbeid te bieden onder aangepaste omstandigheden. De uitvoering van de Sociale Werkvoorziening (SW) is sinds 1 januari 2020 belegd bij Caparis. In 2025 hebben we de dienstverleningsovereenkomst (DVO) verlengd met vijf jaar. We volgen in 2026 de voortgang van de DVO via de kwartaalgesprekken en bestuurlijke overleggen.

Doelstellingen

Aan de slag met aanpak armoede en schulden

Wat willen we bereiken?

Aanpak armoede

Vanuit de aanpak armoede zetten we in op bekendheid en het vergroten van het bereik van de regelingen voor inwoners met een laag inkomen. Hierdoor kunnen inwoners meedoen in de samenleving en vergroten we de financiële armslag van inwoners. De bestaande voorzieningen vanuit het armoedebeleid worden voortgezet. Zoals de individuele inkomenstoeslag, bijzondere bijstand, Stichting Leergeld, het Volwassenenfonds Sport en Cultuur en de gemeentepolis (collectieve zorgverzekering). Binnen de regelingen zoeken we de mogelijkheden om zoveel mogelijk inwoners mee te laten doen en het bereik te vergroten. Met samenwerkingspartners zetten we ons in om waar dat kan nog meer te doen voor de doelgroep.

Voor het vergroten van het bereik van de regelingen maken we gebruik van De VoorzieningenWijzer (www.datgeldtvoormij.nl).

Door de samenwerking met partijen die zich in de gemeente inzetten voor inwoners met een laag inkomen kunnen we meer inwoners ondersteunen. Bijvoorbeeld met hulp bij geldzaken vanuit Humanitas Thuisadministratie of met het toevoegen van gezonde voeding aan de voedselpakketten die de Voedselbank onder de doelgroep verstrekt.

Aanpak schulden

Door onze inzet vanuit de vroegsignalering bereiken we inwoners met beginnende betaalachterstanden en geldzorgen eerder. We bieden inwoners vanuit de schuldhulpverlening passende trajecten aan zodat er zo snel mogelijk een oplossing voor hun schuld of betaalproblemen wordt gevonden. Met de inzet van budgetcoaching voorkomen we dat inwoners opnieuw in de problemen komen.

Wat doen we ervoor

Integrale aanpak

Door de samenwerking met partners die zich inzetten voor de doelgroep vanuit de Thematafel Armoede kunnen we meer inwoners bereiken met armoedeproblematiek. Partijen als de Voedselbank, Kledingbank, Stichting Leergeld, een afvaardiging vanuit kerken, Speel-o-theek, Papierwinkel, bibliotheek, GGD, Humanitas en ons gebiedsteam nemen deel aan de Thematafel. Door kennis en signalen met elkaar te delen en actuele thema's met elkaar te bespreken weten partijen elkaar beter te vinden, gaan ze mogelijke samenwerkingsverbanden aan en kunnen we de doelgroep nog beter ondersteunen.

Waar samenwerkingspartners zien dat er meer hulp nodig is, worden inwoners in contact gebracht met ons gebiedsteam. Zo bieden we een integrale aanpak en kunnen we inwoners op alle leefgebieden helpen.

Ook krijgt de integrale aanpak vorm door armoede en gezondheid met elkaar te verbinden. Wij zetten in op het actieprogramma Kansrijke Start. Hierbij richten wij ons op kinderen in de eerste 1000 dagen van hun leven, en vooral op kinderen die geboren worden in een gezin dat te maken heeft met een kwetsbare situatie. Signalen rondom armoede worden door onze samenwerkingspartners zoals verloskundigen en de GGD vroegtijdig opgepakt. Zo kan tijdig de juiste hulp ingezet worden en worden voorzieningen door de doelgroep benut. We zorgen ervoor dat de partijen rond armoede en gezondheid elkaar weten te vinden en elkaar versterken. Zo is er ook een uitgebreidere samenwerking met Stichting Babyspullen. Naast de verloskundige kunnen gezinnen ook via Stichting Leergeld worden aangemeld. Hierdoor kunnen wij (aanstaande) ouders in kwetsbare situaties nog beter bereiken en ondersteunen.

Ondersteunen doelgroep

Samen met samenwerkingspartners zetten we ons in om nog meer te doen voor de doelgroep. Bijvoorbeeld door het pakket met voorzieningen vanuit Stichting Leergeld uit te breiden en in te spelen op de behoefte van de doelgroep. Hiervoor worden signalen opgehaald bij partijen waar we mee samenwerken.

Om menstruatiearmoede tegen te gaan breiden we de uitgiftepunten voor menstruatieproducten verder uit. Ook Buurkastjes worden ingericht als uitgiftepunt. Zo hebben alle meisjes en vrouwen in onze gemeente laagdrempelig toegang tot gratis producten. Ook breiden we het aanbod aan producten uit met zonnebrand en verzorgingsproducten.

Vanuit onze aanpak rond armoede en gezondheid leggen we verbinding met samenwerkingspartners om inwoners nog meer te ondersteunen, bijvoorbeeld vanuit het ouder kindcafé dat we samen met de Bibliotheek en Home-Start organiseren voor ouders. Waarbij thema's zoals veiligheid en EHBO, voeding voor gezondere eetgewoontes en samen lezen aan bod komen.

Bereiken doelgroep

Binnen de regelingen zoeken we de mogelijkheden om zo veel mogelijk inwoners mee te laten doen en het bereik te vergroten. Zo verstrekken we de individuele inkomenstoelage ambtshalve als inwoners hier al eerder gebruik van gemaakt hebben. Inwoners hoeven dan zelf geen aanvraag te doen. Dit helpt om het bereik van de regelingen te vergroten en inwoners hoeven hiervoor zelf geen actie te ondernemen.

Om het bereik van de voorzieningen verder te vergroten maken we gebruik van De VoorzieningenWijzer. Inwoners kunnen zelf via datgeldtvoormij.nl bekijken op welke regelingen ze recht hebben. Ook kan dit met hulp tijdens een adviesgesprek. Het gebiedsteam, Humanitas Thuisadministratie en de Papierwinkel helpen inwoners met het bekijken van welke regelingen ze gebruik kunnen maken.

We brengen samen met partners die zich inzetten voor de doelgroep inwoners actief op de hoogte van de voorzieningen.

Hulp bij geldzorgen

Inwoners met geldzorgen en schulden kunnen voor hulp bij ons gebiedsteam terecht. Ook werken we samen met Humanitas Thuisadministratie en de Papierwinkel om inwoners met hun financiële administratie, het aanvragen van regelingen of het lezen van een ingewikkelde brief te helpen.

We zijn aangesloten bij Geldfit zodat inwoners kunnen bekijken wat ze kunnen doen om weer grip te krijgen op hun geldzaken en de weg naar schuldhulp beter weten te vinden. Inwoners kunnen ons lokale aanbod op Geldfit.nl vinden. Om hulp bij geldzorgen nog toegankelijker te maken gaan we in onze eigen communicatie over geldzaken nog meer verwijzen naar Geldfit. Ook door landelijke communicatiecampagnes en partijen zoals een zorgverzekeraar die verwijzen naar Geldfit voor hulp bij geldzorgen, worden drempels verlaagd om hulp te vragen bij geldzorgen.

Om geldzorgen ook onder de aandacht van jongeren te brengen werken we samen met de jongerenwerkers van ons gebiedsteam en scholen.

Vroegsignalering van schulden

We gaan door met onze aanpak om inwoners met beginnende schulden in een vroeg stadium te bereiken en hulp aan te bieden. We zoeken actief contact met inwoners waar we van vaste lasten partners signalen van betaalachterstanden (huur, water, zorg, en elektra) doorkrijgen. We benaderen inwoners per brief, telefoon/WhatsApp of via een huisbezoek om laagdrempelig hulp aan te bieden. Door de aanpak weten inwoners ons gebiedsteam te vinden en informeren we inwoners over de hulp die het gebiedsteam kan bieden. Schulden hoeven hierdoor minder ver op te lopen.

Ook de signalen van inwoners met een betaalachterstand bij de zorgverzekering die onder de wanbetalersregeling van het CAK vallen gaan we meenemen bij de vroegsignalering.

Hulp en nazorg bij schulden

Aan inwoners met betaalproblemen en schulden bieden we een passend traject. Hiervoor werken we soms samen met externe partijen.

Waar we zelf meer kunnen doen binnen de schulddienstverleningstrajecten zoeken we ruimte om in eigen beheer een oplossing te bieden voor inwoners. Zo gaan we onderzoeken of we rond budgetbeheer meer zelf kunnen gaan doen. Het is daarbij de bedoeling dat de gemeente de inkomsten en uitgaven beheert van inwoners met financiële problemen. Door budgetbeheer wordt financiële rust gecreëerd, nieuwe schulden voorkomen en krijgt de inwoner weer controle over de eigen geldzaken. Inwoners kunnen we dan nog sneller helpen met een oplossing voor hun betaalproblemen. We ondersteunen hen bij het weer duurzaam financieel zelfredzaam worden.

Om het opnieuw opbouwen van schulden te voorkomen bieden we vanuit nazorg passende ondersteuning als er een oplossing is gevonden voor de schuld. Door budgetcoaching worden inwoners weer zelfstandig financieel zelfredzaam en kunnen ze hun financiële administratie op orde houden.

We gaan verdere invulling geven aan de basisdienstverlening schuldhulpverlening die vanuit de rijksoverheid is ingezet.

Doelstellingen

Aan de slag met jeugdhulp

Wat willen we bereiken?

Gemeenten zijn wettelijk verplicht een aantal taken op gebied van jeugdhulp uit te voeren, namelijk:

- jeugdhulp van goede kwaliteit aanbieden;
- voorzieningen op het gebied van jeugdhulp (jeugdhulpplicht) treffen;
- jeugdbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering organiseren;
- maatregelen voor de aanpak van kindermishandeling nemen;
- de samenwerking met andere sectoren zoals zorg, onderwijs, politie en justitie zoeken.

We streven ernaar om zoveel mogelijk lokale oplossingen te bieden voor de ondersteuning van kinderen en hun ouders. Voor deze preventieve taak is samenwerking met lokale partners, zoals GGD, sportverenigingen en het onderwijs, essentieel.

Vanuit de wettelijke taken én het lokale preventieve beleid zijn het normaliseren van hulp en het bieden van ondersteuning dichtbij belangrijke pijlers. Daarbij zoeken we nadrukkelijk de verbinding met de integrale visie op de sociale basis. Deze aanpak kan bijdragen aan het verminderen van de inzet van specialistische jeugdhulp en biedt kinderen en gezinnen passende ondersteuning in hun directe omgeving. Bovendien verwachten we hiermee een kostenbesparing te realiseren.

Wat doen we ervoor

Sterke basis en preventie

In onze gemeente zijn we gestart met Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO). Dit draagt bij aan positief opgroeien, een sterke sociale basis en preventie. De aanpak richt zich op het voorkomen van alcohol, drugs en tabak gebruik door jongeren door een leefomgeving te vormen waarin ze gelukkig en gezond kunnen opgroeien. We werken aan vier domeinen waarin jongeren zich bevinden, namelijk: gezin, school, peergroup en vrije tijd. Dit doen we door het versterken van beschermende factoren en risicofactoren aan te pakken (zie ook programma 7).

Het nieuwe Kader lokaal preventief jeugdbeleid is vastgesteld. We richten ons in 2026 op het verkennen van de verrijkte schooldag. Daarnaast gaan we samen met volksgezondheid inzetten op het eerder herkennen van signalen en inzetten op mentale gezondheid.

Toegang naar jeugdhulp

We stimuleren het integraal werken binnen alle leefgebieden van een kind/jongere in deze gemeente. Hiervoor hebben we praktijkondersteuner (POH) GGZ-jeugd, schoolmaatschappelijk werkers en jongerenwerkers, naast de vlechtwerkers jeugd.

Sociaal Domein Fryslan (SDF) heeft in de inkoopafspraken per 2024 de reikwijdte van de specialistische inkoop ingeperkt. Dit betekent dat de Friese gemeenten de mogelijkheid hebben om zelf lokaal aanbod ("complementaire ondersteuning") te contracteren. Binnen OWO hebben we er voor gekozen om deze contracten met twee jaar te verlengen tot 2028.

SDF start met de voorbereidingen van de nieuwe aanbesteding specialistische jeugdhulp. De verwachting is dat deze contracten per 2028 ingaan. We gebruiken de periode tot 2028 om het lokale aanbod af te stemmen op het regionale specialistische aanbod.

Jeugdhulp en onderwijs

In 2026 continueren we onze inzet op de samenwerking tussen (passend) onderwijs, kinderopvang (zie ook programma 4) en jeugdhulp om kinderen/jongeren beter te ondersteunen. We zien een toename van kosten door zorgvragen in het onderwijs en specialistische kinderopvang.

Er is een coördinator aangesteld omdat steeds meer kinderen extra steun nodig hebben in hun ontwikkeling. De coördinator zoekt samen met scholen, kinderopvang en de gemeente naar oplossingen. Er is samenwerking nodig, zonder dat elkaars rollen en verantwoordelijkheden overgenomen worden. Daarin is scherpte nodig om de verantwoordelijkheden vanuit de Wet passend onderwijs en de Jeugdwet te respecteren. Hiermee leveren we ook een bijdrage aan het normaliseren. Tot slot krijgen we beter inzicht in de inzet van zorggeld en zicht op mogelijkheden voor meer collectieve inzet.

Doelstellingen

Aan de slag met de Wmo

Wat willen we bereiken?

Onze doelstelling is dat mensen zelfredzaam zijn zo lang het kan en met ondersteuning van het netwerk waar mogelijk. Een maatwerkvoorziening wordt ingezet als een algemene of voorliggende voorziening niet passend is. Dit alles met de insteek dat het Wmo vangnet beschikbaar blijft voor degene die dat daadwerkelijk nodig hebben.

Wat doen we ervoor

Samenwerken

We zetten ons in om inwoners met ondersteuningsvragen zo veel mogelijk in staat te stellen zelf de regie te houden. Daarbij werken we samen met lokale partners zoals andere gemeenten, zorg- en ondersteuningsorganisaties, woningcorporaties, GGZ en politie. Hierdoor kan de ondersteuning snel worden geboden om mee te kunnen blijven doen in de samenleving.

Aanbestedingen Wmo

Per 1 juli 2026 sluiten we nieuwe contracten met zorgaanbieders voor huishoudelijke ondersteuning, dagbesteding, begeleiding en kortdurend verblijf. Met de nieuwe inkoop gaan we voor een verschuiving van zorg naar welbevinden. Hierbij is de verbinding met sociale basis belangrijk. In 2026 lopen ook de contracten voor Wmo-hulpmiddelen af. We gaan in 2026 verder met de aanbesteding daarvan.

Beschermd Wonen

De gemeente Weststellingwerf sluit aan bij de landelijke decentralisatie en provinciale afspraken over beschermd wonen. Deze decentralisatie is uitgesteld. De bedoeling van de decentralisatie is dat de zorg vaker thuis bij de inwoner plaatsvindt. Dit in plaats van in een instelling die bijvoorbeeld niet in de buurt is van de eigen leefomgeving. Deze verandering noemen we Beschermd Thuis. Bij de nieuwe inkoop van voorzieningen beschermd wonen wordt rekening gehouden met de verandering en de randvoorwaarden die voor deze beweging nodig zijn.

Ontwikkelingen eigen bijdrage Wmo/ Abonnementstarief

We volgen de landelijke regels voor de veranderingen in de Wmo. Het wetsvoorstel voor de Wet vervanging abonnementstarief Wmo 2015 is controversieel verklaard. Deze wet zorgt ervoor dat er weer een inkomensafhankelijke eigen bijdrage voor maatwerkvoorzieningen geldt. We verwachten dat hierdoor minder nieuwe mensen hulp aanvragen.

Inzetten op preventie en voorliggende voorzieningen

We zetten in op preventie en willen problemen zo vroeg mogelijk aanpakken. Dit betekent dat we aandacht besteden aan het ontwikkelen van voorzieningen en activiteiten die problemen kunnen voorkomen. Een voorbeeld hiervan is de Ketenaanpak valpreventie. Dit is een samenwerking met fysiotherapeuten om vallen te voorkomen. Dit valt onder de brede SPUK-regeling (zie ook programma 7).

Daarnaast zorgen we ervoor dat eenvoudige en toegankelijke voorzieningen goed blijven bestaan en beter aansluiten bij wat onze inwoners nodig hebben. We willen toe naar laagdrempelige ontmoetingsplekken, waar inwoners zonder indicatie ondersteuning vinden. Dit doen we samen met zorgaanbieders en andere partners.

Vitaal ouder worden

Met de beweging van zorg naar welbevinden verwachten we dat ouderen langer zelfstandig thuis blijven wonen. Hiervoor is het van belang dat mensen in een geschikte woning wonen (zie programma 8 Woonzorgvisie).

In 2026 gaan we onderzoeken op welke manier we onze oudere inwoners kunnen ondersteunen bij het verbeteren van hun fysieke zelfredzaamheid.

We onderzoeken op welke wijze mensen met (beginnende) dementie en hun mantelzorgers ondersteund kunnen worden, om te komen tot een dementievriendelijke gemeente. Een brede bewustwording over de behoeften van mensen met dementie is hiervoor een vereiste. Tevens kunnen laagdrempelige ontmoetingsplekken de instroom in dagbesteding voor ouderen beperken.

Doelstellingen

Opvang bieden aan Oekraïense ontheemden

Wat willen we bereiken?

Sinds 2022 is de gemeente verantwoordelijk voor het bieden van opvang voor ontheemden uit Oekraïne. De tijdelijke bescherming van Oekraïense ontheemden is verlengd tot maart 2027. Dit betekent dat Weststellingwerf ook in 2026 opvang biedt voor ontheemden uit Oekraïne. In 2026 opent een nieuwe opvanglocatie voor ontheemden uit Oekraïne.

Wat doen we ervoor

Werken aan leefbaarheid en zelfredzaamheid

Voor bestaande opvanglocaties werken wij aan de leefbaarheid. Ook blijven wij ons inzetten voor de zelfredzaamheid van ontheemden met extra nadruk op onderwijs en participatie.

Wat mag het kosten

x € 1.000

Exploitatie	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Lasten	40.691	43.784	42.390	42.121	41.487	41.387
Baten	-13.348	-12.212	-9.489	-9.303	-9.303	-9.303
Saldo van lasten en baten	27.343	31.572	32.901	32.818	32.185	32.085
Onttrekkingen	-517	-31	-300	-247	-243	-151
Stortingen		732				
Mutaties reserves	-517	701	-300	-247	-243	-151
Resultaat	26.826	32.273	32.601	32.571	31.942	31.934

Lasten, gegroepeerd naar beleidsveld

x € 1.000

Toelichting per beleidsveld:	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Samenkracht en burgerparticipatie	4.816	5.502	2.849	2.641	2.608	2.507
Toegang en eerstelijnsvoorziening	2.971	3.758	3.987	3.987	3.987	3.987
Participatie	16.269	16.861	16.762	16.701	16.701	16.701
WMO	7.000	7.718	8.349	8.349	8.349	8.349
Jeugdzorg	9.634	9.945	10.442	10.442	9.842	9.842
Mutaties reserves		732				
Totaal lasten programma 6	40.690	44.516	42.390	42.121	41.487	41.387

Toelichting wat mag het kosten

Begroting 2026 ten opzichte van 2025

Samenkracht en burgerparticipatie

Er zijn in 2025 lasten geraamd voor de opvang Oekraïners (€ 2.125.000), voor de uitvoering van de SPUK wet inburgering (€ 509.000) en er zijn incidentele middelen beschikbaar voor dorps huis Oosterstreek (€ 200.000). Daarnaast stijgen de kapitaallasten vanaf 2026 door opvang Tjongerpad en zijn er extra lasten voor dit beleidsveld door een hogere doorbelasting van de directe loonkosten.

Toegang en eerstelijnsvoorziening

Vanaf 2026 is de ombuiging 'gehandicapten parkeerkaart - medisch onderzoek door aanvrager laten betalen' verwerkt (€ 15.000). Daarnaast zijn er hogere lasten voor dit beleidsveld door een hogere doorbelasting van de directe loonkosten.

Participatie

In 2025 (€ 127.000) en in 2026 (€ 66.300) zijn er incidentele middelen beschikbaar vanuit ESF samen aan de slag. Daarnaast zijn er hogere lasten voor dit beleidsveld door een hogere doorbelasting van de directe loonkosten.

Wmo en Jeugdzorg

Bij de voorjaarsnota 2025 en Kadernota 2026 zijn de budgetten voor Wmo maatwerkvoorzieningen en Jeugdhulp geïndexeerd. Voor de Wmo is dit in 2025 € 490.000 en vanaf 2026 € 860.000. Voor de Jeugdhulp is dit vanaf 2026 € 565.000. Daarnaast zijn er hogere lasten voor dit beleidsveld door een hogere doorbelasting van de directe loonkosten.

Begroting 2026 en meerjarenperspectief

Samenkracht en burgerparticipatie

Vanaf 2027 is de ombuiging 'verlagen budget sociale basis' (€ 58.000) verwerkt. Daarnaast is de uitkomst van toegepaste korting, ontschotting en geschrapte indexatie van de Brede SPUK nog onduidelijk, we houden daarom nog geen rekening met lasten, en daartegenover baten, vanaf 2026.

Mutaties reserves

De storting in de reserve in 2025 betreft de storting in de dekkingsreserve kapitaallasten voor de opvang Tjongerpad.

Baten, gegroepeerd naar beleidsveld

x € 1.000

Toelichting per beleidsveld:	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Samenkracht en burgerparticipatie	-4.330	-3.107	-287	-167	-167	-167
Toegang en eerstelijnsvoorziening	-121	-38	-38	-38	-38	-38
Participatie	-8.662	-8.873	-8.939	-8.873	-8.873	-8.873
WMO	-235	-196	-226	-226	-226	-226
Mutaties reserves	-517	-31	-300	-247	-243	-151
Totaal baten programma 6	-13.865	-12.243	-9.790	-9.549	-9.546	-9.453

Toelichting wat mag het kosten

Begroting 2026 ten opzichte van 2025

Baten

Samenkracht en burgerparticipatie

Er zijn in 2025 baten geraamd die er in 2026 niet zijn: voor de opvang Oekraïners (€ 2.125.000), de SPUK wet inburgering (€ 509.000), hoofdlijnenakkoord GGZ (€ 85.500) en deelname MDT divers (€ 75.000).

Participatie

In 2026 ontvangen we middelen vanuit ESF samen aan de slag (€ 66.300).

Begroting 2026 en meerjarenperspectief

Samenkracht en burgerparticipatie

Vanaf 2026 is de uitkomst van toegepaste korting, ontschotting en geschrapte indexatie van de Brede SPUK nog onduidelijk, we houden daarom nog geen rekening met lasten, en daartegenover baten.

Mutaties reserves

De onttrekking in 2025 betreft de dekking vanuit de algemene reserve voor de incidentele budgetten die doorgeschoven zijn vanuit 2024 naar 2025. Vanaf 2026 hebben we een aantal reservemutaties vanuit de dekkingsreserve kapitaallasten begroot. Daarnaast wordt er in 2026 € 50.000 onttrokken uit de reserve investeringsambities voor de beheerder van Huis op de Hoogte en Theater op de Hoogte.

Investerings

Omschrijving	2026	2027	2028	2029
Investeringsbudget gemeentelijke gebouwen op basis van het MJOP	82.500			67.000
Totaal bruto investeringsbedrag	82.500	0	0	67.000

Programma 7 | Volksgezondheid en Milieu

Programma 7 | Volksgezondheid en Milieu

Portefeuillehouder(s)	Den Hartigh, Hartog en Zonderland
Organisatie	Beleid en Sport & Leefstijl

Taakvelden

- Riolering
- Volksgezondheid
- Milieubeheer
- Afval
- Begraafplaatsen en crematoria

Beleidsnota's

2007 Notitie Mestvergisting
 2008 Notitie Beleidskaders nieuwe Wet geluidshinder
 2010 Notitie Geurbeleid
 2010 Integraal Vergunningenplan
 2011 Gebiedsvisie Wet geurhinder en veehouderij
 2012 Geurverordening Weststellingwerf
 2018 Watergangen waarop via een riooloverstort wordt geloosd
 2020 VTH beleidsplan OWO 2020-2024
 2020 Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2025
 2021 Transitievisie Warmte OWO
 2021 Strategienota Grondstoffenbeleid Weststellingwerf
 2022 Lokaal gezondheidsbeleid Gemeente Weststellingwerf 2022-2025
 2022 Nota Bodembeheer (inclusief bodemkwaliteitskaarten)
 2022 Notitie Scenario's uitbreiding ecologisch bermbeheer gemeente Weststellingwerf
 2023 OWO- Uitvoeringsprogramma warmtetransitie
 2023 Uitvoeringsprogramma 2024 en Jaarverslag 2023 Fysieke leefomgeving
 2023 Regioplan Friesland (FrIZA)
 2023 Plan van Aanpak GALA/Brede SPUK Gemeente Weststellingwerf 2023 - 2026
 2024 Beleidsbrief Klimaat & Duurzaamheid
 2024 Communicatieplan Diftar+
 2025 Plan van Aanpak JOGG in Weststellingwerf 2025
 2025 Uitvoeringsplan Drank en Alcoholwet NIX18 2025
 2025 OWO actieplan Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkomen (MVOI)
 2025 Communicatieplan Klimaat & Duurzaamheid

Actuele ontwikkelingen en nieuw beleid

Gezondheidsbeleid

In 2026 zetten wij ons onverminderd in voor het bevorderen van de volksgezondheid, met als leidraad de Wet Publieke Gezondheid (WPG), het nieuwe Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA), het huidige Integraal Zorgakkoord (IZA) en het aflopende landelijke gezondheidsnota die plaatsmaakt voor een hernieuwde gezondheidsnota. Door de landelijke politieke onzekerheid is nog niet bekend wat dit voor de inzet en uitvoer voor gemeenten betekent. Naar verwachting zal in het najaar van 2025 de nieuwe landelijke gezondheidsnota worden vastgesteld. Op basis van de nieuwe landelijke gezondheidsnota zullen wij in 2026 het nieuwe gezondheidsbeleid 2026 – 2030 opstellen en laten vaststellen. Gezondheid is voor iedereen belangrijk. Dit is ook terug te zien in de nieuwe Omgevingswet. Zoals het rapport van het RIVM over de toekomst van de volksgezondheid (VTV) schetst is er een toename van overgewicht, chronische ziektes en mentale problemen. Daarnaast zijn er tekorten in de zorg en verandert de leefomgeving door klimaatverandering. Dit zorgt voor grotere uitdagingen om gezondheid te borgen. Het nieuw lokaal gezondheidsbeleid geven we integraal vorm met ketenpartners, inwoners, zorgpartijen en de verschillende beleidsterreinen.

Onzekerheid toekomstige baten Brede SPUK Gezond en Actief leven Akkoord (GALA)

We maken gebruik van de baten vanuit de Brede SPUK regeling bij de onderwerpen: kansrijke start, mentale gezondheid, aanpak overgewicht en obesitas, valpreventie, OKO & vroegsignalisering alcoholproblematiek, versterking kennis- en adviesfunctie GGD en coördinatiekosten regionale aanpak preventie. De uitkomst van toegepaste korting, de ontschotting en geschrapte indexatie van de Brede SPUK 2026 is nog onduidelijk. Wel worden er waarschijnlijk in 2026 extra middelen beschikbaar gesteld voor het beschermen en bevorderen van de mentale gezondheid van onze inwoners. Ook zijn de middelen die we mogelijk vanaf 2027 ontvangen nog onzeker. De totale uitwerking hiervan nemen we mee in de voorjaarsnota 2026.

Wet integrale suïcidepreventie

Vanuit de nieuwe Wet integrale suïcidepreventie is iedere gemeente verplicht om vanaf 2026 integraal preventief suïcidebeleid te ontwikkelen. In 2026 geven wij hieraan invulling in nauwe samenwerking met 113, ketenpartners, GGD Fryslân, ervaringsdeskundigen en inwoners.

Klimaat en duurzaamheid

POVI

In juni 2025 heeft de Provincie de Contourenschets Omgevingsvisie Fryslân vastgesteld. Dit document vormt de koers voor de nieuwe Provinciale omgevingswet (POVI) en is bedoeld als basis voor verdere draagvlakvorming en besluitvorming. De verwachting is dat de POVI in 2026 wordt vastgesteld. De nieuwe POVI zal aanvullende kaders vaststellen voor energie infrastructuur projecten en nieuwe energie opwekklocaties.

Beleid en uitvoeringcapaciteit klimaat en duurzaamheid op orde

De uitvoeringscapaciteit is op orde gebracht. Beleid en uitvoering zijn nu beter in balans en afgestemd op de klimaat- en duurzaamheidsambities. We werken programmatisch aan klimaat- en duurzaamheid en doen dit via vier inhoudelijke pijlers.

We hebben onze ambities vastgelegd in de Beleidsbrief klimaat en duurzaamheid, deze gaat uit van vier beleidspijlers. Als gemeente hebben we een regierol in het duurzaam verwarmen en isoleren van woningen en andere gebouwen. Daarom hebben we de warmtetransitie als extra pijler toegevoegd. Communicatie is ondersteunend aan de pijlers en is daarom als zelfstandige pijler komen te vervallen.

We werken vanuit deze beleidspijlers:

- energie
- warmte
- klimaatadaptatie
- circulaire economie

Voor elke pijler wordt een programmaplan vastgesteld. Voor energie is dat het Kaderstellend Adaptief Programmaplan Energietransitie (KAPE; vaststelling naar verwachting eind 2025). Voor warmte het warmteprogramma (vaststelling 2026). Ook voor klimaatadaptatie (vaststelling 2026) en voor circulaire economie (vaststelling eind 2025) worden programmaplannen vastgesteld.

Onzekerheid over CDOKE-middelen na 2025

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland werkt aan de CDOKE-regeling voor na 2025. Landelijk is er budget gereserveerd maar er is op dit moment nog geen zekerheid over de vorm en voorwaarden van de regeling na 2025. De middelen blijven primair bedoeld voor klimaat- en energietaken en zijn bedoeld voor het structureel inzetten voor personeelskosten en externe expertise. Ook is al duidelijk dat we een 10% korting gaan ontvangen. Eind 2025 verwachten we duidelijkheid over deze nieuwe regeling, de uitwerking hiervan nemen we mee in de voorjaarsnota 2026.

Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2025

Het Gemeentelijk rioleringsplan 2021-2025 (GRP) is vastgesteld tot en met 31 december 2025. In het GRP staat beschreven hoe wij invulling geven aan de wettelijke zorgplicht op het gebied van afvalwater, regenwater en grondwater. Daarnaast staat in het GRP beschreven wat ons dat kost en hoe wij dat financieren.

Met inwerking van de Omgevingswet is het opstellen van een gemeentelijk rioleringsplan geen wettelijke verplichting meer. Wel wordt van de gemeente gevraagd om binnen haar eigen omgevingsvisie een visie te ontwikkelen op waterbeheer. Deze visie kan worden gezien als een vervanger van het GRP.

Er wordt in 2026 een voorstel gedaan om het GRP 2021-2025 met 2 jaar te verlengen en daarna een visie op te stellen.

De redenen daarvoor zijn:

- In 2026 wordt er een nieuwe klimaatstresstest uitgevoerd. Mogelijk dat er uit de klimaatstresstest nieuwe opgaven komen voor het onderdeel wateroverlast. Deze nieuwe opgaven kunnen dan verwerkt worden in de op te stellen visie;
- De klimaatmaatregelen zoals die omschreven in het GRP 2021-2025 zijn nog niet uitgevoerd. Oorzaak hiervan zijn personeelstekort en de lange voorbereidingstijd per project;
- In 2025 is er een start gemaakt met het opstellen van een nieuwe omgevingsvisie.

In het voorstel wordt ook het thema 'water bewustwording' meegenomen. Er wordt een voorstel gedaan om:

1. een regentonactie uit te voeren;
2. deel te nemen aan het NK-tegelwippen;
3. een subsidie in te stellen voor de aanleg van groene daken.

Doelstellingen

Aan de slag met gezondheidsbeleid

Wat willen we bereiken?

Vanuit het gezondheidsbeleid blijven we ons inzetten op de drie vastgestelde ambities: Een gezonde leefstijl, een gezonde leefomgeving en mentale gezondheid.

1. Gezonde Leefstijl

We continueren de programma's Kansrijke Start, Gezonde Jeugd Gezonde Toekomst (JOGG), NIX18 en Opgroeien Kansrijke Omgeving (OKO), die bijdragen aan een gezonde en veilige ontwikkeling van onze jeugd. Deze programma's sluiten aan bij het lokaal preventief jeugdbeleid en versterken de gezondheidsbevorderende en beschermende factoren voor kinderen en jongeren. Daarnaast zetten we actief in op de ketenaanpakken overgewicht bij ouderen en volwassenen (KOOV) en Kind naar Gezonder gewicht (KNNG). Dit doen we in actieve samenwerking met het sociaal en medisch domein waar we de gezamenlijke ambitie hebben om de transitie van zorg naar gezondheid door te zetten. Dit betekent op termijn minder zorgkosten, door eerder in te zetten op preventie. We blijven inzetten op kansengelijkheid wat bijdraagt aan het terugdringen van gezondheidsachterstanden.

2. Gezonde Leefomgeving

Gezondheid is een integraal onderdeel van alle beleidsterreinen, waaronder het fysiek ruimtelijk domein. In lijn met de Omgevingswet (zie programma 8) blijven we gezondheid nadrukkelijk meenemen in ruimtelijke ontwikkelingen. Het programma JOGG is actief ondersteunend om de gezondheidsbevorderende en -beschermende accenten in de fysieke leefomgeving te borgen. Dit is terug te zien in het vormgeven van een veilige en beweegvriendelijke omgeving voor jong en oud, waar bewegen en ontmoeten centraal staan. Verder willen we in 2026 meer doen om hittestress tegen te gaan en om de luchtkwaliteit te bevorderen. Ook willen we het makkelijker maken voor inwoners om gezonde keuzes te maken. Bijvoorbeeld op het gebied van bewegen, voeding en roken.

3. Gezonde Geest

De goede mentale gezondheid van onze inwoners is een groeiende prioriteit. De programma's JOGG, OKO en Welzijn Op Recept (WOR) zijn actief preventief ondersteunend voor onze jeugd, jongeren, volwassenen en ouderen. In 2026 gaan we deze inzet verder uitbreiden.

Wat doen wij ervoor

Een gezonde leefstijl

- In 2026 vindt de tussenevaluatie van OKO plaats. In het najaar van 2026 wordt de nieuwe OKO-monitor afgenomen en de gegevens worden in het voorjaar van 2027 gepubliceerd. Uit eerdere dialoogsessies zijn de speerpunten ouderbetrokkenheid en vrije tijd naar voren gekomen. Werkgroepen ontwikkelen komend jaar passend aanbod op deze thema's.
- Binnen Kansrijke Start ligt de focus op laagdrempelige ondersteuning voor (aanstaande) ouders. In samenwerking met Humanitas richten we in 2026 een Ouder-Kind Café in, als ontmoetingsplek en informatiepunt. Het Ouder-Kind Café is een interventie die is ontstaan vanuit de programma's JOGG en Kansrijke Start. En is ondersteunend aan het preventief jeugdbeleid (zie programma 6).
- Voor enkelvoudige opvoedvragen blijven we inzetten op maatwerk via de GGD, onder andere via inloopsprekken van de pedagoog (zie programma 6).

Een gezonde leefomgeving

- Integratie van gezondheid in ruimtelijke plannen, zoals groenbeleid, luchtkwaliteit, geluidsoverlast en een beweegvriendelijke inrichting. Een concreet voorbeeld is de betrokkenheid van volksgezondheid bij het dossier Ielieteeft, waarbij gezondheidseffecten worden meegewogen in de regelgeving in het omgevingsplan.
- We verkennen de mogelijkheden om hittestress in Weststellingwerf tegen te gaan en voor het maken van een hitteplan.
- De gezonde sportomgeving draagt bij aan een gezonde omgeving voor iedereen (zie programma 5). Het programma JOGG ondersteunt hierbij. In 2025 zijn we gestart met de pilot gezondere box. In 2026 evalueren we deze pilot en beoordelen we hoe we dit in samenwerking met omliggende gemeenten en sportverenigingen vormgeven.
- In 2026 zetten we in op het creëren van fysieke laagdrempelige ontmoetingsplek(en) voor onze jongeren. Dit is een onderdeel binnen het programma OKO onder het speerpunt vrije tijd (zie programma 6). Deze richten we samen met de jongeren en jongerenwerk in op basis van de behoefte van de jongeren. Dit draagt bij aan het preventief jeugdbeleid en gezondheidsbeschermende factoren in de leefomgeving van de jongeren (zie programma 6).
- Rookvrije omgeving: er wordt onderzocht welke zones binnen onze gemeente Rookvrije zones kunnen worden. Wij sluiten aan bij de landelijke campagne tegen vaperen.
- In samenwerking met supermarkten en horecaondernemers blijven we actief inzetten op NIX18.

Mentale gezondheid

- De ontwikkeling van een integraal suïcidepreventiebeleid, met aandacht voor signalering, doorverwijzing en nazorg.
- Versterking van de samenwerking tussen het sociaal domein, de GGD, scholen, huisartsen en GGZ-instellingen.
- Bevordering van mentale veerkracht via laagdrempelige initiatieven in de wijk, zoals ontmoetingsplekken, preventieve trainingen en inzet van ervaringsdeskundigen.
- Blijvend aanbieden van Welzijn op recept. Verdere uitwerking komt terug in programma 6 bij de Sociale Basis.

Doelstellingen

Klimaat en duurzaamheid

Wat willen we bereiken?

Samenwerking

- We werken samen aan grote opgaven:
 - We werken in Fries verband samen aan het bereiken van de ambitieuze doelen van de Friese Energievisie.
 - We werken in OWO verband samen aan het behalen van de doelstellingen uit onze transitievisie warmte.

Energie

- We willen de overgang naar duurzame energiebronnen en het aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving versnellen, met als richtlijn 55% CO2 reductie in 2030 en 95% in 2050 ten opzichte van 1990.
- Naar verwachting wordt eind 2025 het Kaderstellend Adaptief Programmaplan Energietransitie vastgesteld. Dit programma geeft richting aan de ambities en doelstellingen voor lokale energie opwek- en besparingsprojecten. Hieruit volgt ook een uitvoeringsprogramma waar we de komende jaren op willen focussen.

Warmte

- We maken de gebouwde omgeving aardgasvrij. Uiterlijk in 2050 zijn alle wijken, dorpskernen en utiliteitsgebouwen aardgasvrij en goed geïsoleerd. Hiermee dragen we bij aan het nationale streven naar een klimaat neutrale gebouwde omgeving en het drastisch terugdringen van de uitstoot van broeikasgassen.

Circulaire economie

- We zetten in op het sluiten van kringlopen (de cirkel van materialen, producten en grondstoffen binnen de economie) en het verminderen van afval en grondstoffengebruik. Dit doen we door circulaire initiatieven te stimuleren, samenwerking te zoeken met regionale partners en bewustwording te vergroten bij inwoners en ondernemers.
- We hebben de ambitie om in 2030 50% minder primaire grondstoffen te gebruiken en in 2050 een volledig circulaire economie te hebben. Hierbij houden we ons aan de landelijke doelstellingen.

Klimaatadaptatie

- De doelstelling van de pijler klimaatadaptatie is om de openbare ruimte zodanig in te richten en te beheren zodat de fysieke leefomgeving de weersextremen (wateroverlast, hittestress en droogtestress) op kan vangen.

Wat doen wij ervoor

Samenwerking

- Vanuit de Friese Energietafel werken we samen aan de energie- en warmtetransitie. We doen dit samen met andere overheden, inwoners, bedrijfsleven, netbeheerders, energiecoöperaties en maatschappelijke organisaties. We werken hieraan vanuit vier beleidspijlers: Duurzame opwek elektriciteit, Warmtetransitie & energiebesparing, Mienskipsenergie (lokale energieprojecten), en Energie-infrastructuur.
- In OWO-verband werken we samen aan energiebesparing, warmtetransitie en maatschappelijk verantwoord inkopen en ondernemen. Daarnaast stemmen we regelmatig af over andere duurzaamheidsonderwerpen

Energietransitie

Het kaderstellend adaptief programmaplan energietransitie is door het college worden vastgesteld. We richten ons de komende jaren op de volgende maatregelen:

- Uitvoering RES: Verkenningen naar nieuwe elektriciteit-opwekprojecten (wind en zon)
- Stimuleren lokale buurtinitiatieven
- Verkenningen en realisatie van groen gas
- Verduurzaming / Isoleren woningen
- Verduurzaming maatschappelijk vastgoed en utiliteiten
- Stimuleren elektrisch vervoer

Warmtetransitie

Het gemeentelijke Warmteprogramma is door het college vastgesteld. Dit programma is een verplicht programma onder de omgevingswet en vervangt de Transitievisie warmte. De kaders voor het warmteprogramma nemen we op in de omgevingsvisie.

Het warmteprogramma beschrijft hoe Weststellingwerf overstapt van aardgas naar duurzame manieren van verwarmen, zoals warmtepompen of een warmtenet, zodat huizen en gebouwen in de toekomst klimaatvriendelijk verwarmd worden.

Concreet gaan we aan de slag met:

- wijkgerichte verkenningen
- uitvoeringsplannen voor kansrijke buurten
- actieve ondersteuning van inwoners bij energiebesparende maatregelen. Hierbij zetten we onder meer het OWO-energiebureau in.

Circulaire economie

- Het beleid van de pijler circulaire economie is vastgesteld. In de jaren hierna geven we hier uitvoering aan.
- Het actieplan Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI) is vastgesteld. Het MVOI-actieplan implementeren we in de organisatie. We geven daarbij een vervolg aan de CO2-prestatieladder.

Klimaatadaptatie

- We geven uitvoering aan klimaatmaatregelen die voortkomen uit het Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2025 om wateroverlast zoveel mogelijk te beperken;
- Wij werken verder aan het opstellen van een Klimaatadaptatieplan;
- We zetten in op het vergroten van het waterbewustzijn met het Maatregelenplan Waterbewustzijn.

Doelstellingen

Grondstoffenbeleid - Diftar

Wat willen we bereiken?

VANG-doelstelling

Wij blijven inzetten op het bereiken van de VANG doelstelling (Van Afval Naar Grondstof). We streven naar een circulaire economie. Met de invoering van Diftar+ is een belangrijke stap in het behalen van de VANG-doelstellingen gezet. Het doel is om geen afval meer te verbranden maar grondstoffen opnieuw te gebruiken

Het beleid is erop gericht dat de kosten voor het inzamelen en verwerken van afval volledig gedekt worden door de afvalstoffenheffing. Deze 100% kostendekkendheid blijft een uitgangspunt. De kosten voor het verwerken van restafval zijn de laatste jaren aanzienlijk gestegen. Dat komt onder andere door de verhoging van de verbrandingsbelasting vanuit het Rijk. Inmiddels weten we dat er ook een CO2-heffing zal worden ingevoerd voor iedere ton afval die verbrand wordt, waarmee verwerkingskosten voor restafval nog verder op zullen lopen. De hoogte van deze CO2-heffing en het moment van invoering weten we nog niet.

Communicatieplan Diftar+

Om onze inwoners goed te informeren over de veranderingen in de afvalinzameling en de invoering van Diftar+ is een communicatieplan opgesteld. In het communicatieplan is het volgende uitgewerkt:

1. De twee fasen om het nieuwe inzamelplan in te voeren: het testjaar in 2025 en het formele invoeringsjaar in 2026.
2. Het bewerkstelligen van gedragsverandering.
3. De diensten van afvalinzameling en overgang naar Omrin.

Wat doen wij ervoor

Invoering Diftar+

Om de toekomstbestendigheid van de afvalinzameling te waarborgen en de toenemende mate van kwetsbaarheid met de bijbehorende investeringslasten te beperken, is de overgang naar Omrin als afvalinzamelaar inmiddels afgerond.

Vanaf 1 januari 2026 starten we met het systeem Diftar+. Dit staat voor een “gedifferentieerd tariefstelling” waarbij inwoners niet alleen een vast bedrag betalen via de afvalstoffenheffing, maar ook kosten per lediging en per kilo afval dat wordt aangeboden. De tariefstelling wordt vastgesteld door de raad en alle noodzakelijke voorbereidingen zijn getroffen of in gang gezet en onze inwoners zijn goed geïnformeerd aan de hand van een uitgebreid communicatieplan.

Het effect van Diftar+ wordt in 2026 gemonitord op basis van de beschikbare weegdata. Daarnaast wordt het compenserend beleid, bestaande uit flankerende maatregelen, gemonitord en geëvalueerd op basis van ingediende aanvragen. De uitkomsten hiervan worden meegenomen in de jaarlijkse herziening van de tariefstelling.

Wat mag het kosten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Lasten						
7-1 Volksgezondheid	1.872	2.232	2.145	2.026	2.026	1.985
7-2 Riolering	2.218	2.260	2.289	2.563	2.680	2.686
7-3 Afval	3.182	3.334	3.698	3.697	3.697	3.696
7-4 Milieubeheer	2.607	3.288	2.396	2.393	2.393	2.393
7-5 Begraafplaatsen en crematoria	379	387	431	437	438	437
Totaal Lasten	10.258	11.502	10.960	11.116	11.233	11.198
Baten						
7-1 Volksgezondheid	-216	-261	-147	-27	-27	0
7-2 Riolering	-2.313	-2.467	-2.549	-2.549	-2.549	-2.549
7-3 Afval	-3.565	-3.637	-4.338	-4.338	-4.338	-4.338
7-4 Milieubeheer	-1.049	-1.119	-548	-548	-548	-548
7-5 Begraafplaatsen en crematoria	-195	-209	-209	-209	-209	-209
Totaal Baten	-7.338	-7.693	-7.791	-7.672	-7.672	-7.645
Saldo van lasten en baten	2.920	3.808	3.169	3.444	3.562	3.553
Onttrekkingen						
0-10E Mutaties reserves	-720	-383	0	0	0	0
Stortingen						
0-10E Mutaties reserves	462	25	30	30	30	30
Mutaties reserves	-258	-358	30	30	30	30
Resultaat	2.662	3.450	3.199	3.474	3.592	3.583

Toelichting wat mag het kosten

Begroting 2026 ten opzichte van de begroting 2025 en meerjarenperspectief

Lasten

Volksgezondheid

Het verschil komt (bij zowel de lasten als de baten) doordat er in 2025 meer geld beschikbaar is dan in 2026 voor Opgroeien in een kansrijke omgeving (OKO) door een hogere bijdrage van FrIZA. Daarnaast vervallen na 2025 een aantal Brede SPUK onderdelen.

Afval

Vanaf 2026 wordt Diftar+ ingevoerd, hierdoor is er een verschuiving van kosten. De dienstverleningsovereenkomst van Omrin zorgt voor een stijging van € 1.035.000. Hier staat een daling van de interne doorbelasting van € 470.000 tegenover. Daarnaast verwachten we een verlaging van de verwerkingskosten door betere afvalscheidingen en iets meer kosten voor het compensatiebeleid.

Riolering

De reeds beschikbaar gestelde kredieten en toekomstige investeringen met betrekking tot riolering zorgen vanaf 2027 voor hogere kapitaallasten.

Milieubeheer

In 2025 zijn er incidenteel middelen beschikbaar voor uitvoering energietransitie (€ 70.000), uitvoering OWO-transitievisie warmte (€ 153.000), opstellen Soorten ManagementPlan (€ 141.000), Systeemstudie (€ 35.000) en Quick scan warmtenetten (€ 25.000), dit is ook zichtbaar bij onttrekking reservemutaties. Ook is er in 2025 € 435.000 meer SPUK CDOKE begroot dan in 2026. We houden structureel rekening met een ontvangst van € 518.000 (de omvang van de eerste tranche van die we in 2023 hebben ontvangen). Door de aangekondigde korting en de onzekerheid over de structurele voortzetting van deze middelen is de uiteindelijke omvang van deze specifieke uitkering echter nog onduidelijk.

Baten

Volksgesondheid

Het verschil komt (bij zowel de lasten als de baten) doordat er in 2025 meer geld beschikbaar is dan 2026 voor Opgroeien in een kansrijke omgeving (OKO) door een hogere bijdrage van FrIZA. Daarnaast vervallen na 2025 een aantal Brede SPUK onderdelen. Ook is de uitkomst van toegepaste korting, ontschotting en geschrapte indexatie van de Brede SPUK nog onduidelijk, we houden daarom nog geen rekening met lasten, en daartegenover baten, vanaf 2026.

Riolering

Het riooltarief is geactualiseerd, zie ook de paragraaf Lokale heffingen.

Afval

Het afvaltarief is geactualiseerd, zie ook de paragraaf Lokale heffingen.

Milieubeheer

In 2025 zijn er incidenteel middelen ontvangen voor het opstellen Soorten ManagementPlan (€ 141.000). Ook is er in 2025 € 435.000 meer SPUK CDOKE ontvangen dan in 2026. We houden structureel rekening met een ontvangst van € 518.000 (de omvang van de eerste tranche van die we in 2023 hebben ontvangen). Door de aangekondigde korting en de onzekerheid over de structurele voortzetting van deze middelen is de uiteindelijke omvang van deze specifieke uitkering echter nog onduidelijk.

Mutaties reserves

De onttrekking in 2025 betreft de dekking vanuit de algemene reserve voor de incidentele budgetten die doorgeschoven zijn vanuit 2024 naar 2025. Vanaf 2026 zijn er alleen nog toevoegingen begroot aan de reserve voor de energietransitie.

Investeringsen

Omschrijving	2026	2027	2028	2029
Vervangen riolering	250.000	250.000	250.000	250.000
Vervangen rioolgemalen (elektromechanisch)	153.125	62.500	153.125	62.500
Aanleg hemelwaterriool	687.500	1.956.250	0	0
Totaal bruto investeringsbedrag	1.090.625	2.268.750	403.125	312.500

Programma 8 | Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing

Programma 8 | Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing

Portefeuillehouder(s)	Zonderland, Hartog en Hoen
Organisatie	Beleid & Projecten

Taakvelden

- Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)
- Ruimtelijke ordening
- Wonen en bouwen
- Beheer overige gebouwen en gronden

Beleidsnota's

2004 Welstandsnota Weststellingwerf
 2011 Handleiding schaalvergroting agrarische sector
 2012 Facetbestemmingsplan Kernen Weststellingwerf
 2013 Beheersverordening agrarische percelen bestemmingsplan buitengebied
 2014 Bestemmingsplan Buitengebied
 2014 Nadere regels Algemene Plaatselijke Verordening (APV) voor terrassen en uitstallingen (2014)
 2016 Bestemmingsplan Buitengebied (versie VA03) aangepast naar aanleiding van uitspraak Raad v State
 2017 Uitvoeringsregels evenementen gemeente Weststellingwerf 2017
 2017 Bestemmingsplan Buitengebied intensieve veehouderijen
 2017 Notitie strategisch omgaan met gemeentelijk vastgoed
 2019 Omgevingsvisie Weststellingwerf
 2020 Plan van aanpak Verduurzamen gemeentelijke vastgoedportefeuille
 2021 Algemeen plaatselijke verordening Weststellingwerf 2021
 2022 Facetbestemmingsplan Geitenhouderijen
 2022 Facetbestemmingsplan kleine windturbines Weststellingwerf
 2022 Beleidsnotitie kleinschalige recreatie
 2023 Woonzorgvisie 2024-2028
 2023 Woonvisie 2024-2028
 2024 Meerjaren prestatieafspraken 2025-2028 (woningbouw)
 2025 Beleidsregels Ruimte - voor- ruimte

Actuele ontwikkelingen en nieuw beleid

Welstandsnota/ Nota Omgevingskwaliteit

Door de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2024 is er behoefte aan nieuw beleid over welstand met betrekking tot bouwinitiatieven. De wet vraagt om een meer integrale benadering en ruimte voor maatwerk. Vanwege deze meer integrale benadering wordt er niet meer gesproken over een welstandsnota maar over de nota Omgevingskwaliteit. Een andere belangrijke reden om een nieuwe nota Omgevingskwaliteit te maken is dat onze huidige welstandsnota verouderd is.

In OWO-verband gaan we de komende periode samenwerken om tot nieuw beleid voor omgevingskwaliteit te komen. We werken aan een gezamenlijke aanpak daarvoor dat begin 2026 gereed is. We kiezen daarmee als OWO-gemeenten voor dezelfde systematiek waarbij de kaders, per gebied kunnen verschillen. Aan de hand van die aanpak werken we in 2026 aan de drie nieuwe nota's omgevingskwaliteit, te starten met de gemeente Weststellingwerf. Het eindresultaat is een Nota Omgevingskwaliteit voor Weststellingwerf. We maken voor het opstellen van de nota gebruik van een deskundig bureau.

In OWO-verband is via een pilot ervaring opgedaan met een nieuwe methode voor het toetsen omgevingskwaliteit/welstand. Er is daarbij verschil gemaakt tussen de sneltoets-methode en de gespreks-methode. De sneltoets-methode houdt in dat de vergunningverleners aan de hand van de sneltoetscriteria de meest voorkomende initiatieven zelf kunnen beoordelen. De gespreks-methode houdt in dat een bouwplan wordt beoordeeld vanuit zijn specifieke context in een gesprek met de initiatiefnemer en de adviescommissie omgevingskwaliteit.

Woningbouw in de dorpen

Met de toolkit kunnen dorpen zelf aan de slag met woningbouwplannen. Hiervoor stellen we subsidie beschikbaar (nu via dorpenfonds). Hierdoor kunnen dorpen de plannen verder uitwerken. In 2026 gaan we verder aan de slag met deze dorpen om te komen tot een concreet plan. Uiteindelijk moet dat leiden tot een nieuw omgevingsplan voor deze locaties waardoor de woningen gerealiseerd kunnen worden.

Uitbreiding aantal woningen Lindewijk

In het geldende Omgevingsplan "Wolvega Lindewijk – Deelgebied 2" zijn 200 woningen toegestaan. Wij willen dit aantal verhogen naar 300 woningen. Hiervoor is eind juni 2025 een omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit (BOPA) aangevraagd. Het doel is om met deze aanpassing meer betaalbare woningen te realiseren in de Lindewijk (in plaats van vrije kavels). Voor de BOPA is advies van de raad benodigd. Verwacht wordt dat het adviesverzoek in het najaar van 2025 in de raadsvergadering is behandeld en dat de procedure in het voorjaar van 2026 wordt afgerond.

Spreidingswet

Sinds 1 februari 2024 is de Wet gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen (Spreidingswet) van kracht. Met deze wet hebben gemeenten een wettelijke taak om asielopvang te realiseren. De verdeling van asielplekken wordt afgestemd in de Provinciale Regietafel (PRT) onder leiding van de Commissaris van de Koning. Voor de periode 2025-2026 heeft Weststellingwerf een asielopgave van 142 plekken. Vanwege de asielcapaciteit in Friesland is in het uiteindelijke verdeelbesluit een opgave van 32 plekken vastgesteld. Dit kan gerealiseerd worden met duurzame opvang of tijdelijke (crisis)noodopvang. Het doel van de Spreidingswet is om te komen tot een stabiel en gespreid opvanglandschap. In 2026 wordt op basis van verwachte benodigde asielcapaciteit een nieuwe opgave voor Weststellingwerf gecommuniceerd voor de periode 2027 - 2028.

Kerk op de Hoogte Wolvega

In juni 2024 is het raadsvoorstel Aankoop Percelen Protestantse Kerk (PKN) Wolvega behandeld. In 2025 is de levering voltooid.

De Kerk op de Hoogte is een rijksmonument en beeldbepalend in het centrum van Wolvega. Deze kerk krijgt een maatschappelijke, culturele en publieke functie met het behoud van het cultureel erfgoed. In 2026 en 2027 zal de kerk worden aangepast aan de nieuwe functie.

Omgevingsvisie

De omgevingsvisie van de gemeente Weststellingwerf is vastgesteld in juni 2019. Begin 2026 leggen wij de contouren van de nieuwe Omgevingsvisie voor aan de raad waarna deze verder wordt uitgewerkt. De besluitvorming over de definitieve Omgevingsvisie vindt eind 2026 plaats.

Doelstellingen

Betaalbaar wonen

Goed en betaalbaar wonen in Weststellingwerf. Daar zetten we ons voor in.

Dat kunnen we niet alleen. Om uitvoering te geven aan onze woonvisie en woonzorgvisie werken we samen met onze inwoners en onze stakeholders zoals Vereniging Kleine Dorpen (VKD), Plaatselijke Belangen, corporaties, zorg- en welzijnspartijen en de huurdersvertegenwoordiging.

Inleiding

De woningmarkt is volop in beweging en staat hoog op de politieke agenda zowel landelijk, regionaal als lokaal. De druk op de woningvoorraad, veranderende woonbehoeften en maatschappelijke opgaven vragen om een actieve en samenhangende aanpak.

Over aantallen en type woningen hebben we afspraken gemaakt in de eerste herijking van de regionale woondeal. Gemeente Weststellingwerf wil 600 woningen toevoegen aan de huidige woningvoorraad in de periode 2022-2030. We hanteren de verdeelsleutel 30% sociale huur, 40% betaalbare koop en/of middenhuur en 30% duur.

Binnen het woonbeleid staan de volgende thema's centraal:

- **Woningbouw en versnelling**

Er is een grote behoefte aan nieuwe woningen. Versnelling van projecten en het benutten van beschikbare locaties zijn essentieel. Binnen onze gemeente zetten we hier een coördinator woningbouw op in. Deze coördinator brengt partijen bij elkaar, zorgt voor soepel lopende en tijdig afgestemde procedures zowel intern als extern.

- **Betaalbaarheid**

De toegankelijkheid van de woningmarkt staat onder druk. De betaalbaarheid van wonen voor zowel huur- als koopwoningen zijn voor veel huishoudens moeilijk bereikbaar. Beleidsmaatregelen richten zich op het vergroten van het betaalbare aanbod en het zorgen voor geschikte huisvesting van kwetsbare groepen op de woningmarkt zoals starters en mensen die onder de urgentieverordening vallen.

- **Wonen en zorg**

De vergrijzing en het langer zelfstandig (moeten) wonen vraagt om passende woonvormen en een goede afstemming tussen wonen, zorg en welzijn. Denk aan geclusterde woonvormen, mantelzorgwoningen en levensloopbestendige woningen.

WBI-subsidie Lindewijk

Wij hebben een subsidie van € 1.070.000 van het Rijk toegekend gekregen uit de zogeheten Woningbouwimpuls-regeling (WBI). Wij kunnen hiermee meer sociale huurwoningen en betaalbare koop- en huurwoningen bouwen in de Lindewijk.

Woningbouwimpuls – lokale inzet

Voor het stimuleren van woningbouwprojecten hebben we een bedrag gereserveerd van € 1 miljoen. Doel van deze middelen: de realisatie van betaalbare woningen mogelijk te maken, met een nadrukkelijke focus op starterswoningen en sociale huur. De inzet van deze gelden draagt bij aan het versnellen van projecten die zonder financiële ondersteuning niet van de grond komen. Hiermee geven we invulling aan onze ambitie om voor iedereen een passende woning te realiseren, met extra aandacht voor doelgroepen die nu moeilijk aan bod komen.

Verlengen Flexpool middelen/versnellen woningbouw

Ook in 2026 vragen we flexpoolmiddelen aan om de woningbouwopgave verder te versnellen. Deze middelen worden ingezet voor capaciteit en expertise die nodig is om projecten vlot te trekken, te versnellen en planvorming te ondersteunen. De flexpoolmiddelen worden door Rijk en provincie beschikbaar gesteld op basis van co-financiering. Het Rijk (SPUK) stelt 50% beschikbaar, de provincie 25% en van de gemeente wordt een investering gevraagd van 25%.

Een belangrijk onderdeel hiervan is de voortzetting van de functie van woningbouwcoördinator, die een centrale rol speelt in de afstemming tussen partijen, het oplossen van knelpunten en het bewaken van voortgang. Met deze inzet versterken we onze regierol en vergroten we de uitvoeringskracht.

Volkshuisvestelijk Programma

In het kader van de aankomende Wet versterking regie volkshuisvesting worden gemeenten verplicht (2026/2027) een volkshuisvestelijk programma op te stellen. Dit programma vormt het strategisch kader voor het lokale woonbeleid en bevat afspraken over onder meer woningbouw, betaalbaarheid, beschikbaarheid, duurzaamheid, leefbaarheid en huisvesting van aandachtsgroepen.

Woonbehoefteonderzoek 2026

Om goed onderbouwd woonbeleid te kunnen voeren, laten we in 2026 een nieuw woonbehoefteonderzoek uitvoeren. Dit onderzoek geeft inzicht in de huidige en toekomstige woonwensen van inwoners, de ontwikkeling van doelgroepen en de benodigde woningtypologieën. De uitkomsten vormen input voor ons volkshuisvestelijk programma, de woningbouwprogrammering en gesprekken met o.a. initiatiefnemers uit de dorpen en de corporaties.

Uitvoeringsagenda woonzorgvisie Weststellingwerf

In 2025 heeft de raad de regionale woonzorgvisie vastgesteld. Een visie die de komende jaren richting geeft aan hoe we regionaal (samen met Smallingerland, Heerenveen, Opsterland, Ooststellingwerf) de vraagstukken en knelpunten rondom dit thema willen aanpakken.

Wat doen wij ervoor

Woonvisie en woonzorgvisie

De woonvisie en de woonzorgvisie hebben een looptijd van 2024-2028. Bij de woonvisie en de woonzorgvisie hoort een uitvoeringsagenda. In de uitvoeringsagenda staan de beleidsonderwerpen en concrete acties die nodig zijn om de woonvisie en de woonzorgvisie tot leven te laten komen.

De speerpunten uit de visie zijn:

- Kwalitatief goede nieuwbouw, kwaliteit boven kwantiteit
- 600 woningen toevoegen in de komende 10 jaar
- Een toekomstbestendige woningvoorraad zowel in de nieuwbouw als de bestaande voorraad
- Op initiatief van dorpen en inwoners werken wij mee aan het realiseren van passende huisvesting voor mensen met een (toenemende) zorgbehoefte
- Betekenisvol leven, aandacht voor wonen, welzijn en zorg
- Behouden van de leefbaarheid in de woonomgeving

Regionale woondeal

Sinds 2023 hebben we te maken met de regionale woondeal. Er is een deal gesloten met het Rijk en de provincie, om meer, sneller en een gevarieerd aanbod aan nieuwe woningen te bouwen in onze gemeente. In 2025 hebben we deze deal herijkt. In de regio Zuid-Oost (OWO en Heerenveen en Smallingerland) kijken we naar de gezamenlijke opgave en de mogelijkheden tot (extra) nieuwbouw. De eerste herijking van de regionale woondeal leidt tot 100 extra woningen, dus in totaal 600 nieuwe woningen in de periode 2022-2030.

Regionale woonzorgvisie

De regionale woonzorgvisie is in 2025 vastgesteld. Samen met de OWO-gemeenten, Heerenveen en Smallingerland hebben we vorm gegeven aan deze gezamenlijke visie. Het opstellen van deze regionale woonzorgvisie met daarbij een uitvoeringsagenda was één van de afspraken uit de aanpak "Fryske Taskforce Wonen en Zorg".

Naast ouderen houden we rekening met de meeste bijzondere doelgroepen die ook in de urgentieverordening aan de orde komen.

Voor 2026 starten wij onder andere met:

- Verdere uitwerking en coördinatie van samenwerkingsprojecten
- Ondersteuning bij het opstellen van lokale uitvoeringsplannen
- Communicatie en participatie van onze stakeholders zoals zorg- en welzijnspartijen, corporaties, inwoners
- Monitoren en rapporteren van de voortgang en resultaten

Met deze investering kunnen we een start maken met de vertaalslag van visie naar praktijk.

Meerjaren prestatieafspraken

Vanuit de woningwet zijn we verplicht om prestatie afspraken te maken met de corporaties en de huurdersvertegenwoordiging. In Weststellingwerf worden de huurders vertegenwoordigd door Huurdersbelang Fryslân. We hebben meerjaren prestatieafspraken gemaakt met een looptijd van 2025-2028. Deze prestatieafspraken vullen we ieder jaar aan met een jaarschijf om de afspraken tot uitvoer te brengen.

De thema's waarop we afspraken maken zijn:

- Betaalbaarheid – huur, woonlasten en regelingen
- Beschikbaarheid – voldoende (aantal) geschikte (type) woningen in de sociale huur
- Leefbaarheid – een integrale aanpak op vitale en leefbare dorpen en buurten
- Kwaliteit en duurzaamheid – energemaatregelen, duurzaamheid (ook in gedrag), circulariteit
- En wonen welzijn en zorg – samenwerken met zorg en welzijn

Wet versterking regie op de volkshuisvesting en het volkshuisvestingsprogramma

Volkshuisvesting doen we samen: samen met het Rijk, de provincie, de inwoners, de corporaties en andere partijen. De wet versterking regie volkshuisvesting (Wvrv) schrijft voor dat twee derde van de nieuwbouw betaalbaar moet zijn. Om dit te kunnen bereiken en monitoren moeten we (Rijk, provincie en gemeente) een volkshuisvestingsprogramma opstellen. In dit programma leggen we vast wat waar en voor wie gebouwd mag gaan worden. Op deze manier werken we sneller en efficiënter samen aan de volkshuisvestelijke opgave. De meerjaren prestatieafspraken met de corporaties en Huurdersbelang Fryslân gaan onderdeel uitmaken van dit programma. En het meest gewenste resultaat? Meer tempo, meer regie en meer betaalbare woningen!

Naast meer en sneller bouwen en een passend aanbod bij de vraag schrijft de Wvrv ook voor welke kwetsbare doelgroepen in aanmerking komen om met voorrang gehuisvest te worden. Deze wordt verder uitgewerkt in de urgentieverordening.

Door vertraging van de invoering van de Wvrv zijn deadlines opgeschort. Het opstellen van volkshuisvestingsprogramma vindt plaats in 2026 (start) en 2027 (invulling en afronding).

Urgentieverordening

Door vertraging van de invoering van de Wet versterking regie volkshuisvesting kunnen we in 2026 starten we met de implementatie en uitvoering van de provinciale urgentieverordening.

Deze verordening is een verplichting onder de Wet versterking regie volkshuisvesting. We geven hiermee vorm aan het huisvesten van de verplichte aandachtsgroepen. Deze verordening regelt de toekenning van urgentie bij woningtoewijzing aan mensen in een kwetsbare of acute woonsituatie. De middelen worden ingezet voor juridische en beleidsmatige uitwerking, communicatie, uitvoering en eventuele bezwaarafhandeling.

Doelstellingen

Verduurzamen gemeentelijk vastgoed Wat willen we bereiken?

De gemeente streeft naar een toekomstbestendige vastgoedportefeuille die voldoet aan wettelijke duurzaamheidsnormen, bijdraagt aan de landelijke klimaat- en energiedoelstellingen en rekening houdt met maatschappelijk en financieel rendement.

Wat doen wij ervoor

Het opstellen van duurzame meerjaren onderhoudsplannen

Het gemeentelijk vastgoed wordt beheerd en onderhouden op basis van meerjarenonderhoudsplannen (MJOP) conform NEN 2767. Planmatig onderhoud wordt waar mogelijk gecombineerd met verduurzamingsmaatregelen om het vastgoed toekomstbestendig te houden. Bij vervanging en renovatie wordt gekozen voor energiezuinige installaties en isolatiemaatregelen, binnen een verantwoorde financiële exploitatie. Subsidies en samenwerkingskansen worden benut om investeringen kostenefficiënt uit te voeren.

Om de klimaat- en energiedoelstellingen te realiseren, wordt gebruikgemaakt van de provinciale KlimOp-subsidieregeling. Met deze regeling worden de bestaande MJOP's omgezet naar Duurzame Meerjaren Onderhoudsplannen (DMJOP's), waarin onderhoud en verduurzaming structureel en meerjarig worden geïntegreerd. Hiermee ontstaat een solide basis om gericht te sturen op een energiezuinig en toekomstbestendig vastgoedbestand. Waar mogelijk ondersteunt de gemeente maatschappelijk vastgoed bij het volgen van de verduurzamingslijn.

De DMJOP's vormen een belangrijk onderdeel van het te actualiseren vastgoedbeleid. Dit stuk wordt via de reguliere route aangeboden ter besluitvorming.

Doelstellingen

Werken met de Omgevingswet

Wat willen we bereiken?

De omgevingswet is op 1 januari 2024 in werking getreden. Wij hebben ons daar toen al geruime tijd op voorbereid en zijn druk bezig met de verdere invoering. Dit doen wij voor een groot deel in OWO-verband. Er zijn nog veel inspanningen nodig van onze organisatie op allerlei vlakken. Een belangrijk doel dat we voor ogen hebben is dat we de beleidscyclus van de Omgevingswet verder willen invoeren en optimaliseren.

Wat bedoelen we daarmee? Onder de Omgevingswet zijn de omgevingsdocumenten waarmee we werken (in de fysieke leefomgeving) meer dynamisch dan voorheen en vormen samen één geheel. Zo krijgen ambities en doelen uit de omgevingsvisie die betrekking hebben op de fysieke leefomgeving hun doorwerking in programma's en in het omgevingsplan (juridische regels). Monitoring van de uitvoering, de behaalde doelen of bijvoorbeeld nieuwe opgaven kan weer aanleiding geven tot aanpassing van de omgevingsvisie en het omgevingsplan. Deze cyclus is schematisch weergegeven in onderstaande afbeelding.

Wat doen wij ervoor

Ruimtelijke kwaliteit onder de Omgevingswet

Hûs en Hiem verzorgt de welstandsadviesgeving voor gemeenten in Fryslân. Met de invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2024 is het mogelijk om de welstandstoetsing een andere invulling te geven. Voorlopig zetten wij de huidige werkwijze voort maar intussen onderzoeken wij samen met de provincie, andere gemeenten en Hûs en Hiem (vanuit de samenwerking in De Friese Aanpak) hoe

1. er meer flexibel en klantgericht gewerkt kan worden en
2. hoe 'omgevingskwaliteit' concreter en tastbaarder gemaakt kan worden.

Een verandering die al in gang is gezet is dat Hûs en Hiem aan de voorkant meer betrokken wordt in het proces van een initiatief in plaats van alleen bij een volledig uitgewerkt plan (niet alleen maar toetsen).

Functioneren binnen de Omgevingswet

Zoals eerder gezegd werken we verder aan de invoering en optimalisering van de beleidscyclus met de verschillende omgevingsdocumenten. Ook zetten we ons in om onze organisatie en processen 'omgevingswetproof' te maken. Hieronder een toelichting op de inspanningen in 2026.

Omgevingsvisie

We werken aan actualisering van de huidige omgevingsvisie vanwege nieuwe maatschappelijke opgaven waar de huidige visie onvoldoende antwoord op geeft. De visie wordt eind 2026 aan de raad voorgelegd ter vaststelling.

Programma's

De wet kent een aantal verplichte programma's, zoals het warmteprogramma. Naast verplichte programma's zijn er vrijwillige programma's. Alle programma's zijn zelfbindend, inhoudende dat een gemeente zichzelf moet houden aan de programma's. Na vaststelling van de nieuwe Omgevingsvisie gaan wij aan de slag met verdere uitwerking hiervan in omgevingsprogramma's (het omgevingsplan).

Omgevingsplan

Het gebiedsdekkende omgevingsplan is een onderdeel van de Omgevingswet en zal voor 1 januari 2032 klaar moeten zijn. Het is één omgevingsplan dat voor de hele gemeente geldt en waarin alle regels die relevant zijn voor de fysieke leefomgeving zijn opgenomen. Het maken van een dergelijk omgevingsplan is omvangrijk. In 2025 zijn wij, in OWO verband, begonnen met het gebiedsdekkende omgevingsplan en dit zal waarschijnlijk tot 2032 in beslag nemen.

In de tussentijd werken we met tijdelijke omgevingsplannen (van rechtswege omgezette bestemmingsplannen) en worden nieuwe ontwikkelingen mogelijk gemaakt conform het overgangsrecht.

Transitiefase

We nemen onze huidige werkprocessen kritisch onder de loep en maken deze 'omgevingswetproof'. Dit geldt voor het vergunningentraject en voor ruimtelijke initiatieven die bij de gemeente binnenkomen. Ook hier kijken we naar harmonisatie en afstemming met onze OWO-partners. Op dit moment verwerken we de opgedane ervaringen samen met de OWO-partners in onze werkprocessen. We blijven de communicatie richting onze inwoners en bedrijven over de Omgevingswet intensiveren met meer informatie en uitleg.

Wat mag het kosten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Lasten						
0-3 Beheer overige gebouwen en gronden	250	258	334	341	345	345
8-1 Ruimtelijke ordening	1.232	2.364	1.852	1.562	978	978
8-2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	1.441	700	0	0	0	0
8-3 Wonen en bouwen	1.170	1.590	1.460	1.452	1.408	1.403
Totaal Lasten	4.092	4.912	3.647	3.354	2.732	2.726
Baten						
0-3 Beheer overige gebouwen en gronden	-12	-1	-1	-1	-1	-1
8-1 Ruimtelijke ordening	-30	0	0	0	0	0
8-2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	-1.514	-320	0	0	0	0
8-3 Wonen en bouwen	-973	-740	-740	-740	-644	-644
Totaal Baten	-2.529	-1.061	-741	-741	-645	-645
Saldo van lasten en baten	1.563	3.850	2.905	2.612	2.086	2.081
Onttrekkingen						
0-10F Mutaties reserves	-680	-705	-30	0	0	0
Stortingen						
0-10F Mutaties reserves	1.618	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	937	-705	-30	0	0	0
Resultaat	2.500	3.145	2.875	2.612	2.086	2.081

Toelichting wat mag het kosten

Begroting 2026 ten opzichte van de begroting 2025

Lasten

Beheer overige gebouwen en gronden

Het verschil komt door een hogere doorbelasting van de directe loonkosten en tractie.

Ruimtelijke ordening

In 2025 zijn er incidenteel middelen beschikbaar voor de implementatie van de omgevingswet (€ 567.000) en het huisvestingsprogramma (€ 80.000). In 2026 is er incidenteel € 250.000 beschikbaar voor het uitwerken van de omgevingsvisie.

Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)

Het taakveld Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen) gaat over de grondexploitaties van de niet-bedrijventerreinen. Een toelichting hierop vindt u in de paragraaf grondbeleid. De baten en lasten van dit taakveld hebben nagenoeg geen invloed op het saldo van dit programma. De grondexploitaties hebben voorzichtigheidshalve bij de begroting geen verwachte winsten of toe- en afname van de voorzieningen in 2026-2029. In de voorjaarsnota 2025 zijn er kosten en opbrengsten voor herontwikkeling Caparisterrein (Pieterslaan) beschikbaar gesteld.

Wonen en bouwen

In 2025 zijn er incidenteel middelen beschikbaar voor de nieuwe welstandsnota (€ 100.000), de rest komt door een gewijzigde doorbelasting.

Begroting 2026 ten opzichte van meerjarenperspectief

Lasten

Ruimtelijke ordening

In 2026 zijn er incidenteel middelen beschikbaar voor het uitwerken van de omgevingsvisie (€ 250.000), HIOR (€ 15.000), IBOR (€ 15.000) en de urgentieverordening (€ 10.000). Daarnaast zijn tot en met 2027 middelen beschikbaar voor Nationaal Programma Vitale Regio's (€ 289.000) en omgevingsplan (€ 294.000).

Wonen en bouwen

De kapitaallasten nemen af, de dekking hier tegenover (baten) ook.

Mutaties reserves

De onttrekking in 2025 betreft de dekking vanuit de algemene reserve voor de incidentele budgetten die doorgeschoven zijn vanuit 2024 naar 2025. In 2026 wordt hiervoor ook nog een klein deel onttrokken (HIOR en IBOR).

Overzicht Algemene dekkingsmiddelen

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

Portefeuillehouder(s)	Hoen
Organisatie	Advies & Ondersteuning

Taakvelden

- OZB woningen
- OZB niet-woningen
- Belastingen overig
- Economische promotie
- Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds
- Treasury

Algemeen

Dit overzicht gaat over de algemene dekkingsmiddelen. Het kenmerk van deze dekkingsmiddelen is dat ze vrij besteedbaar zijn. Ze zijn dus niet aan een bepaald programma gebonden. De algemene dekkingsmiddelen zijn de financiële dekking van de bestedingen in de programma's 0 tot en met 8.

Specifieke dekkingsmiddelen zijn bijvoorbeeld de opbrengst afvalstoffenheffing, de opbrengst rioolheffing maar ook de specifieke uitkeringen van het Rijk. Specifieke uitkeringen zijn onder andere de Gebundelde Uitkering (BUIG; zie programma 6). De specifieke dekkingsmiddelen zijn opgenomen in de betreffende programma's in deze begroting. Ze verlagen het saldo van lasten en baten op het betreffende programma.

Gemeentelijke belastingen

Naast de twee taakvelden van de onroerende-zaakbelastingen (OZB) wordt hier ook het taakveld Belastingen overig opgenomen. Dat is de reclamebelasting. In Wolvega heffen we reclamebelasting vanuit het principe 'Voor ondernemers, door ondernemers'. De opbrengst van reclamebelasting keren we volledig uit als subsidie aan de Stichting Ondernemersfonds Weststellingwerf (SOW). Mogelijk wordt de reclamebelasting ook in Noordwolde ingevoerd in 2026.

Onder het taakveld Economische promotie vallen de toeristenbelasting en de forensenbelasting. In de paragraaf lokale heffingen gaan we uitgebreid in op de gemeentelijke belastingen.

Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds

Gemeenten ontvangen geld van het Rijk uit het gemeentefonds om hun taken uit te voeren. Het is de grootste inkomstenpost voor iedere gemeente. Gemeenten bepalen zelf waar ze dit geld aan besteden. Uiteraard wel binnen de regels van de wet.

Hoeveel geld een individuele gemeente uit het gemeentefonds krijgt, hangt af van de kenmerken en de belastingcapaciteit van een gemeente. De belastingcapaciteit geeft aan hoeveel belasting een gemeente jaarlijks kan innen. De 'landelijke pot van het gemeentefonds' wordt verdeeld over alle gemeenten op basis van een groot aantal verdeelmaatstaven zoals het aantal inwoners, de oppervlakte van de gemeente, enzovoort. Een groot deel van het geld uit het gemeentefonds keert het Rijk uit in de vorm van een Algemene uitkering.

Gemeenten ontvangen normaal gesproken op drie tijdstippen in het jaar informatie over de gemeentefondsuitkering. De raming van de gemeentefondsuitkering voor de jaren 2026-2029 is in deze programmabegroting bepaald op basis van de meicirculaire 2025. Voor 2026 verwachten we ruim € 71,3 miljoen uit het gemeentefonds te ontvangen.

Treasury

Alle rente ramen we op het taakveld Treasury. Dat is de rente die we moeten betalen voor de langlopende geldleningen die we hebben. Daar tegenover staat de ontvangen rente van het schatkistbankieren en voor geldleningen die wij als gemeente hebben verstrekt (bijvoorbeeld de hypothecaire geldleningen aan ambtenaren). Ook staat op dit taakveld de ontvangen dividenduitkering van BNG.

Actuele ontwikkelingen en nieuw beleid

Middelen vanuit het Rijk om het ravijn te dempen

In 2025 maakte het Rijk nieuwe financiële afspraken bekend die gevolgen hebben voor gemeenten. Een deel van de financiële druk, zoals we die vorig jaar zagen, wordt hiermee verlicht. Toch blijven er structurele tekorten bestaan. Zo wordt de forse terugval van het gemeentefonds vanaf 2026, het ravijn, deels opgevangen. Van de verwachte daling van ongeveer € 2,4 miljard wordt vanaf 2026 circa € 400 miljoen gecompenseerd. De korting op het gemeentefonds blijft dus fors. Het ravijn blijft daarmee bestaan, al zorgt het op dit moment niet voor een negatief begrotingssaldo.

Daarnaast is de jaarlijkse groei van het gemeentefonds (het zogeheten accres) aangepast op basis van de nieuwste ramingen van het Centraal Economisch Plan (CEP 2025). Hiervoor is gebruik gemaakt van de nieuwe financieringssysteem. De groei van het gemeentefonds hangt nu af van het bruto binnenlands product (bbp).

Jeugdzorg en Hervormingsagenda

Een belangrijk deel van de afspraken van het Rijk die hiervoor al werden genoemd gingen over de jeugdzorg. Gemeenten krijgen vanaf 2026 structureel € 414 miljoen extra. Daarmee wordt het tekort gelijk verdeeld tussen Rijk en gemeenten. Voor de jaren 2026 en 2027 hoeven gemeenten bovendien minder snel te besparen. Dat levert tijdelijk verlichting op: in 2026 van € 498 miljoen en in 2027 van € 447 miljoen. Vanaf 2028 moeten de volledige besparingen alsnog worden gerealiseerd.

Het Rijk gaat er vanuit dat de maatregelen vanaf 2028 voldoende besparingen opleveren, onder meer door strengere regels voor de duur van trajecten en mogelijke eigen bijdragen. Gemeenten en de VNG maken zich zorgen over de haalbaarheid hiervan. Ook worden de middelen voor jeugdzorg niet geïndexeerd, waardoor het risico bestaat dat de kosten sneller blijven stijgen dan de beschikbare budgetten.

Herijking gemeentefonds

Vanaf 2023 wordt het geld uit het gemeentefonds op een nieuwe manier verdeeld over de Nederlandse gemeenten. Dit nieuwe systeem is eenvoudiger en beter uit te leggen. Het sluit ook beter aan bij de kosten die gemeenten maken. Voor sommige gemeenten (ook gemeente Weststellingwerf) betekent dit dat ze meer geld uit het gemeentefonds krijgen, voor andere gemeenten betekent het juist minder geld. Om te voorkomen dat de inkomsten van gemeenten te veel veranderen, is er een stapsgewijze overgang naar dit nieuwe model. Voor gemeente Weststellingwerf is het voordeel berekend op ongeveer € 100 per inwoner. Op dit moment ontvangen wij € 37,50 per inwoner extra. Per 1 januari 2027 volgt de volgende stap, op basis van nieuwe gegevens en onderzoek naar het gemeentefonds. Wij verwachten dan € 15 per inwoner extra te ontvangen en houden daar in de meerjarenbegroting rekening mee.

Doelstellingen

Een stabiele en evenwichtige financiële basis

Wat willen we bereiken?

Wij willen dat de gemeente financieel gezond blijft, nu en in de toekomst. Zo kunnen we de wettelijke taken uitvoeren en ruimte houden voor nieuwe plannen. Een stabiele en evenwichtige financiële basis zorgt ervoor dat de gemeente betrouwbaar is voor inwoners, organisaties en partners. Daarbij streven we naar betaalbare gemeentelijke (woon)lasten.

Wat doen we ervoor

Sturen via de reguliere P&C cyclus

We zorgen voor een meerjarig structureel evenwicht in baten en lasten. Dat wil zeggen: een sluitende meerjarenbegroting met een verantwoorde inzet van de reserves. Daarnaast inventariseren we tijdig (financiële risico's) en nemen maatregelen om deze te beperken. Tot slot informeren we u over de voortgang en sturen we bij via onze voor- en najaarsnota.

Algemene dekkingsmiddelen

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Lasten						
0-5 Treasury	82	-48	-22	-18	-37	40
0-61 OZB woningen	330	319	211	211	211	211
0-62 OZB niet-woningen	325	319	211	211	211	211
0-64 Belastingen overig	91	95	90	90	90	90
0-7 Algemene uitkering en overige uitkeringe	0	0	0	0	0	0
0-8 Overige baten en lasten	0	13	13	13	13	13
3-4 Economische promotie	0	0	0	0	0	0
Totaal Lasten	828	697	501	505	487	564
Baten						
0-5 Treasury	-924	-487	-161	-161	-161	-161
0-61 OZB woningen	-3.221	-3.258	-3.343	-3.343	-3.343	-3.343
0-62 OZB niet-woningen	-1.932	-1.968	-2.019	-2.019	-2.019	-2.019
0-64 Belastingen overig	-127	-140	-142	-142	-142	-142
0-7 Algemene uitkering en overige uitkeringe	-66.386	-69.098	-71.280	-71.914	-70.104	-70.865
0-8 Overige baten en lasten	0	0	0	0	0	0
3-4 Economische promotie	-230	-224	-230	-230	-230	-230
Totaal Baten	-72.820	-75.175	-77.175	-77.809	-75.999	-76.760
Saldo van lasten en baten	-71.991	-74.477	-76.674	-77.304	-75.512	-76.196
Onttrekkingen						
0-10G Mutaties reserves	-2.528	-4.626	0	0	0	0
Stortingen						
0-10G Mutaties reserves	1.500	232	0	0	0	0
Mutaties reserves	-1.028	-4.394	0	0	0	0
Resultaat	-73.020	-78.871	-76.674	-77.304	-75.512	-76.196

Toelichting algemene dekkingsmiddelen

Begroting 2026 ten opzichte van de begroting 2025 en meerjarenperspectief

Lasten

Treasury

Op het taakveld treasury staat de rente die we moeten betalen voor onze langlopende geldleningen (zie ook paragraaf financiering). Deze rentekosten berekenen we door aan de taakvelden in de programma's. De totale doorberekende rente is in mindering gebracht op de rente die we moeten betalen. Hier staat het saldo.

OZB woningen en OZB niet-woningen

Het verschil komt door een gewijzigde doorbelasting.

Baten

Treasury

In 2024 en 2025 hebben we de begroting bijgesteld omdat we meer baten ontvingen vanuit het schatkistbankieren. Daarnaast is vanaf 2026 de raming van het dividend verhoogd naar aanleiding van het project ombuigingen.

OZB woningen en OZB niet-woningen

De geraamde opbrengst is gecorrigeerd met een inflatiepercentage van 2,6%.

Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds

De raming is gebaseerd op de meicirculaire 2025. De raad is hierover via een memo geïnformeerd.

Reserve mutaties

De reservemutaties in 2025 betreffen de onttrekkingen aan de reserve dynamische investeringsprogramma voor de Lycklamaweg en de verbetering zwemgelegenheden. Daarnaast betreft het de onttrekking uit de algemene reserve voor de Lycklamaweg en de onttrekking uit de reserve spoedzoekers voor de opvang Tjongerpad. De storting in 2025 betreft een verhoging van de dekkingsreserve kapitaallasten. In 2026 voorzien wij geen reserve mutaties bij de algemene dekkingsmiddelen.

Overhead, Vennootschapsbelasting en Overige baten & lasten

Overzicht kosten overhead

De definitie van overhead uit het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) luidt: alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

Alle bedrijfskosten die direct verbonden zijn aan activiteiten die gericht zijn op de externe klant vallen hier dus niet onder maar zijn in de betreffende taakvelden opgenomen.

De bedrijfskosten die gerekend worden tot de overhead zijn:

- Personele kosten (niet primair proces)
- Huisvesting
- ICT
- Communicatie
- Overige bedrijfsvoeringskosten

Toerekening aan kostendekkende activiteiten

Alle directe kosten zijn rechtstreeks toegerekend aan de taakvelden. Voor taakvelden waar kostendekkende tarieven het uitgangspunt zijn, zoals bij de exploitatie afvalinzameling en riolering, wordt een opslag voor de overheadkosten toegepast. De opslag is een percentage van de directe salariskosten. De overhead waarmee wij voor de begroting 2026 rekenen is 85%.

Ter informatie:

Er zijn ook andere manieren om de opslag voor overhead uit te rekenen. Bij de door het Rijk verplichte beleidsindicatoren wordt het saldo van de overhead uitdrukt in een percentage van de totale geraamde lasten. Zie hiervoor de beleidsindicatoren in programma 0.

Tabel overhead kosten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Lasten	23.970	21.510	21.669	21.426	21.904	21.872
Baten	-9.362	-9.306	-8.597	-8.482	-8.758	-8.758
Saldo van lasten en baten	14.608	12.204	13.072	12.944	13.146	13.113
Onttrekkingen	-128	0	0	0	0	0
Resultaat	14.480	12.204	13.072	12.944	13.146	13.113

Investerings

Omschrijving	2026	2027	2028	2029
Budget informatisering	450.000	450.000	450.000	450.000
Vervangingsbudget automatisering hardware	301.645	171.140	380.863	302.727
Vervangingsbudget automatisering software	152.874	1.547.200	292.966	208.160
Laptops	90.000	90.000	90.000	90.000
Tractie	727.500	310.000	165.000	30.000
Investeringsbudget gemeentelijke gebouwen op basis van het MJOP	284.000	111.500	302.000	521.500
Totaal bruto investeringsbedrag	2.006.019	2.679.840	1.680.829	1.602.387

Vennootschapsbelasting

Per 1 januari 2016 is er de Wet belastingplicht overheidsondernemingen. Dit houdt in dat gemeenten vennootschapsbelasting (Vpb) moeten betalen op het moment dat ze activiteiten uitvoeren waarvoor ze aangemerkt worden als ondernemer.

Omrin heeft geen vaststellingsovereenkomst (VSO) met de Belastingdienst gesloten met betrekking tot de opbrengsten uit huishoudelijke afvalstromen. Deze opbrengsten verlagen de aan de gemeente doorbelaste kosten en Omrin geeft deze opbrengsten niet zelf aan. Daarom moet de gemeente deze opbrengsten aangeven als belaste bate.

De andere activiteit waarbij we de afgelopen jaren als ondernemer konden worden aangemerkt is de grondexploitatie. Daarvoor is de verwachting dat we voor de begroting 2026 niet door de zogenaamde ondernemerspoort komen (geen fiscale winst) en daarom geen Vpb hoeven te betalen.

Overige baten & lasten

Het taakveld 'Overige baten en lasten' is hier verantwoord. De post onvoorziene uitgaven maakt deel uit van dit taakveld.

Stelpost risicobeheersing en niet voorziene uitgaven

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Lasten	0	730	600	600	850	850

Indexatie

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Lasten	0	0	500	500	500	500

Stelpost coalitieakkoord

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Lasten	0	20	250	500	500	500

Toelichting

Stelpost algemene risicobeheersing en niet voorziene uitgaven

In het kader van het project 'ombuigingen 2026 e.v.' zijn de posten voor risicobeheersing en onvoorzien samengevoegd en aangepast in één totaalbedrag. De post voor onvoorziene incidentele uitgaven bedraagt vanaf 2026 ieder jaar € 100.000.

Daarnaast staat de stelpost voor diverse ontwikkelingen, zoals opgenomen in de Kadernota 2026, hier in de begroting. Deze stelpost loopt op van € 500.000 in 2026 en 2027 naar € 750.000 vanaf 2028. Voor de verschillende ontwikkelingen verwijzen wij u naar het hoofdstuk 'actuele ontwikkelingen en risico's' in de Kadernota 2026.

Stelpost indexatie

Vanwege de enorme fluctuatie in het accres van het gemeentefonds hebben wij vanaf 2023 een buffer gevormd om schommelingen in de algemene uitkering op te kunnen vangen. Jaarlijks wordt deze stelpost bij de Kadernota beoordeeld en valt het lopende jaar vrij.

Stelpost coalitieakkoord

Alle middelen vanuit het coalitieakkoord en collegeprogramma 2022-2026 zijn inmiddels toegekend aan de desbetreffende programma's en taakvelden. In de najaarsnota 2025 wordt de laatste € 20.000 ingezet voor de beheerder van Huis en Theater Op de Hoogte. In de Kadernota 2026 is er vooruitlopend op de gemeenteraadsverkiezingen in 2026 een bedrag gereserveerd voor het nieuwe college. Deze gereserveerde middelen staan op deze post.

Paragrafen

Paragraaf Lokale heffingen

Portefeuillehouder	Hoën
Organisatie	Advies & Ondersteuning

Deze paragraaf gaat over alle gemeentelijke heffingen. Hier gaan we ook in op de actuele ontwikkeling rondom het gemeentelijk belastinggebied. Ook de lokale lastendruk en de kwijtschelding komen in deze paragraaf aan de orde.

Inleiding

De lokale heffingen worden onderscheiden naar belastingen en rechten.

Belastingen

De opbrengsten van belastingen vallen onder de algemene middelen en kunnen vrij worden besteed. In onze gemeente heffen we de onroerende-zaakbelastingen (OZB), forensenbelasting, (water-) toeristenbelasting en reclamebelasting.

Rechten

Dit zijn vergoedingen voor concrete prestaties die door de gemeente worden geleverd. Denk aan de afvalinzameling, het onderhoud aan de riolering en het verstrekken van een paspoort. De opbrengst van de rechten is niet vrij besteedbaar. Bij de afvalstoffen- en rioolheffing is het uitgangspunt kostendeckende tarieven.

Actuele ontwikkelingen

Index op heffingen

Voor 2026 zijn de lokale heffingen verhoogd met de inflatiecorrectie van 2,6%. Dit percentage is de verwachte consumentenprijsindex uit het Centraal Economisch Plan (februari 2025).

Wet WOZ

De Waarderingskamer controleert en beoordeelt gemeenten op de uitvoering van de Wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ). De Waarderingskamer geeft aan dat de mogelijkheid om WOZ-waarden van andere woningen te raadplegen via www.woz-waardeloket.nl door veel Nederlanders wordt gewaardeerd en benut. De berekening van de taxaties voor woningen vindt sinds 2022 verplicht plaats op basis van de gebruiksoppervlakte van een woning.

Afvalstoffen- en rioolheffing

Rioolheffing

Een gemeentelijk rioleringsplan (GRP) beschrijft het beleid voor de uitvoering van de drie watertaken die gemeenten volgens de wet hebben. Deze drie wettelijke watertaken zijn het inzamelen en transporteren van stedelijk afvalwater, het verwerken van hemelwater (neerslagwater), en een zorgplicht voor de grondwaterstand in stedelijk gebied. De verplichting tot het hebben van een vastgesteld GRP is verdwenen met invoering van de Omgevingswet. Het ministerie heeft een nieuw model rioolverordening uitgegeven naar aanleiding van het Watertakenprogramma 2025 voor de gemeenten. Deze watertaken staan nu nog in verschillende wetten, maar zijn vrijwel ongewijzigd overgenomen in de Omgevingswet. De tarieven zijn conform het Gemeentelijk RioleringsPlan 2021 - 2025. In dit plan zijn diverse klimaatmaatregelen opgenomen om met name wateroverlast in de wijken te voorkomen. Het rioolheffingstarief wordt geactualiseerd in 2026. Zoals ook bij de actuele ontwikkelingen in programma 7 is vermeld, wordt in 2026 een voorstel gedaan om het GRP 2021-2025 met 2 jaar te verlengen en daarna een visie op te stellen.

Afvalstoffenheffing

Gemeenten hebben een wettelijke zorgplicht voor het inzamelen van huishoudelijk afval. Zij hebben de plicht om het huishoudelijk restafval en het (gescheiden aangeboden) gft-afval (groente, fruit en tuinafval) bij elk perceel in te zamelen. Daarnaast zijn zij verplicht een aantal droge componenten zoals papier en karton, glas, textiel, klein chemisch afval, elektr(on)ische apparaten, asbesthoudend afval gescheiden in te zamelen. Dit kan zijn huis aan huis, maar een brengsysteem is hierin ook voldoende. Voor grof huishoudelijk afval geldt een plicht tot inzameling bij elk perceel (zonder minimale frequentie) en de plicht om een brengvoorziening beschikbaar te stellen. Al deze verplichtingen zijn vastgelegd in de Wet milieubeheer (Wm), de belangrijkste Nederlandse wetgeving op het gebied van afvalstoffen. Het tweede belangrijk nationaal beleidskader is het Landelijk AfvalbeheerPlan, kortweg LAP. Zoals ook in programma 7 is vermeld, hebben wij om de toekomstbestendigheid van de afvalinzameling te waarborgen en de toenemende mate van kwetsbaarheid met de bijbehorende investeringslasten te beperken vanaf 2025 Omrin als afvalinzamelaar. Wij starten vanaf 1 januari 2026 met het systeem Diftar+. Dit staat voor een “gedifferentieerd tariefstelling” waarbij inwoners niet alleen een vast bedrag betalen via de afvalstoffenheffing, maar ook kosten per lediging en per kilo afval dat wordt aangeboden. Het afvalstoffenheffingstarief wordt geactualiseerd in 2026.

Omgevingswet en legesverordening algemene leges

De Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging bouwen (Wkb) gingen per 2024 in. Gelijktijdig met het invoeren van de nieuwe wetgeving is ook de legesverordening aangepast om aan te sluiten op de nieuwe wetgeving. In de gemeenteraad van december ontvangt u het voorstel voor de OWO-geharmoniseerde legesverordening 2026. De komende jaren blijven we in OWO-verband monitoren en waar nodig aanpassen/bijsturen.

Opbrengst van de belangrijkste heffingen

	x € 1.000			
Lokale heffingen	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Onroerende-zaakbelastingen	5.362	5.362	5.362	5.362
Forensenbelasting	56	56	56	56
Toeristenbelasting	174	174	174	174
Afvalstoffenheffing	3.918	3.918	3.918	3.918
Rioolheffing	2.549	2.549	2.549	2.549
Leges burgerzaken	674	714	685	457
Leges omgevingsvergunningen	544	544	544	544
Marktgelden	21	21	21	21
Begraafplaatsen	145	145	145	145
Reclamebelasting	107	107	107	107
Eindtotaal	13.550	13.590	13.562	13.334

Toelichting op opbrengst van de belangrijkste heffingen

Onroerende-zaakbelastingen (OZB)

De OZB zijn veruit de belangrijkste gemeentelijke belastingen. Er zijn drie belastingsoorten, namelijk:

1. een belasting geheven van de eigenaren van woningen;
2. een belasting geheven van de eigenaren van niet-woningen;
3. een belasting geheven van de gebruikers van niet-woningen.

De heffingsgrondslag is gebaseerd op de waarde zoals vastgesteld in het kader van de Wet waardering onroerende-zaken (wet WOZ). Het OZB-bedrag wordt berekend op basis van een percentage (het tarief) van de WOZ-waarde. Voor de genoemde OZB-belastingen hanteren we verschillende percentages.

De aanslag OZB voor het belastingjaar 2026 is gebaseerd op tarieven voor 2026 en de waardepeildatum per 1 januari 2025. De definitieve vaststelling van de OZB-tarieven 2026 vindt in de raad van december plaats.

Forensenbelasting

Forensenbelasting wordt geheven van natuurlijke personen die niet in de gemeente wonen, maar daar meer dan 90 dagen per jaar voor zichzelf en/of hun gezin een gemeubileerde woning beschikbaar houden. Grondslag voor de heffing is net als bij de OZB de WOZ-waarde.

(Water) toeristenbelasting

(Water) toeristenbelasting wordt geheven van degene die tegen vergoeding overnachtingen aanbiedt, bijvoorbeeld in een hotel, een bed & breakfast of op een camping. Grondslag voor de heffing is de logiesomzet. In vergadering van 22 juni 2015 heeft de raad besloten de grondslag en het tarief vast te stellen op 4%.

Reclamebelasting

In Wolvega wordt vanaf 2016 reclamebelasting geheven vanuit het principe 'Voor ondernemers, door ondernemers'. De opbrengst van reclamebelasting wordt volledig uitgekeerd als subsidie aan de Stichting Ondernemersfonds Weststellingwerf (SOW). Ingeval de gemeenteraad de Verordening reclamebelasting Noordwolde in 2025 vaststelt, wordt de reclamebelasting per 1-1-2026 ingevoerd volgens dezelfde systematiek als in Wolvega.

Afvalstoffenheffing

Afvalstoffenheffing	Werkelijk 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
Tarief meerpersoonshuishouden	299,72	305,00	335,76
Tarief eenpersoonshuishouden	199,41	203,00	227,97
Opbrengsten (x € 1.000)	3.105	3.207	3.918

Afvalstoffenheffing kan worden geheven wanneer de gemeente tenminste eenmaal per week het huishoudelijk afval ophaalt, zoals de Wet milieubeheer voorschrijft. Het afvalstoffenheffingstarief wordt voor 2026 geactualiseerd. Het uitgangspunt is een 100% kostendekking. Het afvaltarief wordt voor 2026 opgesplitst in een vast tarief en een variabel tarief. In bovenstaande tabel zijn de vaste tarieven weergegeven. De voorgestelde variabele tarieven zijn:

- €1,00 per lediging van de container aan huis
- €0,13 per kilo
- €0,75 per aanbieding bij de ondergrondse container

De tarieven worden eind 2025 door de gemeenteraad vastgesteld.

Rioolheffing

Rioolheffing	Werkelijk 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
Tarief huishoudelijk- en bedrijfsafvalwater	136,46	145,06	148,53
Tarief hemel- en grondwatertaken	54,60	55,03	57,58
Opbrengsten (x € 1.000)	2.313	2.467	2.549

De kosten voor het beheeren en in stand houden van het rioolstelsel worden door een heffing betaald. De tarieven zijn conform de investeringen in het Gemeentelijk RioleringsPlan 2021 - 2025. In dit plan zijn diverse klimaatmaatregelen opgenomen om met name wateroverlast in de wijken te voorkomen. Het riooltarief wordt voor 2026 geactualiseerd. Evenals bij de afvalstoffenheffing is het uitgangspunt 100% kostendekking.

Graf- en begraafrechten

Er worden rechten geheven voor het gebruik van de begraafplaats en voor het door of vanwege de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaats.

Markt- en staangelden

Marktgeld wordt geheven voor het innemen van een standplaats voor het uitstallen, aanbieden of verkopen van goederen op locaties die zijn aangewezen voor het houden van de (wekelijkse) warenmarkt, de voorjaarsmarkt en de najaarsmarkt. Staangeld wordt geheven voor het innemen van een (vaste) standplaats op voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond.

Leges burgerzaken

Leges worden geheven voor gemeentelijke diensten, bijvoorbeeld het afgeven van paspoorten en rijbewijzen of het verstrekken van afschriften. De legesverordening bevat een tarieventabel waarin de diensten worden genoemd met de bijbehorende tarieven. De variabelen in de begrotingsreeks komen voort uit de vervangingscyclus van rijbewijzen en reisdocumenten.

Leges omgevingsvergunningen

De invoering van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging bouwen (Wkb) hebben impact op de legesbaten. De impact van de Omgevingswet is in 2026 nog relatief beperkt, doordat de OWO gemeenten beleidsneutraal overgaan. Tot 2032 krijgen gemeenten de tijd om het omgevingsplan vast te stellen. Hierin worden gemeentelijk keuzes gemaakt of omgevingsplanactiviteiten vergunningsplichtig blijven, meldingsplichtig worden of geen van beide. Deze keuzes kunnen gevolgen hebben voor de legesbaten. De raming van de legesopbrengsten bevat een groot aantal onzekerheden. De eerste jaren waarin we met de nieuwe wetgeving werken zijn overgangsjaren, waarin in verband met overgangsrecht ook nog oud recht van toepassing is. We monitoren de komende jaren de werkelijke kosten en opbrengsten en kunnen tarieven desgewenst bijstellen. Een beter beeld van de werkelijke kostendekkendheid ontstaat naar verwachting in 2026.

Kwijtschelding

Voor kwijtschelding komt iemand met een inkomen op bijstandsniveau bijna altijd in aanmerking, tenzij er sprake is van vermogen (spaargeld of eigen woning). We hanteren bij kwijtschelding 100% van de bijstandsnorm. Daarmee hanteren we de maximaal door het Rijk toegestane normen. Het jaarlijkse bedrag aan kwijtschelding ramen we voor 2026-2029 op € 115.000.

Kwijtschelding	Werkelijk 2023	Werkelijk 2024
Aantal aanvragen (incl. automatisch)	585	507
Toegewezen	432	388
Toegewezen t.o.v. totaal (in %)	74%	77%
Kosten	98.222	86.434

Kostendekkendheid riolering

x 1.000			
Kostendekkendheid taakveld riolering	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Kosten taakveld	1.895	1.870	1.942
Inkomsten taakveld (exclusief heffingen)	0	0	0
Netto kosten taakveld	1.895	1.870	1.942
<u>Toe te rekenen kosten:</u>			
Overhead	323	349	347
Straatreiniging	11	21	23
Compensabele btw	223	227	237
Toe te rekenen kosten	557	597	607
Totale kosten	2.452	2.467	2.549
Opbrengst heffingen	2.313	2.467	2.549
Dekkingspercentage	94%	100%	100%

Toelichting kostendekkendheid riolering

Het dekkingspercentage voor 2026 bedraagt 100%. De kosten die direct aan het taakveld worden toegerekend, zijn de directe salariskosten, de kapitaallasten en overige exploitatielasten. De kosten voor straatreiniging wordt voor 40% toegerekend aan het taakveld riool, dit is in het GRP opgenomen. Naast de directe kosten zijn ook de overheadkosten die samenhangen met het taakveld toegerekend. De systematiek die hiervoor is gehanteerd, is een opslagpercentage op de directe salarislasten. De verhouding tussen directe salarislasten en overheadkosten is 85% (zie "overzicht kosten overhead").

Kostendekkendheid afval

x 1.000			
Kostendekkendheid taakveld afval	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Kosten taakveld	2.573	2.619	3.197
Inkomsten taakveld (exclusief heffingen)	460	429	420
Netto kosten taakveld	2.113	2.190	2.777
<u>Toe te rekenen kosten:</u>			
straatvegen	11	23	23
minimabeleid	86	113	113
Overhead	609	615	501
Compensabele btw	330	267	504
Toe te rekenen kosten	1.036	1.017	1.141
Totale kosten	3.149	3.207	3.918
Opbrengst heffingen	3.105	3.207	3.918
Dekkingspercentage	99%	100%	100%

Toelichting kostendekkendheid afval

Het dekkingspercentage voor 2026 bedraagt 100%. De kosten die direct aan het taakveld worden toegerekend zijn de directe salariskosten, de kapitaallasten en overige exploitatielasten. Van de kosten voor straatreiniging wordt 40% toegerekend aan het taakveld afval. Dit percentage is op basis van historische gegevens vastgesteld. Naast de directe kosten zijn ook de overheadkosten die samenhangen met het taakveld toegerekend. De systematiek die hiervoor is gehanteerd is een opslagpercentage op de directe salarislasten. De verhouding tussen directe salarislasten en overheadkosten is 85% (zie "overzicht kosten overhead"). Naast de afvalstoffenheffing ontvangen we vergoedingen vanuit de stichting Verpact voor glas, kunststof, papier en dergelijke en de opbrengsten vanuit het gemeentelijk afvalbrengstation.

Kostendekkendheid algemene leges

	x 1.000		
Algemene legesverordening totaal	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente	1.251	1.252	1.512
Inkomsten taakvelden(en), excl. heffingen			
Netto kosten taakveld	1.251	1.252	1.512
<u>Toe te reken kosten</u>			
Overhead incl. (omslag)rente	1.051	864	761
BTW			
Totale kosten	2.302	2.116	2.273
Opbrengst heffingen	1.435	966	1.241
Dekking	62%	46%	55%

	x 1.000		
Hoofdstuk/Titel 1 Algemene dienstverlening	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente	831	816	1.075
Inkomsten taakvelden(en), excl. heffingen			
Netto kosten taakveld	831	816	1.075
<u>Toe te reken kosten</u>			
Overhead incl. (omslag)rente	801	620	592
BTW			
Totale kosten	1.632	1.436	1.666
Opbrengst heffingen	539	399	674
Dekking	33%	28%	40%

	x 1.000		
Hoofdstuk/Titel 2 Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente	399	389	391
Inkomsten taakvelden(en), excl. heffingen	0	0	-
Netto kosten taakveld	399	389	391
<u>Toe te reken kosten</u>			
Overhead incl. (omslag)rente	234	229	160
BTW			
Totale kosten	633	618	551
Opbrengst heffingen	869	530	530
Dekking	137%	86%	96%

	x 1.000		
Hoofdstuk/Titel 3 Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente	21	47	46
Inkomsten taakvelden(en), excl. heffingen			-
Netto kosten taakveld	21	47	46
<u>Toe te reken kosten</u>			
Overhead incl. (omslag)rente	16	15	10
BTW			
Totale kosten	37	63	56
Opbrengst heffingen	27	37	37
Dekking	74%	59%	67%

Toelichting kostendekkendheid algemene leges

In de tabellen hierboven is de kostendekkendheid van de verschillende leges berekend. Voor de totale legesverordening komt deze uit op 55%. Tussen de verschillende hoofdstukken van de verordening vindt geen kruissubsidiëring plaats: elk hoofdstuk moet dus op zichzelf kostendekkend zijn.

Voor leges Burgerzaken (hoofdstuk 1) is volledige kostendekkendheid niet haalbaar, omdat de belangrijkste producten aan wettelijke maximumtarieven zijn gebonden.

Bij leges Omgevingsvergunningen (hoofdstuk 2) dalen de toerekenbare kosten en de verwachte inkomsten, onder meer door de invoering van de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb). Daarnaast wisselt de kostendekkendheid jaarlijks, afhankelijk van de hoeveelheid bouwactiviteiten.

Ook hoofdstuk 3 is niet kostendekkend. Dat is een bewuste keuze, omdat we hiermee willen stimuleren dat voor deze diensten vergunningen worden aangevraagd.

De tarieven worden buiten de boekhouding om berekend (extracomptabel). Bij de kosten zijn de directe personeelskosten en materiële kosten opgenomen die direct samenhangen met de dienstverlening waarvoor leges worden geheven.

Directe personeelskosten: bijvoorbeeld de uren van baliemedewerkers en medewerkers van Vergunningen, Toezicht en Handhaving (VTH) en Ruimtelijke Ordening (RO).

Materiële kosten: bijvoorbeeld de afdrachten aan het Rijk voor paspoorten en identiteitskaarten en aan de RDW voor rijbewijzen.

De overheadkosten worden toegerekend via een opslag op de directe loonkosten. Voor hoofdstuk 1 geldt een opslag van 85% (zie "Overzicht kosten overhead"). Voor hoofdstuk 2 en 3 werken we met het integrale uurtarief van VTH, waarin een opslagpercentage voor overhead is verwerkt.

De btw is niet meegenomen als kostenelement. Dit komt doordat het grootste deel van de kosten bestaat uit eigen personeelslasten, waarover geen btw verschuldigd is. De wel toerekenbare btw vormt slechts een klein deel van de totale kosten.

Kostendekkendheid begraafrechten

x 1.000			
Kostendekkendheid begraafplaatsen	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente	276	290	317
Inkomsten taakvelden(en), excl. heffingen	-	-	-
Netto kosten taakveld	276	290	317
<u>Toe te reken kosten</u>			
Overhead incl. (omslag)rente	228	218	247
BTW	8	9	12
Totale kosten	512	517	576
Opbrengst heffingen	122	145	145
Dekking	24%	28%	25%

Toelichting kostendekkendheid begraafplaatsen

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de kostendekkendheid van de begraafplaatsen ruim onder de toegestane 100% kostendekkendheid blijft. De kosten die toegerekend worden aan het taakveld zijn de kosten van publiekszaken voor het behandelen van de aanvragen. Daarnaast worden kosten van de afdeling Gemeentewerf toegerekend voor het onderhouden van de begraafplaats.

Gemeentelijke woonlasten

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de woonlasten over 2025 van de 18 Friese gemeenten.

Woonlastendruk 2025	OZB (gem)	Afvalstoffenheffing		Rioolheffing		Totaal woonlasten	
		Eph	Mph	Eph	Mph	Eph	Mph
1 Ameland	265	182	239	150	177	597	681
2 Opsterland	311	209	251	197	259	717	821
3 Weststellingwerf	338	203	305	200	200	741	843
4 Harlingen	330	217	323	202	202	749	855
5 Ooststellingwerf	272	224	290	176	305	672	867
6 De Fryske Marren	350	248	315	131	225	729	890
7 Leeuwarden	367	221	354	144	177	732	898
8 Terschelling	450	254	254	197	197	901	901
9 Súdwest Fryslân	400	244	293	211	211	855	904
10 Noardeast-Fryslân	423	170	242	240	240	833	905
11 Vlieland	353	280	374	127	191	760	918
12 Tytsjerksteradiel	516	212	302	152	169	880	987
13 Dantumadiel	540	209	261	188	188	937	989
14 Smallingerland	382	254	298	321	321	957	1.001
15 Heerenveen	442	234	301	198	263	874	1.006
16 Achtkarspelen	431	239	341	235	235	905	1.007
17 Waadhoeke	365	253	316	278	348	896	1.029
18 Schiermonnikoog	499	264	344	132	192	895	1.035

Toelichting bij de tabellen:

Eph= eenpersoonshuishouden

Mph= meerpersoonshuishouden

Bron: Coelo (Atlas van de lokale lasten 2025)

Paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing

Portefeuillehouder	Hoen
Organisatie	Advies & Ondersteuning

Inleiding

Deze paragraaf geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is om niet begrote kosten te dekken. Dat wil zeggen: welke capaciteit is nodig om de risico's op te vangen, en wel zodanig dat een tegenvaller in de uitvoering niet direct tot een bezuiniging hoeft te leiden.

De wet geeft aan welke onderwerpen in deze paragraaf aan bod moeten komen:

- het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's;
- een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
- een inventarisatie van de risico's;
- de relatie tussen de weerstandscapaciteit en de risico's uitgedrukt in weerstandsvermogen;
- een vijftal voorgeschreven financiële kengetallen;
- een beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie.

Beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's

Onze doelstellingen zijn:

1. voldoen aan wet- en regelgeving;
2. inzicht krijgen in de risico's die onze gemeente loopt en daarmee het risicobewustzijn aanmoedigen;
3. een onderbouwing van het berekende weerstandsvermogen;
4. de omvang van het weerstandsvermogen is voldoende.

In de nota financieel beleid zijn over de norm voor de omvang van de incidentele weerstandscapaciteit de volgende uitgangspunten vastgelegd:

De beschikbare incidentele weerstandscapaciteit moet minimaal gelijk zijn aan de benodigde weerstandscapaciteit, oftewel een minimale ratio weerstandsvermogen van 1,0;

Voor de voorgeschreven financiële kengetallen sluiten we aan bij de signaleringswaarden uit de stresstest voor gemeenten. Het streven van de gemeente is minimaal te voldoen aan categorie B (normaal risico). Dit betekent dat we streven naar een solvabiliteitspercentage van 20%. De hoogte van de reserves (inclusief de vrije algemene reserve) moet dan minimaal 20% zijn van het totale vermogen (het balanstotaal).

In ons collegeprogramma hebben wij opgenomen dat we een ratio weerstandsvermogen willen hanteren van 2.0 en een minimale solvabiliteitsratio van 20%.

In 2026 hebben we een ratio weerstandsvermogen van 2,03. Daarmee voldoen wij aan zowel de minimale weerstandsratio, als aan onze eigen gestelde norm van 2,0. Daarnaast voldoen we aan de solvabiliteitsnorm van 20%.

Inventarisatie weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om eventuele tegenvallers op te vangen. Dit zonder dat de begroting en het beleid aangepast moeten worden. De weerstandscapaciteit is de som van:

- a. de stelpost risicobeheersing en onvoorzien;
- b. de algemene reserve;
- c. bestanddelen van de bestemmingsreserves;
- d. de stille reserves;
- e. de niet-benutte belastingcapaciteit;
- f. mogelijke ombuigingsmaatregelen.

a. De stelpost risicobeheersing en onvoorzien

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) bestaat de verplichting om jaarlijks in de begroting een bedrag voor onvoorziene uitgaven op te nemen. Daarbij is geen wettelijk minimum of maximum aangegeven. Hiermee kunnen elk jaar onverwachte incidentele tegenvallers worden opgevangen. In het kader van het project 'ombuigingen 2026 e.v.' hebben wij vanaf 2026 nog een post voor onvoorziene zaken van € 100.0000.

b. De algemene reserve

Het vrij aanwendbare deel van de algemene reserve kan worden ingezet ter dekking van onverwachte incidentele tegenvallers. De algemene reserve bedroeg per 31 december 2024 € 14,3 miljoen. Als de jaren 2026 tot en met 2029 verlopen volgens deze begroting, dan is de stand van de algemene reserve € 20,3 miljoen per 31 december 2029.

c. De bestemmingsreserves

Voor de middelen van een bestemmingsreserve heeft de raad een specifiek doel vastgelegd. Eventueel kan de bestemming door de raad worden gewijzigd. Wanneer op een bestemmingsreserve geen verplichting rust voegen we deze reserve toe aan de algemene reserve. Op dat moment vormt het onderdeel van de beschikbare weerstandscapaciteit. Voor het vaststellen van onze weerstandscapaciteit worden de bestemmingsreserves op dit moment niet meegenomen.

d. De stille reserves

Stille reserves betreffen activa die tegen nul zijn gewaardeerd. Ook kan de boekwaarde lager zijn dan de verkoopwaarde. De mogelijke overwaarde die bij verkoop ontstaat, kan dan worden ingezet bij onverwachte tegenvallers. Op dit moment verwachten we dat de invloed van deze stille reserves op de weerstandscapaciteit nihil is.

e. De niet-benutte belastingcapaciteit

De onbenutte belastingcapaciteit geeft een indicatie van de mogelijkheden die een gemeente heeft om haar inkomsten via extra belastingopbrengsten te verhogen. Daarbij gaat het om de eigen inkomsten uit:

- a. de OZB;
- b. de rioolheffing;
- c. de afvalstoffenheffing en reinigingsrechten.

De landelijke benchmark woonlasten (Coelo) maakt jaarlijks de ontwikkeling van de lokale lasten inzichtelijk. Hierin wordt naast de OZB ook de riool- en afvalstoffenheffing vergeleken. De niet-benutte belastingcapaciteit hebben wij tegen nul gewaardeerd. Bij de onderdelen riolering en reiniging geldt een norm van 100% kostendekkendheid.

f. Mogelijke ombuigingsmaatregelen

Omdat de laatste ombuigingen heel recent zijn gerealiseerd (in deze begroting, vanaf 2026) is de invloed van ombuigingsmaatregelen op de weerstandscapaciteit op dit moment nihil. In het kader van het project 'ombuigingen 2026 e.v.' is de lucht uit de begroting gehaald en er zijn technische maatregelen doorgevoerd. Meer of andere ombuigingsmaatregelen vragen een politieke afweging en pijnlijke keuzes. Om die reden nemen we voor dit onderdeel geen bedrag op in de beschikbare weerstandscapaciteit.

Samenvattend

De weerstandscapaciteit bedraagt over 2026 afgerond € 17 miljoen, waarna deze oploopt naar afgerond € 20 miljoen in 2029.

Totaalbeeld

De totale weerstandscapaciteit van de gemeente Weststellingwerf geven we in de volgende tabel weer:

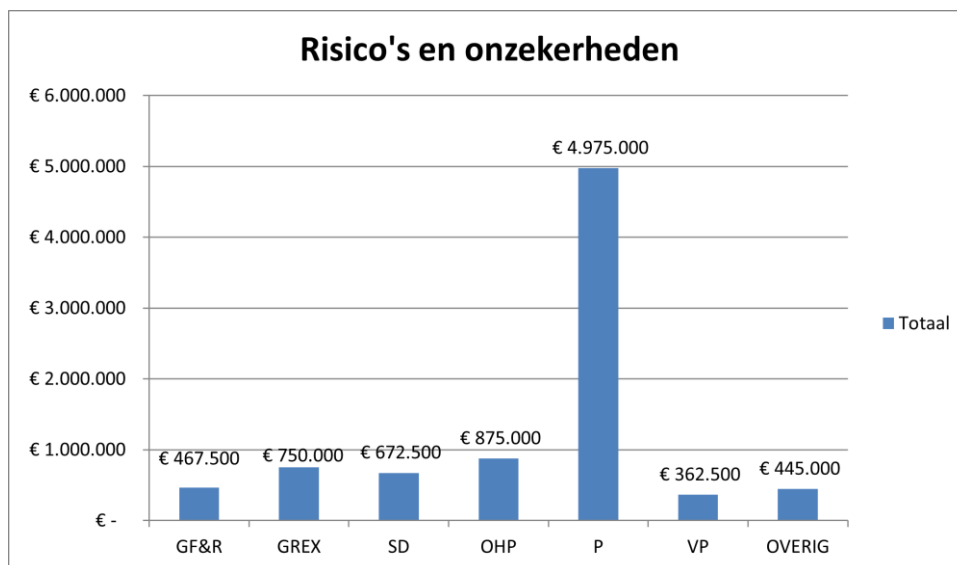
		x € 1.000			
Onderdeel		2026	2027	2028	2029
a.	De stelpost risicobeh. en onvoorzien	100	100	100	100
b.	De algemene reserve	17.263	18.870	19.463	20.345
c.	Bestemmingsreserves	-	-	-	-
d.	De stille reserves	-	-	-	-
e.	De onbenutte belastingcapaciteit	-	-	-	-
f.	Mogelijke ombuigingsmaatregelen	-	-	-	-
		17.363	18.970	19.563	20.445

Inventarisatie van de risico's en getroffen beheersmaatregelen

De belangrijkste risico's voor de gemeente zijn in beeld gebracht, voor zover op dit moment bekend. Van belang is te beseffen dat risico's zowel positieve als negatieve effecten kunnen hebben. Wij hebben bij deze inventarisatie vooral gekeken naar mogelijke negatieve risico's en de gevolgen daarvan. Het inschatten van risico's is een momentopname en is geen absolute wetenschap. De inventarisatie is gemaakt in een tweetal domeinen: (relatief) beïnvloedbare risico's en onzekerheden op lokaal en regionaal niveau en landelijke ontwikkelingen en (lastig beïnvloedbare) risico's en/of onzekerheden die daar uit voortvloeien. Hiervoor zijn de risico's en genomen beheersmaatregelen beoordeeld. Op basis hiervan is een inschatting gemaakt van de financiële impact van deze risico's. Uiteraard met de kanttekening dat elke inschatting met de nodige onzekerheden is omgeven. De huidige werkwijze bestaat uit vier stappen:

1. per risico wordt een financiële inschatting gemaakt van de initiële klasse waarin het risico valt;
2. daarna wordt beoordeeld, wat de initiële kans is dat het risico zich voordoet en wordt deze vertaald in een wegingsfactor. Op basis hiervan wordt de initiële financiële inschatting verlaagd;
3. vervolgens worden beheersmaatregelen benoemd en waar mogelijk geïmplementeerd;
4. deze beheersmaatregelen zorgen voor een aangepaste inschaling van risicoklasse en risicokans, waartegen 'de onzekere gebeurtenis' (=het risico) wordt gescoord. Op basis hiervan kan de financiële inschatting nogmaals worden verlaagd.

Op basis van deze vier stappen is de verwachte financiële impact (geschatte initiële financiële inschatting x geschatte kans, rekening houdend met beheersingsmaatregelen) van de risico's gemaakt. Het geschatte bedrag aan mogelijke risico's wordt jaarlijks herijkt en is hierbij voor dit begrotingsjaar bepaald op € 8,5 miljoen. Dit is iets lager dan de vorige herijking (jaarrekening 2024). Naast dat we nieuwe risico's op ons af zien komen, zien we met name bij de projecten en investeringen een verlaging van het risico. Naarmate projecten en investeringen verder komen in de uitvoering, neemt de mate van onzekerheid namelijk af. In de voorbereidingsfase zijn risico's vaak groter omdat veel factoren nog niet vaststaan. Zodra we echter in de uitvoering zitten, worden risico's concreet: ze doen zich daadwerkelijk voor óf ze vallen weg. Dat betekent dat het benodigde risicobedrag lager uitvalt. De belangrijkste risico's loopt onze gemeente op de volgende onderwerpen, die hierna één voor één worden behandeld.

Onzekerheden gemeentefonds en rente € 467.500 (GF&R)

Gemeentefonds

Een deel van de financiële druk, zoals we die vorig jaar op ons af zagen komen, is verlicht. Toch blijft de structurele korting op het gemeentefonds voor een groot deel bestaan. Daardoor is de druk nog niet van de ketel. Het ravijn bestaat nog steeds, alleen is in de tijd opgeschoven. Gezien de landelijke politieke situatie blijft het onzeker hoe de toekomst van het gemeentefonds er uit ziet. Daarnaast zit er een risico in de herverdeling van het gemeentefonds. Wij hebben namelijk de volgende stap van de herverdeling gemeentefonds opgenomen in onze begroting (€ 15 per inwoner vanaf 2027). Besluitvorming van het Rijk over deze volgende stap is echter nog niet rond. Tot slot schiet de nieuwe financieringssysteem, op basis van het bbp, met name tekort om de groei van de uitgaven voor zorgkosten op te vangen. Die kosten stijgen namelijk harder dan het gemiddelde bbp. Dit blijft voor ons een risico.

Rente

Rentestijging is een risico waar wij mee te maken kunnen krijgen bij het opnieuw afsluiten van een geldlening. Is de rente hoger dan de rente die wij betaalden, dan heeft dit een nadelig effect op onze begroting. We houden de toekomstige noodzakelijke financieringen nauwlettend in de gaten om zo het renterisico te minimaliseren (vaste schuld en kasgeld). De rentes stijgen licht op dit moment. We verwachten in deze planperiode wel een nieuwe lening aan te moeten trekken, maar vooralsnog is het renterisico beperkt.

Pensioenopbouw (gewezen) wethouders

Jaarlijks wordt bij de jaarrekening de voorziening voor de pensioenen van onze (gewezen) wethouders herijkt. Dit doen wij op basis van de actuariële waardeberekeningen van onze externe adviseur. Zij berekenen op basis van diverse parameters welk bedrag er in de voorziening aanwezig moet zijn op de peildatum 31 december van het betreffende jaar. Een van de belangrijkste parameters is de rekenrente. Deze wordt jaarlijks vastgesteld door De Nederlandse Bank. Dit percentage kan jaarlijks verschillen, waardoor op basis van de wet- en regelgeving een storting of een onttrekking aan de voorziening plaatsvindt. We verwachten niet direct een daling van de rekenrente. Daardoor is dit risico beperkt.

Onzekerheden grondexploitaties € 750.000 miljoen (GREX)

Hoewel de ramingen van de grondexploitaties, zoals te doen gebruikelijk jaarlijks, zijn geactualiseerd, blijft het moeilijk te voorspellen of de geraamde verkopen ook daadwerkelijk zullen plaatsvinden. De winst- en verliesnemingen worden jaarlijks geactualiseerd per grondexploitatie. De verliesvoorzieningen worden berekend op basis van de netto contante waarde (2%). De winstnemingen worden berekend met de Percentage of Completion Methode (POC). We zien dat de boekwaarde van de grex-en nog steeds daalt door de gerealiseerde verkopen. Daardoor nemen de onzekerheden en risico's geleidelijk af.

Risico's Sociaal Domein € 672.500 (SD)

De risico's binnen het Sociaal Domein liggen met name in de open einderegelingen. Dit zijn regelingen die weliswaar een budgettair plafond kennen in de begroting, maar in feite financieel niet zijn begrensd. Als er meer aanspraak op dergelijke regelingen wordt gedaan, zal de gemeente vanuit haar wettelijke taak aanvullend (financiële) middelen beschikbaar moeten stellen. De gemeente kan deze middelen veelal niet verhalen op derden. Wij hebben zoveel mogelijk beheersmaatregelen genomen om te voorkomen dat de beschikbare budgetten worden overschreden, door bijvoorbeeld een zo goed mogelijke inschatting te maken op basis van historische kosten en actuele (beleids)ontwikkelingen.

Wmo

Toenemende vergrijzing, complexer wordende samenleving en de landelijke invoering van het abonnementstarief laten in Weststellingwerf een toename zien van het aantal Wmo-cliënten. Voor de komende jaren is nog een aantal decentraliserende rijksmaatregelen te verwachten die de gemeente raken. Zo wordt gesproken over de decentralisatie van Beschermd Wonen en ook Maatschappelijke Opvang. De gemeente wordt dan verantwoordelijk voor deze taken. De invoering van de decentralisatie van Beschermd wonen is opnieuw uitgesteld. Er is nog geen nieuwe streefdatum bekend. Het blijft daarbij de vraag of het Rijk voldoende middelen beschikbaar gaat stellen. Per 1 juli 2026 worden nieuwe contracten voor Wmo-voorzieningen afgesloten (HH, begeleiding, dagbesteding en kortdurend verblijf). Er bestaat een reëel risico dat de tarieven harder zullen stijgen dan de indexatie die we ontvangen in het gemeentefonds. Door monitoring hebben we goed zicht op de ontwikkeling en de voorspelbaarheid van de lasten.

Jeugdwet

De financiering van de Jeugdwet is een zeer complex stelsel. Het onderdeel 'resultaat gestuurde inkoop' is opnieuw aanbesteed. De nieuwe aanbesteding is ingegaan per 1 januari 2024. De financiële effecten van de aanbesteding zijn nog steeds onvoldoende bekend. Wel zien we een aantal kostenverhogende effecten van de inkoop op casusniveau. Hoe zich dat in de volle breedte ontwikkelt is nu nog niet volledig in beeld. Het onderdeel hoog specialistische Jeugdhulp kenmerkt zich door een laag aantal cliënten en hoge kosten per cliënt. Lasten kunnen snel fluctueren bij relatief kleine wijzigingen in omvang van het aantal cliënten. Vertraging in afgegeven toewijzingen (berichtenverkeer) in combinatie met grillig declaratiegedrag van zorgaanbieders maakt monitoring complex en lastig. We hebben daarom beperkt zicht op de ontwikkeling en de voorspelbaarheid van de lasten. In 2024 is een start gemaakt met het ontwikkelen van een dashboard Jeugd. De eerste versie van de dashboard Jeugd is inmiddels beschikbaar.

Hervormingsagenda

De Hervormingsagenda Jeugd bevat een groot pakket afspraken om de jeugdzorg te verbeteren en financieel houdbaar te krijgen. Een deel van de maatregelen uit de hervormingsagenda zijn al geïmplementeerd. Ondanks de reeds genomen maatregelen blijven de kosten Jeugd jaarlijks toenemen en is de besparing vanuit de hervormingsagenda hoogstwaarschijnlijk niet te realiseren. Begin 2025 is het rapport Advies Deskundigencommissie Hervormingsagenda Jeugd gepubliceerd. Dit rapport concludeert dat het niet wenselijk en niet haalbaar is om de beoogde besparingen vanaf 2026, zoals opgenomen in het meerjarig financieel kader in de Hervormingsagenda Jeugd, te handhaven.

Het kabinet neemt het advies van de commissie Van Ark over de Hervormingsagenda Jeugd serieus en heeft dit verwerkt in de Voorjaarsnota 2025 van het Rijk. Er zijn extra middelen toegekend aan het gemeentefonds voor de jaren 2025-2027 om de grootste financiële druk bij gemeenten te verlichten. Het tekort van € 414 miljoen over 2023 en 2024 wordt mogelijk nog verdeeld tussen het Rijk en de gemeenten, zoals de commissie adviseerde. Omdat deze kosten al verwerkt zijn in de jaarrekeningen zit hier voor ons geen risico meer in. Het zou een incidenteel voordeel voor ons betekenen.

Vanaf 2028 verwacht het kabinet structurele besparingen, maar de VNG vindt deze verwachtingen te ambitieus. Daarom komt er, op verzoek van de VNG, een tweede advies van de commissie Van Ark in het eerste kwartaal van 2027. Dit zal gaan over de voortgang van de hervormingen, financiële compensatie en een realistisch financieel kader vanaf 2028.

Statushouders

De gemeente is bezig met de taakstelling voor de huisvesting van statushouders. Dit begint steeds meer vorm te krijgen waardoor de aantallen toenemen. De huisvesting van statushouders kan op korte termijn leiden tot een toename van het aantal uitkeringen.

Onzekerheden en risico's bij onderhoud kapitaalgoederen € 875.000 (OHP)

Voor uitvoering van onderhoudsplannen zijn vooruitlopend op de onderzoeksrapporten naar de kwaliteit en het integraal beheer van onze kapitaalgoederen, extra middelen beschikbaar gesteld. De onderzoeksrapporten zijn nog niet opgeleverd, maar de eerste signalen zijn dat de beschikbaar gestelde middelen wellicht niet toereikend zijn. Daarnaast zien we prijsrisico's ontstaan bij de plannen die de raad voor de langere termijn (10-20 jaar) vaststelt of heeft vastgesteld zoals bijvoorbeeld het ISHP en het GVVP. Dit maakt dat het risicobedrag van dit onderdeel fors gestegen is. Strategisch beleid hoe om te gaan met vastgoed specifiek en gemeentelijke bezittingen in brede zin, is een maatregel die wordt getroffen om mogelijke risico's op dit onderwerp te beheersen.

Onzekerheden en risico's bij projecten € 4,975 miljoen (P)

De gemeente voert op dit moment diverse projecten uit en bereidt nieuwe projecten voor, waardoor de projectenportefeuille groeit. Ook in de komende jaren starten of worden grote projecten aanbesteed. Voor een aantal projecten hebben we middelen gereserveerd in de Reserve Investeringsambities, maar deze ramingen zijn niet altijd toereikend. Daarom beoordelen we per project de haalbaarheid, betaalbaarheid en schaalbaarheid. Daarnaast kunnen kosten op het moment van aanbesteding mee- of tegenvallen. In tijden van stijgende kosten is uitstel echter vaak geen verstandige optie.

Projecten brengen verschillende risico's met zich mee die de voortgang of realisatie kunnen beïnvloeden. Dit betreft risico's in de voorbereiding, de kwaliteit en de volledigheid van de aanbesteding. Denk hierbij aan onverwachte kosten, lagere inkomsten, technische of juridische knelpunten en de complexiteit van samenwerking met meerdere stakeholders.

We zien dat we bij de projecten steeds meer tot uitvoering over gaan. Dat maakt dat onzekerheden afnemen. In de voorbereidingsfase zijn risico's vaak groter omdat veel factoren nog niet vaststaan. Zodra we echter in de uitvoering zitten, worden risico's concreet: ze doen zich daadwerkelijk voor óf ze vallen weg. Dat betekent dat het benodigde risicobedrag lager uitvalt.

Risico's en beheersmaatregelen met betrekking tot verbonden partijen en gerelateerde projecten € 362.500 (VP)

De paragraaf verbonden partijen vraagt vanuit het oogpunt van risicobeheersing de nodige aandacht omdat de invloed op deze partijen verloopt via besturen van gemeenschappelijke regelingen en stichtingen of de aandeelhouders en de raden van commissarissen en/of toezicht. Dat betekent ook dat de directe invloed op de uitzetting van hun begroting beperkt is, wat weer van invloed is op onze begroting.

Ten aanzien van de verbonden partijen blijft extra aandacht noodzakelijk voor de uitvoeringsorganisatie FUMO en de Veiligheidsregio Fryslân (VRF). Deze samenwerkingsverbanden zijn van rijkswege verplicht gesteld en gelden dus voor de 18 Friese gemeenten. De invloed die als individuele gemeente kan worden uitgeoefend is (zeer) beperkt. De OWO-samenwerking heeft een positief effect als vanuit een gezamenlijk belang kan worden opgetrokken. Ook in de overige samenwerkingsverbanden zien we dat gemeenten elkaar steeds beter vinden.

Een voorbeeld hiervan is de oproep van de gezamenlijke gemeenten aan de verbonden partijen om mee te denken in de mogelijkheden om het ravijnjaar het hoofd te bieden. De VRF heeft hier aan meegewerkt door diverse scenario's uit te werken. Het scenario-denken is daarmee meer gemeengoed geworden binnen de VRF. Dat beperkt vervolgens het risico op een plotselinge verhoging van onze bijdrage aan de VRF.

Overige onzekerheden en risico's € 445.000 (OVERIG)

Overige risico's in de bedrijfsvoering zijn: frictiekosten personeel, veiligheids- en aansprakelijkheidsrisico's en urenramingen op exploitatie ontlastende onderdelen van de begroting, zoals de grondexploitaties, afval en riolering. Tijdig beheersmaatregelen treffen, door bijvoorbeeld een juiste verhouding vast en flexibel personeel in dienst te hebben, voorkomt structurele risico's in de exploitatie. Ook het treffen van technische beheersmaatregelen en het optimaliseren van bedrijfsprocessen zorgen voor een lager risico.

Toekomstige ontwikkelingen

We zien dat de omvang van onze begroting toeneemt. Dit is inherent aan de activiteiten waar wij als gemeente voor aan de lat staan. We zien meer taken en daarmee ook meer risico's op ons afkomen. We noemen hier als voorbeeld het klimaatakkoord, de funderingsaanpak, maar ook de taakstelling statushouders. Ook kunnen ontwikkelingen zoals vertraging bij netwerkbeheerders van energie (NuLelie) gevolgen voor ons hebben. Daarnaast leven we in een onzekere tijd. Zeker de situatie van de landelijke politiek brengt onzekerheid met zich mee. Uiteraard houden wij de ontwikkelingen, de gevolgen en de risico's nauwlettend in de gaten. We hebben voor de ontwikkelingen ook een bedrag in onze begroting opgenomen. Via onze reguliere planning en controlcyclus sturen wij waar nodig bij.

Weerstandsvermogen

De relatie tussen de weerstandscapaciteit en de risico's worden uitgedrukt in weerstandsvermogen. De hoogte van het weerstandsvermogen is als volgt weer te geven:

	x € 1.000
Weerstandsvermogen	2026
Weerstandscapaciteit (A)	17.363
Risico's (B)	8.548
Weerstandsvermogen	8.816
Ratio Weerstandsvermogen (A/B)	2,03

Toelichting Weerstandsvermogen

Uit bovenstaande tabel blijkt dat ons weerstandsvermogen voldoet aan het uitgangspunt dat de beschikbare incidentele weerstandscapaciteit (A) minimaal gelijk moet zijn aan de benodigde weerstandscapaciteit (B). De ratio weerstandsvermogen is namelijk 2,03. We voldoen ook aan de in het collegeprogramma gewenste weerstandratio van 2,0.

Kengetallen

Met ingang van 2016 zijn een vijftal financiële kengetallen verplicht gesteld. Dit onder andere om de financiële positie van de gemeente voor de raad inzichtelijker en beter vergelijkbaar te maken. Het gaat om de netto schuldquote, de solvabiliteitsratio en indicatoren met betrekking tot de grondexploitatie, structurele exploitatieruimte en belastingcapaciteit.

Kengetallen hebben een signalerende functie, geven inzicht in de financiële positie en over de weerbaarheid en wendbaarheid van een gemeente. Zoals opgenomen in de nota Financieel beleid sluiten we aan voor de verplichte kengetallen bij de signaleringswaarden uit de stresstest voor gemeenten. Ons streven is minimaal te voldoen aan categorie B. Over het algemeen kan worden gesteld dat categorie A het minst risicovol is en categorie C het meest.

Kengetal		Categorie A	Categorie B	Categorie C
1. Netto schuldquote	a. zonder correctie doorgeleende gelden	< 90%	90 - 130%	> 130%
	b. met correctie doorgeleende gelden	< 90%	90 - 130%	> 130%
2. Solvabiliteitsratio		> 50%	20 - 50%	< 20%
3. Grondexploitatie ruimte		< 20%	20 - 35%	> 35%
4. Structurele exploitatieruimte		Eerste jaar en meerjarig > 0%	Begroting en meerjarig 0%	Begroting en meerjarig < 0%
5. Belastingcapaciteit		< 95%	95 - 105%	> 105%

Als de uitkomst van één van de kengetallen uit de pas schiet, wil dat niet zeggen dat we financieel niet (langer) gezond zijn. Het is een mogelijke indicatie dat er (aanvullende) beheersmaatregelen moeten worden getroffen of herijkt.

In onderstaand overzicht wordt het verloop van de kengetallen weergegeven:

		Kengetallen Rekening		Begroot	Begroot	MJB	MJB	MJB	Categorie
		2024	2025*	2026	2027	2028	2029		(peiljaar 2026)
1	Netto schuldquote	19,50%	18,77%	26,24%	26,02%	22,23%	18,86%		A
	Netto schuldquote (gecorrigeerd)	19,48%	18,75%	26,23%	26,01%	22,21%	18,85%		A
2	Solvabiliteitsratio	48,54%	51,18%	53,97%	57,19%	53,98%	56,15%		A
3	Grondexploitatie	10,51%	7,72%	5,44%	3,34%	0,95%	0,95%		A
4	Structurele exploitatieruimte	5,02%	2,96%	1,81%	1,82%	0,58%	0,84%		A
5	Belastingcapaciteit	82,39%	80,06%	89,53%	89,53%	89,53%	89,53%		A

* betreft de geactualiseerde begroting 2025

Toelichting kengetallen

Basis voor deze kengetallen is de geprognosticeerde balans voor de jaren 2026-2029. Deze staat onder 'Uiteenzetting van de financiële positie'. De wijzigingen die na de vaststelling van de begroting door de raad zijn genomen, zijn hierin niet verwerkt. De investeringen die voortvloeien uit het ISHP en het GVVP zijn om die reden nog niet verwerkt in de kengetallen. Deze hebben echter wel effect op de kengetallen.

1. Netto schuldquote en de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossing op de exploitatie. Omdat bij leningen onzekerheid kan bestaan of ze allemaal terug worden betaald, wordt bij de berekening van de netto schuldquote onderscheid gemaakt door het kengetal te berekenen, zowel inclusief als exclusief de doorgeleende gelden. Een schuldquote van 100% wordt over het algemeen als grens gezien tussen acceptabel en in toenemende mate risicovol. Wij zitten ruimschoots onder die grens.

2. Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. De solvabiliteitsratio is een kengetal dat weergeeft welk deel van het gemeentelijk vermogen is gefinancierd met eigen vermogen. Ook bij dit kengetal komen we voor de komende vier jaren uit boven ons streefpercentage van minimaal 20%. In de periode 2026-2029 zitten we zelfs in categorie A wat betreft de signaleringswaarden.

3. Kengetal grondexploitatie

Het kengetal geeft in een percentage aan hoe groot het geïnvesteerde bedrag is ten opzichte van de totale baten. De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. Ook dit kengetal scoort in categorie A bij ons.

4. Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. Voorbeelden van structurele lasten zijn de personeelslasten, kapitaallasten en bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen, bij structurele baten gaat het onder andere om de Algemene uitkering van het gemeentefonds en eigen belastinginkomsten. Het kengetal 'structurele exploitatieruimte' geeft aan hoe groot de structurele vrije ruimte binnen de vastgestelde begroting is. Daarnaast geeft dit kengetal ook aan of de gemeente in staat is om structurele tegenvallers op te vangen dan wel of er nog ruimte is voor nieuw beleid. Ondanks dat we nog steeds te maken hebben met een terugval in onze inkomsten vanuit het gemeentefonds (het ravijn), hebben we in deze planperiode elk jaar een positief saldo. Daarmee komen wij met dit kengetal voor alle jaren in categorie A.

5. Belastingcapaciteit

De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen, wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Coelo publiceert deze lasten ieder jaar in de Atlas van de lokale lasten. Deze woonlasten zijn de optelsom van de OZB, de rioolheffing en afvalstoffenheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde in die gemeente. De belastingcapaciteit van gemeenten wordt berekend door de totale woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar t te vergelijken met het landelijk gemiddelde in jaar t-1 en uit te drukken in een percentage. Zoals uit de tabel blijkt, zijn de woonlasten voor 2026 in onze gemeente lager dan het landelijk gemiddelde van € 1.053 (=100%) van het belastingjaar (normjaar 2025).

Paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen

Portefeuillehouder	Hartog
Organisatie	Projecten

Beleidsnota's

2010 Nota Openbare Verlichting
 2012 Beleidsplan Kwaliteitsambitie Openbare Ruimte
 2017 Bomenbeleidsplan 2017 - 2027
 2018 Landschapsvisie Zuidoost Friesland 2018 - 2028
 2021 Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2025
 2020 Plan van aanpak verduurzamen gemeentelijke vastgoedportefeuille
 2023 Ecologisch beheer bermen en gazons

Inleiding

Onze gemeente heeft een flink aantal vierkante kilometers aan openbare ruimte in beheer. Er wordt gewoond, gewerkt en gerecreëerd. Om dat mogelijk te maken wordt geïnvesteerd in kapitaalgoederen. De kwaliteit van de kapitaalgoederen en het onderhoud ervan is bepalend voor het voorzieningenniveau en uiteraard voor de (jaarlijkse) lasten.

Kwaliteitsambitie Openbare Ruimte

Integraal beheerplan openbare ruimte (IBOR)

Vanuit wetgeving heeft de gemeente een belangrijke zorgplicht van de openbare ruimte. Met een integraal beheerplan is er zicht op de gestelde kwaliteitseisen en in welke mate daaraan wordt voldaan. Tegelijk is inzichtelijk welke vervangingsopgave aan de orde is. Met het in beeld hebben van de kwaliteitseisen kan ook een handboek voor inrichting en ontwikkeling worden opgesteld (DIOR).

Duurzame inrichting openbare ruimte (DIOR)

De DIOR geeft inzicht in het duurzaam beheer en inrichting van de openbare ruimte om kapitaalvernietiging te voorkomen. De DIOR is een feite een Handboek waar zowel de interne organisatie als externe partijen gebruik van maken voor de inrichting van de openbare ruimte. Om die reden wordt de naam DIOR nu HIOR: Handboek Inrichting Openbare Ruimte. De HIOR zal komende periode verder uitgewerkt worden.

Wegen

Algemeen

Het totale oppervlak van asfalt en straatstenen wat de gemeente beheert is ongeveer 2.557.000 m² groot. Hiervan ligt 130 km aan wegen binnen de dorpen. Buiten de dorpen liggen nog eens 285 km aan wegen die de dorpen met elkaar verbinden. Ook liggen er binnen de gemeente fietspaden met een totale lengte van 85 km. Daarnaast is de gemeente verantwoordelijk voor het onderhoud van 2.140.000 m² aan bermen en 442 km aan sloten waar water in staat.

Ontwikkeling wegen

In 2015 is door provincie Fryslân en Wetterskip Fryslân een plan gemaakt tegen bodemdaling. Doordat de zomers steeds droger worden komt het water in de bodem steeds lager te staan. Het veen wat in de bodem zit verdwijnt als het uitdroogt. Hierdoor zakt de bodem.

In 2025 zijn we gestart met een onderzoek "Wegen in het veengebied". De resultaten verwachten we in 2026.

Dit probleem speelt op veel plaatsen in Nederland, ook in Weststellingwerf. Op de plekken in de gemeente waar de bodem zakt, liggen ook wegen die mee zakken. In de verzakte wegen ontstaan kuilen en hobbels die gevaarlijk zijn. Wij weten nog niet precies hoeveel kuilen en hobbels er de komende jaren bijkomen. Maar we moeten bij de verzakte wegen vaker en met meer geld onderhoud uitvoeren. Hierbij stellen wij onszelf ook de vraag of onderhoud nog wel voldoende effect heeft, of dat we vaker over moeten gaan tot het vervangen van de wegen. Zeker in de veengebieden kunnen nieuwe wegen met een lichtgewicht constructie uitkomst bieden tegen bodemdaling.

Voor het ophogen of vervangen van de wegen is niet apart geld gereserveerd. Daarom gaan we onderzoek doen en een vervangingsplan maken. Uit de eerste inventarisatie van de wegen is gebleken dat de meeste problemen in de bodem zitten. Om deze problemen aan te pakken hebben we het waterschap nodig. We zijn nu in gesprek met het waterschap om de gezamenlijke onderhoudswerkzaamheden op elkaar af te stemmen (zie ook programma 2, investeringskredieten). Hierbij pakken we steeds gedeelten van de weg aan en stemmen dit af met het waterschap. De verwachting is dat ook na 2028 de investeringen in wegen hoog zullen blijven. Bodemdaling en verouderde wegen zijn hier de oorzaak van.

Onderhoud

De wegen in de gemeente worden regelmatig bekeken en beoordeeld. Hierbij vergelijken wij wat we buiten zien, met de afspraken die wij met elkaar gemaakt hebben. Aan de hand van wat wij zien en wat we hebben afgesproken maken wij een plan voor het onderhoud aan de wegen tussen nu en vijf jaar. In dit plan geven wij aan hoeveel geld we nodig denken te hebben voor het onderhoud.

Uit het onderzoek naar het budget onderhoud asfaltwegen is gebleken dat er de komende jaren structureel meer moet worden geïnvesteerd in het onderhoud. Zo kan de afgesproken kwaliteit worden gehandhaafd. De aangevraagde gelden hiervoor zijn verwerkt in de begroting.

Groen

Groen komt in vele vormen terug in de openbare ruimte en draagt bij aan een gezondere leefomgeving. Het totale areaal groen binnen de gemeente bedraagt ongeveer 113 hectare. Het grootste areaal bevindt zich in de woongebieden. Langs de plattelandswegen staan de meeste bomen. Het beheer voeren wij uit op basis van een kwaliteit gestuurd (groen)beheersysteem. Het groenbeheer is onder te verdelen in verzorging (kwaliteit onderhoud) en technische staat (kwaliteit inrichting).

Elk jaar laten wij een derde van de ruim 30.000 bomen inspecteren. De kwaliteit van de bomen, de beplanting en de gazons is erg afhankelijk van het klimaat. De effecten van een droge zomer zijn later zichtbaar en vooraf niet te voorspellen. Met de jaarlijkse inspecties ontstaat er een actueel beeld van de kwaliteit van de bomen en eventuele veiligheidsrisico's. De normale werkzaamheden, met betrekking tot bomen, zijn afgestemd op het bomenbeleidsplan.

Bestrijding invasieve exoten

We zien een toename van invasieve exoten. De bestrijding van deze soorten vraagt in de toekomst om meer inzet. Enkele voorbeelden hiervan zijn: Reuzenberenklauw, watervanel, Japanse duizendknoop en de gevlekte Amerikaanse rivierkreeft.

Ecologisch bermbeheer

Sinds 2024 worden de bermen buiten de bebouwde kom ecologisch beheerd. Dit betekent onder andere dat het gras na het maaien wordt afgevoerd. We geven verschillende kruidensoorten hiermee meer ruimte om te kunnen groeien. Deze kruiden zijn op hun beurt weer essentieel voor verschillende bestuivers en daarmee essentieel voor de gezondere leefomgeving. Elk jaar worden de effecten van het ecologisch bermbeheer geïnventariseerd. De gemeenteraad wordt geïnformeerd over de uitkomsten van deze evaluatie. Het ecologisch berm- en slootonderhoud buiten de bebouwde kommen wordt in 2026 opnieuw aanbesteed.

Civiele kunstwerken, oevers en kades

Bruggen, onderdoorgangen, steigers en een monumentale sluis.

Gemeente Weststellingwerf heeft momenteel 63 bruggen in beheer en onderhoud. Hiervan beheren wij gezamenlijk met de gemeenten Steenwijkerland, De Fryske Marren en Ooststellingwerf 3 betonnen verkeersbruggen. Het bruggenbestand bestaat uit één elektrisch bedienbare ophaalbrug, 27 vaste verkeersbruggen, 3 kleine beweegbare ophaalbruggen en 32 kleine vaste bruggen voor fietsers en voetgangers.

Naast de bruggen beheren wij ook aanlegsteigers en een trailerhelling in de passantenhaven bij de Driewegsluis in Nijetrijne. Verder bestaat ons areaal uit spoor- en snelwegonderdoorgangen, 9 steigers en een monumentale keersluis (Rijksmonument). De muziekkoepeel is in 2025 gedemonteerd en verwijderd van het Manaplein in Noordwolde en wordt in 2026 elders in Noordwolde herplaatst.

Periodiek voeren wij onderhoud uit. Eén keer per 5 jaar wordt ons areaal visueel geïnspecteerd door een externe partij. In 2025 is er aan de hand van deze instandhoudingsinspectie een meerjarenonderhoudsplan (MJOP) gemaakt. In 2026 wordt dit plan afgerond.

Oevers en kades

Eind 2024 zijn alle oevers en kades geïnspecteerd. In 2025 is er gestart met het opstellen van een meerjarenonderhoudsplan. In 2026 wordt dit plan afgerond.

Openbare verlichting

De gemeente Weststellingwerf heeft in totaal 4.504 lichtmasten in eigendom en beheer. Het beheer en onderhoud is per 1 april 2025 opnieuw aanbesteed. Met onderhoud bedoelen wij het reinigen en schilderen van masten en armaturen. Ook het oplossen van storingen aan de openbare verlichting en vervangen van masten en armaturen valt onder deze aanbesteding. In 2026 worden ruim 600 lichtmasten gereinigd in tien dorpen. Zoals bekend zijn wij bezig met het versneld vervangen van de openbare verlichting door ledverlichting. Dit leidt tot een besparing op het energieverbruik. In 2025 zijn de laatste armaturen vervangen door nieuwe armaturen met ledverlichting.

Riolering

Wij moeten ons houden aan de wettelijke taken voor het inzamelen, het afvoeren en behandelen van afvalwater, hemelwater en grondwater (zie ook programma 7).

Ons uitgangspunt is om alle werkzaamheden op een doelmatige wijze uit te voeren. Als het mogelijk is, voeren wij de werkzaamheden in OWO-verband uit. Ook werken wij met alle Friese gemeenten, Wetterskip, provincie en Vitens aan maatregelen voor een toekomstbestendige Friese waterketen. Dit is vastgelegd in het Fries bestuursakkoord waterketen (FBWK).

Alle gegevens over de riolering hebben wij vastgelegd in een beheersysteem. Uit dit systeem halen wij een meerjarig overzicht voor het uitvoeren van onderhoud en de vervanging. Dit leggen wij vast in deze begroting en in een investeringsplan.

De aanleg van nieuwe riolering en aanpassingen zijn de komende jaren gericht op het klimaatbestendig maken van de leefomgeving.

Tractiemiddelen

Om te voorkomen dat oude voertuigen uitvallen moeten wij deze regelmatig vervangen. Wij hebben een meerjarig overzicht van de te vervangen voertuigen. Dit hebben wij vertaald in deze begroting en het bijbehorende investeringsplan. Bij vervanging van tractiemiddelen wordt daar waar mogelijk gekozen voor de meest duurzame variant.

Inmiddels is er een elektrische bestelauto aangekocht met een hoog trekgewicht die ingezet kan worden voor onder andere het groenbeheer. Daarom wordt op de gemeentewerf een oplaadstation voor elektrische voertuigen gerealiseerd. Voor het opladen wordt gebruikgemaakt van de stroom die wordt opgewekt door de zonnepanelen op de daken van de gemeentewerf.

Gebouwen

Zoals beschreven in de notitie 'Strategisch omgaan met gemeentelijk vastgoed' zijn onze gebouwen opgedeeld in twee categorieën:

- functionele panden (dragen bij aan het realiseren van doelen van de gemeente);
- niet-functionele panden (op termijn afstoten).

Het onderhoud van de panden is verdeeld in dagelijks onderhoud en planmatig onderhoud (groot onderhoud en planmatige vervangingen). Volgens de NEN 2767-inspecties wordt het geplande onderhoud vastgelegd in een meerjarenonderhoudsplanung. In 2025 zijn deze meerjaren onderhoudsplanningen herzien en opgesteld door een extern adviesbureau.

Voor de functionele panden wordt het onderhoud zo gepland dat het niveau 'sober en doelmatig' blijft. Voor de niet-functionele panden is gekozen om het onderhoud zo minimaal mogelijk uit te voeren. Alleen noodzakelijke maatregelen voor het behoud van de huidige functie en het huidige gebruik van het gebouw worden uitgevoerd.

Door de aangescherpte verduurzamingseisen wordt het gemeentelijk vastgoedbeleid herzien en aangepast. De nadere uitwerking hiervan is opgenomen in programma 8.

Beschikbare middelen voor het onderhoud

Naam beheerplan	Beleidsdocument	Looptijd	Lasten (begroting 2026) X € 1.000	Is er achterstallig onderhoud?	Zo ja, hoeveel?
Tractiemiddelen	N.v.t. (MJOP Tractiemiddelen)	2025-2028	176	Nee	N.v.t.
Gebouwen	Notitie "Strategisch omgaan met gemeentelijkvastgoed"	2022-2036	451	Nee	N.v.t.
(Asfalt)Wegen	Beleidsplan kwaliteitsambitie openbare ruimte	Doorlopend	1.194	Nee	N.v.t.
Elementenverharding	Beleidsplan kwaliteitsambitie openbare ruimte	Doorlopend	802	Nee	N.v.t.
Openbare verlichting	Nota openbare verlichting	Doorlopend	50	Nee	N.v.t.
Bruggen en duikers	Beleidsplan kwaliteitsambitie openbare ruimte	Doorlopend	152	Nee	N.v.t.
Openbaar groen	Beleidsplan kwaliteitsambitie openbare ruimte	Doorlopend	1.230	Nee	N.v.t.
Riolering	GRP 2021 - 2025	2021-2025*	387	Nee	N.v.t.

*Er wordt in 2026 een voorstel gedaan om het GRP 2021-2025 met 2 jaar te verlengen en daarna een visie op te stellen.

Paragraaf Financiering

Portefeuillehouder	Hoen
Organisatie	Advies & Ondersteuning

Inleiding

Het doel van deze paragraaf is om informatie te verstrekken over het treasurybeleid en de beheersing van de financiële risico's. Treasury betreft alle financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's. Treasury richt zich vervolgens op het besturen, beheersen van, het verantwoorden en toezicht houden op de hiervoor genoemde aspecten.

Wettelijke kaders voor gemeentelijk treasurybeleid vinden we terug in de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido), de Wet houdbare overheidsfinanciën (Wet hof), de Algemene wet bestuursrecht (Awb) en in de Gemeentewet met de daaruit afgeleide financiële verordening.

Vanwege de publieke taak van de gemeente gaan we bedachtzaam om met publieke middelen en zijn we transparant over de besteding hiervan. Risicobeheersing is daarbij van groot belang. Mogelijke renterisico's beheersen we via de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Verder stellen we strikte eisen aan het uitzetten van liquide middelen: leningen en garanties mogen we in principe alleen verstrekken voor de uitoefening van de publieke taak. Voor het overige houden we eventuele overtollige middelen aan in 's rijks schatkist (als gevolg van het verplicht schatkistbankieren) zodat deze beschikbaar blijven voor de uitoefening van de publieke taak.

De uitgangspunten

Sinds de invoering van het schatkistbankieren zijn uitzettingen door gemeenten niet mogelijk. Enige uitzondering hierop is dat gemeenten wel geld mogen uitlenen aan andere Nederlandse Overheden. Door een goede (korte en lange termijn) liquiditeitsprognose te hebben, kunnen gemeenten in het aantrekken van geld sturen op het (tijdig) beschikbaar hebben van lang of kort geld. Op dit moment is de rente redelijk stabiel. Met de huidige rentestand blijven de renterisico's die gemeenten daarbij lopen overzichtelijk.

Risicobeheer

De overheid hanteert twee instrumenten, binnen de wet Fido, voor het toetsen van het renterisico: de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Het doel van deze normen is het krijgen van een stabiele rentelast over de jaren.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet vormt de bovengrens waarmee een tijdelijk liquiditeitstekort gefinancierd kan en mag worden met een kortlopende geldlening (korter dan 1 jaar). Als het liquiditeitstekort structureel dreigt te worden, moet er een langlopende geldlening worden aangetrokken. De kasgeldlimiet is vastgesteld op 8,5% van het begrotingstotaal. Het doel van de limiet is de vlottende schuld (kortlopende leningen) te beperken. De berekening van de kasgeldlimiet voor de komende jaren is als volgt:

x € 1.000				
Kasgeldlimiet	2026	2027	2028	2029
Begrotingsvolume	107.141	107.279	106.279	106.845
Het bij het ministeriële regeling vastgestelde percentage	8,50%	8,50%	8,50%	8,50%
De kasgeldlimiet in euro's	9.107	9.119	9.034	9.082

Toelichting kasgeldlimiet

Kasgeldlimiet

We verwachten de komende jaren binnen de kasgeldlimiet te blijven.

Schatkistbankieren

Door de wet fido zijn de decentrale overheden verplicht, boven het voor dat jaar geldende drempelbedrag, hun liquide middelen aan te houden in de schatkist. De hoogte van deze drempel bedraagt 2% van het jaarlijkse begrotingstotaal en bedraagt voor onze gemeente voor 2026 ongeveer € 2.142.820.

Renterisicobeheer

De renterisiconorm stelt een grens aan het te lopen renterisico op de vaste schuld. De risiconorm houdt in dat de jaarlijkse verplichte aflossingen en renteherzieningen niet hoger mogen zijn dan 20% van het begrotingstotaal.

Onze ruimte binnen deze norm is als volgt:

x € 1.000				
Renterisiconorm	2026	2027	2028	2029
Begrotingsvolume	107.141	107.279	106.279	106.845
Het bij het ministeriële regeling vastgestelde percentage	20,00%	20,00%	20,00%	20,00%
Toegestane renterisiconorm	21.428	21.456	21.256	21.369
Renteherziening op vaste schuld (opgenomen)	0	0	0	0
Renteherziening op vaste schuld (uitgezet)	0	0	0	0
Aflossingen	3.345	3.345	3.345	4.345
Huidige renterisiconorm	3.345	3.345	3.345	4.345
Ruimte binnen de toegestane renterisiconorm	18.083	18.111	17.911	17.024

Kredietrisico op verstrekte gelden en gegarandeerde leningen

De rentedragende leningen bestaan voornamelijk uit aan (voormalig) ambtenaren verstrekte hypothecaire geldleningen. De portefeuille krimpt omdat gemeenten geen hypothecaire geldleningen meer mogen verstrekken aan hun personeel. Jaarlijks wordt hierop afgelost. Het risico op de portefeuille is relatief klein, vanwege de hypothecaire zekerheden die tegenover de geleende gelden staan.

Daarnaast hebben we verschillende (indirecte) garanties afgegeven. Op deze garantstellingen wordt in de regel regulier afgelost door de geldnemers. Met betrekking tot de gegarandeerde leningen betreft het veelal geldnemers in de zorg, sociale woningbouw of (sport)verenigingen. Omdat voor de leningen aan de woningcorporaties het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) garant staat, is het kredietrisico voor de gemeente laag.

x € 1.000	
Verstrekte geldleningen en gegarandeerde leningen	Ultimo 2026
Rentedragende leningen	569
Gegarandeerde geldleningen (100%)	1.452
Indirect gegarandeerde geldleningen (WSW-achtervang-50%)	19.754
Totaal	21.775

Gemeentefinanciering

De gemeente hanteert een integrale financieringssysteem. Dat wil zeggen dat we steeds kijken naar de totale financieringsbehoefte van de gemeente op enig moment. Bij de huidige verwachtingen over de renteontwikkeling (redelijk stabiel) wordt goed gekeken naar de liquiditeitsbehoefte. Deze zetten we vervolgens af tegen de opgave om de schuldpositie te verbeteren in absolute zin: uitgangspunt daarbij is een beheersbare schuld waarop op reguliere basis aflossingen plaatsvinden. We laten daarbij de kortlopende schuld niet onnodig hoog oplopen waardoor lang geld moet worden aangetrokken op een voor onze gemeente ongunstig moment: een evenwichtige spreiding van de aflossingen en rentebetalingen is belangrijk bij een beheersbare liquiditeitsbegroting.

Schuld als aandeel van de exploitatie

Ter bevordering van de onderlinge vergelijkbaarheid zijn overheden verplicht om volgens vooraf gestelde richtlijnen onder andere de netto-schuldquote als kengetal te publiceren in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Financieringsbehoefte

De financieringsbehoefte (financieringstekort of -overschot) geeft een indicatie of het aangaan van vaste geldleningen al dan niet noodzakelijk is. Op dit moment hebben wij nog voldoende liquide middelen beschikbaar. We houden het komende jaar de uitgaven van onze investeringen in de gaten om zo te bepalen of en wanneer wij een nieuwe langlopende lening nodig hebben. Gelet op de lopende investeringsambities verwachten we een nieuwe langlopende geldlening aan te moeten trekken in 2028. We blijven binnen de ruimte van de kasgeldlimiet.

x € 1.000				
Financieringsbehoefte per 31 december	2026	2027	2028	2029
Eigen vermogen	57.724	58.681	57.967	57.481
Voorzieningen	6.375	6.279	6.182	6.085
Vaste geldleningen	31.817	28.472	35.127	30.782
	95.916	93.432	99.276	94.348
Vaste activa	91.824	89.700	97.040	92.019
Voorraden	5.791	3.562	1.001	1.001
Bijstelling op basis van geïnventariseerde risico's				
	97.615	93.262	98.041	93.020
Financieringstekort (-) danwel overschot (+) per 31 december	- 1.699	170	1.235	1.328

De wijze van rentetoerekening

In het volgende renteschema staat hoe voor alle jaren de rentetoerekening in deze begroting is vormgegeven. Het renteresultaat is verantwoord bij het Overzicht algemene dekkingsmiddelen, taakveld treasury.

x € 1.000				
Renteschema	2026	2027	2028	2029
Externe rentelasten over de korte en lange termijn	1.355	1.487	1.630	1.705
Externe rentebaten	34	34	34	34
Totaal door te berekenen rente	1.321	1.453	1.596	1.671
Rente die doorberekend wordt aan de grondexploitaties	165	132	84	67
Rente over eigen financieringsmiddelen	0	0	0	0
Aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	1.213	1.373	1.583	1.597
	1.378	1.505	1.667	1.664
Renteresultaat op het taakveld treasury	-57	-52	-71	7

EMU saldo

Het EMU-saldo is het saldo van inkomsten en uitgaven met derden van de gemeente op transactiebasis in een bepaalde periode. Eenvoudig gezegd geeft het EMU-saldo aan of er in een bepaald jaar met reële transacties meer geld uitgegeven is dan er in dat jaar is binnengekomen, of dat er netto geld overgehouden is. Het EMU-saldo is daarmee een indicatie voor de ontwikkeling van de liquiditeits- en financiële positie (eigen vermogen en schulden) van de gemeente.

Het EMU-saldo van één jaar zegt relatief weinig, Een structureel negatief EMU-saldo is echter wel reden tot zorg; dit geeft aan dat de gemeente jaar-op-jaar meer geld uitgeeft dan de gemeente ontvangt. Andersom kan het ook onwenselijk zijn dat het EMU-saldo enkele jaren op rij een flink positief saldo vertoont. Dit geeft immers aan dat de gemeente mogelijk onnodig geld oppot, terwijl het geld besteed kan worden aan voorzieningen in de gemeente.

Het EMU-saldo vervult een rol bij de afspraken die in Europees verband zijn gemaakt over het toegestane maximale tekort ervan op nationaal niveau om de overheidsfinanciën in de Eurozone robuust te houden. In Nederland geldt een macro EMU-tekort voor de decentrale overheden van 0,27 procent van het bruto binnenlands product per jaar.

Vier scenario's uitgelegd

Bij de gemeente kunnen zich vier scenario's voordoen. Hierbij wordt benadrukt dat het bij het beoordelen van de scenario's vooral gaat om de meerjarige ontwikkeling van het EMU-saldo.

Het EMU-saldo is positief:

De gemeente krijgt via reële transacties meer geld binnen dan dat ze uitgeeft. Dit schept ruimte om schulden af te lossen, te sparen en de reservepositie te verhogen. Daarmee draagt de gemeente positief bij aan het EMU-saldo van Nederland.

Het EMU-saldo grenst aan 0:

De gemeente krijgt via reële transacties ongeveer evenveel geld binnen als dat er wordt uitgegeven.

Het EMU-saldo is negatief:

De gemeente geeft via reële transacties meer geld uit dan dat er binnen komt. De gemeente zal schulden moeten maken, leningen moeten aantrekken, of het gespaarde geld moeten aanspreken. Ook kan het zijn dat het eigen vermogen (reserves) afneemt. Hierdoor draagt de gemeente negatief bij aan het EMU-saldo van Nederland.

Maar blijft onder de referentiewaarde: aangezien het EMU-saldo onder de referentiewaarde valt, is de bijdrage van de gemeente aan het EMU-saldo geen aandachtspunt mits de andere overheden zich ook aan hun referentiewaarden houden.

Het EMU saldo overschrijdt de referentiewaarde:

Aangezien het EMU-saldo boven de referentiewaarde uitstijgt, is de bijdrage van de gemeente aan het landelijke EMU-saldo een aandachtspunt.

Het EMU-saldo voor Gemeente Weststellingwerf is negatief voor 2026 en bedraagt €-7.704.000

EMU-saldo		x € 1.000
		Begroting 2026
1.	(+) Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c).	458
2.	(-) Mutatie (im)materiële vaste activa	10.604
3.	(+) Mutatie voorzieningen	-97
4.	(-) Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-2.539
5.	(-) Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en (im)materiële vaste activa	0
Berekend EMU-saldo		-7.704

Paragraaf Bedrijfsvoering

Portefeuillehouder(s)	Van der Graaf en Hoen
Organisatie	Advies & Ondersteuning

De onderdelen inkoop & aanbesteding, informatisering & automatisering, documentaire informatievoorziening, financiële- en personele administratie als ook verzekeringen en datagedreven werken vallen onder de OWO-samenwerking en worden meegenomen in de paragraaf OWO-samenwerking.

Privacy en informatieveiligheid

In de huidige tijd staan we voor een onverminderd, complex en digitaal dreigingslandschap. Er is jaarlijks een toename aan ransomware-aanvallen, datalekken maar ook uitval van processen door incidenten (zoals stroomuitval). Dit betekent dat wij proactief onze digitale veiligheid moeten waarborgen en het vertrouwen van onze inwoners en ondernemers moeten behouden. Dit betekent dat we gaan inzetten op het borgen en versterken van onze digitale weerbaarheid.

Dit willen we bereiken door:

- 1) De kwaliteit van onze basismaatregelen op orde houden, zoals bijvoorbeeld ons toegangsbeheer (zowel online als fysiek), het afsluiten van onze laptops.
- 2) Onze medewerkers (blijven) trainen op het gebied van privacy en informatiebeveiliging.
- 3) Verdere voortzetting van de implementatie van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid 2.0 richting volwassenheidsniveau 3.
- 4) Verder inrichten van onze informatiebeveiligingsorganisatie ten behoeve van groeien naar volwassenheidsniveau 3.
- 5) Tenslotte laten we de gemeente door een extern bureau toetsen op de stand van zaken rond de implementatie van de Algemene Verordening Gegevensbescherming. Aan de hand van deze toetsing komt een advies waar de gemeente zich aankomende jaren op moet focussen.

Rechtmatigheid

De gemeente moet de gemeentelijke taken uitvoeren volgens de relevante wet- en regelgeving. De relevante wet- en regelgeving zijn opgenomen in het normenkader en worden door middel van (verbijzonderde) interne controle getoetst op getrouwheid en rechtmatigheid. De controle op rechtmatigheid komt expliciet tot uiting in de rechtmatigheidsverantwoording van het college bij de jaarrekening. In de rechtmatigheidsverantwoording geeft het college aan in hoeverre de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en de balansmutaties in overeenstemming zijn met de bepalingen in het normenkader. De accountant geeft een oordeel over de getrouwheid van de jaarrekening, waarvan de rechtmatigheidsverantwoording een onderdeel is. Om de rechtmatigheidsverantwoording van het college te waarborgen moet gesteund worden op een adequaat functionerend systeem van interne beheersing en –controle in de organisatie. De interne beheersing en controlewerkzaamheden liggen daarom zoveel als mogelijk in de teams zelf. Daarop aanvullend wordt onafhankelijk de verbijzonderde interne controle uitgevoerd. De kaders voor de (verbijzonderde) interne controles zijn vastgesteld door de gemeenteraad en de aanpak en uitvoering is vastgelegd in het beleidsplan interne beheersing 'Risicogericht en in control' en het jaarplan verbijzonderde interne controle.

Onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid bestuur

Op basis van artikel 213A van de Gemeentewet doet het college jaarlijks onderzoek naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van gevoerde bestuur. Ook in 2026 doen we intern een dergelijk onderzoek. Over de uitkomsten en de opvolging van de uitkomsten van de onderzoeken informeren wij u via de controlecommissie.

Organisatieontwikkeling

De organisatie wil bijdragen aan een veilige, gezonde en prettige samenleving. Hierbij richten wij ons op de volgende 5 kernwaarden:

- betrouwbaar: het nakomen van afspraken, consistent handelen en het zorgen voor transparantie in werk en communicatie;
- eigenaarschap: verantwoordelijkheid nemen voor taken en doelen en het proactief aanpakken van uitdagingen en kansen;
- lef en daadkracht: actief initiatief tonen, beslissingen nemen en handelen zelfs in uitdagende situaties;
- reflectief: kritisch naar eigen handelen kijken, leren van ervaringen en bijdragen aan persoonlijke en teamontwikkeling;
- wendbaar en professioneel: snel en effectief kunnen reageren op veranderende omstandigheden en met een focus op kwaliteit en verbetering van de dienstverlening.

Een belangrijk speerpunt voor 2026 vanuit bedrijfsvoering betreft de implementatie van de, door de raad vastgestelde, dienstverleningsvisie. Daarnaast willen we op termijn de beste werkgever worden in onze regio. Hiervoor zullen we in 2026 de nodige stappen beleidsmatig gaan zetten. Ook zetten we in op de doorontwikkeling van programmatisch werken binnen onze organisatie ten behoeve van de brede maatschappelijke thema's.

Uitvoering Human Resources Management (HRM)

Bij Welzijn in Weststellingwerf staan medewerkers centraal als dragers van een veilige, gezonde en prettige samenleving. Onze HR-visie richt zich op professionaliteit, wendbaarheid en werkplezier. Wij willen een organisatie zijn waar medewerkers verantwoordelijkheid nemen en met lef en daadkracht hun werk doen. Daarom investeren we zowel in systemen als in houding en gedrag van onze mensen. De ontwikkellijn veranderende dienstverlening vraagt dat medewerkers meegaan met maatschappelijke en technologische veranderingen.

Aantrekkelijk werkgeverschap vinden we belangrijk. Dit doen wij door de medewerker te vinden, binden en boeien. Door aandacht te besteden aan onze medewerkers streven we ernaar om het verzuimcijfer onder de 6% te krijgen. We zetten in op vitaliteit en een gezonde werk-privébalans.

Zo bouwen wij aan een organisatie waar medewerkers met trots bijdragen aan Welzijn in Weststellingwerf en zetten we in om een top-werkgever te worden.

Kenmerken		Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
	Rekeningcijfers			
	Fte (inclusief griffie en excl. boventalligen)	337,85	356,31	360,26
	Personen	384	390*	406
	Percentage man	49,2%		
	Percentage vrouw	50,8%		
	Gemiddelde leeftijd in jaren	46,96		
	Dienstverband > 10 jaar	22,7%		
	Instroom	16,9%		
	Doorstroom	3,2%		
	Uitstroom	8,9%		
	Ziekteverzuimpercentage	7,35%	6,00%	6,00%
	Meldingsfrequentie verzuim	1,16	0,90	0,90

* Op basis van geactualiseerde begroting

Paragraaf OWO-samenwerking

Portefeuillehouder(s)	Van der Graaf
Organisatie	Dienstverlening, Bestuur en Organisatie

Inleiding

De OWO-samenwerking is uniek te noemen. De samenwerking in de drie afdelingen, de samenwerking op het regionale of provinciale speelveld én de samenwerking op terreinen waar dit vanzelfsprekend of kostenefficiënt is, werkt.

De OWO-samenwerking werkt continue aan uitvoering van de opdracht in de bestuursovereenkomst:

- De OWO-afdelingen verder te optimaliseren en expertisedeling tussen medewerkers te stimuleren.
- Samenwerking op complexe opgaven en beleidsterreinen aan te gaan wanneer deze samenwerking bijdraagt aan de doelstellingen.
- Samen extern op te trekken richting gezamenlijke deelnemingen en bij bovenlokale vraagstukken wanneer deze samenwerking bijdraagt aan de doelstellingen.

Algemene ontwikkelingen

Gemeenteraadsverkiezingen 2026

In 2026 wordt er een introductiemoment georganiseerd om alle raadsleden van de OWO-gemeenten kennis te laten maken met de OWO-samenwerking.

10 jaar OWO-samenwerking

De OWO-samenwerking bestaat 10 jaar. In 2026 wordt dit jubileum gevierd.

Onze aanpak voor 2026: de OWO-afdelingen verder optimaliseren en expertisedeling stimuleren

De drie OWO-afdelingen werken samen met de afdelingen binnen de drie huizen aan de afhandeling van binnenkomende (aan)vragen, aan de uitvoering van gemeentelijk beleid of aan de ondersteuning van de bedrijfsvoering. Door complexer wordende wetgeving en een veranderende samenleving is het takenpakket van de OWO-afdelingen de afgelopen periode uitgebreid. In 2026 worden daarom de afspraken en processen tussen de OWO-afdelingen en de drie huizen geactualiseerd zodat deze weer beter aansluiten op de huidige praktijk.

De OWO-afdelingen stappen uiterlijk begin 2026 over op een OWO-huisstijl (inclusief briefpapier en enveloppen) om zo de herkenbaarheid van de OWO-samenwerking en efficiency in de uitvoering verder te verbeteren.

Actuele ontwikkelingen binnen de OWO-afdelingen:

- Vanuit de OWO-afdeling Beheer en registratie gaan de drie gemeenten per 2026 over op een nieuw belastingportaal waar inwoners en ondernemers zelf op kunnen inloggen om bijvoorbeeld de WOZ waarde te bekijken. Ook wordt het mogelijk een bezwaarschrift tegen de WOZ-beschikking of gemeentelijke belastingen in te dienen. Later in 2026 volgen ook het verzoek tot kwijtschelding, het aanvragen van de automatische incasso en de aangifte toeristenbelasting. Het wordt eenvoudiger en de afhandeling gaat sneller en nauwkeuriger.
- Met de invoering van de omgevingswet is het wettelijk verplicht een gemeentelijk Uitvoerings- en handavingsstrategie (U&H-strategie) op te stellen. Dit is de opvolger van het VTH-beleidsplan. In de U&H-strategie wordt beschreven hoe de OWO-gemeenten de komende jaren uitvoering geven aan haar taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH). In 2026 start OWO-VTH met het uitvoeren van haar werkzaamheden volgens de U&H-strategie.

- Bij de OWO-afdeling Bedrijfsvoering ligt de focus op de ondersteuning van de drie gemeenten zodat zij hun werkzaamheden goed kunnen uitvoeren. Hierbij is betrouwbare dienstverlening, transparant werken en efficiënt samenwerking altijd uitgangspunt. In de 2e helft van 2026 volgt de nieuwe informatievisie (de i-visie). Deze visie verbindt externe ontwikkelingen (zoals AI, Common Ground) met ambities, opgaven en wensen vanuit de gemeenten zoals de verdere transitie van de ICT-afdeling van een beheer- naar een regieorganisatie.
- De Woo (Wet open overheid) vraagt dat gemeenten steeds meer actief openbaar maken. De drie gemeenten volgen hierbij het tijdspad vanuit de rijksoverheid. OWO-Bedrijfsvoering levert een ondersteunende rol aan de drie huizen bij de invoering van de Woo.

Onze aanpak voor 2026: samenwerking op complexe opgaven en beleidsterreinen aan te gaan

Aanpak ondermijning

In OWO-verband wordt er structureel samengewerkt om ondermijning aan te pakken. Er vinden regelmatig controles plaats op illegale bewoning en er wordt actief deelgenomen aan integrale acties met bijvoorbeeld politie, OM en anderen. Agrariërs blijven een belangrijke doelgroep die we samen met het LTO benaderen om hen voor te lichten over ondermijning en het herkennen van signalen. Er is een landelijke trend dat drugslabs zich verplaatsen van het buitengebied naar de bebouwde kom, waar meer anonimiteit is.

Nieuw evenementenbeleid

In het op te stellen OWO-evenementenbeleid staat waar evenementen kunnen plaatsvinden en aan welke voorwaarden evenementen moeten voldoen. Doel hiervan is helderheid te creëren voor organisatoren, vergunningverleners en inwoners. Het opstellen van het beleid is een langlopend project waarbij we optrekken met onder andere politie, Veiligheidsregio en evenementenorganisatoren. Naar verwachting wordt het beleid in het 3e kwartaal van 2026 aan de drie gemeenteraden voorgelegd.

Uitvoering Omgevingswet: Omgevingsplannen en Nota Omgevingskwaliteit

Het gezamenlijk werken aan de nieuwe omgevingswet blijft waardevol. De komende periode staat in het teken van het opstellen van onder andere de nota Omgevingskwaliteit en de Omgevingsplannen. In de nota Omgevingskwaliteit staan de kwaliteitseisen van onze omgeving beschreven. In het omgevingsplan staan vervolgens algemene regels voor de fysieke leefomgeving. Iedere gemeente krijgt uiteindelijk één nota Omgevingskwaliteit en één Omgevingsplan. Dit is een traject dat nog jaren in beslag neemt.

Informatieveiligheidsbeleid en BIO II

De drie gemeenten werken in OWO-verband aan nieuw informatieveiligheidsbeleid en het voldoen aan de nieuwe Baseline Informatiebeveiliging Overheid II (BIO II). De Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) is het basisnormenkader voor informatiebeveiliging binnen alle overheidslagen (Rijk, gemeenten, provincies en waterschappen).

Energietransitie: het OWO-Energiebureau

Ook rondom de energietransitie werken we in OWO-verband samen. Binnen het OWO-Energiebureau werken energieverkenners die de subsidieregeling Lokale Aanpak Isolatie uitvoeren en met inwoners in gesprek gaan hoe zij hun woning kunnen verduurzamen. In 2026 wordt besloten welke activiteiten in het OWO-Energiebureau een plek krijgen.

Onze aanpak voor 2026: samen extern op te trekken

Fumo

De OWO trekt actief samen op in afstemming met de Fumo. Vanuit de OWO-afdeling VTH, maar ook bestuurlijk wordt er afgestemd over de gezamenlijke koers en inzet richting Fumo. In 2026 wordt er in OWO-verband toegewerkt naar een eenduidige advisering richting colleges en gemeenteraden over de begroting van de Fumo.

Sociaal domein Friesland

Binnen OWO wordt er zowel bestuurlijk als ambtelijk samen opgetrokken en afgestemd over het Sociaal domein Friesland. Vergaderingen worden structureel afgestemd zodat er binnen het Sociaal domein Friesland met één OWO-mond gesproken wordt. Hierdoor zijn de drie gemeenten een stevige gesprekspartner.

Paragraaf Verbonden Partijen

Portefeuillehouder(s)	College
Organisatie	Advies & Ondersteuning

Inleiding

Wij hebben een aantal taken ondergebracht in samenwerkingsverbanden waarin meerdere gemeenten en/of andere instellingen participeren. Het gaat hier om deelnemingen in vennootschappen, gemeenschappelijke regelingen en stichtingen. De samenwerkingsvormen duiden we aan met het begrip 'verbonden partijen'.

Visie op verbonden partijen

Het begrip verbonden partij is vastgelegd in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en is als volgt gedefinieerd: *“Een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de provincie onderscheidenlijk de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft”*.

Financieel belang

Onder een financieel belang wordt verstaan een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is indien de verbonden partij failliet gaat, het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

Bestuurlijk belang

Onder een bestuurlijk belang wordt verstaan zeggenschap, via vertegenwoordiging in het bestuur of via stemrecht. Dit houdt concreet in dat er sprake is van een bestuurlijk belang als een collegelid, een raadslid of een ambtenaar van de gemeente namens de gemeente in het bestuur van de verbonden partij plaatsneemt of namens de gemeente stemt.

Bovenstaande betekent dat organisaties waar bijvoorbeeld enkel sprake is van een financieel belang niet worden gezien als een verbonden partij.

Bij verbonden partijen gaat het om privaatrechtelijke, publiekrechtelijke organisaties en publiek-private samenwerkingen (PPS). Privaatrechtelijke organisaties zijn in het Burgerlijk Wetboek geregeld. Dit kunnen stichtingen, verenigingen, coöperaties en vennootschappen zijn. Bij publiekrechtelijke samenwerking gaat het vooral om de deelname aan gemeenschappelijke regelingen. Deelname vindt plaats binnen de kaders van de Wet gemeenschappelijke regelingen.

Onze visie op verbonden partijen is dat de gemeente alleen deelneemt in een verbonden partij als daarmee de publieke taak is gediend. Er zijn diverse redenen om deel te nemen aan een verbonden partij. Hoewel dat niet bij elke samenwerkingsvorm expliciet wordt vermeld, gaat het vaak om:

- Efficiency voordeel door grotere schaal;
- Risicospreiding;
- Grotere machtspositie ten opzichte van andere partijen in de markt;
- Onvoldoende capaciteit (kwalitatief en kwantitatief) in eigen huis;
- Beter kunnen voldoen aan wet- en regelgeving;
- Wettelijke verplichting.

Zeggenschap in de praktijk

De gemeente kan invloed uitoefenen door middel van:

- Besturen van stichtingen en gemeenschappelijke regelingen
- Vergadering van aandeelhouders
- Raad van commissarissen
- Toezicht

Wij wenden onze invloed aan als het gaat om sturing op (onder andere) financiën, risico's en toekomstvisie. Het zijn vormen van verlengd lokaal bestuur. Hierdoor is de directe invloed per definitie beperkt. Bij een meerderheid voor een voorstel zal de minderheid zich moeten schikken. De democratische controle op de verbonden partijen ligt bij de gemeenteraad. Collegeleden die deel uitmaken van een bestuur van een verbonden partij, leggen verantwoording af aan de raad.

Sinds 1 juli 2022 is de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) gewijzigd. Met deze wijziging is de positie, besluitvorming en controlerende rol van de gemeenteraad versterkt. Een aantal van deze wijzigingen is direct op 1 juli in werking getreden. Het tweede gedeelte is per 1 juli 2024 in werking getreden.

Financieel belang

Het financiële belang in een verbonden partij staat per instelling in de tabel onderaan deze paragraaf.

Beleidsontwikkelingen enkele verbonden partijen **Gemeenschappelijke Regelingen**

Veiligheidsregio Fryslân

De Veiligheidsregio Fryslân (VRF) levert samen met inwoners en organisaties een bijdrage aan een veilig en gezond Fryslân. De VRF richt zich op brandweezorg, publieke gezondheidszorg, jeugdgezondheidszorg en crisisbeheersing. Het beleid van de VRF richt zich op het bevorderen van samenwerking en beter gebruik maken van informatie en technologie. De begroting is opgebouwd uit 4 onderdelen:

1. GGD;
2. Crisisbeheersing;
3. Brandweer;
4. Organisatie

1. GGD

GGD Fryslân werkt elke dag aan de gezondheid en veiligheid van alle inwoners van Fryslân. Dit doet ze voor jong en oud (lyts, jong, grut en wiis), in samenwerking met gemeenten, zorgpartners, scholen en inwoners zelf. In 2026 gaat GGD Fryslân met de volgende punten aan de slag:

- Preventie:
 - Er wordt ook in 2026 ingezet op het voorkomen van gezondheidsproblemen. Dit past bij de landelijke afspraken, zoals het Integraal Zorgakkoord en het Aanvullend Zorg en Welzijnsakkoord.
- Lyts & jong: Een gezonde kansrijke start voor ieder kind
 - Jeugdgezondheidszorg (JGZ): Verdere digitalisering, meer ouderbetrokkenheid, flexibeler contactmomenten (implementatie taakherschikking)
 - Spraak- en taalontwikkeling: Er komt een Friesland brede interventie om taalachterstanden bij jonge kinderen te verkleinen.

- Centrale Zorgverlener Kind naar gezonder gewicht: De Centrale Zorgverlener ondersteunt de ketenaanpak 'kind naar gezonder gewicht'. Door de landelijke ontwikkelingen is het nog onbekend of de Centrale Zorgverlener in 2026 een structurele borging krijgt.
- Versterken mentale gezondheid: In 2026 wordt er actief ingezet op het versterken van de mentale gezondheid van onze jongeren.
- Vaccinaties: In 2026 wordt het RS-virusvaccin toegevoegd aan het Rijksvaccinatieprogramma. Door wijzigingen in het vaccinatieschema is er meer werk en zijn er hogere kosten. De vaccinatiegraad blijft dalen. Daarom bereidt GGD Fryslân maatregelen voor om dit tegen te gaan.
- Grut: Gezondheidspotentieel versterken
 - Om het gezondheidspotentieel te versterken, zet GGD Fryslân zich samen met gemeenten en partners in voor een sterkere sociale basis en meer betrokkenheid van inwoners bij gezondheid.
 - Door de grote vraag naar anticonceptie kan het programma 'Nu Niet Zwanger' meer kosten dan het budget toelaat. Er wordt gekeken naar oplossingen om het programma betaalbaar te houden.
- Wiis: Gezond en vitaal ouder worden
 - De GGD zal in 2026 inzetten op gezond en vitaal ouder worden. Er is aandacht voor het voorkomen van kwetsbaarheid. De positieve kijk op ouderen staat hierin centraal. De ontwikkelingen vanuit het Aanvullend Zorg en Welzijnsakkoord worden hiervoor gevolgd.
- Elkenien:
 - Beleidsadvisering health for all policies: Gemeenten adviseren over integraal beleid om gezondheidsverschillen te verkleinen.
 - Gezonde leefomgeving: GGD Fryslân adviseert gemeenten bij de uitvoering van de Omgevingswet.
 - Monitoring Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO): In 2025 is de jeugd- en schoolmonitor uitgebreid met de module OKO. Vanaf 2026 wordt dit opgenomen in het basispakket voor gemeenten. Hiermee verkrijgen gemeenten inzichten die gebruikt kunnen worden voor het beleid gericht op kinderen en jongeren. Gemeenten die een OKO-gemeente zijn kunnen gebruik maken van extra monitoring en dataverzameling.
 - Infectieziekten en pandemische paraatheid: Onzekerheid over landelijke financiering maakt het lastig om investeringen in pandemische paraatheid vast te houden. Er wordt in 2026 ingezet op de samenwerking met de provincies Groningen en Drenthe.
 - Vaccinatielandschap: In 2025 voert de GGD een inventarisatie uit voor de noordelijke samenwerking binnen de najaar campagne COVID-19. Dit kan leiden tot verdere samenwerking in relatie tot de vaccinatievoorziening voor volwassenen in Noord-Nederland. De visie die ze hiervoor in 2025 opstellen, zal in 2026 worden uitgevoerd als er middelen beschikbaar zijn.
 - Asielzoekers en kwetsbare groepen: In 2026 start een landelijke aanbesteding voor de Publieke Gezondheidszorg Asielzoekers (PGA) en JGZ. Het is nog onzeker wat dit voor Fryslân betekent.
 - Wet op de lijkbezorging: In de septembercirculaire 2024 is aangekondigd dat de nieuwe Wet op de lijkbezorging (Wlb) op 1 januari 2026 in werking treedt. Deze wet brengt extra taken met zich mee voor de gemeentelijke lijkschouwer. Hiervoor komt ieder jaar (van 2026 tot 2031) landelijk € 3,2 miljoen beschikbaar via het gemeentefonds. Binnen de Forensische Geneeskunde werken Fryslân, Drenthe en Groningen sinds 2025 samen onder de naam Forensische Geneeskunde 3Noord.

- Suïcidepreventie (Wet integrale suïcidepreventie): Vanaf 2026 zal deze nieuwe wet van kracht zijn. Gemeenten krijgen de taak om dit lokaal vorm te geven. Afhankelijk van de middelen die aan de gemeente worden toegekend, zal de GGD-ondersteuning bieden.

2. Crisisbeheersing

Met het programma Crisisbeheersing levert de Veiligheidsregio Fryslân een bijdrage aan de fysieke veiligheid van de inwoners van Fryslân. Alles wordt in het werk gesteld om risico's te verkleinen en crises en incidenten te beheersen of te bestrijden.

In 2026 gaat Crisisbeheersing met de volgende speerpunten aan de slag:

- Crisisorganisatie 24/7: de crisisorganisatie beschikt over een robuuste crisis- en brandweerorganisatie, met passend en voldoende personeel;
- De crisisorganisatie draagt bij het voorkomen van crisis: door middel van adviseren en informeren van inwoners, gemeenten, instellingen en andere partijen, met als doel: meer veiligheid en bewustzijn;
- De crisisorganisatie werkt duurzaam en omgevingsbewust: de organisatie is alert op landelijke/maatschappelijke ontwikkelingen, nieuwe risico's/trends en past deze toe in de praktijk en de bedrijfsvoering;
- De crisisorganisatie zet de netwerksamenleving centraal: het verbinden van inwoners, gemeenten, bedrijven en instellingen, met hen samenwerken en het benutten van elkaars kennis en expertise voor, tijdens en na een incident of crisis;
- De crisisorganisatie werkt informatiegestuurd met betrouwbare data: zij ontwikkelt zich tot informatieknooppunt en werkt zoveel mogelijk met betrouwbare en kwalitatief hoogwaardige informatie en data.

3. Brandweer

Het doel van het programma Brandweer Fryslân is om een bijdrage te leveren aan de veiligheid van de inwoners van Fryslân. Zij richten zich op het voorkomen en beheersen van risico's, het bestrijden van brand, en hulp bij ongevallen.

In 2026 zal de Brandweer Fryslân zich, naast de basistaken incidentbestrijding en advies- en controletaken, focussen op onder andere de volgende speerpunten:

- Wij zijn 24/7 alert en paraat: op basis van een betrouwbaar en actueel beeld van de repressieve slagkracht (mens en materieel) anticipeert VRF adequaat op paraatheidsproblemen. In 2026 wordt het dekkingsplan geïmplementeerd en loopt de bouwagenda tot en met 2026. Tevens wil de brandweer de weerbaarheid van de brandweer verhogen. De uitvoering hiervan ligt in 2025 en 2026. Voor alle officieren wordt een vakbekwaamheidsnorm opgesteld en opgenomen in de oefencyclus. De brandweer bevordert de mentale veerkracht van zijn medewerkers door het implementeren van de adviezen die de aanjager mentale gezondheid in 2025 heeft opgesteld;
- Wij dragen bij aan het voorkomen van crises en branden: Door het implementeren van de systematiek 'Risicogericht werken' in alle werkzaamheden, wordt er nauwer samengewerkt met het bevoegd gezag en bedrijven in het kader van controles op brandveiligheid. De brandweer zorgt voor een vakbekwame organisatie op het onderwerp van natuurbrandbestrijding en -beheersing;
- Wij werken duurzaam en omgevingsbewust: De brandweer gaat in 2026 de energietransitie breder integreren in hun vakbekwaamheids- en voorlichtingsactiviteiten. Tevens stemmen zij de materialen af die horen bij het bestrijden van een energietransitie-gerelateerd incident. De brandweer gaat het brandweermaterieel verduurzamen en beperkt hiermee de CO2-uitstoot conform de daarvoor geldende wettelijke verplichtingen.
- Wij zetten de netwerksamenleving centraal: op het gebied van bluswater is de brandweer stevig verbonden met partners zoals Vitens, gemeenten en het Wetterskip.

- Wij werken informatiegestuurd met betrouwbare data: Door focus op bedrijfsprocessen zorgt de brandweer ervoor dat de betrouwbaarheid van onder andere de data omhooggaat. Ook zijn de evaluatiemomenten en de aanwezigheid van medewerkers op vakbekwaamheidsmomenten inzichtelijk. De brandweer is onderdeel van het veiligheidsinformatie-knooppunt en heeft daardoor een verbeterde informatiepositie bij een grootschalig optreden. Door middel van het stelsel van pagers, beschikbaarheidssystemen en de backoffice, speelt de brandweer in op de paraatheid (24/7) van de brandweerposten. Het onderzoek naar de pagers wordt in 2026 afgerond.

4. Bedrijfsvoering

Voor de VRF als organisatie staan de volgende speerpunten in 2026 centraal:

- Personeel: de VRF wil een energieke overheidsorganisatie met bevlogen medewerkers die zich dagelijks inzet voor een veilig en gezond Fryslân. Zij wil een aantrekkelijke werkgever zijn door volop mogelijkheden te bieden voor persoonlijke ontwikkeling en het investeren in de professionalisering van haar medewerkers.
- Integriteitsbeleid en gedragscode: de VRF wil een integere organisatie zijn en dit komt terug in haar kernwaarden: betrokken, betrouwbaar en professioneel. Op basis van deze waarden is het integriteitsbeleid en de gedragscode opgesteld.
- Privacy & security: de VRF heeft organisatorische en technische maatregelen getroffen om de privacy bij verwerking van persoonsgegevens verder te waarborgen. Ook in 2026 zien de functionaris gegevensbescherming en de privacy-officer toe op de toepassing van de privacywetgeving met het doel om incidenten te voorkomen en in aantal te beperken. De VRF is genooddaakt om in de komende jaren passende, nieuwe informatiebeveiligingsmaatregelen te blijven nemen om digitale weerbaarheid te waarborgen. Daarnaast wil de VRF in 2026 voldoen aan de gestelde normen zoals de BIO, NEN7510 en de Cyberbeveiligingswet om de meetbaarheid en verifieerbaarheid te garanderen.
- Organisatiethema's: In de meerjarenkoers 2023-2026 van de VRF staan de volgende organisatiethema's:
 - Passend personeel bij onze adaptieve opgave. Voor de verschillende opgaven, zoals het voortdurend moeten kunnen aanpassen aan wat de buitenwereld van het personeel vraagt, heeft de VRF passend personeel nodig. Gezien de huidige arbeidsmarkt vraagt dit om creativiteit, anders denken en maatwerk.
 - Duurzaamheid. Vanuit het visiedocument 2025-2028 richt de VRF zich op het creëren van een nieuwe basis voor duurzaamheid. Met deze nieuwe aanpak is de VRF beter voorbereid op het behalen van de duurzaamheidsdoelen en het maken van een positieve impact op de organisatie en het milieu.
 - Procesgericht werken. Binnen dit thema staat de dienstverlening aan de Friese inwoner centraal. De VRF ziet procesgericht werken als één van de hulpmiddelen om nog klantgerichter te werken en om het werk op alle niveaus continu te verbeteren. In 2026 voert VRF, onder het motto 'Leren door te Doen!', vijftien tot twintig verbetertrajecten per jaar uit.

Welstandszorg Hûs en Hiem

Hûs en Hiem verzorgt de welstandsadvies en monumentenzorg voor gemeenten in Fryslân. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet is de advisering sterker gericht op een integrale benadering van het begrip Omgevingskwaliteit. Omgevingskwaliteit duidt op het belang van aspecten als cultureel erfgoed, architectonische kwaliteit van bouwwerken, stedenbouwkundige kwaliteit en kwaliteit van natuur en landschap.

Onder regie van De Friese Aanpak wordt op dit moment verkend welke instrumenten ingezet kunnen worden om beter en concreter aan omgevingskwaliteit te kunnen werken. De provincie, gemeenten en Hûs en Hiem doen mee aan deze verkenning. De bevindingen van de verkenners worden besproken in de Algemene Bestuursvergadering van Hûs en Hiem en met de stuurgroep De Friese Aanpak, waarin provincie en alle gemeenten vertegenwoordigd zijn. De volgende stap is om duidelijk te maken wat Fryslân nodig heeft, mede geïnspireerd door andere provincies. We verwachten dat dit proces in 2026 steviger gestalte zal krijgen.

FUMO

Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO) is opgericht als regionale uitvoeringsdienst voor milieu. Gemeenten en provincie zijn wettelijk verplicht de basismilieutaken onder te brengen bij de Omgevingsdienst. De FUMO is een gemeenschappelijke regeling waarin Friese overheden samenwerken. In 2026 richt de FUMO zich op robuustheidscriteria om haar uitvoeringskracht en toekomstbestendigheid te versterken. Deze criteria zijn gerelateerd aan het Interbestuurlijk programma versterking van het VTH-stelsel (IBP-VTH).

Gemeenschappelijke Regeling (GR) Sociale werkvoorziening Fryslân

Als uitkomst van de herstructurering SW bedrijf in 2019 is de GR SW Fryslân omgevormd tot een bedrijfsvoeringsorganisatie. Inhoudelijk wordt er niet meer gestuurd vanuit de GR. Deze sturing is verplaatst naar de dienstverleningsovereenkomsten die de individuele gemeenten hebben afgesloten met Caparis NV. Hierover is meer te lezen in Programma 6, Sociaal Domein. De GR heeft jaarlijks minimale kosten voor bijvoorbeeld het opstellen van de jaarrekening en het faciliteren van de SW raad en de bestuursvergaderingen.

Recreatieschap De Marrekrite

Voor aanleg en onderhoud van recreatieve voorzieningen in de provincie Fryslân is in 1957 de gemeenschappelijke regeling De Marrekrite ingesteld. De belangrijkste taak is het beheer en onderhoud van meer dan 3.800 gratis aanlegplaatsen en het fiets- en wandelknooppuntennetwerk. Ook het aanleggen, aanpassen en uitbreiden van het fiets- en wandelknooppuntennetwerk is onderdeel van het werk van De Marrekrite. Het gebruikelijke onderhoud van fiets- en wandelpaden blijft een taak van de provincie en de gemeenten.

In de regio Zuidoost Friesland wordt samengewerkt aan het ontwikkelen en verbeteren van specifieke routenetwerken, zoals ruiterroutes en ATB-routes. De expertise van 'De Marrekrite' op het gebied van landrecreatie is hierbij ingeschakeld. Verder wordt samen met De Marrekrite gewerkt aan de realisatie van drie TOP's (Toeristische Overstappunten) in de gemeente.

'Recreatieschap De Marrekrite' heeft er eind 2024 met het Routebureau Fryslân een extra taak bijgekregen. Het routebureau komt voort uit de opgave 'Dagrecreatieve Netwerken', als onderdeel van het beleidsprogramma Gastvrij Fryslân van de Provincie Fryslân. Vanuit deze nieuwe taak zal De Marrekrite zich erop richten om het dagrecreatief aanbod in Fryslân goed vindbaar en beleefbaar te maken voor inwoners, toeristen, ondernemers en organisaties.

Naamloze Vennootschappen

Afvalsturing Friesland N.V.

Afvalsturing Friesland N.V., handelend onder de naam Omrin, houdt zich bezig met de verwerking van huishoudelijk afval. De bedrijfsvoering van Afvalsturing Friesland N.V. is gericht op bewerking en verwerking van huishoudelijk afval, het terugwinnen van grondstoffen en de productie van duurzame energie. Op Ecopark de Wierde (gemeente Heerenveen) bevindt zich de scheidings- en bewerkingsinstallatie, waar machines zoveel mogelijk herbruikbare materialen uit het afval halen. Hiermee levert Omrin een belangrijke bijdrage aan de circulaire economie, in lijn met de VANG-doelstellingen (Van Afval Naar Grondstof). De afvalverwerking vindt plaats op basis van nascheiding. In 2026 richt de strategie zich o.a. op maximaal terugwinnen van grondstoffen, duurzame energie en het verlagen van de CO₂eq voetafdruk.

N.V. Fryslân Miljeu

N.V. Fryslân Miljeu, eveneens handelend onder de naam Omrin, is verantwoordelijk voor de inzameling van huishoudelijk afval. Sinds januari 2025 is de gemeente aandeelhouder van N.V. Fryslân Miljeu.

BNG

De BNG is de belangrijkste financier voor Gemeenten, Woningcorporaties, Zorg- en Onderwijsinstellingen. Ook in 2026 zet de BNG in op het terugdringen van de CO₂-uitstoot, door bij het verstrekken van nieuwe geldleningen nadrukkelijk te kijken naar de duurzaamheidsambities van haar klanten. Daarnaast investeert de BNG in digitale innovatie om haar dienstverlening verder te verbeteren.

Stichtingen

Stichting Kredietbank

De Kredietbank wordt door ons ingezet voor schuldregelingstrajecten voor inwoners van onze gemeente. Vanuit de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening bieden we inwoners een oplossing voor hun schuld.

Stichting Comprix

Stichting Comprix is verantwoordelijk voor het openbaar basisonderwijs in de gemeenten Weststellingwerf, Ooststellingwerf en Opsterland. In Weststellingwerf gaat het om 15 basisscholen. Uit de meerjarenbegroting van 2025 tot en met 2029 blijkt dat het bestuur rekening houdt met lokale, regionale en landelijke ontwikkelingen, waaronder regionale demografische ontwikkelingen. De focus in de komende jaren ligt op het gebied van basisvaardigheden en het verkleinen van kansenongelijkheid. Door nauwgezet te monitoren verwacht Comprix flexibel en proactief in te kunnen spelen op veranderende omstandigheden.

Coöperaties

Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân U.A.

Weststellingwerf is lid van de Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân U.A. (OVEF). Vanuit de wens om zoveel mogelijk lokaal opgewekte energie zelf te benutten en meer grip te krijgen op de herkomst en prijsvorming van energie is per 1 januari 2024 het zelflevermodel opgericht. OVEF is daarmee niet langer meer een inkoopcollectief dat periodiek voor haar leden energie inkoopt via aanbestedingen, maar een volwaardig energiebedrijf in brede zin voor Friese overheden en maatschappelijk georiënteerde organisaties.

Centrumregelingen

Centrumregeling Sociaal Domein Friese Gemeenten (uitvoeringsorganisatie Sociaal Domein Friesland (SDF))

De Friese gemeenten streven naar maximale efficiëntie en effectiviteit in de uitvoering van de aan hen opgelegde wettelijke taken in het sociaal domein. Het algemene doel van SDF is specialistische zorg en ondersteuning leveren aan inwoners van alle Friese gemeenten. Alle 18 Friese gemeenten nemen deel in deze GR. De inzet van SDF is opgebouwd uit een aantal onderdelen, waarin de gemeenten naar rato bijdragen. Naast de wettelijk verplichte samenwerking wordt op onderdelen ook vrijwillig samengewerkt.

De kosten komen voort uit de onderdelen:

- Bedrijfsvoering / instandhouding
- Zorg voor Jeugd Friesland
- Friese aanpak mensenhandel
- Inkoop Jeugd
- Rapid Responder GGZ / Crisis Beoordelings Locatie (CBL)
- Maatschappelijk opvang verslavingszorg
- Regeling heroïnebehandeling
- Brede aanpak dakloosheid
- Vrouwenopvang
- Beschermd Wonen
- Uitstapprogramma prostitutie
- Hoofdlijnenakkoord GGZ
- Regionaal Expertiseteam (REX)

De inhoudelijke ontwikkelingen zijn verwerkt in programma 6, sociaal domein.

Overzicht verbonden partijen

Wij nemen deel in de volgende gemeenschappelijke regelingen, stichtingen en vennootschappen:

1. Overzicht Gemeenschappelijke regelingen waarin de gemeente deelneemt

Veiligheidsregio Fryslân		
Vestigingsplaats	Leeuwarden	
Doel deelname	Efficiencyvoordeel door schaalvergroting	
Deelnemers buiten Weststellingwerf	De Friese gemeenten	
Belang	Exploitatiebijdrage 2026: Gezondheid €1.407.472, Crisisbeheer €168.856, Brandweer €1.747.665	
Ontwikkelingen 2026	Beschermen en bevorderen van de gezondheid en veiligheid van inwoners in Friesland. Dit door middel van verbeterde zorg, crisisbeheersing en digitale beveiliging.	
Vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
1-1-2024	€ 8.868.000	€ 82.448.000
31-12-2024	€ 10.661.592	€ 87.343.698
Resultaat 2024	€ 3.643.126	
Portefeuillehouder	Van der Graaf (Veiligheid), Zonderland (Gezondheid)	

FUMO (Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing)		
Vestigingsplaats	Grou	
Doel deelname	Regionale Uitvoerings Dienst (RUD), expertisebundeling door samenwerken	
Deelnemers buiten Weststellingwerf	De Friese gemeenten	
Belang	Exploitatiebijdrage 2026 € 634.000	
Ontwikkelingen 2026	De FUMO geeft advies, verstrekt vergunningen en houdt toezicht op het gebied van natuur- en milieuwet- en regelgeving. In 2026 richt de FUMO zich op robuustheidscriteria om haar uitvoeringskracht en toekomstbestendigheid te versterken.	
Vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
1-1-2024	€ 1.278.771	€5.326.624
31-12-2024	€ 839.506	€ 4.783.724
Resultaat 2024	€ 361.794	
Portefeuillehouder	Den Hartigh	

GR Hus en Hiem		
Vestigingsplaats	Leeuwarden	
Doel deelname	Kennis, inwinnen van deskundige en onafhankelijke adviezen	
Deelnemers buiten Weststellingwerf	De Friese gemeenten, behalve Tytsjerksteradiel	
Belang	In principe budgettair neutraal. Kosten worden in rekening gebracht bij aanvrager vergunning.	
Ontwikkelingen 2026	In 2026 wordt er gewerkt aan het verkrijgen van meer duidelijkheid over wat Fryslân nodig heeft als het gaat om de inzet van instrumenten om beter en concreter aan omgevingskwaliteit te kunnen werken.	
Vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
1-1-2024	€ 256.743	€ 452.937
31-12-2024	€ 382.955	€ 425.448
Resultaat 2024	€ 123.212	
Portefuillehouder	Zonderland	
Recreatieschap voor het Friese Waterland 'De Marrekrite'		
Vestigingsplaats	Uitwellingerga	
Doel deelname	Efficiencyvoordeel, machtspositie en kennisconcentratie	
Deelnemers buiten Weststellingwerf	Provincie Fryslân en diverse Friese gemeenten	
Belang	Exploitatiebijdrage 2026 € 34.819 inclusief bijdrage baggerfonds. Het eigen vermogen is onderverdeeld in diverse fondsen: onderhouds-, bagger- en ontwikkelingsfonds. Deze fondsen zijn bestemmingsreserves en worden aangewend voor de uitvoer van taken, bijvoorbeeld groot vervangingsonderhoud.	
Ontwikkelingen 2026	Geen specifieke ontwikkelingen.	
Vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
1-1-2024	€ 4.328.380	€ 4.893.971
31-12-2024	€ 4.256.355	€ 6.861.369
Resultaat 2024	€ 127.975	
Portefuillehouder	Hoen	

GR SW Fryslân		
Vestigingsplaats	Drachten	
Doel deelname	Uitvoering van de Wet sociale voorziening en de uit deze wet voortvloeiende wettelijke voorschriften	
Deelnemers buiten Weststellingwerf	Achtkarspelen, Heerenveen, Leeuwarden, Ooststellingwerf, Opsterland, Smallingerland en Tytsjerksteradiel	
Belang	Exploitatiebijdrage 2026 €3.000	
Ontwikkelingen 2026	Geen specifieke ontwikkelingen.	
Vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
1-1-2024	€ 0	€ 4.210.000
31-12-2024	€ 0	€ 2.088.000
Resultaat 2024	€ 0	
Portefeuillehouder	Den Hartigh	

2. Lijst met stichtingen waarin de gemeente deelneemt

Stichting Kredietbank Nederland (KBNL)		
Vestigingsplaats	Leeuwarden	
Doel deelname	Op maatschappelijke en zakelijk verantwoorde wijze voorzien in de behoefte aan onder andere geldkrediet, schuldhelpverlening, budgetbeheer, bewindvoering, wettelijke schuldsanering van natuurlijke personen	
Belang	Deelname €90.000	
Ontwikkelingen 2026	Geen specifieke ontwikkelingen.	
Vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
1-1-2023	€ 2.728.000	€ 44.360.000
31-12-2023	€ 3.209.000	€ 47.554.000
Resultaat 2023	Niet bekend	
Portefeuillehouder	Den Hartigh	

Stichting Comprix (openbaar primair onderwijs)		
Vestigingsplaats	Wolvega	
Doel deelname	Voldoen aan wettelijke taak inzake instandhouding van kwalitatief goed openbaar primair onderwijs in een genoegzaam aantal scholen.	
Belang	Indirect in relatie tot onder doel genoemde wettelijke taak, alsmede financieel toezicht door goedkeuring van begroting en rekening van de stichting.	
Ontwikkelingen 2026	Geen specifieke ontwikkelingen.	
Vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
1-1-2024	€ 6.470.458	€ 11.358.717
31-12-2024	€ 6.848.478	€ 12.741.163
Resultaat 2024	€ 378.022	
Portefeuillehouder	Hartog	
Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân U.A.		
Vestigingsplaats	Sneek	
Doel deelname	Samenwerkingsverband op het gebied van beheer en onderhoud van openbare verlichting en gezamenlijke inkoop van duurzame energie.	
Belang	Mede-eigenaar van de energievoorziening en openbare verlichting, waardoor we duurzaam, lokaal en kostenbewust kunnen opereren.	
Ontwikkelingen 2026	Geen specifieke ontwikkelingen.	
Vermogen 31-12-2023	€ 128.948	
Resultaat 2023	- € 297.399	
Portefeuillehouder	Hartog	

3. Lijst deelnemingen in vennootschappen

NV Bank Nederlandse Gemeenten		
Vestigingsplaats	Den Haag	
Doel deelname	BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.	
Belang	Deelname 58.071 aandelen à € 2,50 = € 145.178	
Ontwikkelingen 2026	Geen specifieke ontwikkelingen.	
Vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
1-1-2024	€ 4.721.000.000	€ 110.819.000.000
31-12-2024	€ 4.777.000.000	€ 123.164.000.000
Resultaat 2024	€ 294.000.000	
Portefeuillehouder	Hoen	

OMRIN (Afvalsturing Friesland NV)		
Vestigingsplaats	Leeuwarden	
Doel deelname	Het afval van overheden en bedrijven op een professionele en milieuhygiënisch verantwoorde manier inzamelen, bewerken en verwerken.	
Belang	Deelname 120 aandelen à € 450 = € 54.000	
Ontwikkelingen 2026	In 2026 richt de strategie zich onder andere op het maximaal terugwinnen van grondstoffen, duurzame energie en het verlagen van de CO2eq voetafdruk.	
Vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
1-1-2024	€ 78.528.000	€ 106.366.000
31-12-2024	€ 83.562.000	€ 131.694.000
Resultaat 2024	€ 7.130.000	
Portefuillehouder	Den Hartigh	
OMRIN (Friesland Milieu NV)		
Vestigingsplaats	Leeuwarden	
Doel deelname	Het afval van overheden en bedrijven op een professionele en milieuhygiënisch verantwoorde manier inzamelen, bewerken en verwerken.	
Belang	Deelname 10.500 aandelen à € 65,87 = € 691.635	
Ontwikkelingen 2026	Geen specifieke ontwikkelingen.	
Vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
1-1-2024	€ 11.572.000	€ 26.299.000
31-12-2024	€ 13.030.000	€ 30.506.000
Resultaat 2024	€ 1.621.000	
Portefuillehouder	Den Hartigh	

Paragraaf Grondbeleid

Portefeuillehouder	Hoer en Zonderland
Organisatie	Vastgoed, Grondzaken & Facilitair

Algemeen

Het grondbeleid van de gemeente is weergegeven in de Nota Grondbeleid. Medio 2025 is een nieuwe nota grondbeleid vastgesteld. Deze nieuwe nota vormt het kader voor de wijze waarop de gemeente haar grondbeleid inzet bij nieuwe ontwikkelingen om de ruimtelijke doelstellingen te realiseren.

Grondbeleid kan op hoofdlijnen worden onderverdeeld in actief en faciliterend grondbeleid. In deze paragraaf wordt de financiële stand van zaken van de huidige ruimtelijke ontwikkelingen toegelicht die tot stand zijn gekomen vanuit actief grondbeleid. Dit zijn ontwikkelingen op het gebied van woningbouw en bedrijventerreinen waarvoor de gemeente de grondexploitaties voert en dus de financiële risico's hiervan draagt. De ruimtelijke ontwikkelingen die voortvloeien uit een faciliterend grondbeleid, waar de gemeente financieel niet risicodragend is, worden toegelicht in Programma 8.

In 2025 is voor Wolvega verkend welke potentiële ontwikkellocaties ingezet kunnen worden voor het realiseren van wonen, werken en maatschappelijke voorzieningen. Met deze input wordt beoordeeld waar we welke beleidsdoelstellingen willen realiseren. De instrumenten van het grondbeleid worden vervolgens ingezet om tot ontwikkeling te komen.

Bouwgrond in exploitatie (BIE)

Hieronder wordt ingegaan op de grondexploitaties welke in 2026 actief zijn. Dit betreft in 2026 één grondexploitatie voor woningbouw en drie grondexploitaties voor bedrijventerreinen. In 2025 is de grondexploitatie woningbouw op de voormalige Renbaanschoollocatie in Noordwolde afgesloten.

Vanuit de bestaand grondeigendom is een nieuwe grondexploitatie voor 2026 in ontwikkeling ten behoeve van de realisatie van sociale huurwoningen. Dit betreft locatie Pieterslaan in Wolvega.

Woningbouwlocatie

Lindewijk Wolvega

De begroting 2026 voor de Lindewijk (deelgebieden 1 en 2) sluit aan op de vastgestelde grondexploitatie Lindewijk. Het bestemmingsplan voor deelgebied 2 is een flexibel bestemmingsplan. Dit houdt in dat de verkaveling niet vaststaat. De verkaveling wordt voorafgaand aan iedere ontwikkeling door het college vastgesteld. Door de toegekende subsidie Woningbouw Bouw Impuls (WBI) is het aantal betaalbare woningen in de planning voor de Lindewijk toegenomen tot 62% (dit was 44%).

In 2025 is gestart met de realisatie van het appartementengebouw aan het Tijgerblauwtje. De bouw wordt in 2026 afgerond. Het omliggende (parkeer-)terrein wordt aansluitend (naar verwachting eind 2026) woonrijp gemaakt. Dit zijn de laatste op te leveren woningen en woonrijp werkzaamheden in deelgebied 1.

In deelgebied 2 worden in 2025 naar verwachting een drietal projectmatige kavels aan ontwikkelaars verkocht. Het gaat om in totaal 33 projectmatige woningen, die in 2026 worden opgeleverd. In 2026 worden vervolgens weer nieuwe ontwikkelkavels uitgegeven voor naar verwachting zo'n 50 projectmatige woningen.

Alle particuliere kavels aan de IJsvogelvlinder zijn onder optie of verkocht. Er zijn in 2025 aan de Monarchvlinder 6 nieuwe particuliere kavels in de verkoop gegaan en deze verwachten wij in 2026 te verkopen. De bouwrijp werkzaamheden om te komen tot een nieuwe locatie voor kavelverkoop staan gepland voor het najaar van 2025.

Bedrijventerreinen

De vraag naar nieuwbouwlocaties op bedrijventerreinen blijft positief. Dit betreft zowel ondernemers van binnen als buiten onze gemeente. Ook is er sprake van een behoefte tot uitbreiding van reeds gevestigde bedrijven. De uitgifte van bedrijfskavels op deze bedrijventerreinen vindt plaats volgens het 'Beleid Uitgifte Bedrijfskavels in de gemeente Weststellingwerf'.

De Plantage

Op 'De Plantage' zijn nog twee kavels te verkopen, één zichtlocatie en één niet-zichtlocatie. De verwachting is dat deze kavels in 2026 worden verkocht. De herontwikkeling van de voormalige opvanglocatie aan de Heerenveenseweg maakt ook onderdeel uit van deze grondexploitatie. In 2026 worden hier 13 sociale huurwoningen gerealiseerd. De grondexploitatie van 'De Plantage' loopt tot en met 2029.

Uitbreiding Schipsloot

In de eerste fase van 'Uitbreiding Schipsloot' zijn nog enkele zichtlocaties te verkopen. De verwachting is dat deze kavels in 2026 worden verkocht. Op basis van het in 2025 vastgestelde bestemmingsplan 'Uitbreiding Schipsloot Fase 2' is de uitgifte van nieuwe bedrijfskavels gestart. De eerste verkopen en opbrengsten hiervan worden in 2026 verwacht.

Noord West III te Wolvega

In verband met de nog te realiseren bebouwing op de laatste kavel van het bedrijventerrein, worden afrondende werkzaamheden voor het woonrijp maken van het openbaar gebied in 2026 uitgevoerd. Hiervoor zal de looptijd van deze grondexploitatie met één jaar worden verlengd. Dit leidt mogelijk tot een kleine negatieve bijstelling van de voorziening door rentekosten.

Prognose 2025

Toelichting grondexploitaties

Volgens het 'Besluit Begroting en Verantwoording' (BBV) en de 'Notitie Grondbeleid in begroting en jaarstukken', moet jaarlijks het resultaat per grondexploitatie in de begroting en jaarrekening worden verwerkt. De prognoses in onderstaand overzicht zijn gebaseerd op de vastgestelde grondexploitaties bij de jaarrekening 2024. Voor 2026 zal bij de jaarrekening 2025 blijken welke mutaties moeten plaatsvinden in de voorzieningen en/of er sprake is van winstneming. Verwacht wordt dat er in 2026 geen significante wijzigingen in de voorzieningen hoeven plaats te vinden.

x € 1.000							
Grondexploitaties boekwaarden (BW)	Boekwaarde 31-12-2024	Verliesvoorziening tot 2024	Winstuitname tot 2024	Balanswaarde 1-1-2025	Investerings 2025	Opbrengsten 2025	Balanswaarde 31-12-2025
Woningbouwterreinen							
Wolvega Lindewijk	11.493	1.533	-	9.960	2.493	4.057	8.396
Noordwolde Renbaanschool	- 353	-	192	- 161	171	86	- 76
Totaal	11.139	1.533	192	9.799	2.664	4.143	8.320
Bedrijventerreinen							
Wolvega Noord West III	397	578	-	- 181	187		6
Wolvega Schipsloot	2.154	282	-	1.872	90	1.321	641
Wolvega De Plantage	3.526	3.418	-	108	36	808	- 664
Totaal	6.077	4.278	-	1.799	313	2.129	- 17
Totaal	17.216	5.810	192	11.598	2.977	6.272	8.303

Paragraaf Dynamisch investeringsprogramma

Portefeuillehouder(s)	Hoen, Hartog, Zonderland en Den Hartigh
Organisatie	Projecten

Inleiding

Het dynamisch investeringsprogramma

Bij de Kadernota 2020-2023 hebben we een dynamisch investeringsprogramma ingesteld. In de afgelopen jaren zijn vanuit dit programma middelen beschikbaar gesteld voor diverse investeringen. Daarnaast zijn nieuwe middelen toegevoegd ter voorbereiding op nieuwe investeringen. Dit is bijvoorbeeld vanuit het huidige collegeprogramma gedaan, maar ook rondom de projecten van centrum Wolvega. Het overzicht hieronder geeft inzicht in de ontwikkeling van het dynamisch investeringsprogramma en de dekking daarvan. Uiteraard zijn de opgenomen bedragen schattingen. De financiële vertaling van de projecten nemen we pas in de begroting op als de projecten gereed zijn voor uitvoering. We komen voor de financiële voorstellen en het beschikbaar stellen van de middelen terug bij u.

Dynamische investeringsprogramma

Overzicht ontwikkeling dynamisch investeringsprogramma		
Reserve investeringsambities		
Reserve investeringsambities	actuele stand 2025	11.192.534
Inzet gereserveerde middelen		
Kosten 2026 beheerder Op de Hoogte		-50.000
	Totaal toegezegd	-50.000
Reserve investeringsambities	actuele stand begroting 2026	11.142.534
Waar moet nog een raadsbesluit over komen		
Fietspad fase 3		-580.000
Motie Energiefonds		-500.000
Ander gebruik gemeentehuis		-250.000
Onderhoud wegen en fietspaden		-500.000
Verbeteren verkeerscirculatie Wolvega		-1.000.000
Gebiedsontwikkeling Spokedam		-500.000
Verbetering van zwemgelegenheden		-141.000
Centrum Wolvega: fase 3 ontwikkeling Groene Hart		-2.275.000
Centrum Wolvega: Acht-Pilarenplein		-2.000.000
Betaalbare woningen		-1.000.000
Rentecomponent (voor dekking kap.1st uit reserve inv.ambities)		-2.396.534
	Totaal nog over te beslissen	- 11.142.534
Verwacht saldo Reserve investeringsambities		
		-

Projectleiding/voorbereidingskosten inzetten voor beheer 2026 Op de Hoogte

In de voorjaarsnota 2020 is toegezegd om € 50.000 beschikbaar te stellen voor de voorbereiding- en projectleiderskosten van Bestemming Wolvega. Deze € 50.000 is vanaf dat moment (VJN 2020) gereserveerd in de dynamische investeringsagenda. Doordat wij de voorbereidingskosten en projectleiderskosten van Bestemming Wolvega konden dekken uit de Regiodeal-gelden van Bestemming Wolvega, is deze € 50.000 nog beschikbaar. Het college heeft besloten om deze € 50.000 nu te onttrekken uit de reserve investeringsambities (dynamische investeringsagenda) en in te zetten ter dekking van de kosten voor de beheerder van Huis en Theater op de Hoogte in 2026.

Fietspad langs de Linde fase 3

Fase drie van het Fietspad langs de Linde omvat de ontbrekende schakel tussen de Kontermansbrug en Lolkema's Laene. Het tracé is bepaald met de gebiedscommissie en de provincie Fryslân. Aan de hand van dit tracé is de provincie bezig met het aankopen van de desbetreffende percelen. Na deze provinciale aankoop komt er een raadsvoorstel om de percelen van de provincie te kopen met de middelen uit het Dynamisch investeringsprogramma. Vervolgens start de voorbereiding voor het maken van een definitief ontwerp en bestek. Gelet op het feit dat het bedrag van € 580.000 in 2018 is bepaald en daarna niet is bijgesteld of geïndexeerd, verwachten wij een aanvullend krediet nodig te hebben.

Energiefonds

Medio 2024 is gestart met een maatwerk- en financieel-advies voor een beperkt aantal huishoudens. In 2025 is hier verder op doorgegaan. De focus ligt nu op een groep inwoners die door het Rijk zijn voorgedragen. Als de ervaringen positief zijn, kan besloten worden het aantal huishoudens uit te breiden. Eventueel vervolfinanciering voorzien wij vanuit het door uw raad gereserveerde bedrag.

Ander gebruik gemeentehuis

In 2025 is de herijkte visie op dienstverlening vastgesteld. Wij streven naar een laagdrempelige toegang voor onze inwoners, ondernemers en ketenpartners. Daartoe zullen enkele aanpassingen aan de huisvesting noodzakelijk zijn.

Onderhoud wegen en fietspaden

Op basis van opgestelde toetsingscriteria wordt bepaald waar onderhoud en extra investeringen gewenst en doelmatig zijn. Vanaf 2026 gaan we door met de eerste vervangingswerkzaamheden, in nauw overleg met het waterschap.

Verbeteren verkeerscirculatie Wolvega

Het nieuwe GVVP geeft kaders waaraan ontwikkelingen op en langs wegen en fietspaden in de gemeente getoetst kunnen worden en geeft handvatten voor de inrichting van de openbare infrastructuur. Ook geeft het GVVP inzicht in bestaande verkeerskundige knelpunten. Hierbij wordt ook gekeken naar het functioneren van de verkeersstructuur in met name Wolvega. Door het oplossen van eventuele knelpunten in de verkeersstructuur en deze verder te optimaliseren kan de verkeerscirculatie worden verbeterd. Hierbij wordt specifiek gekeken naar de bereikbaarheid van het centrum en de parkeerterreinen in Wolvega.

Gebiedsontwikkeling Spokedam

Voor de gebiedsontwikkeling Spokedam in Noordwolde zijn er verschillende ontwikkelingen op het gebied van recreatie en toerisme. Door in te zetten op een integrale gebiedsontwikkeling sluiten we aan bij de ingezette ontwikkelingen en ontstaat er de mogelijkheid om koppelkansen in het gebied te benutten.

Verbetering van zwemgelegenheden

In 2026 worden de zwembaden geüpgraded. Hiervoor is al een krediet beschikbaar gesteld. Dit is terug te vinden in programma 5. Sport, Cultuur en Recreatie. Er is nog klein deel gereserveerd in de dynamische investeringsagenda.

In 2026 worden plannen voor mogelijke verbeteringen aan de zwemgelegenheden (de Vlinderplas in Wolvega en Spokedam in Noordwolde) verder ontwikkeld.

Centrum Groene hart

In het vierde kwartaal 2025 of in het eerste kwartaal 2026 wordt een raadsvoorstel aangeboden voor met name het Pastorieplein en de ontwikkelingen daaromheen. Zie verder ook programma 3.

Gebiedsontwikkeling Acht-Pilarenplein

De eerste fase van de ontwikkeling van het Acht-Pilarenplein is gestart. Daarbij wordt gekeken of het Acht-Pilarenplein beter kan worden bereikt. Wij gaan samen met de lokale ondernemers de gebiedsontwikkeling verder vormgeven. De ontsluiting van de parkeerterreinen en de verkeerscirculatie worden hierbij betrokken.

Betaalbare woningen

Voor het stimuleren van woningbouwprojecten hebben we sinds 2024 een bedrag gereserveerd. Zie verder ook programma 8.

Paragraaf Wet open overheid (Woo)

Inleiding

De Wet open overheid (Woo) kent drie doelstellingen:

1. het openbaar maken van informatie op verzoek;
2. het actief openbaar maken van informatie;
3. het in goede, geordende en toegankelijke staat brengen en houden van alle overheidsdocumenten.

Ook de Archiefwet geeft aan dat overheidsdocumenten in goede en geordende staat moeten zijn. Komende periode gaan we kijken hoe we het publicatieproces (het actief openbaar maken) verder willen vormgeven. Tegelijkertijd komt daarbij de beoordeling of onze informatie goed, geordend en toegankelijk genoeg is, of dat hier nog verbeteringen nodig zijn. Tot slot zal ook het openbaar maken op verzoek worden geactualiseerd met de resultaten uit de twee andere doelstellingen.

Eenvoudig gezegd; informatie wordt beter beschikbaar.

Waar staan we?

Bij het openbaar maken op verzoek lopen we er in de praktijk tegen aan dat documenten niet altijd conform de geldende standaarden en procedures worden vastgelegd. Hierdoor kost het bij elkaar zoeken van de benodigde informatie soms veel tijd.

Voor de actieve openbaarmaking zijn voor de gemeente 11 van de 17 verplichte informatiecategorieën van toepassing. Hiervan worden 4 categorieën (die op dit moment verplicht zijn) al reeds via bestaande kanalen gepubliceerd (Wet- en Regelgeving, Organisatiegegevens, Raadsvergaderstukken (en-verslagen) en daarvoor in aanmerking komende Beschikkingen).

De overige 7 categorieën zijn op dit moment nog niet verplicht. Voor 4 van deze categorieën zijn er al (deel)publicaties op de website beschikbaar (Bestuursstukken, Adviezen van adviescolleges, Jaarplannen (en –verslagen) en Onderzoeken. De laatste 3 categorieën worden op dit moment nog niet gepubliceerd (Convenanten, Woo-verzoeken en Klachten).

De informatiehuishouding is nog niet optimaal. Vastgestelde (administratieve) procedures worden niet altijd gevolgd, opslag vindt in sommige gevallen plaats over diverse systemen en door onduidelijkheden in het eigenaarschap is sturing op verzoeken niet eenduidig.

Wat gaan we in 2026 doen?

Het openbaar maken van informatie op verzoek

Woo verzoeken hoeven op dit moment nog niet actief openbaar gemaakt worden. Daarvoor worden in 2026 acties ondernomen om ons hierop voor te bereiden door een publicatieproces in te richten en een Woo-portaal. Daarnaast wordt gewerkt aan bewustwording rondom de Woo. Dit doen we door te wijzen op het belang van goede informatiehuishouding en het volgen van de wettelijke procedures, maar ook bewustwording over wat we schrijven.

Het actief openbaar maken van informatie

Het is op dit moment nog niet bekend wanneer de volgende informatiecategorieën actief openbaar moeten worden gemaakt. De verwachting is begin 2026. We volgen het Rijk en de VNG actief zodat we bekend zijn met deze planning om zo ook de overige informatiecategorieën tijdig openbaar te maken.

Voor de actieve openbaarmaking gaan we, voor de categorieën die nog geen eigen (geautomatiseerd) publicatiekanaal hebben (zoals het Raadsinformatiesysteem (RIS) en de wet- en regelgeving), werken aan een uniform publicatiekanaal (een Woo-portaal) met bijbehorende publicatieprocessen en informatiehuishouding. Reeds bestaande publicaties gaan we niet aanpassen, tenzij dit wordt vereist vanuit de wetgeving.

Het in goede, geordende en toegankelijke staat brengen en houden van alle overheidsdocumenten

We werken aan het verbeteren van de informatiehuishouding. Dit doen we onder andere door het wegwerken van de achterstanden en het implementeren van een kwaliteitssysteem voor informatie- en archiefbeheer. We zetten (de komende jaren) vervolgstappen naar een e-depotvoorziening. De Visie e-depot OWO-samenwerking is in het voorjaar 2024 vastgesteld. Tot slot zijn we gestart met een traject rondom datalabeling, wat de vindbaarheid, maar ook het eventueel anonimiseren eenvoudiger maakt.

Uiteenzetting van de financiële positie

Overzicht van baten en lasten

	x € 1.000					
Programmarekening	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Lasten						
Programma						
0 Bestuur en Ondersteuning	4.787	4.061	4.245	4.326	4.210	4.086
1 Veiligheid	2.135	2.479	2.471	2.482	2.485	2.488
2 Verkeer, Vervoer en Waterstaat	8.423	9.495	9.246	9.501	9.669	9.866
3 Economie	615	338	362	358	725	721
4 Onderwijs	4.291	4.134	4.188	4.112	4.092	4.391
5 Sport, Cultuur en Recreatie	5.066	5.127	5.026	4.741	4.781	4.783
6 Sociaal Domein	40.691	43.784	42.390	42.121	41.487	41.387
7 Volksgezondheid en Milieu	10.258	11.502	10.960	11.116	11.233	11.198
8 Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing	4.092	4.912	3.647	3.354	2.732	2.726
Algemene dekkingsmiddelen						
Overzicht algemene dekkingsmiddelen	828	697	501	505	487	564
Gerealiseerde kosten Overhead						
Overzicht kosten overhead	23.970	21.510	21.669	21.426	21.904	21.872
Onvoorziene uitgaven						
Overzicht onvoorziene uitgaven	0	750	1.350	1.600	1.850	1.850
Totaal Lasten	105.157	108.789	106.056	105.642	105.655	105.933
Baten						
Programma						
0 Bestuur en Ondersteuning	833	460	735	775	747	519
1 Veiligheid	11	16	16	16	16	16
2 Verkeer, Vervoer en Waterstaat	310	200	200	200	200	200
3 Economie	647	21	21	21	21	21
4 Onderwijs	2.332	947	912	912	912	912
5 Sport, Cultuur en Recreatie	837	812	834	667	667	667
6 Sociaal Domein	13.348	12.212	9.489	9.303	9.303	9.303
7 Volksgezondheid en Milieu	7.338	7.693	7.791	7.672	7.672	7.645
8 Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing	2.529	1.061	741	741	645	645
Algemene dekkingsmiddelen						
Overzicht algemene dekkingsmiddelen	72.820	75.175	77.175	77.809	75.999	76.760
Gerealiseerde kosten Overhead						
Overzicht kosten overhead	9.362	9.306	8.597	8.482	8.758	8.758
Totaal Baten	110.367	107.905	106.514	106.599	104.941	105.447
Saldo van baten en lasten	5.210	-884	458	957	-714	-486
Mutaties reserves						
Lasten	6.066	4.882	30	30	30	30
Baten	5.579	6.602	628	680	1.338	1.398
Saldo reserves	-487	1.720	598	650	1.308	1.368
Begrotingssaldo	4.723	836	1.056	1.607	594	882
Saldo incidenteel	813	2.135	872	331	18	-
Saldo structureel evenwicht	5.536	2.971	1.928	1.938	612	882

Overzicht van incidentele lasten en baten

x € 1.000				
Incidentele lasten en baten	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029
Lasten				
0 Bestuur en Ondersteuning				
EU-leader programma	19	19		
3 Economie				
Grondexploitatie bedrijventerreinen	94	93	92	104
Verrekening grondexploitatie met de balans	-94	-93	-92	-104
4 Onderwijs				
Diverse specifieke uitkeringen (SPUK), zie ook bij baten	434	434	434	434
5 Sport, Cultuur en Recreatie				
Diverse specifieke uitkeringen (SPUK), zie ook bij baten	167			
Sportveld SV Olyphia	350			
6 Sociaal domein				
Diverse specifieke uitkeringen (SPUK), zie ook bij baten	120			
Beheerder Kerk op de Hoogte	50			
7 Volksgezondheid en Milieu				
Opgroeien Kansrijke Omgeving (OKO)	45	45	45	
Diverse specifieke uitkeringen (SPUK), zie ook bij baten	638	518	518	518
8 Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Stedelijke Vernieuwing				
Grondexploitatie woningbouwlocaties	187	155	108	79
Verrekening grondexploitatie met de balans	-187	-155	-108	-79
DIOR/HIOR	15			
Beeldkwaliteitsprogramma Openbare Ruimte (IBOR)	15			
Omgevingsplan	294	294		
Uitwerken Omgevingsvisie	250			
Overhead				
DPIA	20			
Totaal incidentele lasten	2.417	1.310	997	952
Baten				
4 Onderwijs				
Diverse specifieke uitkeringen (SPUK), zie ook bij lasten	434	434	434	434
5 Sport, Cultuur en Recreatie				
Diverse specifieke uitkeringen (SPUK), zie ook bij lasten	167			
6 Sociaal domein				
ESF Samen aan de slag	66			
Diverse specifieke uitkeringen (SPUK), zie ook bij lasten	120			
7 Volksgezondheid en Milieu				
Bijdrage Friza voor OKO (zie lasten)	27	27	27	
Diverse specifieke uitkeringen (SPUK), zie ook bij lasten	638	518	518	518
Overhead				
OWO bijdrage van Ooststellingwerf en Opsterland voor OWO-BV	13			
Algemeen				
Onttrekking reserves	80			
Totaal incidentele baten	1.545	979	979	952
Totaal incidentele lasten conform BBV	2.417	1.310	997	952
Totaal incidentele baten conform BBV	1.545	979	979	952
Saldo incidenteel met invloed op het structureel begrotingssaldo	872	331	18	-

Toelichting op tabel incidenteel

Verskil tussen structurele en incidentele inkomsten en uitgaven

Om te bepalen of de begroting van een gemeente in balans is op de lange termijn, is het belangrijk om te weten of uitgaven structureel of incidenteel zijn. Omdat een gemeente meestal structurele taken uitvoert, zijn de structurele inkomsten en uitgaven normaal. Incidentele inkomsten en uitgaven komen minder vaak voor.

Deze incidentele inkomsten en uitgaven moeten volledig worden opgenomen in een verplicht overzicht van incidentele baten en lasten. Dit overzicht wordt opgenomen in zowel de begroting, de meerjarenraming als de jaarrekening.

Bij het bepalen of een uitgave of inkomstenpost incidenteel is, moeten de richtlijnen van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) gevolgd en toegelicht worden. De toelichting moet minimaal de volgende informatie bevatten: Waarom deze post als incidenteel wordt beschouwd en hoelang de post duurt, met een duidelijke en onvoorwaardelijke einddatum.

Toelichting op de tabel

EU-Leader programma

Het EU-Leader programma is een subsidieprogramma dat gericht is op financiering van projecten op het platteland op het gebied van sociaal-economische ontwikkeling, versterking sociale cohesie, klimaat, milieu, water, landschap en biodiversiteit. Leader is bedoeld voor nieuwe projecten die vanuit de samenleving tot stand zijn gekomen en de leefbaarheid van het landelijk gebied versterken. In totaal komt er voor de regio Zuidoost-Friesland gedurende vier jaar € 3,7 miljoen aan Leader-subsidie beschikbaar. Tegenover deze EU-Leadermiddelen moeten de gemeenten die meedoen in de regio Zuidoost-Friesland financieel bijdragen. Voor de gemeente Weststellingwerf betekent dit over een looptijd van vier jaar een bijdrage van € 74.000. Per jaar € 18.500.

Grondexploitatie (lasten programma 3 en programma 8)

Mutaties grondexploitatie zijn naar de aard van de raming incidenteel. Het totaal van de lasten en het totaal van de baten grondexploitatie dient in het overzicht van incidentele baten en lasten opgenomen te worden. De mutatie met de balanspost voorraden, waarmee een saldo van € 0 gerealiseerd wordt, wordt afzonderlijk opgenomen in het overzicht van incidentele baten en lasten. De mutaties grondexploitatie hebben dus geen invloed op het structureel begrotingssaldo. Overigens niet te verwarren met de (tussentijdse) winstneming grondexploitatie, die heeft namelijk wel invloed op het begrotingssaldo en is ook altijd incidenteel.

Sportveld SV Olyphia

In het collegeprogramma 2022-2026 én het coalitieakkoord 2022-2026 benadrukken wij dat het juist nu van belang is om te investeren in maatschappelijke voorzieningen. Op die manier zorgen wij dat accommodaties geschikt blijven voor ontmoeting, beweging en onderwijs. In de Kadernota 2026 is voor sportpark SV Olyphia € 350.000 incidenteel geraamd. De investering is bedoeld voor de elementaire voorzieningen van een sportclub, zoals in de subsidieregeling groot onderhoud sport is beschreven.

Beheerder Kerk op de hoogte

Eind 2025 opende het Huis op de hoogte (voorheen de Ark) als het nieuwe ontmoetingscentrum voor Wolvega zijn deuren. Theater op de hoogte (voorheen Kerk op de hoogte), die een belangrijke rol zal spelen als theater en cultureel centrum, moet echter eerst worden verbouwd. Hierdoor is deze locatie pas eind 2026 operationeel. De exploitatiestichting zal verantwoordelijk zijn voor de exploitatie en het beheer van beide locaties. Voor de dagelijkse, praktische aansturing van de locaties wordt een beheerder gezocht. Volgens het organisatieplan komt deze beheerder in dienst bij de exploitatiestichting zodra deze is opgericht. Om de exploitatiestichting optimaal te ondersteunen om een zo goed mogelijke start te maken, wordt de gemeente tot 2027 opdrachtgever voor de beheerder. Hiervoor is in 2026 € 50.000 beschikbaar. Na 2027 wordt de beheerder overgenomen door de toekomstige exploitatiestichting.

Opgroeien Kansrijke Omgeving (OKO)

Om de doelen die gesteld zijn binnen het gezondheidsbeleid, jeugdbeleid en onderwijsbeleid te behalen is een brede integrale aanpak nodig. Een methodische aanpak waarin wordt gewerkt vanuit bewezen effectieve interventies. De OKO aanpak biedt hiervoor een goed en onderbouwd kader. De kosten gaan voor de baten in deze preventieaanpak. Het doel is dat op termijn er een kostenbesparing kan plaatsvinden op de inzet van (geïndiceerde) jeugdzorg en jeugdhulp. Daarnaast zal het niet alleen een besparing zijn op financiële middelen voor de jeugd maar zal het gezond opgroeien (fysiek en mentaal) ook op de langere termijn effect hebben op een gezonder leven voor inwoners.

We willen inzetten op het vergroten van hun kansen op een veerkrachtig en gezond leven. Het draait om een preventief jeugdbeleid, onderwijs en talentontwikkeling en zorg en ondersteuning voor jonge inwoners die met problemen kampen. We weten dat de groep met een ongunstige sociaaleconomische positie extra kwetsbaar is voor gezondheidsproblemen. Zij leven gemiddeld zelfs 15 jaar korter in goede gezondheid dan mensen met een gunstiger sociaaleconomische positie*. Deze ongelijkheid werkt vaak generaties lang door. Vandaar dat we extra willen inzetten om dit zoveel mogelijk te doorbreken. Dit past ook bij het landelijke beleid gericht op het verkleinen van gezondheidsachterstanden.

*<https://digitaal.scp.nl/ssn2020/gezondheid/>

Duurzame Inrichting Openbare Ruimte (DIOR --> HIOR)

De DIOR is een leidraad die richtlijnen geeft tijdens de planvorming en de inrichting van de openbare ruimte. Zo realiseren we een functioneel, samenhangend en goed te beheren duurzame openbare buitenruimte. Waarbij we niet alleen kijken naar de aanleg maar ook naar het onderhoud over de totale levensduur van onze kapitaalgoederen. Hierbij ontwerpen we slim en investeren we meer in de aanleg, als dit in het onderhoud geld bespaart. De DIOR is een feit een Handboek waar zowel de interne organisatie als externe partijen gebruik van maken bij de ontwikkeling en inrichting van de openbare ruimte. Om die reden wordt de naam DIOR nu HIOR: Handboek Inrichting Openbare Ruimte. De HIOR zal komende periode verder uitgewerkt worden en worden aangeboden ter vaststelling. Na vaststelling is de HIOR verplicht bij alle nieuwbouw- en herinrichtingsprojecten van de openbare ruimte. Ongeacht of het een gemeentelijk plan of een ontwikkeling van een externe initiatiefnemer is. Hiervoor is in 2026 € 15.000 beschikbaar.

Beeldkwaliteitsprogramma Openbare Ruimte (IBOR)

Vanuit wetgeving heeft de gemeente een belangrijke zorgplicht van de openbare ruimte. Met een integraal beheerplan kan gestuurd worden om efficiënt de afgesproken doelen (vastgesteld ambitieniveau) te halen en daarover met inwoners en ondernemers te communiceren. Hiervoor is in 2026 € 15.000 beschikbaar.

Omgevingsplan (OWO)

Onder de omgevingswet moet elke gemeente voor 2032 een gebiedsdekkend omgevingsplan opstellen. Dit omgevingsplan vervangt de bestemmingsplannen, een deel van de gemeentelijke verordeningen en de 'bruidsschat' (= de rijksregels die overgedragen zijn aan de gemeente). Binnen OWO werken we al meerdere jaren samen als voorbereiding op de invoering van de omgevingswet.

De 'Begroting OWO omgevingswetkosten' is opgesteld om inzicht te krijgen in de kosten die de komende jaren op ons af komen vanwege de werkzaamheden die moeten worden verricht vanwege de invoering van de Omgevingswet. Een belangrijk deel van de begroting is de transitiefase om te komen tot een gebiedsdekkend omgevingsplan, maar ook moeten processen verder ingericht worden en moet de kennis van de ambtenaren verder op pijl worden gebracht.

We hebben de intentie om samen te kiezen voor dezelfde structuur en opbouw van het omgevingsplan. Ook willen we een groot deel van de juridische regels hetzelfde laten zijn. De regels die in de huidige situatie te ver uit elkaar liggen blijven verschillend per gemeente. Dit geldt voor regels die op praktische of politieke bezwaren stuiten. De concept-regels worden voorgelegd aan en besproken in het gezamenlijk portefeuillehoudersoverleg omgevingswet. Het omgevingsplan wordt per gemeente uitgewerkt (inclusief kaartmateriaal en specifieke gebiedseigen regels) en voorgelegd aan de gemeenteraad.

Het is een intensieve samenwerking, waarvan periodieke evaluatie noodzakelijk is. Het omgevingsplan wordt opgesteld in delen. Na afronding van elk deel zorgt de opdrachtgever voor evaluatie van de samenwerking, de tijd (aantal uren en doorlooptijd), de kosten en de kwaliteit van het product.

Uitwerken omgevingsvisie

De omgevingsvisie van de gemeente Weststellingwerf is vastgesteld in juni 2019. Begin 2026 leggen wij de contouren van de nieuwe Omgevingsvisie voor aan de raad waarna deze verder wordt uitgewerkt. De besluitvorming over de definitieve Omgevingsvisie vindt eind 2026 plaats. Hiervoor is in 2026 € 250.000 beschikbaar.

Audit DPIA (1x per 3 jaar)

Om aan te tonen dat onze processen voldoen aan de wetgeving (AVG en BIO) moeten we als uitvoeringsmaatregel zogenaamde DPIA's uitvoeren. DPIA staat voor Data Protection Impact Assessment. Een DPIA geeft inzicht in de privacyrisico's die de verwerking van gegevens oplevert voor de betrokkenen, en in de maatregelen die de verantwoordelijke moet nemen om de risico's te beperken en/of te beheersen. Een DPIA moet elke 3 jaar worden herhaald of tussentijds bij grote aanpassingen in de applicatie(s). We hebben 1 keer per 3 jaar een budget van € 20.000 beschikbaar voor een DPIA. In 2026 en vervolgens 2029 is dit budget beschikbaar.

ESF samen aan de slag

In oktober 2024 hebben we besloten een overeenkomst aan te gaan met de centrumgemeente Leeuwarden voor het project 'Samen aan de slag 2024-2025', waardoor we subsidie gaan ontvangen uit het Europees Sociaal Fonds en uit willen geven voor de uitvoering van het participatiebeleid. Voor Weststellingwerf gaat het om een ESF-subsidie (periode 2024-2025) van € 66.300 en een cofinanciering van € 107.300. Deze cofinanciering is reeds gedekt via het taakveld inkoop re-integratietrajecten. De subsidie ESF ter hoogte van € 66.300 zit aan de lastenkant voor 2025 (dan maken we de extra kosten) en de batenkant in 2026 (dan ontvangen we deze).

OWO-bijdrage van Ooststellingwerf en Opsterland voor incidentele middelen OWO bedrijfsvoering

Voor het samenwerkingsverband Ooststellingwerf, Weststellingwerf en Opsterland (OWO) is voor de audit DPIA een incidentele bedrag nodig van € 20.000 (€6.700 per gemeente) in 2026 en in 2029 (zie toelichtingen Audit DPIA hiervoor). De bijdrage vanuit Ooststellingwerf en Opsterland is 2/3 van deze kosten.

Onttrekking reserves

In 2026 wordt er incidenteel € 50.000 onttrokken uit de reserve investeringsambities voor de beheerder Huis op de Hoogte en Theater op de Hoogte. Daarnaast is er vanuit de jaarrekening 2024 budget overgeheveld naar 2026. Dit betreft DIOR en de IBOR, in totaal € 30.000. Dit wordt onttrokken aan de algemene reserve. Onttrekkingen uit de reserve zijn baten voor de exploitatie.

Geprognosticeerde balans 2026-2029

Geprognosticeerde balans 2026-2029							x € 1.000
Activa per 31-12	Rekening 2024	Begroting 2025*	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	
Vaste activa							
(Im)Materiële vaste activa	73.239	74.641	85.245	88.121	85.461	81.440	
Financiële vaste activa: Kapitaalverstrekkingen	981	999	999	999	999	999	
Financiële vaste activa: Leningen en uitzettingen	21.412	18.580	5.580	580	10.580	9.580	
Totaal vaste activa	95.632	94.220	91.824	89.700	97.040	92.019	
Uitrokkende activa							
Voorraden: Onderhanden werk & Overige grond- en hulpstoffen	11.598	8.328	5.790	3.561	1.000	1.000	
Voorraden: Gereed product en handelsgoederen & vooruitbetalingen	1	2	1	1	1	1	
Uitzettingen < 1 jaar	6.868	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	
Liquide middelen	371	350	350	350	350	350	
Overlopende activa/bijstelling o.b.v. geïnventariseerde risico's	4.494	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000	
Totaal uitrokkende activa	23.332	17.680	15.141	12.912	10.351	10.351	
Totaal activa	118.964	111.900	106.964	102.613	107.391	102.370	
Passiva per 31-12							
	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	
Eigen vermogen							
Eigen vermogen	57.750	57.266	57.724	58.681	57.967	57.481	
Voorzieningen	6.569	6.472	6.375	6.279	6.182	6.085	
Vaste schulden	38.507	35.162	31.817	28.472	35.127	30.782	
Totaal vaste passiva	102.826	98.900	95.916	93.432	99.276	94.348	
Uitrokkende passiva							
Uitrokkende schulden	6.445	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	
Overlopende passiva	9.693	8.000	6.048	4.181	3.115	3.022	
Totaal uitrokkende passiva	16.138	13.000	11.048	9.181	8.115	8.022	
Totaal passiva	118.964	111.900	106.964	102.613	107.391	102.370	

* betreft de geactualiseerde begroting 2025

Toelichting op de geprognosticeerde balans

In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV, art. 20; lid 1 b) is de verplichting vastgesteld dat de gemeenten een geprognosticeerde begin- en eindbalans van de begrotingsjaren opnemen onder de uiteenzetting van de financiële positie. Het meerjarig opnemen van de geprognosticeerde balans geeft de raad meer inzicht in de ontwikkeling van de investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen en de financieringsbehoefte. Voor meer inhoudelijke duiding verwijzen wij graag naar de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing en de paragraaf financiering.

In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing worden de verplichte kengetallen genoemd. Deze kengetallen zijn gebaseerd op de geprognosticeerde balans. Een van de kengetallen is het solvabiliteitsratio. Het geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. De solvabiliteitsratio is een kengetal dat weergeeft welk deel van het gemeentelijk vermogen is gefinancierd met eigen vermogen. Conclusie op basis van deze geprognosticeerde balans is dat de solvabiliteitsratio de komende jaren ruimschoots boven ons streefpercentage van minimaal 20% blijft.

Reserves en Voorzieningen

x 1.000						
Reserves en voorzieningen						
Stand per 31 december	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Algemene reserve						
Algemene reserve	14.277	16.237	17.263	18.870	19.463	20.345
Totaal Algemene reserve	14.277	16.237	17.263	18.870	19.463	20.345
Bestemmingsreserves						
Reserve afvalstoffenverwijdering	588	588	588	588	588	588
Reserve vervanging/onderhoud riolering	727	727	727	727	727	727
Reserve spoedzoekers	34	423	423	423	423	423
Bestemmingsreserve investeringsambities	14.269	11.193	11.143	11.143	11.143	11.143
Bestemmingsreserve energietransitie	384	413	443	473	503	533
Dekkingsreserve kapitaallasten	22.748	27.686	27.138	26.458	25.120	23.722
Totaal bestemmingsreserves	38.750	41.029	40.461	39.812	38.504	37.136
Totaal reserves	53.027	57.266	57.724	58.681	57.967	57.481
Voorzieningen						
Voorziening nalatenschap dames Hofstee	151	151	151	151	151	151
Voorziening verlofsparen	359	359	359	359	359	359
Voorziening RVU	152	152	152	152	152	152
Voorziening uitkering pensioenen gewezen wethouders	4.531	4.375	4.220	4.064	3.909	3.754
Voorziening opbouw pensioenen gewezen wethouders	846	922	999	1.075	1.152	1.228
Voorziening ontslagvergoeding voormalige wethouders	13	13	13	13	13	13
Voorziening afkoopsom onderhoud graven	518	501	483	465	447	430
Totaal voorzieningen	6.569	6.472	6.375	6.279	6.182	6.085
Totaal reserves en voorzieningen	59.596	63.738	64.099	64.960	64.149	63.566

Algemene reserve

Doel

Reserve ter dekking van (on)voorziene risico's die niet op een andere wijze zijn op te vangen. Onvoorziene risico's zijn risico's die niet van te voren zijn in te schatten, niet te voorkomen en niet te beïnvloeden zijn.

Mutatie

Het resultaat van 2024 is deels toegevoegd aan de algemene reserve. Daarnaast wordt in 2025 € 2,5 miljoen onttrokken aan de algemene reserve voor de budgetoverheveling van incidentele budgetten uit 2024. In 2026 volgt nog een bedrag van € 30.000 voor de budgetoverheveling.

Het geraamde exploitatiesaldo van 2025 (stand voorjaarsnota) van € 836.000 en de saldi uit deze meerjarenbegroting 2026-2029 verrekenen we ook met de algemene reserve. Eind 2029 komen we dan uit op een stand van € 20,3 miljoen.

Bestemmingsreserves

Reserve afvalstoffenverwijdering

Doel

Egalisatiereserve om eventuele fluctuaties in het tarief op te kunnen vangen.

Mutatie

Uitgangspunt is een 100% kostendekkende exploitatie. In 2026 is het dekkingspercentage van de afvalstoffenheffing 100%, zie ook paragraaf lokale heffingen. Er wordt om die reden geen beroep gedaan op deze egalisatiereserve.

Reserve vervanging/onderhoud riolering

Doel

Egalisatiereserve om eventuele fluctuaties in het tarief op te kunnen vangen.

Mutatie

Uitgangspunt is een 100% kostendekkende exploitatie. In 2026 is het dekkingspercentage van taakveld riolering 100%, zie ook paragraaf lokale heffingen. Er wordt om die reden geen beroep gedaan op deze egalisatiereserve.

Reserve spoedzoekers

Doel

Deze reserve is bij de resultaatbestemming van de jaarstukken 2023 door de raad ingesteld voor het huisvesten van spoedzoekers. De reserve is gevoed vanuit deze resultaatbestemming 2023 (€ 550.000) en 2024 (€ 1.120.000).

Mutatie

In de 2025 is een deel (€ 732.000) van de reserve ingezet voor huisvesting van opvang Oekraïners en daarmee overgeheveld naar de dekkingsreserve kapitaallasten huisvesting Oekraïners/statushouders. Eerder is dit ook in 2024 al gedaan.

Bestemmingsreserve investeringsambities

Doel

Deze reserve is bij de behandeling van de jaarstukken 2017 door de raad ingesteld. De reserve is gevoed vanuit diverse raadsbesluiten, waaronder voordelige exploitatieresultaten, de voorziening precario, het collegeprogramma 2024-2027 en voorjaarsnota's/kadernota's.

Mutatie

De reserve wordt ingezet voor de dekking van projecten uit het dynamisch investeringsprogramma. De financiële vertaling van de projecten wordt pas in de begroting opgenomen als de projecten gereed zijn voor uitvoering. Dit wordt voorgelegd aan de gemeenteraad. In de paragraaf 'Dynamisch investeringsprogramma' zijn projecten opgenomen die vanuit deze bestemmingsreserve gedekt worden. In 2026 worden de kosten (€ 50.000) voor de beheerder van Huis en Theater op de Hoogte uit deze reserve onttrokken. Deze € 50.000 was reeds toegezegd voor de voorbereidings- en projectleidingskosten van Bestemming Wolvega. Deze kosten konden echter gedekt worden uit de Regiodeal-gelden, waardoor de € 50.000 in de reserve nog beschikbaar was.

Bestemmingsreserve energietransitie

Doel

Deze reserve is in de loop van 2019 door de raad ingesteld. Het is gevoed met de eenmalige bijdrage van € 248.500 voor de realisatie van de zonneparken Wolvega en Noordwolde. Daarnaast worden jaarlijks de huuropbrengsten van de zonneparken in deze reserve gestort.

Mutatie

De reserve wordt de komende jaren gevoed met de jaarlijkse huuropbrengst van de zonneparken. Het wordt ingezet voor de uitvoering van het gemeentelijk klimaat- en duurzaamheidsbeleid.

Dekkingsreserve kapitaallasten

Doel

Deze reserve bestaat uit het totaal van dekkingsreserves kapitaallasten. Deze zijn door de raad ingesteld voor de dekking van de kapitaallasten van diverse projecten waaronder de projecten centrumplan Wolvega, herinrichting de Blesse, project Driewegsluis, aankoop vastgoed Wolvega en investeringen huisvesting Oekraïners. De reserve is gevoed vanuit de bestemmingsreserve investeringsambities en de resultaatbestemming bij de jaarrekening 2023.

Mutatie

Zodra een investering afgerond is, gaan de kapitaallasten op de exploitatie drukken. Deze lasten worden gedekt door een onttrekking aan deze bestemmingsreserve. Dit is vanaf 2025 het geval.

Als een project klaar is, berekenen we de benodigde dekking opnieuw aan de hand van de definitieve investeringsbedragen (via de componentenbenadering).

Voorzieningen

Voorziening nalatenschap dames Hofstee

Doel

Deze voorziening is gevormd uit een legaat met als verplichting dat de opbrengsten ten gunste komen van de Triade.

Mutatie

Jaarlijks vindt zowel een dotatie als een onttrekking aan deze voorziening plaats ter grootte van de bespaarde rente. Dit bedrag komt ten goede aan de Triade.

Voorziening verlofsparen

Doel

Deze voorziening voorziet in de dekking van de verplichting van spaarverlof van medewerkers.

Mutatie

Jaarlijks wordt de verplichting voor het spaarverlof berekend en de voorziening hierop aangepast.

Voorziening RVU

Doel

Deze voorziening voorziet in de dekking van de verplichting van de RVU-regeling van medewerkers. Bij de RVU-regeling nemen medewerkers ontslag en volgt er een (maandelijkse) ontslagvergoeding die de medewerker in staat stelt om te overbruggen tot aan de AOW-leeftijd.

Mutatie

Jaarlijks wordt de verplichting voor de RVU-regeling berekend en de voorziening hierop aangepast.

Voorziening uitkering pensioenen gewezen wethouders

Doel

Pensioenuitkering aan (weduwen/weduwnaars van) gewezen wethouders.

Mutatie

De genoemde pensioenuitkeringen worden hieruit betaald. Jaarlijks wordt gekeken of deze voorziening nog op peil is.

Voorziening opbouw pensioenen gewezen wethouders

Doel

Reservering voor de pensioenen van wethouders.

Mutatie

Jaarlijks wordt de hoogte van deze voorziening op peil gebracht aan de hand van actuariële berekeningen.

Voorziening ontslagvergoeding voormalig wethouders

Doel

Reservering voor de betaling van wachtgeld voor voormalig wethouders.

Mutatie

Jaarlijks wordt de hoogte van deze voorziening op peil gebracht aan de hand van de laatste ontwikkelingen aangaande de wachtgeldregeling.

Voorziening afkoopsom onderhoud graven

Doel

Deze voorziening voorziet in de dekking van toekomstige onderhoudskosten aan de graven en begraafplaats.

Mutatie

Jaarlijks wordt de afkoopsom van het onderhoud voor toekomstige jaren gedoteerd in de voorziening. De onttrekking betreft de bijdrage aan de exploitatie voor het betreffende jaar.

Structurele reservemutaties

In deze tabel worden de structurele reservemutaties weergegeven. Dit betreft de structurele storting van de huuropbrengsten van de zonneparken. Daarnaast is het de onttrekking vanuit de dekkingsreserve kapitaallasten. Deze onttrekking is ook structureel.

+ = storting - = onttrekking					x 1.000
Structurele reservemutaties					
	2026	2027	2028	2029	
Bestemmingsreserves					
Bestemmingsreserve energietransitie	30	30	30	30	
Dekkingsreserve kapitaallasten	-548	-680	-1.338	-1.398	
Totaal structurele reservemutaties	-518	-650	-1.308	-1.368	

Meerjareninvesteringsplan 2026-2029

Hierbij bieden wij u het investeringsplan voor de begrotingsperiode 2026-2029 aan. We vragen u om de middelen die we in 2026 hiervoor willen investeren beschikbaar te stellen. De bijbehorende lasten zijn meerjarig meegenomen in deze programmabegroting.

Geplande investeringen

Geplande investeringen 2026 - 2029		Bruto investering 2026	Bruto investering 2027	Bruto investering 2028	Bruto investering 2029	Toelichting dekking
Programma 2						
	Meerjarig investeringskrediet kwaliteit wegen	750.000	500.000	500.000	0	Algemene exploitatie
Programma 4						
	Investeringsbudget gemeentelijke gebouwen op basis van het MJOP	922.000	71.500	0	367.000	Algemene exploitatie
	ISHP	7.535.266	0	0	0	Algemene exploitatie (vanaf 2028)
Programma 5						
	Investeringsbudget gemeentelijke gebouwen op basis van het MJOP	667.500	378.500	605.000	176.000	Algemene exploitatie
Programma 6						
	Investeringsbudget gemeentelijke gebouwen op basis van het MJOP	82.500	0	0	67.000	Algemene exploitatie
Programma 7						
	<u>Budget rioleringswerkzaamheden:</u>					
	Vervangen riolering	250.000	250.000	250.000	250.000	Reserve
	Vervangen rioolgemalen (elektromechanisch)	153.125	62.500	153.125	62.500	Reserve
	Aanleg hemelwaterriool	687.500	1.956.250	0	0	Reserve
Programma overhead						
	Budget informatisering	450.000	450.000	450.000	450.000	2/3 bijdragen van derden, overig alg. exploitatie
	Vervangingsbudget automatisering hardware	301.645	171.140	380.863	302.727	2/3 bijdragen van derden, overig alg. exploitatie
	Vervangingsbudget automatisering software	152.874	1.547.200	292.966	208.160	2/3 bijdragen van derden, overig alg. exploitatie
	Laptops	90.000	90.000	90.000	90.000	2/3 bijdragen van derden, overig alg. exploitatie
	Tractie	727.500	310.000	165.000	30.000	Algemene exploitatie
	Investeringsbudget gemeentelijke gebouwen op basis van het MJOP	284.000	111.500	302.000	521.500	Algemene exploitatie
Totaal geplande investeringen		13.053.910	5.898.590	3.188.954	2.524.887	

Bijlagen

Bijlage 1: Taakvelden overzicht

Taakvelden Lasten

taakveld	Omschrijving	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029
WES_0-1.26	Bestuur	2.148	2.147	2.129	2.129
WES_0-2.26	Burgerzaken	2.097	2.178	2.081	1.957
WES_0-3.26	Beheer overige gebouwen en gronden	334	341	345	345
WES_0-4.26	Overhead	21.669	21.426	21.904	21.872
WES_0-5.26	Treasury	-22	-18	-37	40
WES_0-61.26	OZB woningen	211	211	211	211
WES_0-62.26	OZB niet-woningen	211	211	211	211
WES_0-64.26	Belastingen overig	90	90	90	90
WES_0-8.26	Overige baten en lasten	2.418	3.220	2.456	2.744
WES_0-10.26	Mutaties reserves	30	30	30	30
WES_1-1.26	Crisisbeheersing en brandweer	2.096	2.108	2.111	2.113
WES_1-2.26	Openbare orde en veiligheid	375	375	375	375
WES_2-1.26	Verkeer en vervoer	6.556	6.699	6.575	6.776
WES_2-3.26	Recreatieve havens	72	66	69	69
WES_2-4.26	Economische havens en waterwegen	49	49	49	49
WES_2-5.26	Openbaar vervoer	4	4	4	4
WES_3-1.26	Economische ontwikkeling	113	111	111	111
WES_3-2.26	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	17	17	383	379
WES_3-3.26	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	176	175	175	175
WES_3-4.26	Economische promotie	56	56	56	56
WES_4-2.26	Onderwijshuisvesting	2.557	2.480	2.461	2.760
WES_4-3.26	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.632	1.631	1.631	1.631
WES_5-1.26	Sportbeleid en activering	614	586	581	586
WES_5-2.26	Sportaccommodaties	2.421	2.105	2.124	2.150
WES_5-3.26	Cult.presentatie, -productie en -partic.	457	457	484	457
WES_5-4.26	Musea	115	115	115	115
WES_5-5.26	Cultureel erfgoed	97	155	154	153
WES_5-6.26	Media	612	612	612	612
WES_5-7.26	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	3.275	3.394	3.684	3.680
WES_6-1.26	Samenkracht en burgerparticipatie	2.849	2.641	2.608	2.507
WES_6-21.26	Toegang en eerstelijnsvoorziening WMO	23	23	23	23
WES_6-22.26	Toegang en eerstelijnsvoorziening Jeugd	12	12	12	12
WES_6-23.26	Toegang en eerstelijnsvoorziening Integr	3.953	3.953	3.953	3.953
WES_6-3.26	Inkomensregelingen	11.265	11.265	11.265	11.265
WES_6-4.26	WSW en beschut werk	4.046	4.046	4.046	4.046
WES_6-5.26	Arbeidsparticipatie	1.451	1.390	1.390	1.390
WES_6-60.26	Hulpmiddelen en diensten (WMO)	955	955	955	955
WES_6-711.26	Huishoudelijke hulp (WMO)	3.411	3.411	3.411	3.411
WES_6-712.26	Begeleiding (WMO)	1.782	1.782	1.782	1.782
WES_6-713.26	Dagbesteding (WMO)	969	969	969	969
WES_6-714.26	Overige maatwerkarrangementen (WMO)	140	140	140	140
WES_6-751.26	Jeugdhulp ambulant lokaal	701	701	701	701
WES_6-752.26	Jeugdhulp ambulant regionaal	5.240	5.240	5.240	5.240
WES_6-753.26	Jeugdhulp ambulant landelijk	100	100	100	100
WES_6-761.26	Jeugdhulp met verblijf lokaal	500	500	500	500

WES_6-762.26	Jeugdhulp met verblijf regionaal	2.000	2.000	2.000	2.000
WES_6-763.26	Jeugdhulp met verblijf landelijk	500	500	500	500
WES_6-811.26	Beschermd wonen (WMO)	50	50	50	50
WES_6-812.26	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	73	73	73	73
WES_6-791.26	PGB WMO	134	134	134	134
WES_6-792.26	PGB Jeugd	150	150	150	150
WES_6-821.26	Jeugdbescherming	772	772	772	772
WES_6-822.26	Jeugdreclassering	25	25	25	25
WES_6-91.26	Coördinatie en beleid WMO	836	836	836	836
WES_6-92.26	Coördinatie en beleid Jeugd	455	455	-145	-145
WES_7-1.26	Volksgesondheid	2.145	2.026	2.026	1.985
WES_7-2.26	Riolering	2.289	2.563	2.680	2.686
WES_7-3.26	Afval	3.698	3.697	3.697	3.696
WES_7-4.26	Milieubeheer	2.396	2.393	2.393	2.393
WES_7-5.26	Begraafplaatsen en crematoria	431	437	438	437
WES_8-1.26	Ruimte en leefomgeving	1.852	1.562	978	978
WES_8-2.26	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreine				
WES_8-3.26	Wonen en bouwen	1.460	1.452	1.408	1.403
		107.141.424	107.278.959	106.278.795	106.844.627

Taakvelden baten

taakveld	Omschrijving	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029
WES_0-1.26	Bestuur	-61	-61	-61	-61
WES_0-2.26	Burgerzaken	-674	-714	-685	-457
WES_0-3.26	Beheer overige gebouwen en gronden	-1	-1	-1	-1
WES_0-4.26	Overhead	-8.597	-8.482	-8.758	-8.758
WES_0-5.26	Treasury	-161	-161	-161	-161
WES_0-61.26	OZB woningen	-3.343	-3.343	-3.343	-3.343
WES_0-62.26	OZB niet-woningen	-2.019	-2.019	-2.019	-2.019
WES_0-64.26	Belastingen overig	-142	-142	-142	-142
WES_0-7.26	WES.uitkeringen en ov. uitkeringen GF	-71.280	-71.914	-70.104	-70.865
WES_0-10.26	Mutaties reserves	-628	-680	-1.338	-1.398
WES_1-2.26	Openbare orde en veiligheid	-16	-16	-16	-16
WES_2-1.26	Verkeer en vervoer	-106	-106	-106	-106
WES_2-3.26	Recreatieve havens	-31	-31	-31	-31
WES_2-5.26	Openbaar vervoer	-6	-6	-6	-6
WES_3-2.26	Fysieke bedrijfsinfrastructuur				
WES_3-3.26	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-21	-21	-21	-21
WES_3-4.26	Economische promotie	-230	-230	-230	-230
WES_4-2.26	Onderwijshuisvesting	-445	-445	-445	-445
WES_4-3.26	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-467	-467	-467	-467
WES_5-1.26	Sportbeleid en activering	-167			
WES_5-2.26	Sportaccommodaties	-630	-630	-630	-630
WES_5-5.26	Cultureel erfgoed	-20	-20	-20	-20
WES_5-6.26	Media				
WES_5-7.26	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-75	-75	-75	-75
WES_6-1.26	Samenkracht en burgerparticipatie	-287	-167	-167	-167
WES_6-22.26	Toegang en eerstelijnsvoorziening Jeugd	-38	-38	-38	-38
WES_6-3.26	Inkomensregelingen	-8.873	-8.873	-8.873	-8.873
WES_6-5.26	Arbeidsparticipatie	-66			
WES_6-60.26	Hulpmiddelen en diensten (WMO)	-6	-6	-6	-6
WES_6-711.26	Huishoudelijke hulp (WMO)	-220	-220	-220	-220
WES_7-1.26	Volksgezondheid	-147	-27	-27	
WES_7-2.26	Riolering	-2.549	-2.549	-2.549	-2.549
WES_7-3.26	Afval	-4.338	-4.338	-4.338	-4.338
WES_7-4.26	Milieubeheer	-548	-548	-548	-548
WES_7-5.26	Begraafplaatsen en crematoria	-209	-209	-209	-209
WES_8-2.26	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreine				
WES_8-3.26	Wonen en bouwen	-740	-740	-644	-644
		-107.141.424	-107.278.959	-106.278.795	-106.844.627

Bijlage 2: Subsidieplafonds

Subsidieplafonds

In deze bijlage staan 2 soorten subsidies:

- Subsidies aan de preferente instellingen/organisaties. Deze subsidieplafonds moeten door de raad worden vastgesteld.
- Subsidies op basis van een subsidieregeling. In de regeling staan de voorwaarden en dergelijke. De uitvoering van subsidieregeling is gedelegeerd aan b&w. Wij geven hier op een opsomming van de bestaande subsidieregelingen.

Overzicht subsidies per preferente instelling

Beleidsproduct	Preferente organisatie	2026
Veiligheid		
Veiligheid	Stichting Scala	€ 21.095
Verkeer, Vervoer en Waterstaat		
Waterwegen	Ijswegen Centrale Weststellingwerf	€ 1.731
Economie		
Economie	Ondernemend Weststellingwerf	€ 75.000
Onderwijs		
Heemkunde	Stichting Comprix	€ 10.436
Consulent jonge risico kinderen	Stichting Comprix	€ 19.920
Sport, Cultuur en Recreatie		
Bibliotheekwerk	Stichting Bibliotheken Zuidoost Fryslân	€ 592.974
SPUK IDO Informatiepunt DigitaleOverheid	Stichting Bibliotheken Zuidoost Fryslân	€ -
Ontwikkelingssamenwerking	Stichting Wereldwinkel Wolvega e.o.	€ 3.515
Ontwikkelingssamenwerking	Stichting Gered Gereedschap Wolvega	€ 5.928
Cultuurbevordering (bevordering Stellingwerfs)	Subsidie Schrieversronte	€ 46.787
Cultuurbevordering	Stichting Opera Spanga	€ 46.410
Cultuurbevordering	Stichting Beheer Cultuurcluster Vlechtwerk	€ 5.000
Oudheidkunde en musea	Stichting Nationaal Vlechtmuseum Noordwolde	€ 107.628
Oudheidkunde en musea	Vereniging Oudheidkamer Weststellingwerf	€ 5.470
Heite Schaaktoernooi	Heite Schaaktoernooi	€ 5.543
Muziekonderwijs - Doorlopende leerlijn Jeugd en jongeren (hafabra)	Stichting Comprix	€ 41.154
	Terra	€ 10.401
	Stichting Voortgezet Onderwijs Steenwijkerland-Weststellingwerf	€ 41.034
	Stichting Catent	€ 3.045
	Stichting De Tjongerwerven Christelijk Primair Onderwijs	€ 4.172
	Stichting Matthijsje	€ 1.980
	De Bisschop Möller Stichting (BMS)	€ 12.637
	Muziekvereniging "Woudklank"	€ 4.000
	Muziekvereniging de Harmonie	€ 15.000
	Christelijke Muziekvereniging Euphonia	€ 13.658
Buurtsportwerk	Stichting Sport Fryslân	€ 271.027
Sportstimulering	Volwassenenfonds sport en recreatie	€ 56.000
	Toerisme Regiomarketing Zuidoost Friesland	€ 40.000
Lokale omroep	Stichting Radio Weststellingwerf Centraal	€ 19.323
Sociaal Domein		
Multifunctionele accommodaties (onderhoud)	Stichting Harten Tien	€ 90.811
	Stichting ontmoetingscentrum	€ 85.000
Armoedebeleid	Stichting Leergeld Heerenveen e.o.	€ 126.750
Armoedebeleid	Stichting voedselbank Weststellingwerf	€ 6.000
WMO	Tuindienst Meijs	€ 4.351
Schuldhelpverlening	Humanitas	€ 3.500
Maatschappelijke dienstverlening	Stichting Slachtofferhulp Nederland	€ 10.959
Maatschappelijke dienstverlening	Stichting Tûmba	€ 28.736
Versterking Sociale Basis	Stichting Breuningslaan	€ 2.000
Versterking Sociale Basis	Stichting Home-start Nederland	€ 40.450
Volksgezondheid & Milieu		
Klimaat & duurzaamheid	Linde College Solar boot	€ 500

Overzicht subsidieregelingen

De verschillende Subsidieverordeningen zijn:

Algemene Subsidieverordening 2020

Verordening compensatieregeling onroerende-zaak belastingen sportinstellingen gemeente Weststellingwerf

De verschillende subsidieregelingen zijn:

Subsidieregeling Peuteropvang en Voorschoolse Educatie Weststellingwerf

Subsidieregeling Amateurkunstbeoefening Weststellingwerf

Subsidieregeling kunst en cultuur

Subsidieregeling sportverenigingen gemeente Weststellingwerf

Subsidieverordening beschermde gemeentelijke monumenten gemeente Weststellingwerf

Subsidieregeling Sociaal cultureel werk Weststellingwerf

Subsidieregeling Maatschappelijke dienstverlening, Ouderenzorg en Openbare gezondheidszorg (EHBO)

Subsidieregeling Ondernemersfonds Weststellingwerf

Subsidieregeling Dorpenfonds gemeente Weststellingwerf

Subsidieregeling Lokale Aanpak Isolatie gemeente Weststellingwerf

Bijlage 3: Beleidsindicatoren

Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

Gemeenten nemen een uniforme basisset beleidsindicatoren op in hun begroting en jaarverslag. De set behandelt een breed spectrum van onderwerpen, van misdrijven en afval tot bijstandsuitkeringen en nieuwbouwwoningen. Zo kunt u zich een helder beeld vormen van de beleidsresultaten van de gemeente.

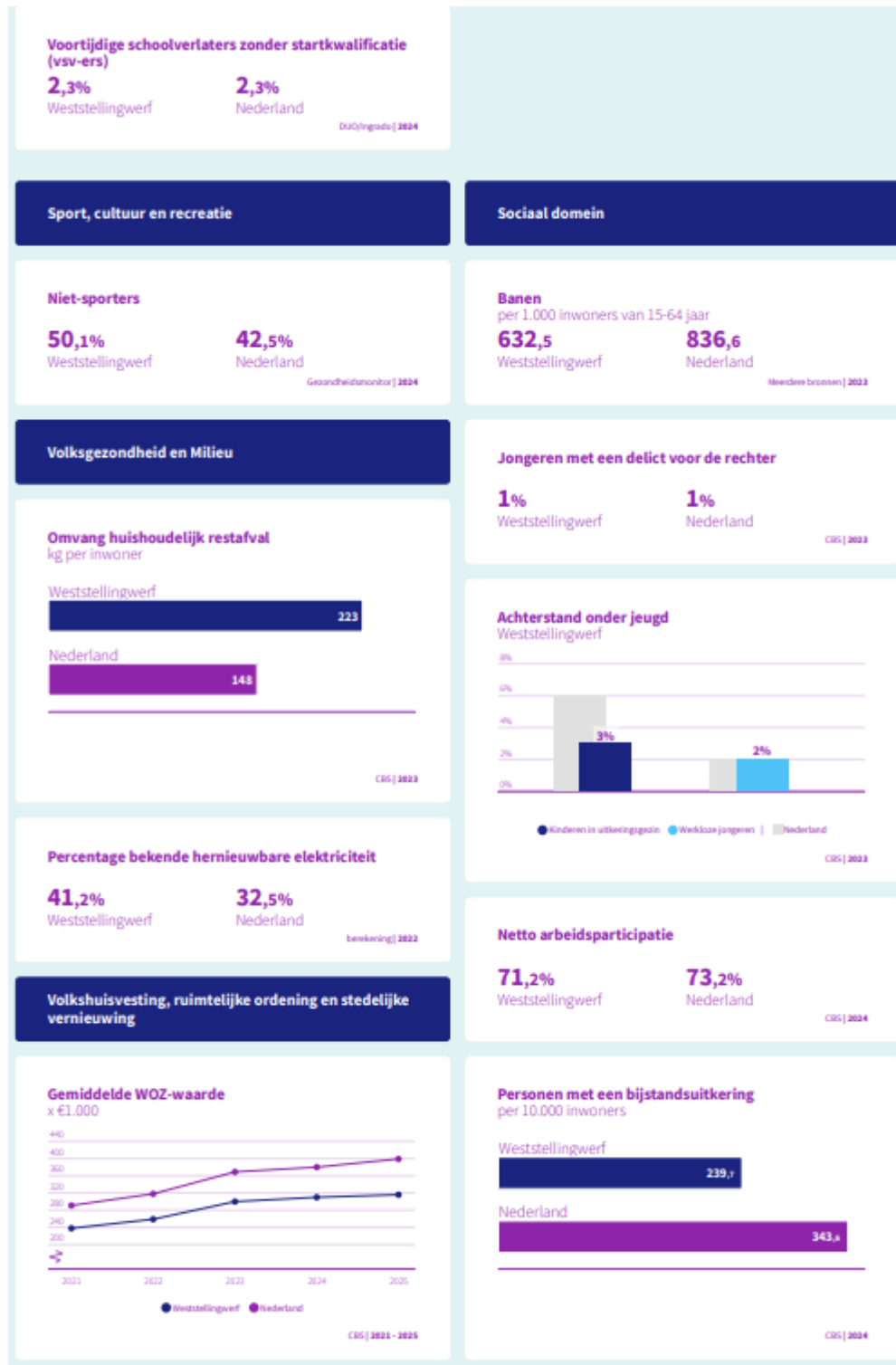

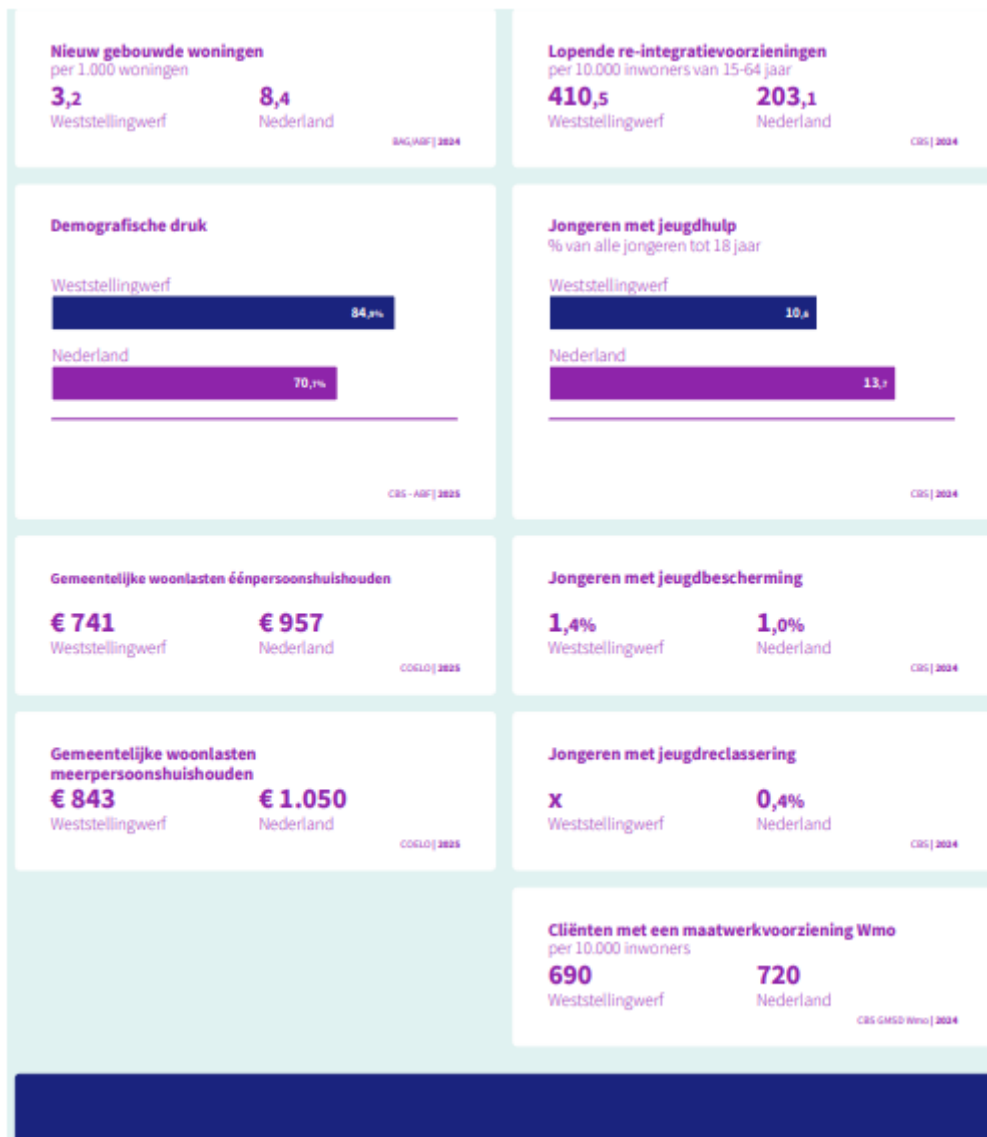
Misdrijven

Weststellingwerf, per 1.000 inwoners

Categorie	2023	2024
Gewelddadigheden	2,9	1,1
Verleiden en misdrijven tegen openbare orde en gezag	4,5	1,1
Diefstallen uit woning	1,1	1,1
Misdrijven tegen de omgeving	1,1	1,1
Nederland	1,1	1,1

bron | 2023

Bron: Waarstaatjegemeente.nl Datum: 24-09-2025

Bijlage 4: Lijst met afkortingen

Lijst met afkortingen

A

ABP	Pensioenfonds voor overheid en onderwijs
AI	Artificiële intelligentie
APPA	Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers
APV	Algemene Plaatselijke Verordening
ASS	Autisme Spectrum Stoornis
ATB	All Terrain Bicycle (terreinfiets)
AVE	Aanpak Voorkoming Escalatie
AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming
AWB	Algemene wet bestuursrecht
AWBZ	Algemene wet bijzondere ziektekosten
AZWA	Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord

B

B&W	Burgemeester en Wethouders
B1	Eenvoudig Nederlands
BAB	Baanafsprakenbanen
BAD	Brede aanpak dakloosheid Fryslân
BADO	Besluit Accountantscontrole decentrale overheden
BAG	Basisregistraties adressen en gebouwen
BBP	Bruto Binnenlands Product
BBV	Besluit begroting en verantwoording
BBZ	Besluit bijstandverlening zelfstandigen
BDUR	Brede Doel Uitkering Rampenbestrijding
BGT	Basisregistratie Grootchalige Topografie
BIE	Bouwgrond in exploitatie
Bibob	Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur
BIG	Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten
BIO	Baseline Informatiebeveiliging Overheid
BKN	BasiskwaliteitNatuur
BKP	Beeldkwaliteitsplan
BNG	Bank Nederlandse gemeenten
BOA	Buitengewoon opsporingsambtenaar
BOPA	Buitenplanse omgevingsplanactiviteit
BOSD	Backoffice Sociaal Domein
Brede Spuk	Regeling specifieke uitkering sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026
BRO	Basisregistratie ondergrond
BRP	Basisregistratie Personen
BTW	Belasting over de toegevoegde waarde
BUIG	Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorziening Gemeenten
BV	Besloten vennootschap
BVI	afdeling Belasting, Vastgoed en Informatie
BW	Beschemd wonen
BZK	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

C

C02	Koolstofdioxide (Koolzuurgas)
cao	Collectieve Arbeidsovereenkomst
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CCW	Commerciële club Weststellingwerf

CEO	Cliëntervaringsonderzoek
CISO	Chief information security officer
COA	Centrum Orgaan opvang assielzoekers
D	
DHW	Drank- en horeca wet
Dib	Dienst in bedrijf
DigiD	Digitale persoonsidentificatie
DIOR	Duurzame inrichting openbare ruimte
DIV	Documentaire Informatievoorziening
DMJOP	Duurzame meerjarenonderhoudsplanung
DMS	Document Management Systeem
DOM	Dorpsontwikkelingsmaatschappij
DPAN	Digitale Platform Aansluiting Nazorg
DSO	Digitaal Stelsel Omgevingswet
DVO	Dienstverleningsovereenkomst
E	
e.o.	En omgeving
EMU	Europese Economische en Monetaire Unie saldo
ENSIA	Eenduidige Normatiek Single Information Audit
EPA	Energieprestatieadvies
Eph	Eenpersoonshuishouden
EPR	Eiken Processie Rups
ESF	Europees Sociaal Fonds
Excl	Exclusief
F	
FBWK	Fries Bestuursakkoord Waterketen
FEA	Friese Energie Alliantie
FET	Friese Energietafel
FG	Functionaris Gegevensbescherming
Fido	Wet financiering decentrale overheden
FK2050+	Het Fries Klimaatplan
FMI	Functievermengingsindex
FPLG	Provinciale Programma Landelijk Gebied
FriZA	Friese Integraal Zorgakkoord
Fte	Fulltime Equivalent
Fumo	Friese Uitvoeringsdienst Milieu en Omgeving/Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing
Fww	Financiële-verhoudingswet
G	
GALA	Gezond en Actief Leven Akkoord
GAP	Gemeentelijk afvalstoffen plan
GF&R	Gemeentefonds & rente
GFT	Groente-, fruit- en tuinafval
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst
GGK	Gemeentelijk Gegevensknooppunt
GGZ	Geestelijke gezondheidszorg
GIDS	Gezond in de stad
GLI	Gecombineerde Leefstijlinterventie
GOAB	Gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid
GR	Gemeenschappelijke Regeling
GREX	Grondexploitaties
GRP	Gemeentelijk Rioleringsplan
GVVP	Gemeentelijk verkeer en vervoerplan
H	
HBH	Hulp bij huishouden
Hof	Wet houdbare overheidsfinanciën

HRM	Human Resource Management (Personeelszaken)
HSJ	Hoog specialistische jeugdhulp
I	
I&A	Afdeling Informatisering en Automatisering
I.h.k.v.	In het kader van
IBOR	Integraal Beheerplan Openbare Ruimte
ICT	Informatie en Communicatie Technologie
IDO	Informatiepunten Digitale Overheid
IHP	Integraal Huisvesting Plan
IKC	Integraal kind centrum
IMBOR	Informatie model openbare ruimte
IND	Immigratie- en Naturalisatiedienst
IOAW	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers
IOAZ	Wet Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen
IPOR	Inrichtingsplan openbare ruimte
ISHP	Integraal strategisch onderwijshuisvestingsplan
ISK	Internationale schakelklas
ISPH	Integraal strategisch huisvestingsplan
IVB	Integraal veiligheidsbeleid
IW	Impulsaanpak Winkelgebieden
IZA	Integraal Zorgakkoord
J	
JGZ	Jeugd gezondheidszorg
JOGG	Jongeren op gezond gewicht
K	
KAPE	Kaderstellend Adaptief Programmaplan Energietransitie
KB	Koninklijke Bibliotheek
KCC	Klant Contact Centrum
KNGG	Kind naar Gezonder Gewicht
KTO	Klant tevredenheidsonderzoek
L	
LAI	Lokale Aanpak Isolatie
LAP	Landelijk AfvalbeheerPlan
LED	Light Emitting Diode
LEJA	Lokale Educatieve Jeugd Agenda
LKS	Loonkostensubsidie
LOAB	Lokaal Onderwijs Achterstanden Beleid
LTA	Lange termijnagenda
LTO	Land en Tuinbouworganisatie
LVB	licht verstandelijk beperking
M	
M.b.t	Met betrekking tot
MAP	Module Arbeidsmarkt en Participatie
MBO	Middelbaar beroeps onderwijs
MDD	Monitor Doelgerichte Digitalisering
MDT	Maatschappelijke DienstTijd
MFC	Multifunctioneel centrum
MIRT	Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport
MJOP	Meerjarenonderhoudsplanung
MKB	Midden en kleinbedrijf
MOP	De Mobiele Ontmoetingsplek
Mph	Meerpersoonshuishouden
MRT	Motorisch Remedial Teaching
MSZ	Medische Specialisten Zorg
MT	Management team

MUP	Menstruatie Uitgifte Punten
MVI	Manifest verantwoord inkopen
MVOI	Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen
N	
NAL	Nationale Agenda Laadinfrastructuur
NCW	Netto Contant Waarde
NIEGG	Niet in exploitatie genomen (bouw)grond
NIP	Nationaal Isolatie Programma
NIX18	Geen alcohol voor 18 jaar
NOW	Noodmaatregel overbrugging werkgelegenheid
NPLG	Nationaal Programma Landelijk Gebied
NPO	Nationaal programma onderwijs
NPVR	Nationaal programma vitale regio's
NS	Nederlandse Spoorwegen
NV	Naamloze Vennootschap
NVVB	Nederlandse Vereniging voor Burgerzaken
O	
O.a.	Onder andere
OAB	Onderwijsachterstandenbeleid
OBS	Openbare basisschool
OER	Open einde regelingen
OHP	Onderhoud Kapitaalgoederen
OKO	Opgroeien in een Kansrijke Omgeving
OLA	operational level agreement
OM	Openbaar Ministerie
OSW	Onafhankelijke seniorenvereniging Weststellingwef
OVEF	Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân U.A.
OVN	Ondernemersvereniging Noordwolde
OWO	Gemeenten Ooststellingwerf, Weststellingwerf en Opsterland
OZB	Onroerende- zaakbelastingen
P	
P&C	Planning en control
PB	Dorps-, wijk- en buurtverenigingen
PGA	Persoonsgerichte aanpak
PGB	Persoonsgebonden budget
PIM	Professionele dienstbaarheid, Integraliteit en Maatwerk
PKN	Protestante Kerk in Nederland
PMIEK	Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat
PNIK	Paspoorten en Nederlandse Identiteitskaarten
PO	Privacy officer
POC	Percentage Of Completion
POH	Praktijkondersteuner Jeugd
POVI	Provinciale omgevingsvisie
PPS	Publiek Private Samenwerking
PRT	Provinciale Regietafel
PSB	Platform Slappe Bodem
R	
RC	Rekening-courant
REC	Reststoffen Energie Centrale
RES	Regionale Energiestrategie
REVA	Ruimtelijk-economische verkenning en advies
RIEC	Regionaal Informatie- en Expertise Centrum
Rli	Raad voor leefomgeving
RMC	Regionaal Meld-en Coördinatiefunctie
ROB	Raad voor het openbaar Bestuur

RRE	Regeling Reductie Energieverbruik
RREW	Regeling Energiegebruik Woningen
RTGB	Regeling Toetsing Geweldbeheersing Buitengewoon Opsporingsambtenaren
RUD	Regionale Uitvoeringsdienst
RVS	Raad voor Volksgezondheid & Samenleving

S

SBB	Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven
SD	Sociaal domein
SDF	Sociaal domein Fryslân
SISA	Single information single audit
SMP	Soorten Management Plan
SOR	Samenhangende objectenregistratie
SOVF	Stichting Openbare Verlichting Fryslân
SOW	Stichting Ondernemersfonds Weststellingwerf
SPBW	Stichting Parkmanagement Bedrijventerreinen Wolvega
SPUK	specifieke uitkering stimulering
Suwinet	Structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen
SVLO	Samenwerking Vennootschapsbelasting Lokale Overheden
SW	Sociale werkvoorziening
SWZ	Sociale zaken en werkgelegenheid

T

T.b.v.	Ten behoeve van
TONK	Tijdelijke ondersteuning noodzakelijke kosten
TOP	Toeristisch overstappunt
TOZO	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers
TRZF	Stichting Toerisme Regiomarketing Zuidoost Friesland

U

UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
-----	--

V

VANG	Van Afval Naar Grondstof
VFG	Vereniging Friese Gemeenten
VKD	Vereniging kleine dorpen
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VNN	Verslavingszorg Noord Nederland
VO	Voortgezet onderwijs
VOI	Veranderopdracht inburgering
VP	Verbonden partijen
VPB	Vennootschapsbelasting
VRF	Veiligheidsregio Fryslân
VSO	Vaststellingsovereenkomst
VSV	Voortijdig schoolverlaters
VTH	Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving
VV	Voetbalvereniging
VVE	Voor- en Vroegschoolse Educatie
VVN	Veilig Verkeer Nederland
VWS	Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

W

WABO	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
Wams	Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein
WBI	Woningbouwimpuls
WEB	Wet educatie en beroepsonderwijs
Wgr	Wet gemeenschappelijke regelingen
Wkb	Wet kwaliteitsborging voor bouwen
WLZ	Wet Langdurige Zorg
WM	Wet Milieubeheer

Wmbev	Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer
Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning
WNT	Wet Normering Topinkomens
WOB	Wet openbaarheid van bestuur
Woo	Wet open overheid
WOR	Welzijn op Recept
WOW	Winkeliers- en Ondernemersvereniging Wolvega
WOZ	Waardering Onroerende zaken
WPG	Wet Publieke Gezondheid
WSW	Waarborgfonds Sociale Woningbouw
WVG	Wet voorkeursrecht gemeenten
Wvggz	Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg
WWB	Wet werk en bijstand
Wws	Woningwaarderingstelsel
Z	
Z route	Intensieve route in het inburgeringsstelsel
ZOF	Zuidoost Friesland

Bijlage 5: Lijst met financiële begrippen

Lijst met financiële begrippen

A

Aanbesteding	Een inkoopmethode om offertes te krijgen voor het uitvoeren van een openbare opdracht. Vaak gaat het om werkzaamheden in de openbare ruimte, zoals onderhoud van wegen.
Activa	De (financiële) bezittingen van de gemeente. Activa staan aan de linkerkant van een balans. Aan de rechterkant staan dan de passiva (schulden).
Algemene reserve	Een soort spaarpot van de gemeente, waarvoor nog geen bestemming is bepaald.
Algemene uitkering	Geld dat gemeenten krijgen van de Rijksoverheid uit het Gemeentefonds. Gemeenten mogen zelf bepalen waar ze dit geld aan besteden. Hoeveel geld gemeenten krijgen, is afhankelijk van maatstaven zoals het aantal inwoners, aantal uitkeringsgerechtigden en oppervlakte. Zie ook: Gemeentefonds.

B

Balans	Een overzicht van alle bezittingen (activa) en schulden (passiva) op één moment. De balans is een verplicht onderdeel van de jaarrekening. De geprognosticeerde balans in de begroting is een schatting van de financiële situatie op 31 december.
Baten	De inkomsten van de gemeente. De gemeente werkt met een stelsel van baten en lasten. Dat betekent dat inkomsten en uitgaven boekhoudkundig horen bij het begrotingsjaar waarop zij betrekking hebben. Het gaat dus niet om het jaar waarin de betaling is gedaan (kasstelsel).
Begroting	De plannen die de gemeente voor een jaar heeft, wat die plannen kosten en welke inkomsten de gemeente verwacht.
Begrotingssaldo	Het begrotingssaldo is het verschil tussen de in de begroting verwachte opbrengsten en de verwachte kosten (baten en lasten).
Belastingcapaciteit	Hoeveel belastinggeld een gemeente jaarlijks kan ontvangen.
Benchmark	Een meetpunt om gelijksoortige zaken of diensten met elkaar te vergelijken.
Bestemmingsreserve	Geld dat apart is gezet voor een bepaalde bestemming.

C

Circulaire	Brief of mededeling aan meerdere personen tegelijk. De Rijksoverheid informeert de gemeenten via circulaires in mei, september en december over de omvang en de verdeling van het gemeentefonds.
------------	--

E

Exploitatieruimte	Zie Begrotingssaldo.
-------------------	----------------------

F

Financieringsbehoefte	Een begrotingstekort dat ontstaat als de uitgaven in een jaar hoger liggen dan de inkomsten. Er is dan behoefte aan meer geld om plannen te financieren.
-----------------------	--

G

Gemeentefonds	Fonds van de Rijksoverheid waaruit gemeenten via een bepaalde verdeelsleutel (maatstaven) uitkeringen ontvangen. Gemeenten mogen zelf bepalen waar ze dit geld aan besteden. Zij leggen daarover verantwoording af aan de gemeenteraad. Hoeveel geld gemeenten krijgen, is bijvoorbeeld afhankelijk van het aantal inwoners, aantal uitkeringsgerechtigden en de oppervlakte. Zie ook: Algemene uitkering.
Grondexploitatie	Is (soms afgekort tot grex) een begroting om grondkosten en grondopbrengsten van een ruimtelijk ontwikkelingsplan in beeld te brengen.

H

Heffingsmaatstaf/heffingsgrondslag	Bedrag op basis waarvan een belasting wordt berekend. De heffingsgrondslag en het belastingtarief bepalen samen hoeveel belasting je moet betalen.
Herijking	iets opnieuw iken, opnieuw bepalen aan welke normen iets moet voldoen.

I

Incidentele uitgave	Een uitgave die niet regelmatig voorkomt.
Inflatiecorrectie	Het bijstellen van de tarieven door inflatie. Inflatie is een economisch proces waarbij geld minder waard wordt door het stijgen van de gemiddelde prijzen (het algemeen prijspeil).

J

Jaarstukken	Bestaan uit het jaarverslag en de jaarrekening. De gemeente verantwoord hiermee inhoudelijk en financieel het gevoerde beleid.
-------------	--

K

Kadernota	Document met de hoofdpunten van beleid en de financiële kaders voor de komende jaren.
-----------	---

Kapitaalgoederen	Middelen zoals gebouwen, machines, voorraden die de gemeente heeft gekocht om de taken uit te kunnen voeren.
Kengetal	Een getal waarmee je een financiële situatie kunt beoordelen en vergelijken. Hiermee maak een situatie of ontwikkeling zichtbaar.
Kredietrisico	De kans op financieel verlies omdat een partij zijn financiële verplichtingen niet kan nakomen.
L	
Lasten	De uitgaven van de gemeente. De gemeente werkt met een stelsel van baten en lasten. Dat betekent dat inkomsten en uitgaven boekhoudkundig horen bij het begrotingsjaar waarop zij betrekking hebben. Het gaat dus niet om het jaar waarin de betaling is gedaan (kasstelsel).
Liquide middelen	Geld waar je direct over beschikt.
Liquiditeitstekort	Er is onvoldoende geld beschikbaar om op korte termijn schulden en andere financiële verplichtingen (af) te betalen.
N	
Najaarsnota	Document met de stand van zaken in het najaar van de uitgaven en inkomsten van de gemeente in het lopende boekjaar.
O	
Ombuigingsvoorstel	Een voorstel om beleid aan te passen.
Omslagrente	De gemeente leent geld (uit) en betaalt (en ontvangt) daarvoor rente. Om deze rente boekhoudkundig te verdelen, berekent de gemeente voor alle taakvelden een gemiddelde rente. Deze omslagrente wordt aan het begin van elk jaar vastgesteld.
Open einde regeling	Regeling die personen recht geeft op een financiële bijdrage wanneer zij voldoen aan bepaalde criteria. Er is geen maximaal bedrag of een maximaal aantal personen dat van de regeling gebruik mag maken.
Overhead	Geld dat de gemeente aan de eigen organisatie besteedt, bijvoorbeeld voor personeel & organisatie, gebouwkosten en verzekeringen.
P	
Passiva	De schulden van de gemeente, waarmee de bezittingen gefinancierd zijn. Passiva staan aan de rechterkant van een balans. Aan de linkerkant staan dan de activa (bezittingen).
R	
Renterisiconorm	De rekenformule om het renterisico op vaste schulden te bepalen. De gemeente betaalt rente voor het lenen van geld. Omdat het rentepercentage kan veranderen, loopt de gemeente financieel risico. Het risico voor leningen met een looptijd van een jaar of langer mag volgens de wet niet meer zijn dan 20% van het totale bedrag van de begroting.
S	
Schatkistbankieren	Al het geld voor publieke taken die de gemeente niet meteen nodig heeft, worden bewaard in de schatkist van het Rijk. Hiervoor wordt elke dag het saldo van de bankrekening afgeroomd naar nul.
Schuldratio/schuldquote	Een percentage dat aangeeft in hoeverre de langlopende schulden worden gedekt door het eigen vermogen. Een ratio van minder dan 100% betekent dat de gemeente alle langlopende schulden kan betalen met het eigen vermogen.
Solvabiliteitsratio	De verhouding tussen het eigen vermogen en de schulden, dit geeft aan hoe gezond de gemeente financieel is.
Stelpost	Een ingeschat bedrag omdat de werkelijke opbrengsten/kosten nog niet bepaald kunnen worden.
Structurele uitgave	Een uitgave die jaarlijks voorkomt.
T	
Taakveld	Een aandachtsgebied binnen een programma (thema). De financiële en beleidsstukken Weststellingwerf zijn ingedeeld in negen thema's of programma's, met daaronder taakvelden. Binnen al deze taakvelden voert de gemeente taken uit en legt daarover verantwoording af aan de gemeenteraad.
Treasurybeleid	Beleid gericht op het beheersen van de financiën en het beperken van de risico's voor het geld van de gemeente.
V	
Voorjaarsnota	Document met de stand van zaken in het voorjaar van de uitgaven en inkomsten van de gemeente in het lopende boekjaar.
W	
Weerstandsvermogen	Het geld dat beschikbaar is voor het opvangen van calamiteiten (of financiële gevolgen hiervan).